

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Forsyht_Frederic-Odessa.PDB

PDB Name: Forsyht_Frederic-Odessa
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 14.3.2004
Modification Date: 14.3.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ODESSA

Frederik Forsyht

Poznámka autora

Je zvykem, že autoři děkují těm, kdo jim pomohli vytvořit knihu, zvláště je-li její téma obtížné, a že autor uvede jména svých spolupracovníků.

Ze srdce děkuji všem, kdo mě podpořili, byť i sebemeně, tím, že mi pomáhali získat potřebné informace, nezbytné k sepsání "Odessy", a jestliže jejich jména neuvádím, je to ze tří důvodů.

Někteří - bývalí členové SS - si neuvědomovali, s kým hovoří, ani že to, co říkají, se ocitne v knize. Jiní výslovně žádali, aby nebyli uváděni jmény jako zdroje informací o SS. A ve zbývajících případech jsem se rozhodl já sám, že je nebudu jmenovat, a doufám, že to bylo v jejich zájmu, nikoli v mém.

PŘEDMLUVA

ODESSA není ani město v jižním Rusku, ani městečko v Americe. Je to slovo složené ze šesti prvních písmen německého názvu "Organisation Der Ehemaligen SS - Angehörigen". Což znamená Organizace bývalých příslušníků SS.

SS, jak většina čtenářů ví, byla armáda v armádě, stát ve státě, vymyslel ji Adolf Hitler, velel jí Heinrich Himmler a za nacistů, kteří ovládali Německo od roku 1933 do roku 1945, byla pověřena zvláštními úkoly. Formálně se zabývala bezpečností Třetí říše, ve skutečnosti měla naplnit Hitlerovu ctižádost zbavit Německo a Evropu všech elementů, o nichž se domníval, že si "nezaslouží, aby existovaly", natrvalo zotročit "nižší lidskou rasu ze slovanských zemí" a vymýtit a vyhubit z kontinentu každého Žida - muže, ženy i děti.

Pro vykonání těchto úkolů SS organizovala vyvraždění čtrnácti miliónů lidí, z toho zhruba šesti miliónů Židů, pěti miliónů Rusů, dvou miliónů Poláků, půl miliónu Cikánů a půl miliónu ostatních, včetně - ačkoliv o tom se málokdy hovoří - téměř dvou set tisíc nežidovských Němců a Rakušanů. Byli to nešťastníci mentálně nebo fyzicky handicapovaní a takzvaní nepřátelé Říše, jako komunisté, sociální demokraté, liberálové, redaktori, reportéři a kněží, kteří se vyjadřovali příliš nekonvenčně, lidé se svědomím a odvahou a později také důstojníci, kteří upadli v podezření, že nejsou loajální k Hitlerovi.

Předtím než byla SS zničena, učinila ze dvou iniciál a z dvojitého blesku na své standartě symbol nelidskosti, a to způsobem, jak to nedokázaly žádné organizace před ní ani po ní.

Nejvýznamnější členové SS, kterým bylo zcela jasné, že je válka prohraná, a neměli iluze o tom, jak bude civilizovaný svět hledět na jejich činnost, až dojde k účtování, učinili před koncem války tajná opatření, aby se ztratili v novém životě, a břemeno hanby za zmizelé viníky zanechali německému národu. Za tím účelem byla podloudně vyvezena spousta zlata a uložena na anonymních bankovních kontech, byly připraveny falešné osobní doklady a naplánovány únikové cesty. Když konečně Spojenci Německo dobyli, většina hromadných vrahů byla pryč.

Zřídili organizaci, která jim měla umožnit útek. Tato organizace byla ODESSA. Když s úspěchem dosáhli prvního cíle - zajistit útek do podnebí příznivého pro zabijáky, jejich ambice vzrostly. Mnozí vůbec neodešli, ale dali přednost tomu zůstat v Německu ovládaném Spojenci pod ochranou falešného jména a falešných papírů, jiní se vraceli náležitě zaopatření novou totožností. Pár nejvyšších hodnostářů zůstalo v zahraničí, aby řídili organizaci z bezpečí pohodlného exilu.

ODESSA měla a má pět cílů: dosadit bývalé esesmany do povolání v nové Spolkové republice zřízené Spojenci v roce 1949, infiltrovat alespoň nižší stupně politické stranické činnosti, zaplatit nejlepší obhajobu každému esesáckému vrahovi předvolanému před soud a všemi prostředky mařit postih západoněmecké spravedlnosti vůči kterémukoliv bývalému Kameradovi tak, aby bývalí esesmani mohli co nejrychleji proniknout do obchodu a průmyslu a aby mohli těžit z výhod hospodářského zázraku, který po roce 1945 úplně proměnil zem, a konečně vštěpovat Němcům názor, že zabijáci SS nebyli v podstatě nic jiného než obyčejní vlastenci - vojáci "plnící povinnost k Faterlandu", že si v žádném případě nezaslouží perzekuci, již jsou ve jménu spravedlnosti a svědomí bezvysledně vystavováni.

Zaštitěni značnými fondy plnili všechny tyto úkoly s poměrným úspěchem. Nejúspěšnější byli v tom, že se oficiální odplata prostřednictvím západoněmeckých soudů stala fraškou. ODESSA změnila několikrát své jméno, aby popřela svou existenci jakožto organizace, takže mnoho Němců má sklon tvrdit, že ODESSA neexistuje. Stručná odpověď zní - existuje a Kameraden s insignií lebký a zkřížených hnátů jsou s ní stále ve spojení.

Navzdory úspěchům v dosažení téměř všech cílů, které si vytkla, ODESSA někdy také prohraje. Největší porážku utrpěla počátkem jara 1964, kdy došel bonnskému ministerstvu spravedlnosti bez ohlášení anonymně balíček dokumentů. Těch několik úředníků, kteří spatřili seznam jmen, pojmenovalo svazek dokumentů "Spis Odessa".

1.

Téměř každý se velmi jasně pamatuje, co dělal 22. listopadu 1963, přesně v okamžiku, kdy se dozvěděl, že prezident Kennedy je mrtev. Střela ho zasáhla ve 12.22 dallaského času a v půl druhé téhož času vyšlo oznámení, že zemřel. V New Yorku bylo 14.30, v Londýně 19.30 a v Hamburku 20.30 a večer studil sněhovou plískanici.

Peter Miller se vracel vozem do centra města z návštěvy u matky v jejím domě v Osdorfu, jednom z hamburských předměstí. Jezděl za ní v pátek večer, zčásti aby zjistil, jestli má všechno, co potřebuje na víkend, a zčásti protože měl pocit, že by ji jednou týdně měl navštívit. Kdyby měla telefon, zatelefonoval by jí, ale protože ho neměla, jezdil za ní. Což byl důvod, proč telefon nechtěla.

Jako obvykle měl zapnuté rádio a poslouchal nějaké hudební show vysílané stanicí Severozápadní Německo. V půl deváté byl na osdorfské silnici, deset minut od domu, v němž bydlela jeho matka, když hudba ustala vpůli taktu a ozval se hlasatel, rozrušeně napjatým hlasem.

"Achtung, Achtung. Hlášení. Prezident Kennedy je mrtev. Opakuji, prezident Kennedy je mrtev".

Miller odvrátil oči od silnice a zíral na tlumeně osvětlený ciferník v horní půlce rádia, jako by jeho zrak dokázal popřít to, co zaznamenal jeho sluch, a jako by ho mohl ujistit, že měl naladěnou nesprávnou stanici, nějakou co vysílá nesmysly.

"Kristepane," vydechl, šlápl na brzdu a zabočil k pravému okraji silnice. Vzlédl. Po celé dlouhé, široké, rovné dálnici směřující přes Altonu do středu Hamburku slyšeli řidiči hlášení a zastavovali po straně cesty, jako by se náhle stalo neslučitelným řídit vůz a poslouchat rádio, a vlastně to tak bylo.

Na své straně viděl svítit brzdová světla aut, jejichž řidiči zajeli doprava, zaparkovali u krajnice a poslouchali další informace z rádia. Vlevo se zmítaly reflektory vozů mířících z města a teď také zabočujících k chodníku. Dva vozy ho předjely, první vztekale zatroubil a Peter zahlédl řidiče poklepávajícího si na čelo směrem k Millerovi v obvyklém hrubém gestu naznačujícím, že je pitomec - tak jak to dělávají němečtí řidiči, když je někdo navzteká.

"Brzy to pochopí," myslel si Miller.

Zábavná hudba, kterou vysílali, ustala a nahradil ji pohřební pochod diskžokej neměl zřejmě nic jiného po ruce. V pauzách četl útržky dalších informací, rovnou z telexu, jak je nosili do zpravodajské redakce. Skládala se mozaika detailů: jízda do Dallas City v otevřeném autě, střelec v okně skladiště učebnic. Žádná zmínka o zatčení.

Šofér z auta před Millerem vystoupil a šel k němu. Přistoupil k okénku na levé straně, pak si uvědomil, že řidičovo sedadlo je z nejasných důvodů vpravo, a obešel auto. Měl na sobě sako s límcem z umělé, nylonové koženky.

"Slyšel jste to?" tázal se muž a nakláněl se do okénka.

"Jo," řekl Miller.

"Setsakra neuvěřitelný," řekl muž.

Po celém Hamburku, po celé Evropě, po celém světě přistupovali lidé k lidem úplně neznámým, aby s nimi hovořili o tom, co se stalo.

"Myslíte, že to udělali komunisti?" zeptal se muž.

"Nevím."

"Mohla by z toho být válka, kdyby to udělali komunisti," řekl muž.

"Možná," odpověděl Miller.

Přál si, aby ten člověk zmizel. Jako reportér si uměl představit chaos, kterému propadají novinové redakce v celé zemi, věděl, že povolávají každého zaměstnance, aby pomohl tisknout mimořádná čísla ranních novin servírovaných čtenářům k snídani. Musí se připravit nekrology, tisíce projevů úcty, které mají určitý řád a musí se upravit k tisku, představoval si telefonní linky obsazené hulákajícími redaktory, žadonicími o další podrobnosti, protože v márnici jakéhosi města v Texasu ležel muž s roztržitou lebkou.

Svým způsobem by chtěl znovu patřit k osazenstvu deníků, ale před třemi lety se stal nezávislým novinářem a specializoval se na vnitřní německé zpravodajství, zejména v souvislosti se zločinem, policií, podsvětím. Jeho matka to zaměstnání nenáviděla, stěžovala si, že se stýká se "špatnými lidmi", bránil se, že se stává jedním z nejvyhledávanějších reportérů - vyšetřovatelů ve státě, ale nedokázal změnit její názor na práci reportéra - nehodnou jejího jediného syna.

Poslouchal hlášení rádia a hlavou se mu zmateně honily myšlenky snažil se najít jiný "úhel", který by mohl sledovat z německého hlediska a který by se mohl stát doplňkem k té hlavní události. O reakci bonnské vlády budou informovat vládní orgány, o vzpomínkách na Kennedyho návštěvu v Berlíně v červnu minulého roku napíše Berlín. Nezdálo se, že by mohl vyčmúchat dobrý a poutavý materiál, který by prodal některému z mnoha německých ilustrovaných časopisů - ti byli nejlepší zákazníci v této oblasti žurnalistiky.

Muž naklánějící se do okénka vycítil, že Miller mu nevěnuje pozornost, a usoudil, že je omráčen žalem nad zemřelým prezidentem. Rychle upustil od úvah o světové válce a zatvářil se také vážně a zachmuřeně.

"Ja, ja, ja" zakoktal mudrčky, jako by býval dávno tušil, že k něčemu podobnému dojde.

"Brutální lidi, tyhle Američani, dejte na mý slova, brutální lidi. Mají v sobě násilnictví, který my tady nemůžeme nikdy pochopit."

"Ano, ano, jistě," řekl Miller, myšlenkami na hony daleko.

Muž se konečně dovtípl.

"No jo, musím jet domů," řekl a napřimil se. "Grüss Gott."

Vykročil zpátky ke svému vozu. Miller si uvědomil, že odchází.

"Ja, gute Nacht," zavolal z otevřeného okna a pak ho zavřel před sněhovou plískanicí šlehající od řeky Labe. Hudba z rádia se teď změnila v pomalý pochod a hlasatel oznámil, že se už ten večer nebudou vysílat zábavné melodie, jen aktuální zpravodajství prokládané vhodnou hudbou.

Miller se opřel do pohodlného koženého čalounění svého jaguára a zapálil si Roth-Handl, smrdutou cigaretu z černého tabáku bez filtru, což byla další věc, na niž si matka u svého nezdařilého syna stěžovala.

Člověka vždycky pokouší hádat, co by se bylo stalo kdyby... nebo kdyby ne. Obvykle jsou to úvahy zcela zbytečné, protože co by se bylo mohlo stát, je jedno z největších tajemství. Ale je velice pravděpodobné, že kdyby byl Miller tenkrát večer neměl puštěné rádio, nebyl by zajel k okraji silnice a nestál tam půl hodiny. Nebyl by zahlédl vůz ambulance, nebyl by se dozvěděl o Salomonovi Tauberovi ani o Eduardovi Roschmannovi a o čtyřicet měsíců později by pravděpodobně přestal existovat Stát Izrael.

Dokouřil cigaretu, stále ještě poslouchal rádio, stočil okno a vyhodil nedopalek. Stiskl knoflík a 3,8 litrový motor pod dlouhou, sešíkmenou kapotou jaguára XK 150 S zaburácel a pak se zklidnil do obvyklého přívětivého mračení, jako vzteklé zvíře pokoušející se vyprostit z klece. Miller zapnul reflektory, zkontroloval, jestli je za ním volno, a zabočil do narůstající řady vozů řítících se po osdorfské silnici.

Dojel až k dopravním světlům na Stresemann Strasse a stál na červenou, když za sebou uslyšel sirénu ambulance.

Minula ho po levé straně, její jekot stoupal a klesal, trochu zpomalila, než zamířila na křižovatku, na červené světlo, přesvištěla Millerovi před nosem a dolů doprava na Daimler Strasse. Miller zareagoval zcela automaticky, poslušen svých reflexů. Zařadil rychlost a jaguár vyrazil dvacet metrů za ambulancí.

Jakmile to udělal, přál si, aby byl jel rovnou domů. Pravděpodobně to neznamenal vůbec nic, ale člověk nikdy neví.

Ambulance signalizovala malér a malér mohl zplodit článek, zejména když byl člověk na scéně první a celé se to vyřešilo dřív, než dorazili ostatní novináři. Mohla to být větší dopravní nehoda nebo velký oheň v přístavu, požár v činžovním domě, ve kterém zůstaly děti. Mohlo to být cokoli. Miller s sebou vždycky vozil v příhradce vozu malou Yashicu s bleskem, protože nemohl tušit, co se mu stane přímo před očima.

Znal muže, který čekal na letišti v Mnichově 6. února 1958, a letadlo s fotbalovým klubem Manchester United na palubě se zřítilo pár metrů od místa, kde stál. Ten člověk nebyl vůbec žádný profesionální fotograf, ale popadl fotoaparát, který s sebou vzal na dovolenou na lyže, a vyblejkl první, zcela jedinečné snímky hořícího letadla.

Časopisy za ně zaplatily přes pět tisíc liber.

Ambulance se protáčela bludištěm malých a ubohých uliček Altony, minula vlevo altonské nádraží a zamířila k řece. Kdokoli řídil plochonosý mercedes s vysokou střešou, znal svůj Hamburk a uměl jezdit. Ačkoli měl Millerův jaguár větší akceleraci a tvrdý závěs, cítil Miller, jak zadek vozu prokluzuje na mokré dlažbě.

Kolem Millera přefícel Menckův obchodní dům s automobilovými součástkami a o dvě ulice dál se mu dostalo odpovědi. Ambulance zabočila do chudé a špinavé ulice, špatně osvětlené a pochmurné v šikmých paprscích mokrého sněhu, lemované zchátralými činžovními domy a ubytovnami. Zabrzdila před jedním z nich, kde už stálo policejní auto s vířícím modrým majáčkem, v jehož záři se měnily tváře hloučku kolem stojících v tváře duchů.

Hřmotný policejní seržant v pláštěnce do deště zahulákal na zástup, aby couvl a uvolnil ambulanci prostor před vchodem. Mercedes tam vklouzl. Řidič a zřízenec vystoupili, běželi dozadu a vytáhli nosítka. Po pár slovech s policistou utíkali oba nahoru.

Miller přistavil jaguára k protějšímu chodníku, o pár metrů dál a překvapeně sraštil čelo. Žádná bouračka, žádný požár, žádné děti, které se nemohly dostat ven. Pravděpodobně jen infarkt. Vystoupil z vozu a loudavě přešel k hloučku, který policista zadržoval v půlkruhu kolem domovních dveří, aby zůstala volná cesta ode dveří k zadku ambulance.

"Pustíte mě nahoru?" zeptal se Miller.

"Samozřejmě že ne. Nic vám do toho není."

"Jsem od tisku," řekl Miller a prokázal se legitimací hamburského tiskového střediska.

"A já jsem od policie," pravil seržant. "Nahoru nesmí nikdo. Schody jsou tak jako tak moc úzké a vůbec ne bezpečné. Teď jdou dolů ti z ambulance."

Byl to vysoký a statný člověk, jak se sluší a patří na policejního seržanta sloužícího v méně bezpečné části Hamburku. Jak tam stál, celých metr devadesát, v pláštěnce, s rukama rozpaženými, aby zadržel houf lidí, vypadal majestátně jako vrata stodoly.

"A o co vlastně jde" otázal se Miller.

"Nemůžu podávat zprávy. Přepetejte se potom na policejní stanici."

Se schodů sestoupil muž v civilu a objevil se na chodníku. Otáčející se světlo na hlídkovém volkswagenu se mu přehouplo přes tvář a Miller ho poznal. Studovali spolu na hamburském gymnáziu. Teď pracoval jako mladší vyšetřující inspektor hamburské policie na ústředí v Altoně.

"Hej, Karle!"

Mladý inspektor se na zavolání otočil a pátravě se zadíval do hloučku za seržantem. Při další otočce světla na volkswagenu zahlédl Millera a zvedl pravou ruku. Obličej mu rozpraskl v úsměvu, zčásti potěšeném, zčásti podrážděném. Mávl na seržanta.

"To je v pořádku, seržante. Je více méně neškodný."

Seržant připazil a Miller kolem něj proběhl. Potřásl si rukou s Karlem Brandtem.

"Co tu děláš?"

"Sledoval jsem ambulanci."

"Hyeno. A čím se teď živíš?"

"Normálně. Reportér na volné noze."

"A zřejmě jsi v balíku, jak tě tak pozoruji. Vidám tvé jméno v časopisech."

"Je to můj chlebiček. Slyšel jsi o Kennedym?"

"Jo. Děsná věc. Dnes v noci asi obracej Dallas vzhůru nohama. Jsem moc šťastnej, že se to nestalo v mém rajónu."

Miller kývl směrem k špatně osvětlené chodbě pensionu, jejíž slabá, obnažená žárovka žlutě blikala na loupající se tapety.

"Sebevražda. Plyn. Sousedi to ucítili zpod dveří a zavolali nás. Ještě že nikdo neškrtl zápalkou, všechno tu smrdělo plynem."

"Žádná filmová hvězda, náhodou?" zeptal se Miller.

"Jo. To určitě. Dycinky bydlívaj v takovejchhle domech. Ne, nějaký starý člověk. Vypadal, jako by byl už stejně pár let mrtvej. Dělaj nám to každej večer."

"No, ať je teď, kde je, horší než tohle to být nemůže."

Inspektor se na vteřinu usmál a obrátil se, když zřízenci z ambulance zmáhali posledních sedm rozvrzaných schodů a sestupovali se svým břemenem. Brandt se otočil.

"Udělejte místo. Nechte je projít."

Seržant začal okamžitě znovu hulákat a zatlačil zástup o kus zpátky. Oba zřízenci vyšli na chodník k otevřeným zadním dveřím mercedesu. Brandt za nimi s Millerem v patách. Ne, že by Miller byl chtěl vidět mrtvého, neměl to v úmyslu. Jen následoval Brandta. Zřízenci došli ke dveřím vozu a první zřízenec zaklesl svůj konec nosítek do kolejnic, druhý se chystal nosítka zasunout do auta.

"Počkejte," řekl Brandt a odhodil cíp prostěradla nad obličejem mrtvého. Přes rameno prohodil: "Je to jen formalita."

Musím napsat hlášení, že jsem doprovodil tělo do ambulance a do márnice."

Světla uvnitř mercedesu jasně svítila a Miller na dvě vteřiny zahlédl tvář sebevraha. Jeho první a jediný pocit byl, že nikdy neviděl někoho tak starého a ošklivého. I když bral v úvahu účinky plynu, matně skvrnitou kůži a zamodralé rty, nemohl ten člověk být krasavec ani za živa. Pár řídkých pramenů vlasů leželo příplácle na holé lebce. Oči byly zavřené, obličej vyhublý až k vychrtlosti, a protože mu chyběly falešné zuby, tváře propadly tak, že se téměř dotýkaly vnitřku úst. Vypadal jako upír v hororovém filmu. Rty neměl téměř žádné a horní i dolní ret byl jakoby přeťat vodorovnou rýhou a připomenul Millerovi scvrklé lebky z údolí Amazonky, jak je kdysi viděl - domorodci sešivali rty lebek. A k vyvrcholení hrůzného dojmu se zdálo, že muž měl na obličejí dvě blede a zubaté jizvy od spánku nebo horního konce ucha až ke koutku úst.

Brandt se na mrtvého rychle podíval, stáhl prostěradlo zpátky a kývl na zřízence, který stál za ním. Couvl, když zřízenec zasunul nosítka na podvozek, zamkl dveře a obešel vůz dopředu, ke svému kolegovi. Ambulance odhučela, zástup se začal zvolna rozcházet doprovázen tlumenými povely seržanta:

"Tak rozchod. Už je po všem. Už nic neuvíďte. Copak vás doma nikdo nečeká?"

Miller se podíval na Brandta a svařtil čelo.

"Roztomilé."

"No jo. Chudák starej. Nic pro tebe, vid'."

Miller se zatvářil ublíženě.

"Vůbec nic. Jak jsi řekl. Umírají každý večer. Po celém světě umírají dneska večer lidi a nikoho to ani trochu nezajímá. Protože umřel Kennedy."

Inspektor Brandt se mírně ironicky usmál.

"Vy zatracení novináři."

"Proč bychom si to zakrývali. Lidi chtějí číst o Kennedym a jsou to naši zákazníci."

"No jo. Tak abych se vrátil na stanici. Ahoj, Petře."

Znovu si podali ruce a rozešli se. Miller zamířil zpátky k altonskému nádraží na hlavní silnici do centra a za dvacet minut zajížděl jaguár do podzemního parkoviště na Hansovním náměstí, šedesát metrů od domu, v jehož nejvyšším patře bydlel.

Parkovat celou zimu v podzemním parkovišti bylo nákladné, ale byla to jedna z mimořádností, které si dovoloval. Měl rád svůj poměrně drahý byt, protože byl tak vysoko a on se mohl dívat dolů na ruch steindammského bulváru. Na oblečení a jídlo nijak zvlášť nedbal a v devětadvaceti a s metrem osmdesát, s rozčuchanými hnědými vlasy a hnědýma očima, na jaké ženy letí, ani žádné nákladné šaty nepotřeboval. Jeden kamarád mu kdysi pln závisť řekl: "Za tebou by kočky šly i do kláštera," a Peter se smál, ale těšilo ho to, protože věděl, že to je pravda.

Skutečně vášně jeho života byly sportovní vozy, novinářina a Sigrid, ačkoliv si někdy zahanbeně přiznal, že kdyby se měl rozhodnout mezi Sigi a jaguárem, musela by si Sigi hledat lásku jinde.

Zaparkoval, vystoupil a stál v osvětlené garáži a hleděl na jaguára. Nikdy se nemohl na vůz dost vynadívat. I když k němu přicházel na ulici, zastavil se a obdivoval ho a občas se k němu připojil nějaký kolemjdoucí netuše, že je to Millerův vůz, a podotkl: "To je, pane, mašina!"

Mladý reportér na volné noze normálně v jaguáru XK 150 S nejedí. V Hamburku bylo téměř nemožné sehnat náhradní díly, zvlášť proto, že se jednalo o sérii XK, z níž byl model S úplně poslední a přestal se vyrábět v roce 1960. Miller si udržoval vůz sám a v neděli trávil celé hodiny v montérkách pod podvozkem nebo napůl pohroužený do motoru.

Benzín do tří karburátorů byl hodně náročný na Millerovu kapsu, zvlášť při stávajících cenách benzínu v Německu, ale

platil ochotně. Odměnou mu bylo divoké zavytí výfuku, když na dálnici dupl na plyn, razance, s nímž se vyhoupl ze serpentiny na horské silnici. Dokonce přitvrdil pérování přední nápravy, a protože zadní byla dostatečně tuhá, vůz seděl v zatáčkách pevně jako skála a Miller nechával za sebou řidiče, kteří s ním chtěli držet krok, divoce se zmítající na měkkých pérech. Hned jak vůz koupil, nechal ho přestříkat na černo, po každé straně se žlutým pruhem připomínajícím vosu. Vůz byl vyroben v Anglii, v Coventry a ne na export. Měl volant vpravo, což znamenalo občas při předjíždění problém, ale umožňovalo to měnit rychlost levou rukou a pravou držet otřásající se volant a Miller časem zjistil, že mu to tak líp vyhovuje.

Když si jen pomyslel, jak se mu podařilo vůz koupit, nepřestával se divit svému štěstí. Začátkem léta čekal u holiče, až přijde na řadu, a bezmyšlenkovitě otevřel časopis o popu. Normálně nečetl zkazky o hvězdách popu, ale nebylo tam nic jiného ke čtení. Rozkládací prostřední strana líčila závratný vzestup čtyř rozcuchaných anglických chlapců ke slávě a mezi mezinárodní hvězdy. Tvář úplně vpravo na fotografii, ta s velkým nosem mu neříkala nic, ale ostatní tři rozezvučely signální zvonek databanky jeho paměti.

Názvy dvou desek, kterými se čtveřice proslavila "Please, Please Me" a "Love Me Do", pro něj také neznamenal vůbec nic, ale ty tváře ho trápily dva dny. Pak na to přišel: před dvěma roky, v roce 1961, zpívali v laciném malém kabaretu na Reeperbahn. Teprve druhý den si vzpomněl, jak se ten podnik jmenoval, protože tam byl jen jednou, skočil si tam tehdy na skleničku a aby si popovídal s jednou figurkou podsvětí. Potřeboval informaci o gangu Svatého Pavla. Kabaret se jmenoval Klub Hvězd, zašel tam, prohlédl vyúčtování honorářů za rok 1961 a našel je. Tenkrát jich bylo pět, ti tři, které poznal, a další dva: Pete Best a Stuart Sutcliffe.

Odtamtud jel k fotografovi, který vyrobil ty reklamní fotografie pro impresária Berta Kaempferta, a koupil práva na všechny, které tam byly. Jeho článek "Jak objevil Hamburk Beatles" převzal téměř každý ilustrovaný časopis a časopis popu v Německu a mnoho zahraničních časopisů. Za honoráře koupil jaguár, vyhlédl si ho v prodejně aut, kde ho prodával jeden britský důstojník, protože jeho žena ve vysokém stupni těhotenství se do vozu nevešla. Z vděčnosti si koupil také pár desek Beatles, ale hrála je jenom Sigi.

Nechal auto v garáži a kráčet po rampě na ulici a zpátky domů. Byla skoro půlnoc, a ačkoliv ho matka večer v šest nakrmila obrovskou večeří, jakou připravovala vždycky, když ji navštívil, měl zase hlad. Usmažil si talíř míchaných vajec a poslouchal noční zprávy. Byly jen o Kennedym, především německá stanoviska, protože z Dallasu docházely jen sporé informace. Policie stále ještě hledala vraha. Hlasatel se ze široka rozvyprávěl o Kennedyho lásce k Německu, o jeho návštěvě v Berlíně loňského léta a jeho výroku, který pronesl německy: "Ich bin ein Berliner."

Pak následovala nahrávka projevu úcty primátora Západního Berlína Willyho Brandta - hlasem zdušeným pohnutím, a další projevy kancléře Ludviga Erharda a bývalého kancléře Konrada Adenaura, který odstoupil 15. října minulého roku.

Peter Miller vypnul rádio a šel si lehnout. Přál si, aby byla doma Sigi, vždycky, když byl v depresi, toužil se k ní přitisknout a pak měl erekci a milovali se a pak usnul tvrdě a beze snů, a to Sigi zlobilo, protože po milování chtěla mluvit o svatbě a dětech. Ale kabaret, kde tančila, zavíral před čtvrtou ráno a v pátek večer i později, protože v Reeperbahn bylo plno venkovanů a turistů ochotných koupit děvčeti s velkými nadry a hlubokým výstřihem šampaňské za desetinásobnou cenu a Sigi měla největší nadra a nejhlubší výstřih.

Vykouřil ještě jednu cigaretu a ve třičtvrtě na dvě usnul v posteli sám a zdálo se mu o příšerném obličejí toho otráveného starce z altonských slumů.

Zatímco Peter Miller pojídal o půlnoci v Hamburku míchaná vejce, v pohodlné hale domu sousedícího s jezdeckou školou, blízko pyramid v předměstí Káhiry sedělo a popíjelo pět mužů. V Káhíře byla jedna hodina po půlnoci. Těch pět mužů se dobře navečeřelo a byli v žoviální náladě, jejíž příčinou byly zprávy z Dallasu vysílané před čtyřmi hodinami. Tři z mužů byli Němci, další dva Egyptěni. Manželka hostitele a majitele jezdecké školy, kde se s oblibou scházela smetánka káhirské společnosti a několikatisícové německé kolonie, šla spát a nechala pět mužů, aby hovořili až do časných ranních hodin.

Před oknem se zavřenými okenicemi, v křesle s koženým opěradlem seděl Peter Bodden, bývalý expert na židovskou otázku v nacistickém ministerstvu propagandy řízeném Josefem Goebbelsem. Do Egypta přijel krátce po konci války. Dopravila ho tam tajně Odessa. Bodden přijal egyptské jméno El Gunra a pracoval jako odborník na Židy v, egyptském ministerstvu strategie. V ruce držel sklenku whisky. Po jeho levici seděl další expert z Goebbelsových lidí, Max Bachmann, také zaměstnanec ministerstva. Přijal mezitím muslimskou víru, vykonal pout' do Mekky a říkalo se mu El Hadj. Z úcty ke svému novému náboženství pil pomerančovou šťávu. Oba muži byli fanatičtí nacisté.

Dva Egyptěni byli plukovník Chams Edine Badrane, osobní pobočník maršála Abdel Hakima Amera, který se později stal egyptským ministrem obrany a posléze byl odsouzen k smrti za zradu v šestidenní válce roku 1967. Řízením osudu se plukovník Badrane ocitl v nemilosti spolu s ním. Druhý Egyptěan byl plukovník Ali Samir, náčelník Moukhabaratu, egyptské tajné výzvědné služby.

U večere byl ještě šestý, čestný host, který se spěšně vrátil do Káhiry, když v půl desáté egyptského času uslyšel zprávu, že prezident Kennedy je mrtev. Byl to zpravodaj egyptského parlamentu Anvar Sadat, blízký spolupracovník prezidenta Násira a jeho pozdější nástupce.

Peter Bodden pozdvihl svou sklenku.

"Tak Kennedy, milovník Židů, je mrtev. Pánové, na zdraví!"

"Ale my nemáme čím připít," protestoval plukovník Samir.

Jejich hostitel spěchal napravit chybu a nalil do prázdných sklenek skotskou z láhve v příborníku.

Zmínka o Kennedym jako o milovníku Židů nikoho z pěti mužů v místnosti nepřekvapila. 14. března 1960, když byl ještě prezidentem Spojených států Dwight Eisenhower, se v hotelu Waldorf-Astoria v New Yorku tajně sešel premiér Izraele

David Ben Gurion a německý kancléř Konrad Adenauer. Taková schůzka by před deseti lety byla připadala jako zcela vyloučená a také v roce 1960 vypadalo nemožné to, k čemu na této schůzce došlo. Trvalo celé roky, než se o podrobnostech schůzky začalo něco proslýchat a ještě koncem roku 1963 prezident Násir odmítal brát vážně informace, které mu položila na stůl Odessa a Moukhabarat plukovníka Samíra.

Oba státníci totiž podepsali dohodu, podle níž západní Německo souhlasilo, že poskytne Izraeli úvěr ve výši 50 miliónů dolarů ročně, bez jakýchkoli podmínek. Ben Gurion ale velmi brzy zjistil, že mít peníze je jedna věc a mít bezpečný a jistý přísun zbraní je věc úplně jiná. O šest měsíců později byla dohoda z Waldorfu doplněna další dohodou, kterou podepsali ministři obrany Německa a Izraele, Franz Josef Strauss a Šimon Peres. Podle ní mohl Izrael použít peníze poskytnuté Německem na zakoupení zbraní v Německu.

Adenauer, vědom si kontroverzní povahy druhé dohody, váhal několik měsíců, do listopadu 1961, kdy byl v New Yorku, aby se setkal s novým prezidentem Johnem Fitzgeraldem Kennedym. Kennedy na něj vyvinul tlak. Nepřál si, aby se zbraně Izraeli dodávaly přímo ze Spojených států, ale chtěl, aby se tam nějak dostaly. Izrael potřeboval stíhačky, dopravní letadla, Howitzerovy houfnice, obrněné vozy, obrněné transportéry a tanky, ale hlavně tanky.

To všechno Německo mělo, převážně z Ameriky, buďto bylo v Americe zakoupeno jako kompenzace za udržování americké armády v Německu podle dohody s Nato, nebo se to vyrábělo v Německu v licenci.

V důsledku Kennedyho naléhání se dohoda Strauss-Peres prosadila. První německé tanky začaly docházet do Haify koncem června 1963. Bylo nesnadné držet to dlouho v tajnosti, na akci se podílelo příliš mnoho lidí. Odessa to vypátrala v druhé polovině roku 1962 a okamžitě informovala Egypt, s jehož agenty v Káhiře úzce spolupracovala. Koncem roku 1963 se situace začala měnit. 15. října rezignoval Konrad Adenauer, Liška z Bonnu, Železný kancléř, a odešel do penze. Na Adenauerovo místo nastoupil Ludwig Erhard, který si uměl dokonale získat hlasy voličů, jakožto otec německého hospodářského zázraku, ale v zahraniční politice byl slabý a nedůsledný.

Už za Adenauera existovala ve vládě západního Německa halasná skupina, která se domáhala, aby se dohoda o zbraních pro Izrael dala k ledu a aby se dodávky zastavily ještě dřív, než začaly. Starý kancléř je umlčel několika britkými větami a měl takovou moc, že zmlkl.

Erhard byl úplně jiný a brzy získal přezdívku Gumový lev. Jakmile dosedl do křesla, skupina, která byla proti dohodě o dodávkách zbraní, využila svého vlivu na ministerstvu zahraničí, dbalého výborných a neustále se zlepšujících vztahů k arabskému světu, a znovu se do toho pustila. Erhard byl na vahách. Ale za vším stála vůle Johna Kennedyho, že Izrael má dostat zbraně prostřednictvím Německa.

A pak ho zastřelili. Velká otázka toho časného rána 23. listopadu zněla: přestane prezident Lyndon Johnson vyvíjet tlak na Německo a nechá nerozhodného kancléře v Bonnu, aby od dohody upustil? Ukázalo se, že Johnson nepřestal vyvíjet tlak, ale Káhira silně doufala, že přestane.

Hostitel oné rozradosnělé schůzky v předměstí Káhiry toho večera doplnil sklenky svých hostů a obrátil se k přiborníku, aby dolil i do své sklenky. Jmenoval se Wolfgang Lotz, narodil se v Mannheimu roku 1921, sloužil v německé armádě jako major, fanaticky nenáviděl Židy, do Káhiry emigroval v roce 1961 a zařídil si jezdeckou školu. Světlovlasý, modrooký, s jestřábím obličejem byl velkým oblíbencem vlivných politických osobností v Káhiře i německé a převážně nacistické emigrantské komunity usazené na březích Nilu.

Otočil se tvář do místnosti a široce se usmál na své hosty. Jestli bylo v tom úsměvu něco falešného, nikdo to nepostřehl. Ale byl to neupřímný úsměv. Narodil se jako Žid v Mannheimu a do Palestiny emigroval v roce 1933, když mu bylo dvanáct. Jeho jméno bylo Zeev a v izraelské armádě měl hodnost Rav-Seren /major/. Byl také tehdy jedním z nejlepších agentů izraelské výzvědné služby v Egyptě. 28. února 1965 byl přepaden jeho dům, v koupelnové váze objevili vysílačku a Lotz byl zatčen. 26. června 1965 byl odsouzen k doživotním nuceným pracím. Byl propuštěn po válce v roce 1967 výměnou za tisíce egyptských válečných zajatců a 4. února 1968 na lódském letišti znovu vstoupil se svou ženou na rodnou půdu.

Ale té noci, když zemřel Kennedy, byla tohle všechno vzdálená budoucnost, zatčení, mučení, několikanásobné znásilnění jeho ženy. Zdvihl sklenici ke čtyřem usmívajícím se tvářím před sebou.

Po pravdě řečeno se nemohl dočkat, kdy jeho hosté odejdou, protože něco, co jeden z nich vyslovil při večeři, bylo životně důležité pro jeho vlast, a zoufale toužil být sám, jít do koupelny a poslat zpráv do Tel Avivu. Donutil se ale k úsměvu.

Pronesl přípitek:

"Smrt bílým Židům, Sieg Heil!"

Peter Miller se nazítří probudil před devátou a blaženě se převaloval pod obrovskou péřovou přikrývkou na dvojité posteli. Ještě napůl ve spánku cítil teplo spící Sigi a reflexivně se k ní přitiskl tak, že její zadeček přilnul k jeho břichu. Automaticky se začal vzrušovat.

Sigi, tvrdě spící po čtyřech hodinách odpočinku, hněvivě zabručela a odsunula se na druhý konec postele.

"Přestaň," zahučela, aniž by se vzbudila.

Miller vzdychl, obrátil se na záda, zdvihl hodinky a v přítmí na ně zašilhal. Pak vyklouzl z postele, hodil si přes ramena koupací plášť, odšoural se do obývacího pokoje a roztáhl záclony. Ocelově šedé listopadové světlo se rozlilo po místnosti a donutilo ho přivřít oči. Pak je otevřel a podíval se dolů na Steindamm. Byla sobota ráno a provoz na mokré černém tarmaku byl sporný. Zív a šel do kuchyně uvařit první z nesčetných šálků kávy. Matka i Sigi mu vytýkaly, že je živ jen z kávy a cigaret.

Pil v kuchyni kávu, kouřil první cigaretu a uvažoval, jestli má ten den něco důležitého na práci, a dospěl k názoru, že nemá. Za prvé všechny noviny a všechna příští vydání časopisů budou o Kennedym. Za další, v současné době nesledoval žádný případ. Kromě toho člověk v sobotu a v neděli těžko zastihne lidi v kanceláři a málokdy si přejí být

rušení doma. Nedávno dokončil velmi dobře přijatý seriál o soustavné infiltraci rakouských, pařížských a italských gangsterů do zlatého dolu Reeperbahn, což byla více než půl kilometrová hamburská oblast nočních podniků, bordelů a neřádstva, a ještě nedostal zaplacen. Napadlo ho, že by mohl prohnat časopis, kterému seriál prodal, pak se rozhodl, že ne. Zaplatí včas a momentálně nepotřeboval peníze. Naopak výpis z konta, který došel před třemi dny, vykazoval, že má k dobru přes 5 000 marek, a Peter soudil, že s tím nějakou dobu vystačí.

"Potíž s tebou, kamaráde," pravil svému odrazu v jedné ze Sigiiných brilantně vyleštěných pánví, vytíraje ukazováčkem šálek od kávy, "je, že jsi líný."

Kdysi, před deseti léty, když končil povinnou vojenskou službu, se ho zeptal důstojník, který měl na starosti jejich zaměstnání v civilu, čím by se chtěl v životě stát. Tehdy odpověděl: "bohatým flákačem", a ve svých devětatdvaceti letech - ačkoliv se mu to nikdy nepovedlo a asi nepovede - to stále považoval za velmi rozumný životní cíl.

Odnesl si rádio do koupelny, zavřel dveře, aby nerušil Sigi, sprchoval se, holil a poslouchal zprávy. Hlavní hit byl, že zatkli muže pro vraždu prezidenta Kennedyho. Jak předpokládal, zprávy nehovořily o ničem jiném než o tom, co souviselo s vraždou Kennedyho.

Osušil se, vrátil se do kuchyně a uvařil další kávu, tentokrát dva šálky. Odesl je do ložnice, položil na noční stolek, shodil plášť a vlezl zpátky pod přikrývku vedle Sigi, jejíž světlovlasá hlava se rýsovala na polštáři.

Bylo jí dvaadvacet a ve škole vynikala jako gymnastka - jak tvrdila mohla to dotáhnout až na olympiádu, kdyby se jí nebyla řadra vyvinula do rozměrů, které jí překážely a nevešly se do žádného trikotu. Po škole se stala učitelkou tělocviku v dívčí škole. Přestup na striptýzovou tanečnici následoval o rok později, důvody byly zcela počestné a prosté: vydělávala pětkrát tolik než učitelka tělocviku.

Ačkoliv byla ochotná svlékat se v nočním podniku, přiváděly ji do pozoruhodných rozpaků jakékoli lascivní poznámky o jejím těle, od kohokoli, koho viděla ty poznámky pronášet.

"Vtip je v tom," vysvětlovala kdysi velmi vážně na výsost se bavícímu Petrovi Millerovi, "že když jsem na jevišti, nevidím za světlý nikoho, a proto mi to není trapné. Kdybych ty lidi viděla, asi bych utekla ze scény."

To jí ale nebránilo, aby se neposadila ke stolku v hledišti, potom, co se zase oblékla, a nečekala, až ji nějaký návštěvník pozve na skleničku. Směly pít jen šampaňské - objednávaly půl láhve nebo celou láhev. Z toho měla patnáct procent. Ačkoliv zákazníci, kteří ji pozvali na šampaňské, bez výjimky doufali, že získají víc než hodinu, v níž s ohromným obdivem civěli do prohlubně mezi jejími řadry, nikdy neuspěli. Byla laskavá a plná pochopení a k hmatáckým snahám zákazníků se chovala se shovívavým politováním spíše než s pohrdavým odporem, který ostatní děvčata skrývala za svými neonovými úsměvy.

"Chudáci mužští," řekla jednou Millerovi. "Měli by mít doma laskavou manželku, ke které by se vraceli."

"Jak to myslíš - chudáci mužští," odporoval Miller. "Jsou to staří prasáci s kapsama plnými peněz."

"Nebyli by, kdyby měli někoho, kdo by se o ně staral," odsekla Sigi a její ženská logika byla nezvratná.

Miller se se Sigi seznámil náhodou, když se zastavil v nočním podniku Madame Kokettové, hned vedle Café Keese na Reeperbahn. Zašel tam na kus řeči a na skleničku s majitelem, starým známým, který mu někdy zprostředkoval zajímavá setkání. Sigi byla vysoká sto sedmdesát tři centimetry, s postavou úměrnou své výšce - menší dívka by vypadala deformovaně. Svlékala se při hudbě s obvyklými předstíranými smyslnými gesty a s ložnicovým úsměvem striptérek. Miller to všechno znal, upíjel ze své sklenice a nehnul ani brvou.

Když ale svlékla podprsenku, i on se zarazil a zíral se skleničkou vpůli cesty k ústům. Jeho hostitel ho pozoroval s ironickým úsměvem.

"Je dobře stavěná, co?"

Miller musel přiznat, že ve srovnání se Sigi vypadají "Zajíčkové měsíce" z Playboye jako podvyživená nedochůdčata. Navíc měla Sigi tak pevné svaly, že jí řadra držela formu bez sebemenší podpory.

Na konci vystoupení, když začali diváci tleskat, se děvče přestalo tvářit jako znučená profesionální tanečnice, vyseklo ostýchavě rozpačité pukrle a široce a trochu šišatě se usmálo, jako špatně vycvičený lovecký pes, který proti všemu očekávání právě aportoval střelenou koroptev. A byl to ten úsměv, který Millera získal - ani rutina tance ani postava. Řekl, že by ji rád pozval na drink, a majitel podniku ji nechal zavolat.

Protože Miller seděl ve společnosti jejího šéfa, neobjednala Sigi láhev šampaňského, ale jen gin-fizz. Miller ke svému překvapení zjistil, že je velmi příjemná, a zeptal se, jestli ji může po představení doprovodit domů. Souhlasila s očividnou rezervovaností. Miller, jako dobrý taktik, si k ní ten večer nic nedovolil. Bylo to začátkem jara a po zavírací hodině se Sigi vynořila z kabaretu zahalená do navýsost neatraktivního duffel pláště, Miller soudil, že úmyslně.

Posadili se spolu na kávu a povídali si a Sigi přestala být upjatá a vesele žvatlala. Zjistil, že ji baví pop, výtvarné umění, že se ráda prochází po břehu Alsteru, ráda uklízí a miluje děti. Pak se začali scházet jednou týdně, když měla večer volno, povečeřeli nebo šli do biografu, ale nespali spolu.

Miller se s ní vyspal až po třech měsících a navrhl jí, aby se k němu nastěhovala. Sigi se svým přímočaře prostým přístupem k důležitým záležitostem života se už dávno rozhodla, že si chce vzít Petra Millera, a jediný problém byl, jestli by o něj měla usilovat tím, že s ním nebude spát nebo naopak. Postřehla, že je velice schopný zaplnit druhou půlku svého letiště jinými děvčaty - pokud by bylo třeba - a proto usoudila, že se k němu nastěhuje a příjemný mu život natolik, aby se s ní chtěl oženit. Koncem listopadu už spolu žili půl roku.

I Miller, který si na domácnost nepotrpěl, musel přiznat, že Sigi doma vytvořila báječnou pohodu, a že se miluje se zdravým a neutuchajícím nadšením. O manželství nikdy nemluvila přímo, ale vysílala signály. Miller předstíral, že je nevnímá. Občas se procházeli po břehu Alsteru a Sigi si pod dobohrsrdčným dohledem rodičů hrála s nějakým batoletem. "Vid', že je to andílek, Petře?"

Miller zabručel: "Jo. Báječněj."

Potom na něj byla hodinu mrazivě odměřená za to, že nezareagoval. Byli spolu ale šťastni, zvláště Peter Miller, jemuž

nadmíru vyhovovalo aranžmá veškerého manželského pohodlí a potěšení z pravidelného milování bez manželských pout.

Miller vypil půl šálku kávy, posunul se dál do postele, zezadu objal Sigi a něžně ji laskal v rozkroku, protože věděl, že ji to vzbudí. Za pár minut blaženě zahuhlala a otočila se na záda. Peter ji nepřestal hladit, naklonil se a líbal ji na řadra. Sigi ještě napůl spala, ale začala dlouze vrnět a její ruce se malátně pohybovaly po jeho zádech a zadku. Za deset minut se milovali, sténali a oťřásali se rozkoší.

"To je ale zatracený způsob probuzení," hrdala potom.

"Jsou horší způsoby," řekl Miller.

"Kolik je hodin?"

"Skoro dvanáct," lhal Miller a věděl, že by po něm něco hodila, kdyby zjistila, že je teprve půl desáté a že spala jen pár hodin. "Nevadí, tak ještě spi, jestli chceš."

"Mmmm. Děkuju, miláčku, jsi na mě moc hodný," řekla Sigi a znovu usnula.

Miller vypil zbytek své kávy a šálek Sigiiny kávy a byl na cestě do koupelny, když zazvonil telefon. Vrátil se do obývacího pokoje a zvedl sluchátko.

"Peter?"

"Ano, kdo volá?"

"Karl."

Nebyl ještě úplně při smyslech a nepoznal, kdo vlastně volá. Hlas znetrpělivěl.

"Karl Brandt. Co je s tebou. Ještě spíš?"

Miller se vzpamatoval.

"Ano, ano Karl. Promiň. Zrovna jsem vstával. Co se děje?"

"Koukni, kvůli tomu mrtvému Židovi. Chtěl bych s tebou mluvit."

Miller se ptal zmateně:

"Jaký mrtvý Žid?"

"Ten, co se včera otrávil v Altoně. Dokážeš se na to ještě upamatovat?"

"Jo, samozřejmě se pamatuju na včerejšek večer. Co je s ním?"

"Chci s tebou mluvit," řekl policejní inspektor. "Ale ne po telefonu. Můžeme se sejít?"

Millerův reportérský instinkt okamžitě zapnul. Kdokoli chce něco říct, ale nepřeje si mluvit po telefonu, musí být přesvědčený, že je to důležité. V případě Brandta si byl Miller jistý, že by mohl policejního inspektora stěží podezřívát, že bude opatrný kvůli něčemu malichernému.

"Samosebou," řekl do telefonu. "Chceš se mnou zajít na oběd?"

"Zařídím si to."

"Dobře. Zvu tě, když myslíš, že to bude stát za to."

Navrhl malou restauraci na Goose Market v jednu hodinu a položil sluchátko. Ještě pořád si nemohl srovnat v hlavě, jakou historku by mohla znamenat sebevražda starého člověka - ať už to byl Žid nebo ne - v chudinském bytě v Altoně.

Během oběda to vypadalo, že se mladý inspektor chce vyhnout tématu, kvůli kterému požádal o schůzku, ale když přinesli kávu, řekl jen:

"Ten člověk ze včerejška."

"Ano," pobídl ho Miller. "Co je s ním?"

"Jistě jsi slyšel, jako my všichni, co prováděli nacisté ve válce, a dokonce už před válkou, se Židy?"

"Ovšem. Cpali to do nás celou školu."

Miller vypadal zmateně a rozpačitě. Jako většině dětí a mládeže i jemu vysvětlovali ve škole, když mu bylo devět nebo deset, že on a jeho spoluobčané nesou vinu za hromadné válečné zločiny. Tehdy to přijímal, aniž vůbec věděl, o čem je řeč.

Později bylo nesnadné zjistit, co měli učitelé bezprostředně po válce na mysli. Nebylo koho se zeptat, nikdo nechtěl mluvit, ani učitelé ani rodiče. Teprve když dospíval, podařilo se mu něco si přečíst, a ačkoliv to, co četl, ho znechucovalo, necítil, že by se ho to nějak týkalo. Stalo se to jindy, jinde a daleko odtud. Nebyl u toho, když se to dělo, nebyl tam jeho otec, nebyla tam jeho matka. Něco v něm ho přesvědčovalo, že to nemá nic společného s Petrem Millerem, a tak se netázal na jména, na data, na podrobnosti. Nechápal, proč se o tom Brandt zmiňuje.

Brandt zamíchal kávu, také v rozpacích, a nevěděl jak dál.

"Ten stařec ze včerejška," řekl konečně. "Byl to německý Žid. Byl v koncentračním táboře."

Miller v duchu znovu viděl včerejší mrtvou hlavu na nosítkách. Takhle tedy končili? Nesmysl. Toho člověka museli osvobodit. Spojenci před osmácti lety a pak žil, aby zemřel stářím. Ale ta tvář se k němu vracela. Ještě nikdy neviděl nikoho, kdo byl v koncentračním táboře, alespoň si neuvědomoval, že by někoho takového viděl. Vlastně nikdy neviděl ani žádného esesáckého hromadného vraha, tím si byl jist. Poznal by ho. Vypadal by úplně jinak.

Mimoděk si vybavil publicitu kolem procesu s Eichmannem v Jeruzalémě před dvěma roky. Celé týdny toho byly plné noviny. Myslel na obličej ve skleněné kabině a vzpomněl si na svůj tehdejší dojem, že to je obličej hrozně obyčejný, tak hrozně obyčejný. Teprve tenkrát, když četl reportáž o procesu, začal tušit, jak to esesmani dělali a jak jim to prošlo. Ale týkalo se to Polska, Ruska, Maďarska, Československa, bylo to daleko a dávno. Nedokázal to brát osobně.

Vrátil se myšlenkami do současnosti a k nepříjemnému pocitu, který v něm Brandt vyvolal svou otázkou.

"A co s tím?"

Místo odpovědi vytáhl Brandt z aktovky balíček zabalený do hnědého papíru a přisunul ho přes stůl k Millerovi.

"Zůstal po něm deník. Vlastně nebyl ani tak starý. Padesát šest. Vypadá to, že si celou tu dobu psal poznámky a

schovával je v onucích. Po válce je přepsal. Je z toho deník."
Miller pohlédl na balíček s nevalným zájmem.
"Kde jsi to našel?"
"Leželo to vedle jeho těla. Sebral jsem to a odnesl domů. Včera v noci jsem to četl."
Miller se tázavě zadíval na svého přítele.
"Bylo to zlé?"
"Strašné. Neměl jsem ponětí, že to, co s nimi prováděli, bylo tak hrozné."
"Proč jsi to přinesl mně?"
"Teď byl v rozpacích Brandt. Pokrčil rameny.
"Myslel jsem, že by to pro tebe byl zajímavý případ."
"Komu to teď patří?"
"Technicky Tauberovým dědicům. Ale nikdy je nenajdeme. Tak to asi patří policii. Ta to jenom zaeviduje. Můžeš si ho nechat, jestli chceš. Ale neprozrad', že jsem ti ho dal. Nejsem zvědavý na žádné maléry s náčelnictvem."
Miller zaplatil a oba vyšli ven.
"Dobře, přečtu si to. Ale neslibuju ti, že mě to chytne. Možná že by z toho byl článek do nějakého časopisu."
Brandt se mírně usmál.
"Jsi cynický parchant," řekl.
"Nejsem," řekl Miller. "Jenom se jako většina lidí zajímám o to, co je teď a tady. A ty? Předpokládal bych, že deset let služby z tebe udělalo tvrdého policajta. Tohle s tebou ale nějak hnulo."
Brandt zvažněl. Pohlédl na balíček pod Millerovou paží a pomalu přikývl.
"Ano. Ano, hnulo to se mnou. Vůbec jsem netušil, jak to bylo hrozné, a mimochodem, není to minulost. Skončilo to tady, v Hamburku, včera večer. Sbohem, Petře."
Inspektor se otočil a odešel a netušil, jak se mýlil.

2.

Peter Miller si odnesl balíček v hnědém papíru domů, kam dorazil po třetí hodině. Hodil balíček na stůl v obývacím pokoji, a dřív než se pustil do čtení, šel si uvařit velkou konvici kávy.
Usadil se ve svém oblíbeném křesle, se šálkem kávy a se zapálenou cigaretou a otevřel balíček. Deník sestával ze sepnutých volných listů v deskách z tvrdého papíru, svázaných v matném černém přebalu z PVC tak, že se některé listy mohly vytáhnout, případně další vložit.
Celkem to bylo sto padesát stran rukopisu, zřejmě vyťukávaného na starém psacím stroji, protože některá písmena vyskakovala nad řádku, jiná pod řádku, některá byla zdeformovaná a špatně čitelná. Většina stránek vypadala, že byla napsaná před lety, nebo v průběhu několika let, protože sice byly upravené a čisté, ale s neomylným zažloutnutím bílého papíru, pár let starého. Ale na začátku a na konci byly čerstvé listy, zřejmě napsané před několika dny. Na těch pár stránkách vpředu byla předmluva a vzadu něco jako epilóg. Podle data byly předmluva a epilóg napsané 21. listopadu, to jest před dvěma dny. Miller se domníval, že to stařec napsal, když se rozhodl zemřít.
Rychlý pohled na několik odstavců na první straně ho překvapil, protože rukopis byl psán jasnou a přesnou němčinou, vzdělaným a kultivovaným jazykem. Na obalu byl nalepený čtvereček bílého papíru, zakrytý větším čtvercem celofánu, aby zůstal čistý. Na čtverečku papíru stálo velkými tiskacími písmeny DENÍK SALOMONA TAUBERA. Miller se zabořil hlouběji do křesla, otevřel první stránku a začal číst.

DENÍK SALOMONA TAUBERA PŘEDMLUVA

Jmenuji se Salomon Tauber. Jsem Žid a chystám se zemřít. Rozhodl jsem se skončit svůj život, protože už nemá cenu a není už nic, co bych mohl učinit. To, co jsem ve svém životě zamýšlel, přišlo vniveč a má snaha byla marná. Protože zlo, které jsem zažil, přetrvávalo a rozbujelo, a v prach a posměch se obrátilo to, co bylo dobré. Přátelé které jsem znal, ti, co trpěli a byli oběťmi, jsou mrtví a kolem mne jsou jen pronásledovatelé. Za denního světla vidím na ulicích jejich tváře a v noci vidám tvář své ženy Esther, která zemřela už dávno. Zůstal jsem tak dlouho naživu, protože jsem si přál splnit ještě jednu věc, jednu věc jsem chtěl ještě spatřit, a teď vím, že se to nestane.
Nechovám nenávist ani hořkost vůči Němcům, protože to jsou dobří lidé. Národy nejsou zlé, jen jednotlivci jsou zlí. Anglický filozof Burke měl pravdu, když řekl "Neznám způsob, jakým by se mohlo sestavit obvinění proti celému národu." Neexistuje kolektivní vina, protože v Bibli se píše, jak chtěl Bůh zničit Sodomu a Gomoru za zlo lidí, kteří tam žili se svými ženami a dětmi, ale jak mezi nimi byl jeden spravedlivý, a protože byl spravedlivý, byl ušetřen. Proto je vina individuální, právě tak, jako spása.
Když jsem vyšel z koncentračních táborů v Rize a Stutthofu, když jsem přežil pochod smrti do Magdeburku, když tam britští vojáci osvobodili mé tělo v dubnu 1945 a má duše zůstala v okovech, nenáviděl jsem svět. Nenáviděl jsem lidi a stromy a skály, protože se proti mně spikly a způsobily mi utrpení. A ze všeho nejvíc jsem nenáviděl Němce. Tehdy jsem se ptal, právě tak jako jsem se v minulých čtyřech letech ptal mnohokrát, proč je Pán nezahubil, každického muže, ženu i dítě, proč nezničil jejich města a jejich domy, proč je navždycky nesmetl z tváře země. A když to neučinil, nenáviděl jsem Ho také, volal jsem, že opustil mne a můj lid, kterému dovolil věřit, že je jeho lidem vyvoleným, a dokonce jsem říkal, že Bůh neexistuje.

Ale jak šla léta, naučil jsem se znovu milovat. Milovat stromy a skály, oblohu nad svou hlavou a řeku tekoucí kolem města, ztracené psy a kočky, plevel mezi dlažebními kostkami a děti, které přede mnou na ulici utíkají, protože jsem ošklivý. Nemám jim to za zlé. Francouzská průpovídka říká: "Rozumět všemu znamená všechno odpustit." Když člověk porozumí lidem, jejich lehkověrnosti a jejich strachu, jejich chamtivosti a jejich touze po moci, jejich nevědomosti a jejich poddajnosti vůči tomu, kdo křičí nejhlasitěji, dokáže odpustit. Ano, dokáže odpustit i to, co spáchali. Ale nedokáže zapomenout.

Jsou lidé, jejichž zločiny přesahují porozumění a tedy i odpuštění, a to je ta skutečná prohra. Protože existují ještě stále mezi námi, chodí po městech, pracují v kancelářích, obědvají v kantýnách, usmívají se a potřásají si rukama a slušným lidem říkají Kamerad. To, že mohou žít dál, ne jako vyvrhelové, ale jako oblíbení občané, že mohou neustále špinit celý národ svou špatností, to je skutečná prohra. A v tom jsme pochybili, vy a já, a pochybili bídně.

Nakonec, jak plynul čas, jsem zase začal milovat Boha a prosil jsem ho o odpuštění za všechno, co jsem učinil proti jeho vůli, a bylo toho hodně.

Deník začínal dvaceti stránkami, na nichž Tauber popisoval své narození, dětství a chlapectví v Hamburku, svého otce, dělníka a válečného hrdinu a smrt svých rodičů krátce poté, co Hitler v roce 1933 uchopil moc. Koncem třicátých let se Tauber oženil s dívkou jménem Esther, pracoval u architekta a díky intervenci svého zaměstnavatele byl zachráněn před deportací. Nakonec ho chytili v Berlíně na služební cestě za zákazníkem. Krátce byl v přestupním táboře a potom ho ještě s dalšími Židy nacpali do nákladních vagonů dobytčího vlaku mířícího na východ.

Nemohu se přesně upamátovat na datum, kdy se ten vlak konečně zastavil na nádraží. Myslím, že to bylo šest dní a sedm nocí potom, co nás zavřeli do vagonů. Najednou vlak zůstal stát a světlo ve šterbinách stěn prozrazovalo, že venku je den. Hlava se mi točila a měl jsem závrať z únavy a zápachu.

Venku bylo slyšet výkřiky a řinčení odsunovaných závor a pak se dveře rozletěly. Bylo dobře, že jsem se neviděl - sebe kdysi oblečeného do bílé košile a vyžehlených kalhot. (Vázanka a sako už dávno spadly na zem.) Stačil pohled na ty ostatní.

Do vagonu zazářilo oslnivé světlo a lidé si přikrývali oči a ječeli bolestí. Já jsem zavřel oči, abych je ochránil, hned když jsem viděl, že se dveře otevírají. Tlak teď způsobil, že půlka z vagonu vypadla na nástupiště ve zmeti páchnoucího člověčenství. Já jsem byl ušetřen, protože jsem stál až vzadu a po straně dveří, které byly uprostřed. Riskoval jsem pootevření očí a vystoupil jsem na nástupiště.

Strážce SS, které vrata odsunuly, brutální lidé s podlým obličejem, řvoucí a ječící jazykem, jemuž jsem nerozuměl, couvli s výrazem odporu. Uvnitř vagonu leželo na zemi jednatřicet mužů zkroucených a propletených. Už nikdy nevstanou.

Zbytek, vyhladovělý, napůl slepý, zapařený a páchnoucí, ve špinavých hadrech, se s námahou postavil na nástupiště. Jazyky jsme měli žízni přilepené k patru úst, černé a oteklé, a naše rty byly rozpraskané a vyprahlé.

Čtyřicet dalších vagonů z Berlína a osmnáct z Vídně vyvrhovalo své pasažéry na vzdálenějším nástupišti - asi polovina byly ženy a děti. Mnoho žen a většina dětí bylo nahých, pomazaných výkaly a v právě tak špatném stavu jako my.

Některé ženy vyklopytaly na světlo v náručí s neživými těly svých dětí.

Strážce běhaly nahoru a dolů po nástupišti, mlátily do deportovaných, aby se seřadili do jakéhosi šiku, než nás odvedou do města - ale do kterého města? A co to bylo za řeč, jakou ti lidé mluvili? Později jsem zjistil, že město byla Riga a že strážce SS se rekrutovaly z místních Litevců, kteří byli právě tak vášniví antisemité jako esesmani z Německa, ale s daleko nižší inteligencí, doslova zvířata v lidské podobě.

Za strážemi stála ustrašená skupina ve špinavých košilích a pracovních kalhotách. Každý z nich měl na prsou a zádech černou čtvercovou záplatu s velkým J. Byli to příslušníci zvláštního komanda z ghett. Přivezli je, aby vyklidili z vagonů mrtvolu a zahrabali je za městem. Byli stráženi půl tuctem mužů, kteří měli také na prsou a na zádech ono J, ale měli pásku na rukávu a v rukou drželi topírko krumpáče. To byli židovští kápoové, za práci, kterou dělali, dostali lepší jídlo.

Ve stínu nádražního přístřešku stálo pár německých důstojníků SS, rozpoznatelných jen když moje oči přivykly světlu. Jeden stál opodál na bedně a s úsměvem na úzkých, ale spokojených rtech přehlížel několik tisíc lidských kostlivců, kteří vystupovali z vagonů. Černým jezdeckým bičikem ze spletaných řemínků si poklepával na vysokou jezdeckou botu. Zelená uniforma s černými a stříbrnými blesky SS jako by mu byla šitá na míru a na pravé klopě límce měl dvojité blesk zbraní SS. Na levé klopě hodnost kapitána.

Byl vysoký a hubený, světlý blondák s vybledlými modrými očima. Později jsem se dozvěděl, že je to zapřisáhlý sadista, už teď známý pod jménem, jam ho později nazývali Spojenci - Řezník z Rigy. To bylo mé první setkání s SS kapitánem Eduardem Roschmannem.

V pět hodin ráno 22. června 1941 se Hitlerových 130 divizí rozdělilo na tři armádní skupiny a převládalo se přes hranice do Ruska. Za každou armádní skupinou následovaly houfy likvidačních čet SS, pověřených Hitlerem, Himlerem a Heydrichem, aby na rozsáhlém území, které armáda obsazovala, likvidovaly komunistické komisaře a židovské osady na venkově, velké městské židovské komunity měly soustředit do ghatt zřizovaných u každého většího města a připravit je na pozdější "zvláštní postup".

Armáda obsadila hlavní město Litvy Rigu 1. července 1941 a v půli července dorazilo první komando SS. První místní jednotka SD a SP sekcí SS byla v Rize zřízena 1. srpna 1941 a zahájila program likvidace, který měl Ostland (jak přejmenovali obsazené baltické státy) zbavit všech Židů.

Pak bylo v Berlíně rozhodnuto využít Rigu jako tranzitního tábora pro německé a rakouské Židy, kteří měli být vyvražďeni. V roce 1938 žilo 320 000 německých Židů a 180 000 rakouských Židů. V červenci 1941 vyvezli desítky tisíc, hlavně do koncentračních táborů uvnitř Německa a Rakouska, z nejznámějších to byl Sachsenhausen, Mauthausen,

Ravensbrück, Dachau, Buchenwald, Belsen a Terezín v Čechách. Koncentrační tábory ale začínaly být přeplněné, a vzdálené a zapadlé země na východě se zdály být výborné na to, aby se dorazil zbytek. Zahájily se práce na rozšíření táborů a na nových stavbách v šesti likvidačních táborech v Osvětimi, Treblince, Belzecku, Sobiboru, Chelmnu a Majdanku. Dokud ale nebyly dokončeny, muselo se najít místo, kde by se zavraždilo tolik, kolik jen bylo možné, a kde by se zbytek "uskladnil." Byla zvolena Riga.

Mezi 1. srpnem 1941 a 14. říjnem 1944 bylo do Rigy dopraveno téměř 200 000 výlučně německých a rakouských židů. Osmdesát tisíc jich tam zůstalo mrtvých, 120 000 bylo odvezeno dál, do oněch šesti likvidačních táborů v jižním Polsku a 400 přežilo - polovina aby zemřela ve Stutthofu nebo na pochodu smrti do Magdeburku. Tauberův transport byl první transport z Říše do Rigy a dorazil tam v 15.45 18. srpna 1941.

Ghetto v Rize bylo integrální součástí města a původně ta bylo sídlo řížských Židů. Když jsem se tam já dostal, zbylo jich už jen pár stovek. V necelých třech týdnech dohlédl Roschmann se svým zástupcem Krausem, aby většina byla dle příkazu zlikvidována.

Ghetto leželo na severním okraji města, na sever se otevírala volná krajina. Kolem jižní strany byla zeď, ostatní tři byly zajištěny ostnatým drátem. Na severní straně byla brána, již museli projít všichni odcházející i přicházející. Bránu střežily dvě strážní věže obsazené litevskými SS. Od této brány dolů, středem ghetta až k jižní zdi, vedla Mase Kalnu Jela neboli Malá horská ulice. Vpravo od ní (když se člověk díval od jihu k severu, směrem k hlavní braně) byl Blech Platz neboli Plechové náměstí, kde se konaly selekce na popravy a také apely, výběr do skupin na otrockou práci, bičování a popravy oběšením. Uprostřed stály šibenice s osmi ocelovými háky a s oprátkami neustále se pohupujícími ve větru. Každý večer byly obsazeny nejméně šesti nešťastníky a někdy se na těch osmi hácích vystřídalo několik směn, než byl Roschmann spokojen s dobře vykonanou prací.

Celé ghetto měřilo asi 4,5 čtverečních kilometrů, osada, v níž kdysi přebývalo 12 až 18 tisíc lidí. Než jsme sem přibyli, Židé z Rigy, z nichž nejméně 2 tisíce odjely, ghetto obezdili, takže prostor pro náš transport víc než pět tisíc mužů, žen a dětí byl dost velký. Ale po našem příjezdu pokračoval přísun transportů každodenně, až dosáhl počet obyvatel nesnesitelných 30-40 tisíc a při každém novém transportu muselo být zavražděno tolik zdejších obyvatel, kolik dojelo v transportu živých osob, aby bylo místo pro přírůstky. Jinak by přelidnění ohrozilo zdraví práce schopných, a to si Roschmann nepřál.

Onoho prvního večera jsme se tam tedy usadili, vybrali jsme si nejlepší domy, každý obsadil jednu místnost, přikryli jsme se záclonami a kabáty a spali jsme na opravdových postelích. Můj soused z vedlejšího pokoje se dosyta napil ze sudu na dešťovou vodu a podotkl, že to možná nakonec nebude tak zlé. Ještě jsme neznali Roschmanna...

Léto se změnilo v podzim a podzim přešel v zimu a podmínky v ghettu se zhoršovaly. Každé ráno se na Plechovém náměstí shromáždilo celé osazenstvo převážně muži - žen a dětí bylo hned po příjezdu likvidováno mnohem víc než práce schopných mužů. Litevci nás pažbami pušek sestrkali do zástupu a konal se apel. Nebyla vyvolávána žádná jména, jen nás spočítali a rozdělili do pracovních skupin. Téměř všichni muži, ženy i děti odcházeli každý den v zástupu na dvanáct hodin nucených prací ve výrobním areálu poblíž tábora.

Já jsem hned po příjezdu uvedl, že jsem tesař což nebyla pravda, ale jako architekt jsem viděl pracovat tesaře a dost jsem okoukal, takže mi to mohlo projít. Správně jsem odhadl, že tesařů bude vždycky třeba. Poslali mě do práce na blízkou pilu, kde se řezaly borovice z místních lesů a vyráběly se z nich ubytovny pro vojáky.

Byla to taková dřina, že by zničila i zdravého člověka, pracovali jsme v létě v zimě venku, ve studeném vlhku nitko položených pobřežních oblastí Litvy...

Náš denní přiděl potravy sestával z půllitru takzvané polévky, což byla obarvená voda, někdy s kouskem brambory. První půllitr jsme dostali, než jsme šli do práce, a další půllitr s krajíčkem černého chleba a s plesnivou bramborou večer, po návratu do ghetta.

Přinést do ghetta jídlo se trestalo okamžitým pověšením před shromážděným osazenstvem při večerním apelu na Plechovém náměstí. Nicméně jediná možnost přežití byla riskovat to.

Večer se zástup vlekl zpátky hlavní branou a Roschmann a pár jeho kolegů stávalo u vchodu a namátkou kontrolovali procházející. Zavolali na kteréhokoli muže, ženu či dítě, nařídili, aby dotyčný vystoupil z řady a svlékl se donaha vedle brány. Jestliže se u něj našel kousek chleba nebo brambora, musel provinilec čekat, až všichni ostatní prošli na Plechové náměstí na večerní apel.

Když se všichni shromáždili, připochoďoval Roschmann následovaný strážemi SS a asi tuctem přistižených.

Odsouzení muži vystoupili na plošinu šibenice a s oprátkami kolem krku čekali na konec apelu. Roschmann pak překráčel kolem jejich řady, šklebil se jim do tváří a odkopával stoličky zpod jejich nohou, jednu po druhé. Rád při tom stál přímo před nimi, aby ho umírající vidět. Někdy jen předstíral, že židli odkopne, ale v poslední chvíli nohu stáhl.

Hlasitě se rozchechtal, když se muž na stoličce roztrásl, protože myslel, že se už houpe na oprátce, ale pak v šoku zjistil, že ještě stojí na židli.

K smrti odsouzení se někdy modlili k Bohu, někdy prosili o milost. To Roschmann rád slyšel. Předstíral, že je nahluchlý, přidržel si dlaň u ucha a vybízel:

"Můžete mluvit trochu víc nahlas? Co jste to povídal?"

Když židličku odkopl - byla to spíš jen bedna - obrátil se ke svým kamarádům a řekl: "Panebože, musím si přece jen obstarat naslouchací aparát..."

Během několika měsíců se pro nás vězně Eduard Roschmann stal vtělením ďábla. Bylo toho málo, co nedokázal vymyslet.

Když přistihli ženu při vnášení jídla do tábora, musela nejdřív přihlížet popravě mužů, zvláště když to byl její manžel nebo bratr. Pak ji Roschmann donutil klečet před námi ostatními, seskupenými podél tří stran náměstí, a holič ji ostříhal

dohola.

Po apelu ji odvedli na hřbitov za ostnatým drátem, musela si vykopat mělký hrob a kleknout si vedle něj a Roschmann nebo někdo jiný ji vpálil kulku do týla. Těmto popravám nesměl nikdo přihlížet, ale šuškal se, že často střílel tak, aby kulka prolétla těsně kolem ženina ucha. Žena děsem spadlá do hrobu, musela vyšplhat ven a znovu si kleknout. Jindy střílel z revolveru s prázdným zásobníkem, takže když si žena myslela, že umírá, ozvalo se jen cvaknutí. Litevci byli zvířata, ale Roschmann dokázal ohromit i je.

V Rize žila dívka, která vězňům pomáhala na vlastní riziko. Jmenovala se Olli Adlerová a myslím, že byla z Mnichova. Její sestru Gerdu zastřelili za to, že přinesla do vězňův jídlo. Olli byla nesmírně krásná a zaujala Roschmanna. Učinil z ní svou konkubínu - oficiální název byl uklízečka, protože styk esesmana se Židovkou byl zakázaný. Pašovala do ghetta léky - když tam směla vejít - které kradla ve skladech SS. To se samozřejmě trestalo smrtí. Naposledy jsem ji zahlédl, když jsme nastupovali na loď v docích v Rize...

Koncem té první zimy jsem byl přesvědčen, že nemohu dlouho přežít. Hlad, zima, vlhko, těžká práce a neustálé surovosti vyčerpaly moji dřív pevnou konstituci na kost a kůži. Když jsem se díval do zrcadla, hleděl na mne vychrtlý, zarostlý stařec s červenýma očima a propadlýma tvářemi. Bylo mi pětatřicet a vypadal jsem na sedmdesát. Všichni jsme tak vypadali.

Byl jsem svědkem odchodu desítek tisíců do lesů s hromadnými hroby, stovek zemřelých zimou a vysílením a nesčíslných poprav věšením, zastřelením, bičováním a umlácením. Přežil jsem sice pět měsíců, ale i tak jsem přežil i sám sebe. Vůle k životu, která ve mně sílila ve vlaku, začala mizet a nezůstalo nic než mechanická rutina existence, která se dříve nebo později musí zhroutit. A pak v březnu se stalo něco, co mi na rok znovu vrátilo vůli žít.

I dnes si pamatuji datum. Bylo to 3. března 1942 v den druhého Dongmundského kontingentu. Asi před měsícem jsme poprvé byli svědky příjezdu podivného nákladního vozu. Byl dlouhý jako autobus, nalakovaný v ocelové šedi, ale bez oken. Zastavil hned před branou ghetta a při ranním apelu řekl Roschmann, že má pro nás oznámení. Že v městě Donamunde, ležícím na řece Duně asi osmdesát mil od Rigy, zahajuje provoz nová továrna na nakládání ryby. Znamenala lehkou práci, dobré jídlo a dobré ubytování. Protože to byla lehká práce, hodila se jen pro staré muže, pro ženy, pro nemocné a malé děti.

Samozřejmě mnoho vězňů po snadnější práci dychtilo. Roschmann procházel řadami a vybíral. Tentokrát se staří a nemocní neschovávali a nemuseli je - ječící a protestující - vytahovat, aby je zahrnuli do nucených pochodů na popraviště. Dychtivě se ukazovali a nabízeli. Konečně jich vybrali přes stovku a všichni vyšplhali do nákladního auta. Pak dveře zabouchli a přihlízející si povšimli, jak těsně přiléhají. Vůz se odkolébál a nezanechal po sobě žádné výfukové plyny. Později se nám doneslo, co to bylo za vůz. V Donamunde žádná továrna na nakládání ryby neexistovala. Od té doby Donamundský kontingent znamenal v řeci ghetta smrt plynem.

3. března se po ghettu šeptalo, že má následovat další Donamundský kontingent, a ráno u apelu jej Roschmann skutečně ohlásil. Tentokrát se už dobrovolníci netlačili dopředu, a potěšen se šklebící Roschmann začal zvolna procházet podél řad a bičíkem poklepával na prsa těch, kteří měli odejít. Chytráčky začal u čtvrté, poslední řady, kde předpokládal, že budou stát slabí, staří a práce neschopní.

Byla tam jedna stará žena, která to tušila a postavila se do první řady. Muselo ji být skoro pětadesát, ale ve snaze zůstat naživu si obula střežice s vysokými podpatky, černé hedvábné punčochy, krátkou sukni nad kolena a švihácký klobouk. Nalíčila si tváře, napudrovala obličej a na rty nanesla karmínovou rtěnku. Popravdě řečeno by byla bývala nápadná mezi každou skupinou vězňů, ale domnívala se, že bude jenom vypadat mladě.

Když Roschmann došel až k ní, zastavil se, překvapen se na ni zadíval a pak se k ní znovu otočil a široce se usmál. "Copak to tady máme!" vykřikl a ukázal bičíkem, aby na ni upozornil své kumpány, střežící uprostřed náměstí stovku už vybraných vězňů. "Vám by se nelíbila projížďka do Donamunde, mladá dámo?"

Stará paní třesoucí se strachy zašeptala: "Ne, pane."

"A kolikpak vám je let?" hulákal Roschmann a jeho kumpáni se začali uchechtávat. "Sedmnáct, dvacet?"

Kloubnatá kolena staré ženy se rozklepala.

"Ano, pane," zašeptala.

"To je ohromné," křičel Roschmann. "Hezká děvčata, to bylo vždycky moje. Pojdte sem doprostředka, ať můžeme všichni obdivovat vaše mládí a krásu." Ještě když mluvil, popadl ji za paži a táhl do středu Plechového náměstí.

Tam ji postavil na volné prostranství a řekl: "A teď, slečinko, když jste tak mladá a hezká, byste nám třeba ráda zatančila, co?"

Stála tam, rozechvělá ze studeného větru a z úzkosti. Zašeptala něco, co jsme neslyšeli.

"Cože?" řval Roschmann. "Že neumíte tančit? Ale, ale, taková hezounká děvenka umí určitě tancovat!"

Jeho kumpáni z německé SS málem pukali smíchy. Litevci nerozuměli, co se děje, ale začali se šklebit. Stařena zavrtěla hlavou. Roschmannův úsměv zmizel.

"Tancuj," vyštěkl.

Zašourala nohama a zastavila se. Roschmann vytáhl Luger, odjistil kohoutek a vystřelil do písku, pár centimetrů od jejích nohou. Leknutím vyskočila skoro půl metru nad zem.

"Tancuj... tancuj... tancuj, ty hnusná židovská čubko," řval a pokaždé, když řekl "tancuj", vypálil do písku pod jejíma nohama.

Zasunoval do Lugeru jeden zásobník za druhým, až vystřelil všechny tři, které měl v brašně, a donutil ji tancovat půl hodiny. Skákala výš a výš, sukně jí při každém skoku létala kolem boků, až nakonec padla do písku, neschopna se zvednout, ať už by žila nebo zemřela. Roschmann vypálil do písku před její obličej poslední tři kulky. Písek se rozvířil a zasypal ji oči. Mezi ranami z revolveru bylo slyšet po celém náměstí chroptivé oddechování staré ženy.

Když už neměl žádné střelivo, znovu zařval: "Tancuj!" a kopl ji jezdeckou botou do břicha. Během toho všeho jsme byli úplně zticha, až se najednou muž vedle mne začal modlit. Byl to Hassid, malý, vousatý a stále ještě oblečený do cáru svého dlouhého černého kabátu, navzdory chladnu, které většinu z nás donutilo navléknout přes čepice náušníky, měl na hlavě klobouk s širokým okrajem, jak prikazovala jeho sekta. Předfíkával znovu a znovu Shemu roztřeseným hlasem, který zvolna nabíral na síle. Protože jsem věděl že Roschmann je ve své nejsurovější náladě, začal jsem se také tiše modlit, aby ten Hassid byl zticha. Ale on nezmkl.

"Slyš o Israeli..."

"Buď zticha," zasyčel jsem koutkem úst.

"Adonai, elohenu... Pán je náš Bůh..."

"Prosím tě, buď zticha. Všechny nás kvůli tobě zabijou."

"Bůh je jediný. . . Adonai Eha-a-ad."

Protahoval poslední slabiku po způsobu kantora, tradičním stylem jako Rahbi Akiva, když umíral v amfiteátru v Caesarei, na rozkaz Tinia Rufa. Právě v té chvíli přestal Roschmann ječet na starou ženu. Zvedl hlavu jako větřící zvíře a obrátil se čelem k nám. Protože jsem byl o hlavu větší než Hassid, podíval se na mne.

"Kdo tady mluvil?" zaječel a vykročil přes písek ke mně. "Vy... vystupte z řady." Nepochybně ukazoval na mne.

Pomyslel jsem si: 'Tohle je tedy konec. Tak co. Nezáleží na tom. Muselo se to stát teď nebo jindy.' Vystoupil jsem z řady, právě když přicházel přede mne. Neřekl ani slovo, ale obličej se mu svíral v křeči jako šílenci. Pak se uvolnil a usmál se tím tichým, dravčím úsměvem, který naháněl hrůzu každému obyvateli ghetta včetně litevských esesmanů. Jeho ruka se pohnula tak rychle, že jsem to ani nepostřehl. Pocítil jsem jen tupý úder na levé straně obličeje a současně jsem uslyšel ohlušující ránu, jako by mi vedle ucha vybuchla bomba. Pak naprosto přesný, ale neosobně odcizený pocit, že se mi kůže roztrhla od spánku k ústům jako staré kalika. Dřív než to začalo krváčet, se Roschmannova ruka pohnula znovu, tentokrát z druhé strany a bičik mi roztrhl druhou tvář se stejně ohlušující ranou a s pocitem, že se trhá nějaká látka. Bičik byl dvoumetrový, s pružnou ocelovou výztuží u držadla, druhá, půlmetrová část bičíku byla ze spletených kožených řemínků bez výztuže, a když bičik švihl do lidské kůže, rozetnuly spletené řemínky pokožku jako hedvábný papír. Vídal jsem to.

V několika vteřinách jsem cítil praménky teplé krve stékající mi na prsa, crčely dolů z brady jako dva malé, červené potůčky. Roschmann se ode mne otočil, pak zase zpátky a ukázal na starou ženu, stále ještě vzlykající uprostřed náměstí.

"Seberte tu babu a odneste ji na vůz," vyštěkl.

A tak, pár minut před příjezdem další stovky obětí, jsem stařenu vzal do náruče a nesl jsem ji Malou horskou ulicí k bráně a k čekajícímu vozu a krev z mé brady stékala dolů, na ni. Položil jsem ji dozadu na vůz a chystal jsem se odejít, když vtom sevřela vráscitými prsty moje zápěstí, silou, jakou bych byl u ní už nečekal. Přitáhla mě k sobě, zvedla se do sedu na podlaze vozu a malým, batistovým kapesníčkem, pocházejícím zřejmě ještě z lepších časů, mi setřela trochu stékající krve.

Obrátila ke mně tvář se šmouhami od líčidel. slz a písku, ale s tmavýma očima, jasnýma jako hvězdy.

"Můj židovský synu," šeptala, "musíš žít. Přisahej, že budeš žít. Přisahej, že se odtud dostaneš živý. Musíš žít, abys mohl říct tam venku, v tom druhém světě, co se tady stalo našim lidem. Slib mi to. Přisahej na Sefer Torah."

A tak jsem přísahal, že budu žít, že přežiju za každou cenu. Potom mě pustila. Klopýtal jsem po silnici do ghetta a v půli cesty jsem omdlel.

Krátce po návratu do práce jsem učinil dvě rozhodnutí. První bylo, že si budu psát tajný deník tak, že si budu každý večer vpichovat špendlíkem a černým inkoustem do kůže rukou a nohou hesla a data, abych to mohl jednou přepsat a vylíčit, co se dělo v Rize, a předložit přesné důkazy proti těm, co byli odpovědní.

Druhé rozhodnutí bylo, že se stanu kápem, členem židovské policie.

Bylo to těžké rozhodnutí, protože to byli muži, kteří honili své druhy, Židy, a zpátky, a často i na místa poprav. Kromě toho s sebou nosili topírka krumpáčů a často jimi mlátili - když byli na očích esesmanů - své židovské druhy, aby je donutili víc pracovat. Přesto jsem 1. dubna 1942 zašel za náčelníkem káp a dobrovolně jsem se přihlásil a stal se tak vyvrhelem mezi svými druhy. Pro dalšího kápa se vždycky místo našlo, protože jen málokdo se chtěl stát kápem, navzdory lepšímu jídlu, lepšímu ubytování a osvobození od těžké práce...

Měl bych tu popsat, jak byli popravováni Židé neschopní pracovat, protože tím způsobem bylo v Rize zavražděno 70 000 až 80 000 Židů na rozkaz Eduarda Roschmanna. Když přijel na nádraží vlak s novým přidělem vězňů - obvykle kolem pěti tisíc - bývalo mezi nimi kolem tisíce těch co zemřeli cestou. Jen občas v padesáti vagónech zůstalo pouhých pár stovek mrtvých.

Nově přichází se seřadili na Plechovém náměstí a nastala první selekce nejen přírůstků, ale nás všech. To byl také cíl a smysl ranního a večerního apelu. Slabí, staří, nemocní, většina žen a skoro všechny děti z těch, co přijeli, byli vybráni jako práce neschopní. Byli odvedeni stranou. Zbytek se spočítal. Jestliže jich byly dva tisíce, vybraly se také dva tisíce současných obyvatel ghetta, takže pět tisíc lidí přijelo a pět tisíc šlo na popraviště. Tím způsobem se zabránilo přelidnění tábora. Člověk mohl přežít šest měsíců nucených prací, málokdy víc, pak byl zdravotně zruinovaný a jednoho dne na něj ukázal Roschmann svým bičíkem a byl odsouzen do řad mrtvých.

Zpočátku je odváděli v zástupu do lesa za městem. Litevci mu říkali Bickernickerský les a Němci ho přejmenovali na Hochwald neboli Vysoký les. Tady, mezi borovicemi, vykopali řížští Židé, než zemřeli, obrovské otevřené jámy. A tady je litevské strážné SS skosili tak, že napadali rovnou do jam. Zbylí řížští Židé pak na ně navrstvili zem, na ty vespod

naskládali další vrstvu mrtvých, až byla jáma plná. Pak se začalo s další jámou.

Z ghetta jsme slyšeli rachot kulometů, když byl likvidován další příděl, a vídali jsme Roschmanna, vracejícího se dolů s kopce a projíždějícího v otevřeném voze ghettem, když bylo po všem...

Když jsem se stal kápem, skončily všechny styky mezi mnou a internovanými. Nemělo smysl vysvětlovat jim, proč jsem to udělal, že o jednoho kápa víc nebo míň nehraje žádnou roli, že mrtvých nepřibude ani o jediného, ale přeživší svědek by mohl hrát velkou roli - ne, že by německé Židy zachránil, ale mohl by je pomstít. Alespoň to byl důvod, který jsem si opakoval, byl to však pravý důvod? Nebo jsem se jen bál smrti? Ať to ale bylo cokoli, strach byl brzy zcela nepodstatný, protože v srpnu toho roku se stalo něco, co způsobilo, že duše v mém těle zemřela a zůstala jen prázdná slupka zápolící o přežití...

V červenci 1942 přijel z Vídně velký transport rakouských Židů. Všichni byli bezpochyby označeni jako "zvláštní postup" protože do ghetta vůbec nevstoupili. Neviděli jsme je, protože je ze stanice odvedli do Vysokého lesa a postříleli. Pozdě večer pak sjížděla z Vysokého lesa čtyři nákladní auta plná šatů. Šatstvo se mělo na Plechovém náměstí roztřídit. Navršili hromadu vysokou jako dům a z té se pak vybíraly boty, ponožky, spodky, kalhoty, šaty, saka, holící štětky, brýle, zubní protézy, snubní prsteny, čepice a tak dále.

To byl samozřejmě postup platný pro likvidační transporty. Všichni popravovaní se museli vedle hrobů svléknout a jejich věci byly později odváženy. Roztřídily se a odeslaly do Reichu. O zlato, stříbro a šperky se postaral osobně Roschmann...

V srpnu 1942 přijel další transport z Terezína, což byl tábor v Čechách, s desítkami tisíc německých a rakouských Židů, kteří byli v Terezíně vězněni, než je poslali na východ k likvidaci. Stál jsem na jedné straně Plechového náměstí a pozoroval jsem Roschmanna, který chodil a vybíral lidi. Nově přichozí byli už v minulém táboře ostříhání dohola a nebylo snadné rozpoznat muže od žen - poznalo se to snad jen podle pracovních šatů žen. Na druhém konci náměstí stála žena, která upoutala moji pozornost. Její rysy mi byly povědomé, ačkoliv byla vychrtlá, hubená jak tyčka a neustále kašlala.

Roschmann k ní došel, klepl jí na prsa a pokračoval dál. Litevci, v patách za ním, ji okamžitě popadli a vystrčili z řady k ostatním, uprostřed náměstí. V transportu bylo mnoho práce neschopných a seznam vybraných byl dlouhý, což znamenalo, že na doplnění počtu vyberou méně z našich, pro mne to byla ovšem jen akademická otázka. Jako kápo jsem měl pásku na rukávu a v ruce hůl a zvláštní příděl jídla mi vrátil trochu síly. Roschmann mě potkával, ale zdálo se, že si mě nepamatuje. Tolika vězňům zmrskal obličej, že ho žádný nemohl zvlášť zajímat.

Většina z těch, které onoho letního večera vybrali, byla seřazena do zástupu a kápové je vedli k bráně ghetta. Tam převzali skupinu Litevci. K smrti ve Vysokém lese jim zbývaly poslední čtyři míle.

U brány stál však také plynový vůz a asi stovku nejslabších tam odpojili. Já jsem se chystal doprovázet zbývajících muže a ženy odsouzené k likvidaci, když kapitán SS Krause ukázal na čtyři nebo pět kápů. "Vy tam," křikl. "Tyhle dejte do Donamundského kontingentu."

Když zástup odešel, nás pět eskortovalo poslední stovku kulhajících, vlekcoucích se, kašlajících k bráně, kde čekal vůz. Hubená žena byla mezi nimi, hrudník týraný tuberkulózou. Věděla, kam jde, věděli to všichni, ale právě tak jako oni, klopýtala s rezignovanou poslušností dozadu k vozu. Byla příliš slabá, než aby na vůz vylezla, protože zadní prkno vozu bylo vysoko nad zemí, a obrátila se ke mně o pomoc. Stáli jsme a omráčeně na sebe hleděli.

Zaslechl jsem za sebou kroky a oba kápové, stojící vzadu u vozu, se postavili do pozoru a strhli čapky z hlavy.

Uvědomil jsem si, že to musí být důstojník, a zareagoval jsem stejně. Žena se na mne jen upřeně dívala. Muž za mnou postoupil dopředu. Byl to kapitán Roschmann. Kývl na oba kápy, aby pokračovali, a civěl na mne svýma vybledle modrýma očima. Nemohlo to znamenat nic jiného, než že mě večer zbičují, že jsem dost rychle nesmekl.

"Jak se jmenujete?" zeptal se mě.

"Tauber, pane kapitáne," odpověděl jsem stále ztuhlý v pozoru.

"Tauhere, připadáte mi trochu ponalý. Nemyslíte, že bychom vás měli večer trochu oživit?"

Nemělo smysl odpovídat. Rozsudek byl vyřčen. Roschmannovy oči přeletěly na ženu, podezřívavě se přivřely, a pak se mu obličej rozšířil tím jeho vlčím úsměvem.

"Vy znáte tu ženu?" zeptal se.

"Ano, pane kapitáne," odpověděl jsem.

"Kdo to je?" ptal se znovu. Nedokázal jsem odpovědět. Rty jsem měl jako zapečetěné.

"Je to vaše žena?" pokračoval. Němě jsem přikývl. Zašklebil se ještě víc. "Ale, ale, milý pane Taubere, kde je vaše vychování? Pomozte dámě na vůz."

Stál jsem tam, neschopný pohybu. Přiblížil obličej k mému a zašeptal: "Máte deset vteřin na to, abyste ji naložil. Pak půjdete sám."

Pomaloučku napřáhl paži a Esther se o ni opřela. S mojí pomocí vylezla do vozu. Druzí dva kápové čekali, aby zabouchli dveře. Když byla nahoře, podívala se dolů na mne a z očí jí stékaly po tvářích dvě slzy. Nepromluvila na mne, celou tu dobu jsme si neřekli slovo. Pak se dveře zabouchly a vůz se odkolébal. Poslední, co jsem viděl, byly její oči.

Dvacet let jsem se snažil ten pohled pochopit. Byla to láska nebo nenávist, pohrdání nebo soucit, úžas nebo pochopení? Nikdy se to nedovím.

Když vůz odejel, Roschmann se ke mně obrátil a stále ještě se šklebil. "Budete žít tak dlouho, dokud se nám nebude hodit, abychom vás oddělali, Taubere," řekl. "Ale ode dneška jste mrtvý."

A měl pravdu. Toho dne zemřela moje duše. Bylo to 2. srpna 1942.

Po srpnu toho roku se ze mě stal robot. Na ničem mi už nezáleželo. Necítil jsem zimu ani bolest, žádné vzrušení. Pozoroval jsem surovosti Roschmanna a jeho pacholků SS, a nehnul jsem brvou. Byl jsem netečný ke všemu, co by se mohlo dotknout ducha, a k většině toho, co se dotýkalo těla. Jen jsem všechno pozoroval, každický detail, a zaznamenal jsem ho do paměti nebo jsem si údaje vpichoval do nohou. Transporty přicházely, odpochovaly na popraviště na kopci, nebo do vozů, umíraly a byly pohřbeny. Někdy jsem se jim díval do očí, když šli a já jsem krácel vedle nich k bráně ghetta se svou páskou na rukávě a s holí. Připomínalo mi to báseň jednoho anglického básníka, kterou jsem kdysi četl. Báseň líčila, jak starý námořník, odsouzený žít, hledí do očí své posádky umírající žízni a čte v nich prokletí. Ale pro mne prokletí neexistovalo, protože jsem byl imunní i k pocitu viny. To mělo přijít až později. Existovala jen prázdnota mrtvého, který se ještě pohybuje.

Peter Miller četl pozdě do noci. Krutosti vyprávění na něj působily monotónně i mesmericky. Několikrát se napřimil v křesle a zhluboka dýchal, aby se uklidnil. Pak četl dál.

Jednou, téměř v půlnoci, odložil knihu a šel si uvařit další kávu. Než zatáhl záclony, stál u okna a díval se dolů na ulici. Oslňující neony Café Cherie zářily přes Steindamm. Pozoroval, jak jedna z dívek, které si tu doplňovaly příjem, vyšla zavěšená do jakéhosi obchodníka a zmizeli v pensionu kousek níž v ulici, kde se obchodník zbaví stovky marek za půlhodinu kopulace.

Miller stáhl záclony, dopil kávu a vrátil se k deníku Salomona Taubera.

Na podzim 1943 přišel z Berlína rozkaz vykopat desítky tisíc mrtvol z Vysokého lesa a zničit je důkladněji, ohněm nebo nehaseným vápnem. To se snáz řeklo, než udělalo, protože nadcházela zima a zem začínala promrzat. Roschmann z toho měl pár dní hodně špatnou náladu, ale administrativní povinnosti spojené se splněním rozkazu ho zaměstnávaly natolik, že jsme od něj měli pokoj.

Den za dnem jsme vidali nově ustavené pracovní skupiny, jak pochodují nahoru do kopce s krumpáči a lopatami, a den za dnem se nad lesem převalovaly kotouče černého kouře. Ohně podpalovali borovicemi z lesa, ale mrtvá těla ve stavu pokročilého rozkladu hoří špatně a práce proto pokračovala pomalu. Časem přešli na nehasené vápno, kterým posypali každou vrstvu mrtvých těl, a na jaře 1944, když zem povolila, je zahrabali.*

Skupiny pověřené touto prací nebyly z ghetta. Byly naprosto izolované od veškerých kontaktů s jinými lidmi. Byli to Židé, ale byli uvězněni v jednom z nejhorších táborů blízko našeho tábora, Salas Pils, a nakonec byli zlikvidováni tím způsobem, že nedostávali vůbec žádnou potravu, a zemřeli hladu, ačkoliv se mnozí z nich utekli ke kanibalismu.

Když byl úkol na jaře 1944 více méně splněn, bylo ghetto zrušeno. Většina z 30 000 vězňů byla odvedena do lesa, aby se stali posledními oběťmi, které měl les pojmout. Asi 5 000 nás bylo převeleno do tábora v Kaiserwaldu, zatím co ghetto bylo za našimi zády spaleno a popel rozhrabán buldozery. Z toho, co tam bývalo, nezbylo nic než popel na stovkách akrů...**

Na dvaceti následujících stránkách deníku Tauber líčil zápas o přežití v koncentračním táboře Kaiserwald. Byl to zápas s útrapami hladu, nemocí, těžké práce a surovostí strážných. Za celou tu dobu nebylo po SS kapitánovi Eduardu Roschmannovi ani vidu ani slechu. Ale zřejmě byl ještě v Rize. Tauber popisoval, jak se v první polovici října 1944 esesmani vyděšení při pomyslení, že by se mohli dostat do rukou Rusům prahnoucím po pomstě, chystali k zoufalé evakuaci Rigy po moři. Brali s sebou poslední žijící vězně jako jízdenku, pomocí níž se doufali dostat do západní části Říše.

11. října odpoledne dorazily necelé 4 tisíce nás, vězňů, do města Rigy a šli jsme přímo do doků. V dále na obzoru jsme slyšeli zvláštní dunění, jakoby bouřky. Na chvíli nás to zmátlo, protože jsme ještě neznali rachot granátů a bomb. Pak to naše hladem a zimou otupené mozky pochopily - bylo to ruské dělostřelectvo ostřelující předměstí Rigy.

Když jsme se dostali do přístavních doků, henžilo se to tam důstojníky a mužstvem SS. Nikdy jsem jich neviděl tolik ve stejnou dobu na stejném místě. Muselo jich tam být víc než nás. Stáli jsme seřazeni před nějakým skladem a většina z nás se domnívala, že tam zemřeme, že nás postřílejí. Ale nebylo nám to souzeno.

Esesmani totiž chtěli zřejmě použít nás, posledních pozůstatků ze statisíců Židů, kteří prošli Rigou, jako alibi pro únik před postupujícími Rusy, jako průkazky k cestě zpátky do Říše. Dopravní prostředek byl zakotven podél přístaviště číslo šest a byl to nákladní parník, poslední z obklíčené enklávy. Stáli jsme tam a dívali se, a na parník začali nosit první ze stovek raněných vojáků německé armády, kteří leželi na nosítkách v jednom ze skladišť dál v přístavišti.

Kapitán Roschmann přišel skoro za tmy. Očividně se zarazil, když viděl jak je loď obsazována. Díval se na raněné, kteří byli přinášeni na palubu, pak se otočil a křikl na lékařské ordonance nesoucí nosítka: "Přestaňte s tím!"

Překráčel přes molo až k nim a udeřil jednoho ordonance do tváře. Pak se prudce otočil k řadám nás vězňů a zařval: "Vy parchanti. Vylezte na loď a sundejte z ní ty lidi. Odneste je dolů. Tahle loď je naše."

Esesmani, kteří s námi přišli, nás hlavními pušek začali hnát k dřevěnému můstku. Stovky dalších esesmanů, vojáků i důstojníků, které se doposavad držely zpátky a pozorovaly naloďování, se teď vzedmuty dopředu a následovaly vězně nahoru k lodi. Došli jsme na palubu a začali jsme zvedat nosítka a nosit je zpátky do přístavu. Lépe řečeno chystali jsme se k tomu, když nás zarazil jiný výkřik.

Já jsem došel až k můstku a vykročil jsem vzhůru, ale zaslechl jsem hluk a otočil jsem se, abych zjistil, co se stalo.

Po přístavišti utíkal kapitán německé armády a zastavil se u můstku, docela blízko u mne. Upřeně hleděl nahoru, na muže, kteří zvedali nosítka a chtěli nemocné zase odnášet, a volal: "Kdo nařídil, aby byli ti muži odneseni z lodi?" Roschmann k němu zezadu přistoupil a řekl: "Já jsem to nařídil. Tahle loď patří nám." Kapitán se k němu prudce otočil. Sáh do kapsy a vytáhl kus papíru: "Tuhle loď poslali pro raněné vojáky," řekl. "A poveze raněné vojáky." Obrátil se na vojenské ordonance a křikl, aby pokračovali v naložování. Podíval jsem se na Roschmanna. Stál a třásl se. Myslel jsem si, že vzteky. Pak jsem postřehl, že se bojí. Báł se, že tu zůstane a padne do rukou Rusům. A ti, na rozdíl od nás, byli ozbrojeni.

Začal ječet na ordonance: "Nechte toho. Zabavil jsem loď ve jménu Říše." Vojáci ho ignorovali, poslušni kapitána wehrmachtu. Viděl jsem kapitánovu tvář, protože stál dva metry ode mne. Byla zšedlá únavou s tmavými šmouhami pod očima. Po stranách nosu měl hluboké rýhy vrásek a bradu zarostlou nekolikatýdenním vousem. Když se ujistil, že se ranění znovu začali naložovat, chtěl projít kolem Roschmanna a dohlédnout na pracující ordonance. Od nosítek, naskládaných ve sněhu v přístavišti, se ozval hlas s hamburskou intonací: "Prima, kapitáne. Jen to tý svini vysvětlete." Když kapitán došel až k Roschmannovi, důstojník SS ho popadl za paži, otočil ho k sobě a udeřil armádního důstojníka rukou a rukavicí přes tvář. Viděl jsem ho tisíckrát mlátit lidi, ale nikdy s tímto výsledkem. Kapitán, kterého Roschmann udeřil, zatřásl hlavou, sevřel pěst a vzal Roschmannovu čelist pravým hákem. Roschmann letěl pár metrů pozpátku a praštil sebou do sněhu. Z úst mu stékal pramínek krve. Kapitán vykročil k ordonancím.

Stále jsem se díval a viděl jsem, jak Roschmann vytáhl z pouzdra Luger, pečlivě zamířil a vypálil kapitánovi mezi lopatky. Při ráně pistole se všechno zastavilo. Kapitán klopýtl a otočil se. Roschmann vypálil znovu a kulka rozervala kapitánovo hrdlo. Zvrátil se a byl mrtev dřív, než dopadl na zem. Kulka, která ho zasáhla, odtrhla něco, co měl kolem krku. Míjel jsem ten předmět, když mi Roschmann poručil, abych tělo odnesl a hodil do doků. Byla to medaile na stužce. Nikdy jsem se nedozvěděl jak se ten kapitán jmenoval, ale medaile byl Železný kříž s diamantovou ratolestí.

Miller četl tuto stránku deníku s narůstajícím úžasem, který se měnil v nevíru, pochybností, pak ho řádky znovu přesvědčily a nakonec se ho zmocnil veliký hněv. Přečetl stránku tucetkrát, aby se ujistil, že tam stojí to, co tam stojí, a znovu se zabral do deníku.

Potom nám nařídili, abychom raněné vojáky snesli z paluby a položili je do vršícího se sněhu v přístavišti. Pomáhal jsem sestupovat z můstku mladému vojákovvi. Byl oslepený a oči měl zavázané špinavým cárem z podolku košile. Měl horečku a prosil, abych mu přivedl maminku. Soudím, že mu bylo kolem osmnácti. Konečně jsme je všechny odnesli a nám vězňům přikázali, abychom nastoupili na loď. Celou naši skupinu dali do dvou skladištních prostor v podpalubí, polovinu k přidi a polovinu k zádi a byli jsme namačkáni tak, že jsme se nemohli ani pohnout. Pak zatloukli padací dveře latěmi a na loď nastupovali SS. Vypluli jsme před půlnocí, kapitán zřejmě chtěl být venku z Litevského zálivu před rozedněním, aby nás nevypátraly a nebombardovaly hlídkující ruské šturmoviki...

Cesta do Danzigu, který ležel hluboko v týle, trvala tři dny. Tři dny jsme se bez vody a jídla převalovali v podpalubí, když se loď vzpínala kolmo vzhůru a zase padala dolů. Během těch tří dnů čtvrtina ze 4000 vězňů zemřela. Neměli jsme v sobě jídlo, které bychom zvraceli, ale každý dával z mořské nemoci. Mnoho vězňů zemřelo vyčerpáním z dávení, jiní hladem nebo zimou, někteří se udusili a další prostě ztratili vůli žít, lehli si a vzdali se Smrti. A pak loď zakotvila, padací dveře se otevřely a závany ledového větru zprudka provanuly zapáchající podpalubí.

Na nábreží v Danzigu položili mrtvá těla do řad vedle živých, aby čísla souhlasila s těmi, kdo v Rize nastupovali. V SS si vždycky potrpěli na čísla. Později jsme se dověděli, že Rusové obsadili Rigu 14. října, kdy jsme ještě byli na moři.

Tauberova bolestná odysea se chýlila ke konci. Ti, kdo přežili, byli z Danzigu odvezeni nákladní lodí do koncentračního tábora ve Stutthofu hned za Danzigem a od prvních týdnů roku 1945 pracoval Tauber ve dne v továrně na ponorky v Burggrabenu a v noci spal v táboře. Ve Stutthofu zemřely další tisíce hladem. Díval se, jak umírají, ale sám zůstal naživu.

V lednu 1945 se postupující Rusové blížili k Danzigu a vězňové ze stutthofského tábora byli hnáni zimním sněhem na známý pochod smrti k Berlínu. Přes celé východní Německo směrem na západ byly hnány ty zástupy zbídačelých, napůl mrtvých, které měly posloužit dozorcům SS jako propustka do bezpečí do rukou západních spojenců. Cestou umírali ve sněhu a mrazu jako mouchy.

Tauber přežil i tohle a trosky jeho skupiny nakonec došly do Magdeburku, západně od Berlína, a tam je esesmani konečně opustili, aby se starali o vlastní bezpečí. Tauberova skupina byla ubytována v magdeburské věznici, pod dozorem užaslých a bezmocných starců z domobrany, kteří jim nedokázali zajistit potravu a byli zděšení, co řeknou postupujícím Spojencům, až vězně spatří. Proto dovolili, aby nejschopnější vězňové vycházeli do okolí a sháněli jídlo.

Eduarda Roschmanna jsem tehdy spatřil na danzigském přístavišti, když nás počítali. Teple oblečený a zabalený nastupoval do auta. Domníval jsem se, že ho vidím naposledy, ale měl jsem se s ním setkat ještě jednou, 3. dubna 1945. Ten den jsem byl venku u Gardelegene, to je vesnice na východ od města, a spolu se třemi spoluvězni jsme nasbírali malý pytlík brambor. Vlekli jsme se se svou kořistí zpátky, když nás dojelo auto mířící na západ. Zastavilo kvůli bryčce s koněm, a já jsem se bez zvláštního zájmu otočil a zahlédl vůz, když nás míjel. Uvnitř byli čtyři důstojníci SS, zřejmě prchající na západ. Vedle řidiče seděl Eduard Roschmann a navlékal si sako uniformy armádního desátníka. Neviděl mne, protože jsem měl na hlavě kapucu vyrobenou ze starého pytle na ochranu proti studenému jarnímu větru. Ale já jsem ho viděl. Naprosto nepochybně.

Všichni čtyři muži ve voze si zřejmě převlékali za jízdy uniformy. Než auto zmizelo z dohledu, vypadl z okna kus šatstva

a snažil se do prachu. Za pár minut jsme došli k místu, kde to leželo, sklonili jsme se a prohlédli si to. Bylo to sako důstojníka SS se stříbrnými dvojitými blesky - symboly zbraní SS v hodnosti kapitána. Roschmann zmizel z řad SS... Čtyřicet dní poté přišlo osvobození. Přestali jsme chodit ven, raději jsme hladověli ve věznici, než abychom se odvážili na ulici, kde se rozpoutala naprostá anarchie. Potom, ráno 27. dubna, město ztichlo. Dopoledne jsem byl na dvoře věznice a mluvil jsem s ustrašeným starým strážným, který mi skoro hodinu vysvětloval, že on ani jeho kolegové neměli s Adolfem Hitlerem nic společného a už vůbec nic s pronásledováním Židů.

Zaslechl jsem, jak před zamčenou bránou zastavilo vozidlo a ozvalo se bušení na bránu. Domobranec šel a otevřel. Muž, který obezřele vstoupil s revolverem v ruce, byl voják v plné polní uniformě, jakou jsem ještě neviděl.

Zřejmě to byl důstojník, protože ho doprovázel voják v nízké, kulaté helmě a s puškou. Jen tam tiše stáli a rozhlíželi se po dvoře věznice. V jednom koutě leželo asi padesát mrtvých, kteří zemřeli v uplynulých dvou týdnech, a nikdo neměl sílu pohrbit je. Ostatní, polomrtví, leželi u zdi se zhnisanými a zapáchajícími boláky a snažili se vstřebat trochu jarního slunce.

Oba muži se podívali na sebe, pak na toho sedmdesátiletého domobrance. Hleděl na ně v rozpacích. Pak řekl něco, co se snad musel naučit v 1. světové válce. Řekl:

"Hello, Tommy."

Důstojníkův zrak se k němu vrátil, pak se znovu rozhlédl po dvoře a jasnou angličtinou pravil: "Ty zasraný německý prase."

A já jsem se rozplakal.

Po pravdě řečeno nevím, jak se mi podařilo vrátit se do Hamburku, ale vrátil jsem se. Asi jsem chtěl poznat, jestli tam zůstalo něco ze starého života. Nezůstalo. Ulice, kde jsem se narodil a vyrůstal, zmizely v ohni spojeneckých bombardovacích náletů, zmizela kancelář, kde jsem pracoval, můj byt, všechno.

Angličani mě poslali na nějaký čas do nemocnice v Magdeburku a odešel jsem odtud na vlastní žádost a autostopem jsem se dopravil domů. Ale když jsem tam dojel a viděl, že nezůstalo vůbec nic, konečně, i když opožděně, jsem se úplně zhroutil. Strávil jsem rok v nemocnici jako pacient spolu s ostatními, kteří vyšli z místa jménem Bergen-Belsen, a další rok jsem pracoval v nemocnici jako ošetřovatel a staral jsem se o ty, co na tom byli hůř než já.

Když jsem tam skončil, našel jsem si pokoj v Hamburku, v místě, kde jsem se narodil, abych tu trávil zbytek svých dní...

Kniha končila dalšími dvěma čistými archy papíru, očividně napsanými nedávno a tvořícími epilog.

V tomhle pokoji v Altoně jsem bydlel od roku 1947. Krátce nato, co jsem přišel z nemocnice, jsem začal psát o všem, co se stalo mně i ostatním v Rize.

Ale dlouho před tím, než jsem svůj příběh dokončil, bylo úplně jasné, že přežili i jiní, lépe informovaní a lépe schopní dosvědčit, co se dělo. Vyšly stovky knih líčících holocaust, takže můj příběh nebude nikoho zajímat. Nikdy jsem to nedal nikomu dalšímu číst.

Když se dívám zpět, bylo to všechno mrhání časem a energií. Ten zápas o přežití, abych mohl sepsat důkazy, protože to jiní dokázali mnohem lépe. Teď bych si přál, abych byl zemřel v Rize s Esther.

Nikdy se nesplní ani moje poslední přání vidět Eduarda Roschmanna stát před soudem a dosvědčit, co udělal. Dnes to už vím.

Někdy procházím ulicemi a vzpomínám na staré dny, ale nikdy to už nemůže být stejné. Děti se mi smějí a utíkají, když se s nimi chci spřátelit. Jednou jsem si povídal s děvčátkem, které neuteklo, ale příběhla jeho matka a křičela a odtáhla je pryč. Proto hovořím jen s málo lidmi.

Také za mnou přišla nějaká žena. Říkala, že je z úřadu pro reparace a že mám nárok na peníze. Odpověděl jsem, že žádné peníze nechci. Vyvedlo ji to velice z míry a naléhala, že mám právo na kompenzaci za to, co se dělo. Stále jsem odmítal. Poslali za mnou někoho jiného a já jsem zase odmítl. Vysvětloval, že je proti předpisům, abych odmítal kompenzaci.

Vycítil jsem, že má na mysli, že to naruší účetní výkazy. Ale беру si jen to, co musím.

Když jsem byl v anglické nemocnici, ptal se mě jeden lékař proč neemigruji do Izraele, který měl brzy získat nezávislost.

Jak jsem mu to mohl vysvětlit? Nemohl jsem mu říct, že nikdy nemohu jet do Země Zaslíbené po tom, co jsem učinil Esther, své ženě. Často myslím na Izrael a sním o tom, jaké to tam musí být, ale nejsem hoden jet tam.

Jestliže by se ale tyto řádky četly v Izraeli, který já nikdy nespatřím, mohl by za mě, prosím, někdo odříkat khaddish?

21. 11. 1963, Altona, Hamburk

SALOMON TAUBER

Peter Miller odložil deník, opřel se o opěradlo křesla a dlouho tak seděl, civěl do stropu a kouřil. Těsně před pátou ráno zaslechl, jak se otevřely dveře a Sigi přišla z práce. Užasla, když ho našla ještě vzhůru.

"Co děláš tak pozdě?" ptala se.

"Četl jsem si," odpověděl Miller.

Leželi v posteli, když se první záblesk rozednávání zaleskl na věži Svatého Michala, Sigi malátná a spokojená, jako mladá žena, která byla právě pomilována, a Peter upřeně hledící ke stropu, mlčící a zamyšlený.

"Na co myslíš," řekla Sigi za chvíli.

"Jenom přemýšlím."

"To vidím. Ale o čem?"

"O své příští reportáži."

Posunula se a podívala se na něj.

"Co chceš dělat?" zeptala se.

Miller se naklonil a zdusil cigaretu.
"Najdu jednoho člověka," řekl.

3.

Zatímco si Peter Miller a Sigi spali v náručí v Hamburku, obrovité Coronado argentinské letecké společnosti se přehouplo přes Kastilské pohoří a chystalo se přistát na letišti Barajas v Madridu.

V třetí řadě odzadu, u okna, v oddělení první třídy, seděl šedesátník s ocelově šedými vlasy a pečlivě zastřiženým knírkem.

Existovala pouze jediná fotografie tohoto muže jako čtyřicátníka s vlasy na ježka bez knírku, který by zakryl ústa podobající se pasti na krysy, a s pěšinkou rovnou jako břitva na levé straně hlavy. Z malé skupinky těch, kdo tu fotografii spatřili, by stěží někdo poznal muže v letadle, husté vlasy měl sčesané dozadu a bez pěšinky. Fotografie v jeho pase souhlasila s novou podobou.

Jméno v tom samém pasu ho označovalo jako seňora Ricarda Suertese, argentinského občana, a samo to jméno bylo cynickým výsměchem. Protože Suerte znamená španělsky štěstí a štěstí je německy Glück. Pasažér letadla onoho lednového večera se narodil jako Richard Glücks, později se stal generálem SS, ředitelem Hlavní správy Říšského úřadu pro hospodářství a Hitlerovým generálním inspektorem koncentračních táborů. Na německém a izraelském seznamu hledaných osob byl na třetím místě za Martinem Bormannem a bývalým šéfem gestapa Heinrichem Müllerem. Byl dokonce výš než Josef Mengele, dábův lékař z Osvětimi. V Odesse byl v pořadí druhý, přímý zástupce Martina Bormanna, který převzal v roce 1945 Führerovo žezlo.

Role, kterou Richard Glücks hrál ve zločinech SS, byla unikátní a dala se srovnat jedině se způsobem, jak dokázal v květnu roku 1945 dokonale zmizet. Glücks byl ve větší míře než Adolf Eichmann inspirátorem a mozkiem holocaustu, přestože nikdy nestiskl kohoutek.

Kdyby se neinformovaný cestující dozvěděl, kdo je muž, sedící vedle něj, možná že by se velmi divil, proč by měl být vedoucí úředník hospodářského správního úřadu na čelném místě seznamu hledaných osob.

A kdyby se pídil dál, zjistil by, že ze zločinů proti lidskosti spáchaných Němci v průběhu let 1933 - 1945 může být pravděpodobně 90 % připsáno dvěma oddělením SS. Byly to Hlavní správa Říšské bezpečnosti a Hlavní správa Říšského úřadu pro hospodářství.

Jestliže se zdá být podivné, že by hospodářský úřad byl zapleten do masového vraždění, je třeba pochopit, jakým způsobem měl úřad plnit své úkoly. Nejenom že jeho záměrem bylo vyhubit kašdického Žida z tváře Evropy a s Židy i většinu Slovanů, ale oběti si za toto privilegium měly zaplatit. Ještě než se otevřely brány plynových komor, spáchaly SS největší loupež v dějinách.

Co se Židů týkalo, ti platili ve třech etapách. Nej dřív byli oloupeni o své podniky, domy, továrny, banky, bankovní konta, nábytek, auta a šatstvo. Byli odváženi na východ do táborů otrocké práce a do táborů smrti. Byli ujišťováni, že jde jen o přesídlení, a většinou tomu věřili a brali si s sebou to, co unesli, nejčastěji dva kufry. Na táborovém seřadišti jim byly i ty kufry odebrány, spolu s oblečením.

Ze zavazadel šesti miliónů lidí byla ukradena kořist v hodnotě tisíců miliónů dolarů, protože tehdejší evropští lidé s sebou obvykle nesli na cestu své drahocennosti, hlavně Židé z Polska a z východních zemí. Z táborů byly do hlavního stanu SS v Německu dopravovány celé vlaky zlatých cetek, diamantů, safírů, rubínů, stříbrných prutů, zlatých louisdorů, zlatých dolarů a bankovek všeho druhu a všech tvarů. Po celou dobu svého trvání měly SS ze svých operací zisk. Část toho zisku v podobě zlatých cihel, orazítkovaných říšskou orlicí a dvojitým bleskem SS, byla uložena před koncem války v bankách ve Švýcarsku, Lichtenštejnsku, Tangeru a Bejrútu a stala se bohatstvím, na němž byla později vybudována Odessa. Mnoho toho zlata leží dodnes pod ulicemi Curychu pod ochranou samolibých a farizejských bankéřů.

Druhá etapa vykořisťování tkvěla v živých tělech obětí. Měly v sobě kalorie energie, a ty mohly být výhodně využity. V tomto bodě se Židé rovnali Rusům a Polákům, kteří byli pochyťáni bez groše. Práce neschopní ze všech kategorií byli likvidováni jako neužiteční. Práce schopní byli najímáni buď do továren, patřících přímo SS, nebo do německých průmyslových koncernů jako Krupp, Thyssen, von Opel a další, a to za tři marky denně za nevyučené dělníky, čtyři marky za řemeslníky. "Denně" znamenalo veškerou práci, která mohla být za 24 hodin odčerpána z živého těla při minimální stravě. Stovky tisíců zemřely přímo na pracovišti.

Organizace SS byla stát ve státě. Měla své továrny, dílny, technické oddělení, konstrukci, údržbu a opravy a oddělení šatstva. Vyráběla pro sebe téměř všechno, co mohla kdy potřebovat, a pro práci využívala otrocké pracovní síly, které byly podle Hitlerova výnosu majetkem SS.

Třetí etapa vykořisťování spočívala v mrtvých tělech obětí. Šli na smrt nazi a zůstaly po nich nákladní vlaky bot, ponožek, holícího vybavení, brýlí, sak a kalhot. Zůstaly po nich jejich vlasy, které se posílaly zpátky do Říše, aby se proměnily ve filcové boty pro boje v mrazivém údobí, a zlaté plomby, kleštěmi vyrvané z mrtvých úst a posléze roztavované a ukládané ve zlatých cihlách v Curychu. Byly činěny pokusy zpracovat kosti na hnojivo a z lidského tuku vyrábět mýdlo, ale shledalo se, že to není ekonomické.

Celá hospodářská a výdělečná stránka akce vyhlazení čtrnácti miliónů lidí byla v kompetenci Hlavní správy Říšského úřadu pro hospodářství, v jehož čele stál muž, sedící toho večera v letadle na sedadle 3 B.

Glücks byl z těch, kteří dali přednost tomu neriskovat použití zbraně a ne hazardovat se svobodou tím, že by se po svém útěku vrátil do Německa. Nepotřeboval se vracet. Byl dobře zajištěný z tajných fondů a mohl pohodlně trávit své dny v Jižní Americe, kde setrvává dosud. Jeho oddanost nacistickým ideálům zůstala neotřesená událostmi roku 1945, a to,

spolu s jeho bývalým význačným postavením, ho opravňovalo, aby zaujal vysoké a čestné místo mezi nacistickými uprchlíky v Argentíně, odkud byla Odessa řízena.

Letadlo přistálo v poklidu a cestující prošli celníci bez problémů. Plyná španělština cestujícího ze třetí řady první třídy nevyvolala žádné pozvednuté obočí, protože už dávno byl schopný úspěšně vystupovat jako Jihoameričan.

Venku před branou letiště si najal taxíka a z dlouhodobého zvyku udal adresu o blok dál od hotelu Zurburan. V centru Madridu taxikáři zaplatil, vzal své příruční zavazadlo a zbývajících šedesát metrů do hotelu šel pěšky.

Pokoj měl objednaný telexem, zaregistroval se a odebral se nahoru do svého pokoje osprchovat se a oholit. Na minutu přesně v devět hodin se ozvalo na jeho dveřích trojí tiché zaklepání, pak pauza a další dvojí zaklepání. Otevřel a ustoupil, když poznal návštěvníka.

Nově přichodí za sebou zavřel dveře, postavil se do pozoru a vystřelil pravou paží s dlaní obrácenou k zemi ve starém pozdravu.

"Sieg heil," řekl muž.

Generál Glücks mladšímu muži pochvalně pokývl a také zdvihl pravici.

"Sieg heil," řekl méně hlasitě.

Pobídl návštěvníka ke křeslu. Muž, který tu teď seděl, byl také Němec, bývalý důstojník SS a v současné době šéf sítě Odessa uvnitř západního Německa. Cítil se potěšen poctou, že byl povolán do Madridu na osobní poradu s tak významným důstojníkem, a domníval se, že to má něco společného se smrtí prezidenta Kennedyho, k níž došlo před šestatřiceti hodinami. Nemýlil se.

Generál Glücks si nalil šálek kávy z podnosu se snídaní, položeného vedle něj, a se soustředěným zaujetím si zapálil velký doutník Corona.

"Pravděpodobně jste uhodl důvod mé náhlé a poněkud riskantní návštěvy v Evropě," řekl. "Nerad bych setrval na kontinentu déle, než je nutné, a proto půjdu k věci a budu stručný."

Jeho německý podřízený se napřimil v očekávání.

"Kennedy je teď mrtvý, což je pro nás pozoruhodný kus štěstí," pravil generál. "Musíme z toho vytěžit maximální prospěch a nesmíme se dopustit žádné chyby. Chápete?"

"Samozřejmě, v zásadě ano, pane generále," odpověděl mladší muž horlivě. "Ale co máte konkrétně na mysli?"

"Mám na mysli tajnou dohodu mezi bandou zrádců v Bonnu a parchanty v Tel Avivu. Znáte tu dohodu? Díky které ještě dnes jdou z Německa do Izraele tanky, děla a jiné zbraně?"

"Ano, ovšem."

"A víte také, že naše organizace dělá všechno, co může, k podpoře Egypta, aby jednoho dne definitivně zvítězil v nadcházejícím zápase?"

"Samozřejmě, už jsme pro tento cíl zorganizovali získání mnoha německých vědců."

Generál Glücks přikývl.

"K tomu se vrátím později. To, o čem jsem hovořil, byla naše politika co nejpřesnější informovanosti arabských přátel o podrobnostech tohoto zrádcovského plánu tak, aby mohli co nejdůrazněji protestovat, a to diplomatickými cestami v Bonnu. Arabské protesty daly v Německu podnět ke vzniku skupiny oponující dohodě z politických důvodů: dohoda totiž vyvolává nespokojenost Arabů. Tato skupina - většinou neúmyslně - hraje naši hru a naléhá na toho pitomce Erharda, dokonce i na vládní úrovni, aby dohodu zrušil."

"Ano, rozumím, pane generále."

"Dobře. Erhard zatím dodávky zbraní nezastavil, ale několikrát už váhal. Ti, kdo si přejí, aby se německo-izraelská dohoda plnila, argumentovali hlavně tím, že za ní stojí Kennedy, a Erhard vyhověl vždycky Kennedymu ve všem, co si přál."

"Ano, to je pravda."

"Teď je ale Kennedy mrtvý."

Mladší muž z Německa se opřel v křesle, oči rozzářené nadšením nad perspektivami změněné situace. Generál SS oklepl pár centimetrů popele do šálku od kávy a namířil žhavý konec doutníku na svého podřízeného.

"Hlavní a zásadní úkol politické aktivity uvnitř Německa v tomto roce, na který se naši přátelé a stoupenci musí soustředit a který musí splnit, je vybičovat veřejné mínění v co nejširším měřítku proti dohodě o dodávce zbraní a ve prospěch pravých a tradičních přátel Německa, Arabů."

"Ano, ano, to jsme schopni zařídit." Mladší muž se zeširoka usmíval. "Určité kontakty, které máme ve vládě v Káhiře, zajistí soustavné diplomatické protesty, které budou předkládat jejich vyslanectví, ale i vyslanectví dalších států," pokračoval generál. "Arabští přátelé zajistí také demonstrace arabských studentů a německých přátel Arabů. Vaším úkolem bude koordinovat publicitu v různých člancích a časopisech, které tajně podporujeme, inzerci ve větších novinách a časopisech a ovlivňování správních úředníků, blízkých vládě, a politiků, které musíte přesvědčit, aby brali zřetel na narůstání závažnosti nesouhlasu s dodávkami zbraní."

Čelo mladšího muže se svraštilo.

"Vyvolat emoce proti Izraeli je dnes v Německu dost obtížné," zamumlal.

"To není nutné," odpověděl druhý muž ostře. "Stanovisko je prosté: z praktických důvodů si Německo nesmí znepřátelit osmdesát miliónů Arabů těmi připitomělé jakoby tajnými dodávkami zbraní. Na tyhle důvody mnoho Němců uslyší, především diplomaté. Mezi ně můžeme zapojit osvědčené přátele z ministerstva zahraničních věcí. Taková pragmatická stanoviska jsou naprosto přípustná. Samozřejmě budou k dispozici finanční fondy. Hlavní věc je - teď když Kennedy zemřel a není pravděpodobné, že Johnson bude zastávat stejné internacionální prožidovské stanovisko aby byl Erhard vystaven trvalému tlaku na všech úrovních, včetně jeho vlastního kabinetu, a aby dohodu o dodávce zbraní zmrazil. Jestliže Egypt anům ukážeme, že jsme vyvolali změnu kursu politiky Bonnu, naše akce v Káhiře

nevyhnutelně prudce stoupnou."

Muž z Německa několikrát přikývl, plán kampaně se mu začínal rýsovat před očima.

"Zařídíme to," řekl.

"Výborně," řekl generál Glücks.

Muž sedící před ním k němu vzhledl.

"Pane generále, zmínil jste se o německých vědcích, kteří teď pracují v Egyptě..."

"Ano, řekl jsem, že se k nim později vrátím. Představuji další pilíř v našem plánu zničit Židy jednou provždycky. Jistě víte o raketách v Helvanu?"

"Ano, pane generále. Alespoň zhruba."

"Ale nevíte, k čemu skutečně jsou?"

"Předpokládal jsem samosebou..."

"Že se použijí k tomu, aby hodily pár tun výbušniny na Izrael?" usmál se široce generál Glücks. "Víc byste se nemohl mýlit. Ale myslím, že je načase povědět vám, proč jsou ty rakety a muži, kteří je postavili, tak důležití."

Generál Glücks se pohodlně rozložil v křesle, zahleděl se do stropu a pověděl svému podřízenému pravdu o helvanských raketách.

Bezprostředně po válce, když ještě v Egyptě vládl král Farúk, uprchly z Evropy tisíce Němců a bývalých příslušníků SS a našly bezpečný úkryt na písčitých březích Nilu. Mezi těmi, kdo přišli, bylo hodně vědců. Ještě předtím než coup d'état Farúka sesadil, byli dva němečtí vědci Farúkem pověřeni vypracovat první studie pro případné vybudování továrny na výrobu raket. To bylo v roce 1952, a ti dva profesori byli Paul Goerke a Rolf Engel.

Pár let potom, co se k moci dostal Gamal Abdal Násir, upadl projekt v zapomnění, ale po vojenské porážce egyptské armády v roce 1956 na Sinaji přísahal nový egyptský diktátor pomstu. Zapřísáhl se, že Izrael jednoho dne úplně zničí.

V roce 1961, když se mu z Moskvy dostalo definitivního "Ne" na jeho žádost o těžké rakety, byl Goerkův-Engelův projekt na výrobu egyptských raket znovu přiveden velmi důrazně k životu, a v průběhu toho roku jeden německý profesor a Egypti, pracující čtyřicet hodin a bez jakéhokoli finančního omezení, postavili a otevřeli továrnu 333 v Helvanu, severně od Káhiry.

Otevřít továrnu je jedna věc, navrhnout a vyrobit rakety je věc druhá. Po velmi dlouhou dobu byli významní podpůrci Násira, většinou sympatizující s nacisty, a to už od druhé světové války, v úzkém spojení s reprezentanty Odessy v Egyptě. Od nich přišla odpověď na hlavní egyptský problém - problém, jak získat vědce pro výrobu raket.

Ani Rusko, ani Amerika, Británie nebo Francie nebyly ochotny poskytnout jediného člověka. Ale Odessa upozornila, že typ raket, které Násir potřeboval, byl pozoruhodně podobný ve velikosti a dostřelu raketám V-2 sestrojeným Wernerem von Braunem a jeho týmem v Peenemünde, úkolem raket V-2 bylo rozdrtit Londýn. A mnoho členů bývalého týmu bylo ještě stále k dispozici.

V druhé polovině roku 1961 začal nábor německých vědců. Mnozí byli zaměstnáni v západoněmeckém Institutu pro výzkum kosmického prostoru ve Stuttgartu. Byli ale frustrovaní pařížskou dohodou z roku 1954, která zakázala Němcům výzkum nebo výrobu v určitých oborech, především v oblasti nukleární fyziky a raket. Také trpěli chronickým nedostatkem financí. Pro mnoho vědců zněla velice svůdně nabídka místa na výsluní: spousty peněz na výzkum a příležitost navrhnout skutečné rakety.

Odessa jmenovala hlavního náborového důstojníka v Německu a ten vzápětí zaměstnal jako svého pobočníka bývalého seržanta SS Heinze Kruga. Spolu slídili po Německu a hledali muže ochotné jet do Egypta a vyrábět rakety pro Násira.

Nabízeli takové platy, že si mohli vybírat. Pozoruhodný byl profesor Wolfgang Pili, který byl z poválečného Německa vysobožen Francouzi a stal se otcem francouzské rakety Véronique, ta sama o sobě byla základem De Gaullova kosmického programu. Profesor Pilz odjel do Egypta začátkem roku 1962. Další byl dr. Heinz Kleinwachter, dr. Eugen Saenger a jeho manželka Irena, oba původně z von Braunova týmu pro V-2 odjeli také, právě tak jako dr. Josef Eisig a dr. Kirmayer, všechno odborníci na pohonná paliva a techniku.

Výsledky jejich snažení spatřil svět na přehlídce v ulicích Káhiry 23. července 1962, kdy se slavilo 8. výročí pádu Farúka. Dvě rakety, El Kaher a El Safer s doletem 500 a 300 kilometrů se valily před ječícím zástupem. Ačkoliv rakety byly jen pláště bez hlavic a bez paliva, měly být první ze čtyř set, které budou jednou vypáleny na Izrael.

Generál Glücks se odmlčel, zatáhl z doutníku a vrátil se do přítomnosti.

"Problém je, že jsme sice vyřešili výrobu pláště, hlavic a paliva, ale klíč k řízeným střelám spočívá v řídicím systému." Ukázal doutníkem směrem k západnímu Německu.

"A to jsme Egyptanům nedokázali poskytnout," pokračoval. "Ačkoliv ve Stuttgartu i jinde pracovali vědci a experti v oblasti řídicích systémů, naneštěstí se nám nepodařilo ani jediného pořádného přemluvit k emigraci do Egypta. Všichni odborníci, které jsme tam posílali, byli specialisty na aerodynamiku, pohonné systémy a navrhování bojových hlavic. Ale slíbili jsme Egyptu, že rakety bude mít, a mít je bude. Prezident Násir rozhodl, že bude válka mezi Egyptem a Izraelem, a válka bude. Je přesvědčený, že mu válku vyhrají jeho tanky a jeho vojáci. Naše informace nejsou tak optimistické. Nemusel by vyhrát ani s početní převahou. Ale uvažte, jaká by byla naše situace, kdyby - když selhaly všechny sovětské zbraně zakoupené za miliardy dolarů - se ukázalo, že válku vyhrály rakety vyrobené našimi vědci. Naše pozice by byla neochvějná. Získali bychom dvojí výhru - zajistili bychom si navěky věčný Střední východ jako bezpečný a jistý domov pro naše lidi a dosáhli bychom konečného a naprostého zničení svinského židovského státu Izrael, tím bychom splnili poslední přání umírajícího Führera. Je to obrovská šance, kterou nesmíme promarnit a nepromarníme."

Podřízený s úctou a mírnými rozpaky pozoroval svého staršího kolegu, pochodujícího po místnosti.

"Promiňte, generále, ale vyřídí 400 hlavíc Židy opravdu a nadobro?"

Glücks se zprudka otočil a shlížel na mladšího muže s triumfálním úsměvem.

"Ale jaképak hlavice," zvolal. "Snad si nemyslíte, že na ty svině budeme mrhat jen vysoce účinnými výbušninami. Navrhli jsme prezidentu Násirovi - a on to dychtivě přijal - že hlavice na Kaherách a Saferách budou úplně jiného typu. Některé budou obsahovat koncentrované kultury černého moru a jiné vybuchnou vysoko nad zemí a zasypou celé území Izraele radioaktivním stronciem 90. Během několika hodin pomírou na mor a nemoc z ozáření. To je to, co pro ně chystáme."

Druhý muž civěl s otevřenými ústy.

"Fantastické," vydechl. "Teď si vzpomínám, že jsem vloni v létě četl o nějakém soudním řízení ve Švýcarsku. Jen závěrečnou zprávu. Jednalo se za zavřenými dveřmi. Tak to tedy je pravda. Generále, ale to je brilantní."

"Ano, brilantní a je to hotová věc, jestliže ovšem my, z Odessy, dokážeme vyzbrojit rakety řídicími systémy nezbytnými nejen, aby byly správně nasměrovány, ale také, aby vybuchly na přesném místě. Člověk, který řídí celý výzkum systému ovládání těch raket, pracuje v současné době v západním Německu. Jeho krycí jméno je Vulkán. Asi si vybavíte řeckou mytologii. Vulkán byl kovář, který zhotovoval blesky a hromy pro bohy."

"Vulkán je vědec?" ptal se užaslý západní Němec.

"Ne, ovšemže, ne. Když musel v roce 1955 zmizet, byl by se normálně vrátil do Argentiny. Ale my jsme požádali vašeho předchůdce, aby mu okamžitě opatřil falešný pas a umožnil mu zůstat v Německu. Pak mu byl z Curychu dán k dispozici jeden milión dolarů, aby mohl postavit v Německu továrnu. Původní cíl byl postavit továrnu, která by zastírala druh výzkumu, o nějž jsme tehdy měli zájem. Teď jsme ho ale dali k ledu ve prospěch helvanských raket."

Vulkánova továrna teď vyrábí tranzistorová rádia, ale jen zdánlivě. Skupina vědců z výzkumného oddělení továrny už teď pracuje na vývoji systému, který se v budoucnu použije pro rakety z Helvanu."

"A proč se vlastně neodstěhují do Egypta?" zeptal se druhý muž.

Glücks se znovu usmál a pokračoval ve svém pochodu místností.

"To je právě ta geniální stránka celé operace. Vysvětlil jsem vám, že v Německu byli muži, schopní sestrojít řídicí systém raket, ale žádného z nich jsme nedokázali přemluvit k emigraci. Skupina, která pracuje ve výzkumném oddělení Vulkánovy továrny, opravdu věří, že pracuje v podmínkách maximálního utajení na smlouvu pro ministerstvo obrany v Bonnu."

Tentokrát Glücksův podřízený vstal z křesla, přičemž rozlil kávu na koberec.

"Pane na nebi. Jak jste tohle zařídili?"

"V podstatě úplně prostě. Pařížská smlouva zakazuje Německu výzkum raket. Vulkánovi muži odpřisáhli utajení úředníku z ministerstva obrany v Bonnu, který patří k nám. Doprovázel ho generál, jehož tvář mohli vědci znát z minulé války. Všichni jsou ochotni pracovat pro Německo, i proti podmínkám Pařížské smlouvy, ale z toho neplyne, že by byli ochotni pracovat pro Egypt. Teď věří, že pracují pro Německo."

Náklady jsou ovšem obrovské. Výzkum tohoto druhu může normálně podniknout jen velký stát. Celý ten program udělal pěknou díru do našich tajných fondů. Chápete teď, jak důležitý je Vulkán?"

"Samozřejmě," odpověděl německý šéf Odessy. "Ale kdyby se s ním něco stalo, mohl by ten program pokračovat dál?"

"Ne. On jediný vlastní a řídí továrnu. Je současně předsedou, výrobním ředitelem, jediným držitelem akcií a on jediný má právo disponovat penězi. Jedině on může vyplácet mzdy vědcům a hradit nezbytné obrovské náklady. Žádný z vědců nikdy s nikým jiným z podniku nejednal, a nikdo jiný v podniku nezná pravou povahu nepřiměřeně velkého výzkumného oddělení. Všichni jsou přesvědčeni, že osazenstvo uzavřeného oddělení pracuje na mikrovlnných obvodech, které budou revolucí na trhu s tranzistory. Utajení se vysvětluje jako ochrana před průmyslovou špionáží. Jediná spojka mezi oběma částmi továrny je Vulkán. Kdyby odešel, celý projekt by se zhroutil."

"Můžete mi prozradit jméno té továrny?"

Generál Glücks chvíli uvažoval, pak vyslovil jméno. Druhý muž na něj ohromeně hleděl.

"Ale já ta rádia znám," namítl.

"Proč by ne. Firma je v pořádku a vyrábí dobrá rádia."

"A ředitel výroby je... je...?"

"Ano. Vulkán. Teď vám je jasné, jak je významný a jak důležité je to, co dělá. A z toho důvodu pro vás mám ještě další příkaz. Tady..."

Generál Glücks vyňal z náprsní kapsy fotografii a podal ji muži z Německa. Ten se na ni díval dlouho a nevěřicně, pak ji obrátil a přečetl si jméno.

"Panebože, myslel jsem, že je v Jižní Americe."

Glücks zavrtěl hlavou.

"Naopak. Je to Vulkán. V současné době dospěla jeho práce do rozhodujícího stadia. Proto, kdyby se vám doneslo, že se na něj někdo nevhodně vyptává, bylo by nutné takovou osobu... odradit. Varovat a pak už jen konečné řešení. Je vám to jasné, Kamerad? Nikdo, opakují nikdo se nesmí ani přiblížit k odhalení totožnosti Vulkána."

Generál SS vstal. Jeho návštěvník také.

"To by bylo všechno," řekl Glücks. "Máte své příkazy."

4.

"Ale vždyť vůbec nevíš, jestli ještě žije."

Peter Miller a Karl Brandt seděli vedle sebe v Millerově voze před domem inspektora, který měl volno a obědval, když za ním Miller přišel.

"Nevím. A to je první věc, kterou musím zjistit. Jestli je Roschmann mrtvý, tak tím to samozřejmě končí. Můžeš mi pomoci?"

Brandt přemýšlel a pak pomalu zavrtěl hlavou.

"Ne, lituju, ale nemůžu."

"Proč ne?"

"Koukni. Dal jsem ti ten deník. Tím jsem ti prokázal službu a zůstane to jen mezi námi. Protože mě ten deník šokoval, protože jsem si myslel, že bys o tom mohl napsat. Ale ve snu by mě bylo nenapadlo, že budeš chtít Roschmanna vypátrat. Proč nemůžeš jen napsat o tom deníku a jak jsi ho našel?"

"Protože na tom nic není," řekl Miller. "Co bych měl psát? Hleďme, hleďme, našel jsem poznámkový sešit, do kterého si jeden stařec, co se zrovna otrávil, zapisoval, jak za války trpěl? A ty si myslíš, že by to nějaký nakladatel koupil? Já to považuji za úděsný dokument. Ale to je jen můj názor. Ve válce byly napsány stovky memoárů. Lidi to už unavuje. Ten deník sám o sobě nekoupí jediná redakce v Německu."

"Tak o co ti jde?" ptal se Brandt.

"Jednoduše o tohle. Vyvolej dalekosáhlou pátrací akci po Roschmannovi na základě toho deníku a já o tom napíšu."

Brandt oklepl pomalu popel do popelníku na palubní desce:

"Žádné policejní pátrání nebude," řekl. "Podívej, Petře, ty rozumíš novinářině, ale já znám policii v Hamburku. Naše práce teď, v roce 1963 je mít Hamburk čistý, bez kriminality. Nikdo neuvolní přepracované kriminalisty, aby se štváli za člověkem kvůli tomu, co prováděl před dvaceti roky v Rize. To se nenosí."

"Ale mohl bys to alespoň projednat?" ptal se Miller.

Brandt zavrtěl hlavou.

"Ne. Já ne."

"Proč ne. Kvůli čemu ne?"

"Protože se nechci do něčeho zaplést. Ty to máš bez problémů. Nejsi ženatý, nemáš závazky. Můžeš se honit za příznaky a bludičkami, když budeš chtít. Já mám ženu a dvě děti a dobré zaměstnání a nehodlám si zničit kariéru."

"Proč by ti to mělo ničit kariéru u policie? Roschmann je přece zločinec, ne? Úkolem policie je stíhat zločince. V čem je problém?"

Brandt zmáčkl nedopalek cigarety.

"Těžko se to dá přesně vyjádřit. Ale v policii je taková atmosféra, nic konkrétního, vlastně to je jen pocit. A ten pocit mi říká, že začít se příliš energicky vrtat ve válečných zločinech spáchaných SS může kariéru mladého policisty setsakra uškodit. Stejně by to k ničemu nebylo. Jednoduše by ten požadavek zamítli. Ale zanesou to do spisu a naděje na postup je v troubě. Nikdo o tom nemluví, ale každý to ví. Takže, jestli z toho chceš udělat sólokapra, jsi na to sám. Se mnou nepočítej."

Miller seděl a upřeně hleděl před sebe.

"V pořádku. Když je to takhle," řekl konečně. "Ale někde musím začít. Zůstalo po Tauberovi ještě něco?"

"Jenom krátká zpráva. Musel jsem ji přiložit ke zprávě o sebevraždě. Teď už to bude zaregistrováno. A spis je uzavřený."

"Co napsal?" tázel se Miller.

"Nic moc," řekl Brandt. "Jenom, že spáchá sebevraždu. Jo, ještě něco. Že nechává svou pozůstalost svému příteli, nějakému panu Marxovi."

"Tak přece něco do začátku. Kde je ten Marx?"

"Jak to mám sakra vědět?"

"Chceš říct, že tam jinak nebylo nic napsáno? Jen panu Marxovi? Žádná adresa?"

"Nic," řekl Brandt. "Jen Marx. Ani zmínka, kde bydlí."

"Musí to být někde blízko. Copak vy jste ho nehledali?"

Brandt vzdychl.

"Jak ti to mám vtouct do hlavy. Policie má plné ruce práce. Dovedeš si představit, kolik je v Hamburku Marxů? Jen v telefonním seznamu jich jsou stovky. Nemůžeme trávit týdny tím, že budeme hledat jednoho Marxe. Stejně to, co po tom starém zbylo, nemělo cenu ani deset feníků."

"To je tedy všechno?" zeptal se Miller. "Už vůbec nic?"

"Nic. Jestli chceš najít Marxe, bude nás to těšit."

"Děkuju. Chci," řekl Miller.

Oba muži se rozloučili a Brandt se vrátil k rodinnému obědu.

Nazítří začal Miller tím, že navštívil dům, kde Tauber bydlel. Dveře mu otevřel muž středního věku, skvrnitě kalhoty měl přepásané provázkem, košili bez líměčku u krku rozepnutou a na tvářích alespoň tři dny staré strnisko.

"Brejtro. Vy jste tu domácí?"

Muž si Millera změřil od hlavy k patě a přikývl. Páchl zelím.

"Před několika dny se tu otrávil plynem jeden člověk," řekl Miller.

"Jste od policie?"

"Ne. Od tisku." Miller ukázal novinářský průkaz.

"Nemám, co bych vám řekl."

Miller vtiskl do nezdráhající se dlaně desetimarkovou bankovku.

"Jen bych se podíval na ten pokoj."

"Už jsem ho znova pronajal."

"A co jste udělal s věcmi?"

"Jsou vzadu na dvorku. Nic jinýho jsem s nima dělat nemoh."

Hromádka krámů ležela na mrholicím dešti. Ještě stále z nich bylo cítit plyn. Byl tam starý otlučený psací stroj, dva ošlapané páry bot, různé šatstvo, několik knih a bílý, hedvábný šátek s třásněmi, který, jak Miller usoudil, musel mít něco společného se židovským náboženstvím. Miller prohlédl celou hromádku, ale nenašel ani stopu po nějakém adresáři a nic adresovaného Marxovi.

"To je všechno?" zeptal se.

"Jo, to je všechno," potvrdil muž nevlídně ho pozorující z ochranného přístřešku zadních dveří.

"Máte tu nájemníka jménem Marx?"

"Žádnýho takovýho."

"Znáte vůbec nějakého Marx?"

"Taky ne."

"Měl starý pan Tauber nějaké přátele?"

"Vo žádným nevím. Byl sám pro sebe. Pořád chodil ven a zase zpátky a šoural se po pokoji. Praštěnej, podle mého názoru. Ale činži platil včas. Nebyly s ním žádný maléry."

"Nikdy jste ho s nikým nepotkal? Myslím na ulici."

"Ne. Nikdy. Nevypadal, že by měl nějaký přátele. A nedívám se, dyť si huhlal sám pro sebe. Praštěnej."

Miller odešel a vyptával se na ulici. Většina lidí se na starce pamatovala, jak se šoural shrbený, oblečený do kabátu dlouhého až po kotníky, na hlavě vlněnou čepici a na rukou vlněné rukavice, z nichž koukaly špičky prstů.

Celě tři dny běhal Miller ulicemi, kde Tauber žil, ověřoval si je podle deníku, zelináře, řezníka, železářství, hostince, trafiky, vyptával se mlékaře a pošťáka. Bylo to ve středu odpoledne, když potkal partu výrostků, kteří si kopali proti zdi skladiště.

"Cože, ten starej Žid? Bláznivej Solly?" řekl vůdce skupiny na Millerův dotaz.

Ostatní se shlukli kolem.

"Ano, ten," potvrdil Miller. "Bláznivej Solly."

"Byl to cvok," řekl jeden z hloučku. "Chodil dycky takhle."

Chlapec stáhl hlavu mezi ramena, rukama kolem sebe ovinul a přidržoval sako, přešoural se pár kroků a při tom mumlal a tékavě se kolem sebe rozhlížel. Ostatní se svíjeli smíchy a uštědřili předvádějícímu herdu do zad, až upadl.

"Neviděli jste ho někdy ještě s někým?" ptal se Miller. "Že by s někým mluvil. S nějakým mužem?"

"Na co to potřebujete vědět?" ptal se vůdce skupiny podezřívavě. "My jsme mu nikdy nic zlého nedělali."

Miller jakoby mimochodem pohazoval pětimarkovou mincí. Osm párů očí pozorovalo stříbrné přeblesky světla na poletující minci. Osm hlav se pomalu, odmítavě, zavrtělo. Miller se obrátil a odcházel.

"Pane."

Miller se zastavil a otočil. Nejmenší chlapec k němu doběhl.

"Já jsem ho jednou viděl s nějakým člověkem. Povídali si. Seděli a povídali si."

"Kde to bylo?"

"Dole u řeky. Na tom travnatým břehu. Je tam pár laviček. Seděli na lavičce a povídali si."

"Jak byl starý, ten druhý?"

"Moc starej. Měl plno bílých vlasů."

Miller mu hodil minci, přesvědčený, že to bylo zbytečné gesto. Ale šel k řece a pozorně prohlížel travnatý břeh po obou stranách řeky. Byl tam asi tucet laviček, všechny prázdné. V létě bude na Elbe Chaussee sedět plno lidí a budou hledět na velké přijíždějící a odplouvající parníky. Ale koncem listopadu tu nebyl nikdo.

Vlevo od Millera, podél břehu, byl rybářský přístav s púluctem severomořských rybářských lodí vytažených na pobřežním výkladišti. Vykládali čerstvě chycené herinky a makrely nebo se chystali zase na moře.

Jako chlapec se vrátil do zničeného města z farmy na venkově, kam ho za bombardování evakuovali, a vyrůstal uprostřed sutin a troskek. Nejoblíbenější místo, kde si hrál, byl tenhle rybářský přístav podél řeky v Altoně.

Měl rád drsně laskavé rybáře, kteří voněli solí a dehtem a tabákem. Myslel na Eduarda Roschmanna v Rize a uvažoval, jak se mohli ve stejné zemi zrodit takoví jako on a takoví jako ti rybáři.

V duchu se vrátil k Tauberovi a znovu se probíral tím problémem. Kde se mohl setkávat se svým přítelem Marxem?

Věděl, že mu něco chybí, ale nedokázal určit co. Přišel na to teprve, když zase seděl ve voze a zastavil u benzinové pumpy, blízko altonského nádraží. Jak už to bývá, inspirovala ho náhodná poznámka. Pumpař ho upozornil, že stoupla cena vysokootanového benzínu, a dodal - jen aby pohovořil se zákazníkem - že si člověk dneska za své peníze koupí čím dál tím méně. Šel pro drobné a nechal Millera civějícího do otevřené peněženky, kterou držel v ruce.

Peníze. Odkud dostával Tauber peníze? Nepracoval, odmítl jakoukoli kompenzaci od německého státu. Přesto platil pravidelně nájemné a něco mu muselo zbýt na jídlo. Bylo mu šestapadesát, neměl tedy nárok na starobní důchod, ale právem mohl mít invalidní důchod. A pravděpodobně ho měl.

Miller dal drobné do kapsy, produpl jaguára k životu a jel na altonskou poštu. Přistoupil k přepážce nadepsané

"Důchody".

"Můžete mi říct, které dny se vydávají důchody?" otázal se korpulentní paní za přepážkou.

"Poslední den v měsíci, samozřejmě," odpověděla.

"To bude tedy v sobotu?"

"Kromě víkendů, tenhle týden to bude v pátek, to je pozítíí."

"Týká se to i invalidních důchodů?" otázal se.

"Každý, kdo má nárok na důchod, ho dostane poslední den v měsíci."

"Tady u přepážky?"

"Jestliže bydlí v Altoně, tak tady," odpověděla žena.

"A v kolik hodin?"

"Od začátku pracovní doby celý den."

"Děkuji."

Miller se vrátil v pátek ráno a pozoroval zástup starých mužů a žen, kteří se začínali trousit dveřmi poštovního úřadu hned, jak se otevřely. Zvolil si stanoviště u protější zdi a díval se, kterým směrem odcházejí. Hodně jich mělo bílé vlasy a většina byla v kloboucích, protože byla zima. Přestalo pršet, svítlo slunce, ale bylo velmi chladno. Těsně před jedenáctou vyšel z pošty starý muž se křtící vlasů bílých jako cukrová vata, přepočítal peníze, aby se ujistil, že jsou v pořádku, zasunul je do náprsní kapsy a rozhlížel se, jako by někoho hledal. Za pár minut se obrátil a pomalu odcházel. Na rohu se znovu podíval nahoru a dolů ulicí, pak zamířil Muzejní ulicí směrem ke břehu řeky. Miller se odlepil od zdi a sledoval ho.

Starci trvalo dvacet minut, než urazil tu půl míli k Elbe Chaussee, pak zahrnul na břeh, přešel přes trávu a posadil se na lavičku. Miller k němu zvolna zezadu došel.

"Pan Marx?"

Stařec se obrátil, když se Miller blížil k druhému konci lavičky. Nejevil žádné překvapení, jako kdyby ho často poznali úplně cizí lidé.

"Ano," odpověděl vážně. "Jsem Marx."

"Jmenuji se Miller."

Marx naklonil hlavu na znamení přitakání.

"Vy tu... eh... čekáte na pana Taubera?"

"Ano, čekám," řekl starý muž, stále bez překvapení.

"Mohu se posadit?"

"Prosím."

Miller si sedl vedle něj, takže oba hleděli na řeku Labe. Obrovská nákladní loď Kota Maru z Yokohamy pomalu plula po proudu řeky.

"Obávám se, že pan Tauber je mrtev."

Stařec hleděl upřeně na loď, která je mýjela. Nejevil zármutek ani údiv, jako by takové zprávy byly běžné a časté. Možná že byly.

"Ano?" řekl.

Miller mu stručně vyličil události předchozího pátečního večera.

"Asi vás nepřekvapilo, že se zabil."

"Ne," řekl Marx. "Byl velmi nešťastný."

"Zůstal po něm deník."

"Ano, vím, jednou se o tom zmínil."

"Četl jste ho?" tádal se Miller.

"Ne, nedovolil, aby ho někdo četl, ale pověděl mi o něm."

"Popisuje dobu, když byl za války v Rize."

"Ano, říkal, že byl v Rize."

"Byl jste také v Rize?"

Muž se otočil a pohlédl na něj smutným, starým očima.

"Ne, já jsem byl v Dachau."

"Podívejte, pane Marxi, potřebuji vaši pomoc. Váš přítel v tom deníku hovoří o důstojníku SS jménem Roschmann.

Kapitán Eduard Roschmann. Vyprávěl vám o něm?"

"Ale ano. Hovořil o Roschmannovi. To ho vlastně drželo při životě. Naděje, že bude jednou svědčit proti Roschmannovi."

"Tak to napsal v deníku. Četl jsem ho po jeho smrti. Jsem reportér. Chci se pokusit najít Roschmanna. Pohnat ho před soud. Chápete?"

"Ano."

"Jestli ovšem je Roschmann mrtvý, nemá to smysl. Vzpomněl byste si, jestli pan Tauber někdy zjistil, že Roschmann ještě žije a že je na svobodě?"

Marx hleděl několik minut upřeně do dálky za mizející zádi Kota Maru.

"Kapitán Roschmann žije," řekl pak stroze. "A je na svobodě."

Miller se naklonil ke starci.

"Jak to víte?"

"Protože ho Tauber viděl."

"Ano, to jsem četl. To bylo začátkem dubna 1945."

Marx pomalu zavrtěl hlavou.

"Ne. Bylo to minulý měsíc."

Chvilí bylo ticho. Miller civěl na starého muže a Marx se díval na vodu.

"Minulý měsíc?" opakoval Miller konečně. "Řekl vám, jak ho viděl?"

Marx vzdychl a pak se otočil k Millerovi.

"Ano. Procházel se pozdě v noci. Chodil často v noci ven, když nemohl spát. Vracel se kolem Státní opery, když se tam odtud začali trousit lidé. Zastavil se, když docházeli k chodníku. Říkal, že to byli bohatí lidé, pánové ve smokincích, dámy v kožiších a se šperky. U chodníku stály tři taxíky a čekaly na ně. Vrátný zadržel kolemjdoucí, aby ti lidé mohli nastoupit. A pak spatřil Roschmanna."

"V zástupu návštěvníků divadla?"

"Ano. Ještě se dvěma nastoupil do taxíku a odjeli."

"Poslouchejte, pane Marxi, tohle je velmi důležité. Byl si absolutně jistý, že to byl Roschmann?"

"Ano, řekl, že byl."

"Ale naposledy ho viděl před devatenácti lety. Musel se hodně změnit. Jak si mohl být jistý?"

"Říkal, že se usmál."

"A to mělo nějaký význam?"

Marx několikrát kývl.

"Říkal, že když jste jednou viděl Roschmanna usmát se, nikdy jste to nedokázal zapomenout. Neuměl ten úsměv popsat, ale říkal, že by ho poznal mezi milióny a všude na světě."

"Ach tak. A vy jste mu věřil?"

"Ano. Ano, věřím, že viděl Roschmanna."

"Dobře. Dejme tomu, že já také. Všiml si čísla taxíku?"

"Ne. Řekl, že byl tak omráčený, že se jen díval, jak taxík odjíždí."

"Sakra," řekl Miller. "Pravděpodobně jel do hotelu. Kdybych měl číslo, mohl bych se taxikáře zeptat, kam zákazníka vezl. Kdy vám tohle všechno Tauber vyprávěl?"

"Minulý měsíc, když jsme si byli pro peníze. Tady na téhle lavičce."

Miller se zvedl a vzdychl.

"Uvědomujete si, že by tomu nikdo neuvěřil?"

Marxův pohled se odpoutal od řeky a stařec vzhlédl na Millera.

"Ale jistě," řekl tiše. "Tauber to věděl. Proto se zabil."

Ten večer jel Peter Miller na svou páteční návštěvu k matce, která jako obvykle zmatkovala, jestli pořádně jí, že kouří moc cigaret, a naříkala nad jeho prádlem.

Jeho matka byla malá, buclatá, matronovitá padesátnice, která se nikdy nesmířila s myšlenkou, že její syn nechtěl nic jiného než být reportérem.

V průběhu večera se ho ptala, na čem právě pracuje. Stručně jí to pověděl a zmínil se o svém úmyslu pokusit se vypátrat Eduarda Roschmanna. Byla úplně vyděšená.

Peter pokračoval klidně v jídle, zatímco se na jeho hlavu snášely litanie nářků a výčitek.

"Nestačí, že musíš jezdit a psát o těch ohavných zločincích a takových lidech," vyčítala mu. "Ještě se budeš zaplétat s nacisty. Nevím, co by si o tom myslel tvůj drahý tatínek, opravdu nevím..."

Něco ho napadlo.

"Maminko. Za války... to, co SS s lidmi prováděli... v táborech. Tušila jsi někdy... byla by sis pomyslela, že se to děje?" Zuřivě uklízela stůl. Za několik vteřin promluvila.

"Hrozná věc. Strašná věc. Britové nás donutili, abychom se po válce dívali na ty filmy. Nechci o tom už nic slyšet." Vyběhla z pokoje.

Peter vstal a šel za ní do kuchyně.

"Pamatuješ se na rok 1950, když mi bylo šestnáct a jel jsem s kamarády ze školy do Paříže?"

Mlčela a napouštěla vodu do dřezu.

"Ano, pamatuju si to."

"Vedli nás prohlédnout si kostel Sacré Coeur. Zrovna tam končila mše, vzpomínková mše za muže, který se jmenoval Jean Moulin. Pár lidí vyšlo z kostela a slyšeli, že mluvím s kamarádem německy. Jeden z nich se otočil a plivl na mne. Pamatuji si, jak mi ten plivanec stékal po saku. Pamatuji si také, jak jsem se vrátil domů a vyprávěl ti to. Víš ještě, co jsi mi řekla?"

Paní Millerová zuřivě drhla talíře.

"Řekla jsi, že Francouzi jsou už takoví. Sprostí. To jsi řekla."

"A taky že jsou. Nikdy jsem je neměla ráda."

"Maminko, víš, co jsme udělali s Jeanem Moulinem, než zemřel? Ne ty, ne tatínek, ne já. Ale my, Němci nebo spíš gestapo a pro milióny cizinců to je totéž."

"Já to nechci slyšet. Už toho bylo dost."

"Já ti to ani nemohu říct, protože to nevím. Určitě je to někde zapsáno. Ale vtip je v tom, že na mě neplivli proto, že bych byl u gestapa, ale že jsem Němec."

"Na to bys měl být hrdý."

"Ale ano, jsem, věř mi, že jsem. To ale neznamená, že bych měl být hrdý na nacisty, na SS a na gestapo."

"Na to není nikdo hrdý, ale nenapravíme to tím, že o tom budeme pořád mluvit."

Byla rozčilená, jako vždycky když se s ní dohadoval, otírala si ruce do utěrky a pak běžela zpátky do obývacího pokoje. Miller ji zvolna následoval.

"Podívej, maminko, snaž se to pochopit. Dokud jsem si ten deník nepřečetl, nikdy jsem se nevyptával, z čeho jsme vlastně obviňováni. Teď tomu alespoň začínám rozumět. A proto chci najít toho člověka, tu zrůdu, jestli se tu stále ještě někde pohybuje. Měl by být postaven před soud. Bylo by to spravedlivé."

Seděla na kanapátku a skoro plakala.

"Petříčku, prosím tě, nech je na pokoji. Přestaň se vrtat v tom, co bylo. Nebude to k ničemu dobré. Je to pryč, pryč, skončilo to. Nejlepší na všechno zapomenout."

Peter Miller stál tváří ke křbové římse s hodinami a fotografií mrtvého otce v kapitánské uniformě. Otcova tvář hleděla z rámečku s laskavým, smutným úsměvem, na nějž se Miller pamatoval. Vyfotografovali ho po jeho poslední dovolené, než se vrátil na frontu.

Ted, když se po devatenácti letech znova na tu fotografii díval a když ho matka žádala, aby nechal pátrání po Roschmannovi, vybavil si Peter otce s překvapující jasností. Vzpomněl si, jak ho před válkou, bylo mu tehdy pět, otec vzal do hagenbeckske zoo a ukazoval mu zvířata. Jedno po druhém, trpělivě mu předčítal podrobnosti z malých plechových destiček, připevněných před klecemi a odpovídal na nekonečný proud otázek malého chlapce.

Vzpomínal také, jak se v roce 1940 otec vrátil domů poté, co se dobrovolně přihlásil do armády, a matka plakala a on si myslel, jak jsou ženské hloupé, když pláčou kvůli tak báječné věci, jako je mít otce v uniformě. Vzpomínal na ten den v roce 1944 - to mu bylo jedenáct - a ke dveřím přišel důstojník a sdělil matce, že její manžel - válečný hrdina - byl zabit na východní frontě.

"Kromě toho o ta odhalení už nikdo nestojí. Ani o ty hrozné soudy, co pořád máme a kde se zase všechno vytahuje na světlo boží. Nikdo ti nepoděkuje, i kdybys ho našel. Jen si na tebe budou na ulici ukazovat, protože lidi už žádné soudy nechtějí. Ted už ne, je pozdě. Nech toho, Petře. Prosím tě, kvůli mně."

Vzpomínal na černě orámované sloupce jmen v novinách, každý den stejné. Ale tehdy úplně jiné, ten den koncem října, protože uprostřed sloupce bylo napsáno:

"Padl za Vůdce a za vlast, Miller, Erwin, kapitán, 11. října. Na východní frontě."

A to byl konec. Dál nic. Ani zmínka kde, kdy, proč. Jen jedno z desetitisíců jmen, která přibývala z východu, aby zaplnila černě orámované sloupce. Nakonec je vláda přestala tisknout, protože kazily morálku.

"Chci ti připomenout," pravila matka, stojící za ním, "že bys měl alespoň ctít památku svého otce. Myslíš si, že by chtěl, aby se jeho syn hrabal v tom, co bylo, aby se snažil o soudy dalších válečných zločinů? Myslíš si, že by to chtěl?"

Miller se prudce otočil a přešel přes pokoj ke své matce, položil jí ruce na ramena a hleděl dolů, do jejích ustrašených, porcelánově modrých očí. Sklonil se a zlehka ji políbil na čelo.

"Ano, Mutti," řekl. "Myslím si, že přesně to by chtěl."

Vyšel z bytu, nasedl do auta a zamířil zpátky do Hamburku se srdcem plným velkého hněvu.

Každý, kdo ho znal, a mnoho těch, kteří ho neznali, se shodli na tom, že Hans Hoffmann byl frajer. Překročil pětadvacítku, měl chlapecký půvab, pečlivě upravené prošedivělé vlasy zastřižené podle poslední módy a pěstěné nehty. Jeho středně šedý oblek pocházel ze Savile Row, kravata z těžkého hedvábí od Cardina. Obklopovala ho atmosféra dobrého vkusu, za který se hodně platí.

Už sám jeho vzhled by z něj byl udělal nejbohatšího a nejúspěšnějšího vydavatele časopisů. Po válce začal s ruční tiskárnou, vyráběl tiskoviny pro Britskou okupační armádu a v roce 1949 založil svůj první ilustrovaný týdeník. Jeho recept byl jednoduchý - napiš to tak, aby to šokovalo, pak přidej pár fotek, vedle kterých budou všichni konkurenti vypadat jako nováčci se svým prvním dětským fotoaparátem značky Brown. Fungovalo to. Jeho osm časopisů se škálou zájmů od milostných historek pro teenagery po mnohomluvná vyprávění o životě těch, co byli bohatí a sexy, z něj udělalo multimilionáře. Ale Kometa, zpravodajský časopis o aktuálním dění byl stále jeho nejmilejší, jeho děťátko. Peníze mu přinesly luxusní dům ve stylu ranče v Othmarschen, chalet v horách, vilu u moře, rolls-royce a ferrari. Časem se oženil s krásnou ženou, kterou oblékal v Paříži, a měl dvě hezké děti, které málokdy viděl. Jediný milionář v Německu, jehož sled mladých milenek diskretně vydržovaných a často střídaných se nikdy neocitl na fotografiích Hoffmannova klevetnického časopisu, byl Hans Hoffmann. Kromě toho byl velmi chytrý a bystrý.

Onu středu odpoledne zaklapl desky deníku Salomona Taubera, poté co si přečetl předmluvu, opřel se v křesle a hleděl na mladého reportéra proti sobě.

"Dobrá. Zbytek můžu uhádnout. Co chcete?"

"Podle mne je to ohromný dokument," řekl Miller. "Celý deník hovoří o jednom muži, jmenuje se Eduard Roschmann, kapitán SS, velitel ghetta v Rize. Zavraždil 80 000 mužů, žen a dětí. Jsem přesvědčený, že žije tady, v západním Německu. Chci ho najít."

"Jak víte, že žije?"

Miller mu to stručně vyličil. Hoffmann se ušklíbl.

"Hodně slabý důkaz."

"To je pravda. Ale stojí za druhé podívání. Už jsem napsal reportáže, které se vyklubaly z menších vajíček."

Hoffmann se uculil, když si připomněl Millerův talent vyčlenit příběhy pro establishment hodně nepříjemné.

Otiskoval je s chutí, pokud si ověřil, že jsou přesné. Ohromně zvyšovaly náklad.

"Můžeme tedy předpokládat, že ten člověk - jak mu říkáte, Roschmann? Můžeme předpokládat, že je na seznamu hledaných osob. Jestliže ho ale nedokázala vypátrat policie, proč myslíte, že to vy dokážete?"

"A hledá ho policie doopravdy?" podotkl Miller.

Hoffmann pokrčil rameny.

"Měla by. Za to ji platíme."

"Nic by se nestalo, kdybychom jim krapek píchli, ne? Jen se přesvědčit, jestli je skutečně naživu, jestli ho vůbec někdy vyšetřovali, a jestli ano, co se s ním stalo."

"A co tedy ode mě chcete?"

"Pověření, abych to zkusil. Když z toho nic nebude, nechám toho."

Hoffmann se zhoupł v židli a otočil se tak, že hleděl ze širokých oken na scénérii rozkládajících se doků, na jeřáby a pobřežní výkladiště dole, pod dvaceti poschodími, a na míli široko a daleko.

"Pro vás je to celé jaksi úplně jiná polívčička. Proč najednou takový zájem?"

Miller úporně přemýšlel. Realizovat nápad bylo vždycky nejtěžší. Nezávislý novinář musel nejdřív prodat článek nebo námět vydavateli nebo redaktorovi. Veřejnost byla až na druhém místě.

"Je to dobrý námět, který chytne. Kdyby Kometa dokázala najít člověka, kterého policie prošvihla, byl by to trhák. Lidi to chtějí vědět."

Hoffmann se díval na prosincový obzor a pomalu vrtěl hlavou.

"Mýlíte se. A to je důvod, proč vám nedám objednávku. Řekl bych, že to je to poslední, co chtějí lidi vědět."

"Ale podívejte se, pane Hoffmann, tohle je něco jiného. Tihle lidé, které Roschmann zabíjel, nebyli Poláci ani Rusové. Byli to Němci, dobře, němečtí Židé, ale Němci. Proč by o tom lidi nechtěli slyšet?"

Hoffmann se otočil zpátky od okna, položil lokty na psací stůl a opřel bradu do dlaní.

"Millere, jste dobrý novinář. Mám rád, jak píšete, máte styl. A jste šikovný, hotová fretka. Můžu si najmout dvacet, padesát, sto reportérů, stačí zvednout telefon a udělají, co jim nařídím, napíší reportáž o tom, co si budu přát, ale nedokážou sami přijít na to, o čem psát. Vy ano. Proto ode mne dostáváte spoustu práce a v budoucnu dostanete ještě víc. Ale tuhle ne."

"Ale proč? Je to dobrý námět."

"Poslyšte, jste mladý. Povím vám něco o novinářině. Polovina novinářiny je psaní dobrých článků. Druhá půlka je o prodávání těch článků. Vy umíte to první, já to druhé. Proto jsem já tady a vy tam. Vy se domníváte, že máte téma, které každého zaujme, protože oběťmi v Rize byli němečtí Židé. A já vám povídám, že přesně to je důvod, proč to nebude chtít nikdo číst. Je to to poslední, co by chtěli číst. A dokud se v téhle zemi nevydá zákon, který donutí lidi kupovat časopisy a číst, co je jim prospěšné, budou kupovat časopisy a číst, co budou chtít. A to jim dávám. To, co chtějí číst."

"A proč tedy ne o Roschmannovi?"

"Ještě vám to nedošlo? Tak já vám to povím. Před válkou znal skoro každý v Německu alespoň jednoho Žida. Je fakt, že než přišel Hitler, nebyli v Německu Židé nenáviděni. Zaznamenali jsme nejlepší vztah k židovské menšině v celé Evropě, lepší než Francie, lepší než Španělsko, nekonečně lepší než Polsko a Rusko s jejich šílenými pogromy. Pak začal Hitler. Hlásal, že Židi zavinili první světovou válku, nezaměstnanost, nouzi a všechno špatné. Lidé nevěděli, čemu mají věřit. Skoro každý znal nějakého Žida a byl to prima chlap. Nebo prostě jen neškodný. Měli židovské přátele, dobré přátele, židovské zaměstnavatele, dobré zaměstnavatele, židovské podřízené, dobré pracovníky. Řídili se zákony, nikomu neubližovali. Ale byl tu Hitler a tvrdil, že všechno zavinili."

A když tedy přijely nákladáky a odvezly je, lidi nedělali nic. Uhnuli z cesty, zůstali zticha. Dokonce začali věřit tomu hlasu, co nejvíc hulákal. Protože takoví jsou lidé, zejména Němci. Jsme velice poslušní. Je to naše největší síla a naše největší slabost. Umožní nám vybudovat hospodářský zázrak, zatímco Britové stávkují, a umožní nám následovat člověka, jako byl Hitler, do velikého hromadného hrobu."

Léta se lidé vůbec neptali, co se stalo s německými Židy. Prostě zmizeli. Tečka. Je dost zlé číst při každém soudním řízení s válečnými zločinci, co se dělo s anonymními Židy z Varšavy, Lublinu, Bialystoku, s Židy, kteří pro nás neměli žádnou tvář, s neznámými Židy z Polska a Ruska. A vy jim teď chcete podrobně vyličit, co se stalo s jejich bezprostředními sousedy. Chápete to už? Tihle Židé - poklepal na deník - byli lidé, které znali, zdravili se s nimi na ulici, nakupovali v jejich obchodě a stáli a přihlíželi, když je odváželi k vašemu panu Roschmannovi, aby si to s nimi vyřídil. A vy si myslíte, že o tom chtějí číst? Nemohl byste si vybrat historku, o níž by chtěli číst méně."

Hans Hoffmann domluvil, pohodlně se usadil, z tabatěrky na stole si vybral dlouhý tenký doutník a zapálil ho pozlaceným Dupontem. Miller seděl a snažil se strávit, co nedokázal předtím sám sobě vysvětlit.

"Tohle tedy měla na mysli moje matka," řekl konečně.

Hoffmann zabručel.

"Pravděpodobně."

"Přesto chci toho parchanta najít."

"Nechte toho, Millere. Vykašlete se na to. Nikdo vám za to nepoděkuje."

"To není jediný důvod, vidíte? Názor veřejnosti. Existuje ještě jiný důvod, mám pravdu?"

Hoffmann na něj přátelsky hleděl přes závitky doutníkového kouře.

"Ne," řekl krátce.

"Vy se jich bojíte - ještě pořád?" zeptal se Miller.

Hoffmann zavrtěl hlavou.

"Ne, ale nestojím o maléry. To je všechno."

"Jaké maléry?"

"Říká vám něco jméno Hans Habe?"

"Ten spisovatel? Ano, a co je s ním?"

"Kdysi měl časopis v Mnichově. Začátkem padesátých let. Dobrý časopis. Habe byl zatraceně dobrý reportér, jako vy. Jmenovalo se to Ozvěny týdne. Nenáviděl nacisty, a proto uveřejnil seriál odhalující bývalé esesmany žijící na svobodě v Mnichově."

"A co se s ním stalo?"

"S ním nic. Jednoho dne dostal víc pošty než obvykle. Polovina dopisů byla od zákazníků, kteří u něj inzerovali a rušili inzerci. Další byl od jeho banky: žádala, aby k nim přišel. Přišel a banka mu sdělila, že mu okamžitě zastavuje úvěr."

Během týdne časopis zkrachoval. Ted' píše romány. Dobré romány. Ale časopis už nemá."

"A co tedy máme dělat? Bát se a zdrhat?"

Hoffmann vytrhl doutník z úst.

"Tohle si od vás nepotřebuje nechat líbit, Millere," řekl a vztekla se na Millera podíval. "Nenáviděl jsem ty parchanty tenkrát, a nenávidím je dneska. Ale znám své čtenáře. A čtenáři nechtějí o Eduardu Roschmannovi nic vědět."

"Fajn. Dobře. Omlouvám se. Ale přesto za ním půjdu."

"Víte, Millere, kdybych vás neznal, řekl bych, že v tom je něco osobního. Novinařina nesmí být nikdy osobní. Je to špatné pro novinařinu a je to špatné pro novináře. Kromě toho, kde vezmete finance?"

"Mám nějaké úspory."

Miller vstal a chystal se k odchodu.

"Hodně štěstí," řekl Hoffmann a obešel stůl. "Já vám něco povím. V den, kdy bude Roschmann zatčen a západoněmecká policie ho zavře, dostanete ode mne pověření, abyste o tom napsal. V tom případě by to byla oficiální zpráva týkající se zájmu veřejnosti. Jestliže bych se pak rozhodl, že to neotisknu, zaplatím to z vlastní kapsy. Dál jít nemohu. Ale v průběhu pátrání nebudete mít v kapse zmocnění s hlavičkou mého časopisu."

Miller přikývl.

"Vrátím se," řekl.

5.

Ono středeční dopoledne se také sešli vedoucí pěti poboček izraelské rozvědky ke své každotýdenní neformální poradě.

Ve většině zemí je legendární rivalita mezi různými odděleními výzvědných služeb.

KGB v Rusku nenávidí odvážnou CRU, v Americe nespolupracuje FBI s CIA. Britská bezpečnostní služba považuje speciální oddělení Scotland Yardu za houf platfusáckých policajtů a ve francouzské SDECE je tolik mizerů, že jsou odborníci na pochybách, jestli je francouzská výzvědná služba organizací vlády nebo galérky.

Izrael má ale štěstí. Šéfové pěti oddělení se scházejí k přátelské rozpravě bez jakýchkoli vnitřních rozporů. Je to jeden z dobrých důsledků toho, že jsou národ obklopený nepřáteli. Na těchto schůzkách se podává káva a nealkoholické nápoje, přítomní se nazývají křestními jmény, atmosféra je uvolněná a vykoná se víc práce, než by vyřídila záplava memorand.

A právě na tuto poradou cestoval ráno 4. prosince generál Meir Amit, náčelník Mossadu, stojící v čele pěti oddělení izraelské rozvědky. Za okny jeho dlouhé, černé, šoférem řízené limuzíny se rozednívalo krásné ráno nad bělostným Tel Avivem. Ale generálova nálada krásnému ránu neodpovídala, generál měl velké starosti.

Příčinou starostí byla informace, která ho zastihla ještě za úsvitu - malý zlomek informací, kterým se měl doplnit obrovský spis v archív, ale zlomek životně důležitý, protože spis, do něhož se zpráva jednoho z agentů z Káhiry měla založit, byl spis o raketách v Helvanu.

Kamenná tvář dvaadvacetiletého generála neprozrazovala nic z jeho pocitů, když se vůz zhoupl kolem náměstí Zina a zamířil k severnímu předměstí hlavního města. Pohodlně se opřel do polštářů sedadla a přemýšlel o dlouhé historii raket konstruovaných severně od Káhiry. Stály už životy několika mužů a jeho předchůdce generál Isar Harel kvůli nim ztratil postavení...

V průběhu roku 1961, dávno předtím, než byly Násirovy dvě rakety předvedeny na ulicích Káhiry, se o jejich existenci dozvěděl izraelský Mossad. Od okamžiku, kdy získali tu první zprávu z Egypta, měli továrnu 333 pod stálým dohledem. Přesně věděli o velkorysých nábořích německých vědců pro práci na raketách v Helvanu a věděli, že náboř organizuje Odessa. Už tehdy to byla vážná věc a mnohem vážnější se stala na jaře 1962.

V květnu toho roku se Heinz Krug, německý manažér náboru vědců, ucházel o rakouského fyzika dr. Otto Yokleka z Vídně. Rakouský profesor nejenže nabídku nepřijal, ale kontaktoval Izrael. To, co jim sdělil, Tel Aviv elektrizovalo. Řekl agentovi z Mossadu, který ho přijel vyslechnout, že Egyptané chtějí vyzbrojit rakety hlavicemi obsahujícími radioaktivní nukleární odpad a kultury černého moru.

Zpráva byla tak důležitá, že šéf Mossadu, generál Isar Harel - muž, který osobně eskortoval uneseného Adolfa Eichmanna z Buenos Aires do Tel Aviv - letěl do Vídně, aby si s Yoklekiem promluvil. Byl přesvědčený, že profesor má pravdu, a jeho přesvědčení potvrdila informace, že vláda v Káhiře právě koupila prostřednictvím jedné firmy v Curychu množství radioaktivního odpadu, množství dvacetkrát větší, než by případně mohlo být zapotřebí pro lékařské účely. Po návratu z Vídně navštívil Isar Harel premiéra Davida Ben Guriona a naléhal na něj, aby mu dovolil zahájit kampaň protiopatření proti německým vědcům, kteří už pracovali v Egyptě nebo se tam chystali. Starý premiér váhal. Na jedné straně si uvědomoval strašlivé nebezpečí, jaké pro jeho lid představovaly nové rakety a jejich genocidní hlavice, na druhé straně znal cenu německých tanků a děl, které měly každou chvíli dorazit. Izraelské represálie na německých ulicích by mohly přesvědčit kancléře Adenauera, aby poslechl kliku na svém ministerstvu zahraničí a zrušil dohodu o dodávce zbraní.

Ve vládě v Tel Avivu došlo kvůli dodávce zbraní k roztržce jako v německé vládě. Isar Harel a ministryně zahraničí Golda Meirová byli stoupenci tvrdého postupu proti německým vědcům, Šimon Peres a armáda se děsili pomyslení, že by ztratili drahocenné německé tanky. Ben Gurion byl rozpolcen mezi oběma stranami.

Rozhodl se pro kompromis: zmocnil Harela, aby podnikl tichou, diskrétní kampaň, která by odradila německé vědce, aby nejezdili do Káhiry pomáhat Násirovi vyrobit rakety. Ale Harel se svou horoucí bytostnou nenávistí vůči Německu a všemu německému překročil pověření.

11. září 1962 zmizel Heinz Krug. Den předtím večerel s dr. Kleinwachterem, odborníkem na raketové pohony, kterého se snažil získat, a s neidentifikovaným Egyptanem. Jedenáctého ráno se Krugovo auto našlo opuštěné blízko jeho domu

v předměstí Mnichova. Jeho žena okamžitě prohlásila, že ho unesli izraelští agenti, ale mnichovská policie nenašla žádné stopy ani po Krugovi ani po důkazech, že byl unesen. Ve skutečnosti ho unesla skupina mužů vedená nejasnou postavou jménem Leon a jeho tělo bylo vhozeno do Starnberského jezera, ovinuto těžkými řetězy spočinulo mezi chaluhami na dně jezera.

Pak se kampaň obrátila proti Němcům, kteří už byli v Egyptě. 27. listopadu došel do Káhiry doporučený balíček, daný na poštu v Hamburku a adresovaný profesoru Wolfgangu Pilzovi, vědci v oboru raket, který pracoval pro Francouze. Balíček otevřela jeho sekretářka slečna Hannelore Wendeová. Explode, která následovala, dívku zmrzčila a oslepila.

28. listopadu byl do továrny 333 doručen další balíček, také z Hamburku. V té době už Egyptané zřídili bezpečnostní kontrolu docházejících balíků. Obal rozřízl v podatelně egyptský úředník. Pět mrtvých a deset raněných.

Devětadvacátého byl bez výbuchu zneškodněn třetí balíček.

20. února 1963 obrátili Harelovi agenti svou pozornost znovu na Německo. Dr. Kleinwachter, stále ještě nerozhodnutý, jestli má jet do Káhiry, nebo ne, se vracel domů vozem ze své laboratoře v Loerrachu, blízko švýcarských hranic, když mu zatarasil cestu mercedes. Padl na zem vozu a nějaký muž vypálil do okna auta dávku z automatu. Policie později našla opuštěný černý mercedes. Byl to kradený vůz - ukradli ho toho dne odpoledne. V přihrádce na rukavice byla legitimace na jméno plukovníka Ali Samira. Vyšetřováním se zjistilo, že to bylo jméno náčelníka Egyptské tajné služby. Agenti Isara Harela doručili svůj vzkaz - s nádechem černého humoru.

V té době se už kampaň dostala na titulky německých novin. Aféra s Ben Galem vyvolala skandál. Druhého března zatelefonoval kdosi Heildi Goerkové, dceři profesora Paula Goerka, průkopníka Násirových raket, domů do Freiburgu v Německu. Volající jí navrhl schůzku v hotelu u Tří králů v Basileji ve Švýcarsku, hned za hranicemi.

Heidi informovala německou policii, která upozornila Švýcary. Švýcaři instalovali do pokoje objednaného na schůzku odposlouchávací zařízení. Během schůzky upozornili dva muži v tmavých brýlích Heidi Goerkovou a jejího mladšího bratra, že mají přemluvit svého otce, aby opustil Egypt, jestli si váží života. Muži byli sledováni do Curychu, ještě večer zatčeni a 10. června 1963 souzeni v Basileji. Byl to mezinárodní skandál. Šéf obou agentů byl Yossef Ben Gal, izraelský občan.

Soud byl úspěšný. Profesor Yoklek vypověděl pod přísahou o hlavících s morem a radioaktivním odpadem a soudci byli šokováni. Aby se z průšvihů vytěžilo něco dobrého, využila izraelská vláda soudního řízení a zveřejnila egyptský plán na genocidu. Zděšení soudci oba obviněné osvobodili.

Ale v Izraeli nastalo účtování. Ačkoliv německý kancléř Adenauer osobně přislíbil Ben Gurionovi, že se vynasnaží zamezit účasti německých vědců na výrobě helvanských raket, Ben Gurion se cítil skandálem ponížen. Rozhořčeně a vztekale vytkl generálovi Isaru Harelovi, že zašel ve své zastrášovací kampani příliš daleko. Harel pobouřeně odporoval a podal demisi. K jeho překvapení Ben Gurion demisi přijal, čímž dokázal, že v Izraeli není nikdo nenahraditelný, dokonce ani šéf rozvědky.

Oné noci, 20. června 1963 hovořil Isar Harel velmi dlouho se svým blízkým přítelem generálem Meirem Anitem, tehdejší náčelníkem vojenské rozvědky. Generál Amit se na ten rozhovor jasně pamatoval, na tu hněvem napjatou tvář v Rusku narozeného bojovníka, jemuž přezdívali Isar Hrozný.

"Musím tě informovat, můj milý Meire, že od této chvíle se Izrael nezabývá odvetou. U vesla jsou teď politikové. Podal jsem demisi a byla přijata. Požádal jsem, aby tě navrhli za mého nástupce, a věřím, že budou souhlasit."

Výbor ministrů, který je v Izraeli odpovědný za organizaci rozvědky, souhlasil. Koncem června se generál Meir Amit stal šéfem rozvědky.

Ale odzvonilo i Ben Gurionovi. Jestřábi v jeho kabinetě vedeni Levi Eskolem a ministryní Goldou Meirovou si vynutili jeho rezignaci a 26. června 1963 byl Levi Eskol jmenován předsedou vlády. Ben Gurion, zlostně potrášající sněhobílou hlavou, znechuceně odešel na svůj kibuc v Negevu. Ale zůstal nadále členem Knessetu.

Ačkoliv se nová vláda rozešla s Ben Gurionem, neuvedla znovu do funkce Isara Harela. Možná že se domnívali, že Meir Amit bude poslušnější generál než cholerický Harel, který se stal pro izraelský lid živou legendou a byl si toho vědom a těšilo ho to.

Ani poslední Ben Gurionovy příkazy nebyly zrušeny. Směrnice pro generála Amita zůstaly stejné: vyvarovat se dalších skandálů v Německu kvůli vědcům v oblasti raket. Neměl na vybranou a zaměřil odstrašující kampaň na vědce, kteří už pracovali v Egyptě.

Němci bydleli v předměstí Meadi, sedm mil jižně od Káhiry, na severním břehu Nilu. Bylo to příjemné předměstí, až na to, že kolem dokola stála egyptská bezpečnostní vojska a zdejší němečtí obyvatelé byli téměř vězni ve zlaté kleci. Meir Amit na ně nasadil nejlepšího agenta, kterého měl v Egyptě - majitele jezdecké školy, Wolfganga Lotze, ten byl počínaje zářím 1963 nucen riskovat přímo sebevražedně, což vedlo o šestnáct měsíců později k jeho záhubě.

Pro německé vědce, zle otřesené balíčky s výbušninami zasílanými z Německa, se podzim 1963 stal noční můrou. V samém srdci Meadi, obklopeni egyptskou bezpečností, začali dostávat výhrůžné dopisy odesílané z Káhiry.

Dr. Josef Eisig dostal dopis s pozoruhodnou přesností popisující jeho manželku, dvě děti a druh práce, kterou vykonává. Ostatní vědci dostali podobné dopisy.

27. září vybuchl dopis do tváře dr. Kirmayerovi. Pro některé vědce to byla poslední kapka. Koncem září opustil dr. Pilz Káhiru, odejel do Německa a vzal s sebou slečnu Wendeovou.

Další následovali, a zuřící Egypté ani jim nedokázali zabránit v odchodu, protože je neuměli ochránit před výhrůžnými dopisy.

Muž sedící onoho jasného zimního rána roku 1964 na zadním sedadle limuzíny věděl, že pisatelem dopisů a odesílatelem výbušnin je jeho agent Lotz, považovaný za německého nacistu.

Věděl ale také, že plán na výrobu raket nebyl zastaven. Informace, kterou obdržel, to dokazovala. Znovu přešel očima po dešifrované zprávě. Potvrzovala, že v laboratoři pro výzkum infekčních chorob v lékařském institutu v Káhiře byl

izolován prudce působící druh bacilu černého moru a že rozpočet na toto oddělení byl desetinásobně zvýšen. Informace nepřipouštěla pochyby o tom, že navzdory odporu veřejnosti, jehož se Egyptu dostalo minulé léto po procesu s Ben Galem v Basileji, plán na genocidu pokračuje.

Kdyby to byl Hoffmann věděl, byl by musel dát Millerovi zvláštní uznání za drzost. Když Miller vyšel z kanceláře ve střešní nástavbě, sjel výtahem do pátého poschodí a zastavil se u Maxe Doma, redakčního pracovníka pro právní záležitosti.

"Zrovna jsem byl nahoře za panem Hoffmannem," řekl Miller a padl do křesla před Dornovým stolem. "A teď potřebuji nějaké informace. Nebude vám vadit, když si vás trochu vyzpovídám?"

"Tak spust' te," řekl Dorn předpokládající, že byl Miller pověřen napsat článek pro Kometu.

"Kdo v Německu vyšetřuje válečné zločiny?"

Otázka Doma zarazila.

"Válečné zločiny?"

"Ano. Válečné zločiny. Které instituce jsou odpovědné za vyšetřování toho, co se stalo ve všech těch různých zemích, které jsme za války obsadili. Za vypátrání a odsouzení jednotlivců, kteří se dopustili hromadných vražd."

"Aha, už vám rozumím. V zásadě to jsou krajské prokuratury v západním Německu."

"Chcete říct, že na tom pracují všechny prokuratury?"

Dorn se opřel v křesle, byl na svém odborném písečku.

"V západním Německu je šestnáct krajů. Každý má své sídelní město a krajského státního prokurátora. Na každé krajské prokuratuře je oddělení odpovědné za takzvané "násilné trestné činy spáchané za doby nacismu." Pod každé hlavní město spadá určitá oblast bývalé Říše nebo bývalého obsazeného území, za kterou je prokuratura výhradně odpovědná."

"Jako třeba?" tázal se Miller.

"Například všechny trestné činy spáchané nacisty a esesmany v Itálii, Řecku a polské Haliči se vyšetřují ve Stuttgartu. Největší likvidační tábor Osvětim patří pod Frankfurt. Možná že jste slyšel, že se v květnu příštího roku bude konat velký soudní proces ve Frankfurtu s dvaadvaceti bývalými dozorci z Osvětimi. Likvidační tábory Treblinka, Chelmno, Sobibor a Majdanek jsou vyšetřovány Düsseldorfem a Kolínem. Mnichov odpovídá za Bergen-Belsen, Dachau, Buchenwald a Flossenburk. Většina zločinů spáchaných na sovětské Ukrajině a v lodžské oblasti bývalého Polska spadá pod Hannover. A tak dále."

Miller přikyvoval a poznamenal si informace.

"Kdo má vyšetřovat, co se stalo ve třech baltských státech?" tázal se.

"Hamburk," řekl Dorn okamžitě, "spolu se zločiny v oblasti Danzigu a varšavském sektoru Polska."

"Hamburk?" opakoval Miller. "Chcete říct, že to je přímo tady v Hamburku?"

"Ano. Proč?"

"Zajímám se totiž o Rigu."

Dorn zapískl.

"Jo takhle to je. Němečtí Židé. Tak ti mají přihrádku přímo tady, na zdejší státní prokuratuře."

"Kdyby se byl někdy konal soud, nebo byl zatčen někdo, kdo se provinil zločiny v Rize, tak by to bylo v Hamburku?"

"Soud by byl tady," řekl Dorn. "K zatčení mohlo dojít kdekoli."

"Jaký je postup při zatýkání?"

"Existuje publikace Kniha hledaných osob. V ní je jméno každého hledaného válečného zločince i jeho příjmení, křestní jméno a data narození. Státní prokuratura, pod níž spadá oblast, kde ten člověk spáchal zločin, proti němu připravuje trestní řízení dlouhá léta předtím, než ho zatkne. Potom, když jsou hotovi, požádají policii příslušného státu, kde ta osoba žije, aby ho zatkla. Zajdou za ním policejní inspektoři a přivedou ho. Když se najde velmi hledaný člověk, může být zatčen rovnou tam, kde ho najdou, a prokuratura je informována, že byl zadržen. Pak pro něj zajedou. Potíž je v tom, že většina vysokých esesmanů nežije pod vlastním jménem."

"Dobře," řekl Miller. "Byl někdy v Hamburku souzen někdo za zločiny spáchané v Rize?"

"Nepamatuji se na nic takového," řekl Dorn.

"Našel bych to v archivu výstřížků?"

"Určitě. Kdyby se soud konal po roce 1950, kdy jsme archiv zřídili, našla by se o tom zpráva."

"Směl bych se podívat?"

"Bez problémů."

Archiv byl v suterénu a pracovali v něm tři archiváři v šedých pláštích. Měl rozlohu téměř půl akru, řada vedle řady šedých polic s knihami odkazů všeho druhu. Kolem stěn od podlahy ke stropu stály šedé ocelové registračky, na dveřích každé zásuvky stálo, co obsahují spisy v zásuvce.

"Tak co chcete?" zeptal se Dorn, když k nim přišel hlavní knihovník.

"Roschmann, Eduard," řekl Miller.

"Oddělení osobních indexů, tudy prosím," řekl knihovník a vedl je podél jedné stěny.

Otevřel dveře zásuvky označené ROA - ROZ a rychle prolistoval kartotéku.

"O Roschmannovi Eduardovi tu není nic," řekl.

Miller se zamyslel.

"Máte něco o válečných zločinech?" zeptal se.

"Ano," řekl knihovník. "Válečné zločiny a trestní řízení s válečnými zločinci, tady."

Kráčeli podél dalších desítek metrů registraček.

"Podívejte se na Rigu."

Knihovník vystoupil na schůdkový žebřík a hledal. Vrátil se s červenými spisovými deskami s nápisem "Riga - válečné zločiny - trestní řízení."

Miller desky otevřel. Dva novinové výstřižky velikostí poštovní známky vyklouzly, zatřepaly se a snesly se na zem. Miller je zvedl. Oba byly z léta 1950.

Jeden uváděl, že byli souzeni tři vojáci SS za brutality spáchané v Rize mezi roky 1941 - 1944. Ten druhý potvrdil, že všichni tři byli odsouzeni k dlouhým trestům. Nijak přehnaně dlouhým. Budou na svobodě koncem roku 1963.

"To je všechno?" zeptal se Miller.

"Ano."

"Chcete mi říct," obrátil se Miller na Dorna, "že jedno oddělení státní prokuratury ouřadovalo patnáct let z peněz, které jsem odevzdával na daně, a za to mi nemůžou ukázat nic jiného než tyhle dvě známky?"

Dorn byl loajální občan.

"Jsem přesvědčen, že dělají, co je v jejich silách," řekl dotčeně.

"Jen jestli," řekl Miller.

Rozloučili se na hlavní chodbě o dvě poschodí výš a Miller vyšel ven do deště.

Dům, v němž sídlí hlavní stan Mossadu na severním předměstí Tel Avivu nevzbuzuje žádnou pozornost, dokonce ani nejbližších sousedů. Po obou stranách vchodu do podzemního parkoviště kanceláří jsou úplně obyčejné obchody. V přízemí je banka a ve vstupní hale, před prosklenými dveřmi které vedou do banky, je výťah, tabule s názvy firem v horních poschodích a přepážka vrátného podávajícího informace.

Tabule hlásá, že v budově jsou kanceláře několika obchodních podniků, dvě pojišťovací společnosti, architekt, strojírenské poradenství, a že na nejvyšším poschodí sídlí společnost pro export a import. Informace o firmách sídlících pod nejvyšším poschodím jsou podávány zdvořile. Dotazy na společnost v nejvyšším poschodí jsou zdvořile odmítány. Společnost v nejvyšším poschodí v sobě skrývá Mossad.

Místnost, v níž se scházejí šéfové izraelské rozvědky, je holá a chladná, bíle vymalovaná, s dlouhým stolem a židlemi kolem stěn. U stolu sedí pět mužů, kteří řídí oddělení výzvědné služby. Za nimi na židlích sedí úředníci a stenografové. Mohou být přizváni i další - nečlenové - pokud je nezbytné vyslechnout je, ale to se stává málokdy. Porady jsou navýsost tajné, protože se tu diskutuje o důvěrných záležitostech.

V čele stolu sedí náčelník Mossadu. Mossad byl první izraelský orgán pro výzvědnou službu, byl založen v roce 1937 plným jménem Mossad Aliyah Beth neboli Organizace pro druhou imigraci. Jejím prvním úkolem bylo dostat evropské Židy do bezpečného přístavu palestinské země.

Po ustavení Státu Izrael v roce 1948 se Mossad stal nejvyšším výzvědným orgánem a jeho šéf se automaticky stal šéfem všech tří sekcí.

Po náčelníkově pravici sedí šéf Amanu, vojenské rozvědky, jejímž úkolem je zajišťovat pro Izrael informace o válečné připravenosti nepřátel. V současné době zastává tuto funkci generál Aharon Yaariv.

Vlevo sedí náčelník Shabaku, o němž se někdy nesprávně hovoří jako o Shin Bethu. Počáteční písmena znamenají Sherut Bitachon, hebrejsky Bezpečnostní služba. Plný název orgánu dozírajícího na vnitřní bezpečnost Izraele, a výhradně na vnitřní bezpečnost, je Sherut Bitachon Klali a právě z těchto tří slov se utvořila zkratka Shabak.

Za těmito dvěma muži sedí poslední dva z pěti. Jeden je generální ředitel výzkumného oddělení ministerstva zahraničí, pověřený především vyhodnocováním politické situace v hlavních arabských městech, což je pro bezpečnost Izraele záležitostí životně důležitá. Další je ředitel služby, která se soustřeďuje výhradně na osud Židů v "zemích perzekuce". To zahrnuje všechny arabské země a všechny komunistické země. Tyto každotýdenní schůzky umožňují jednotlivým náčelníkům dozvědět se, co dělají ostatní oddělení, aby nedocházelo k překrývání činnosti. Dva další muži jsou přítomni jako pozorovatelé: generální policejní inspektor a náčelník speciální jednotky Shabaku v boji proti terorismu uvnitř země.

Toho dne probíhala schůze úplně normálně. Meir Amit zasedl na své místo v čele stolu a začala diskuse. Šokující zprávu si nechával na konec. Když přednesl svou informaci, nastalo ticho. Přítomní, včetně pomocného personálu sedícího u zdi, si v duchu představovali, jak jejich země umírá pod radioaktivními a morovými hlavicemi.

"Je zcela nepochybné," promluvil konečně náčelník Shabaku, "že ty rakety nesmějí nikdy vzlétnout. Když jim nemůžeme zabránit, aby hlavice vyráběli, musíme zabránit, aby vzlétly."

"Souhlasím," řekl Amit, málomluvný jako vždycky, "ale jak?"

"Rozmlátit je," vyštěkl Yaariv. "Rozmlátit je vším, co máme. Ezer Weizmannovy tryskáče mohou továrnu 333 srovnat se zemí během jediného náletu."

"A začne válka, na kterou nemáme zbraně," odpověděl Amit. "Potřebujeme víc letadel, víc tanků, víc děl na to, abychom mohli zaútočit na Egypt. Myslím, pánové, že všichni víme, že válka je nevyhnutelná. Násir se pro ni rozhodl, ale nebude bojovat, dokud nebude připravený. Když mu ale teď vnutíme válku, jednoduchá odpověď je, že je se svou ruskou výzbrojí připravenější, než jsme my."

Nastalo znovu ticho. Promluvil náčelník arabského oddělení ministerstva zahraničí.

"Podle našich informací se domnívají, že budou připraveni počátkem roku 1967, včetně raket."

"To už budeme mít nové tanky a děla a nová francouzská letadla," odpověděl Yaariv.

"Ano, a oni budou mít rakety z Helvanu. Čtyři sta raket. Pánové, odpověď je jen jedna. Až my budeme připraveni na Násira, budou ty rakety v silech po celém Egyptě. Budou nedosažitelné a nenapadnutelné. Protože, jakmile budou jednou v silech a připravené vystřelit, nemůžeme jich zničit jen devadesát procent. Musíme je zničit všechny. A ani bojovní letci Ezera Weizmanna nedokážou zničit všechny bez výjimky."

"Tak je musíme zničit v továrně v Helvanu," řekl rozhodně Yaariv.

"Ano," potvrdil Amit, "ale ne vojenským útokem. Musíme se pokusit donutit německé vědce, aby rezignovali, než dokončí svou práci. Mějte na paměti, že výzkumná etapa je téměř u konce. Zbývá nám šest měsíců. Pak už nebudou Němci důležití. Rakety mohou vyrábět Egypťani, když budou vyprojektovány do posledního šroubku. Proto vystupňuji kampaň proti vědcům v Egyptě a budu vás informovat."

Několik vteřin bylo znovu ticho a myšlenky všech přítomných se točily kolem nevyslovené otázky. Konečně ji pronesl jeden z mužů z ministerstva zahraničí.

"Nemohli bychom je zase odradit uvnitř Německa?"

Generál Amit zavrtěl hlavou.

"Ne. V současné politické atmosféře to nepřichází v úvahu. Příkazy našich nadřízených zůstávají stejné, žádná silácká taktika uvnitř Německa. Pro nás, dneškem počínaje, vězí klíč k raketám v Egyptě."

Generál Meir Amit, náčelník Mossadu, se málokdy mýlil. Ale tehdy ano. Protože klíč k raketám v Helvanu vězel v Německu.

6.

Millerovi trvalo týden, než mohl získat interview s ředitelem odboru na hamburské prokuratuře, odpovědným za vyšetřování válečných zločinů. Podezřívával Dorna, že zjistil, že nepracuje z Hoffmannova pověření, a že učinil náležitá opatření.

Muž, s nímž se setkal, byl silně nervózní.

"Musíte pochopit, že jsem souhlasil s rozhovorem s vámi jen proto, že jste tak dlouho a tvrdošíjně naléhal," začal.

"Stejně je to od vás velmi laskavé," snažil se Miller vmluvit do jeho přízně. "Chci se zeptat na jednoho člověka, jehož činnost váš odbor nepochybně průběžně vyšetřuje. Jmenuje se Eduard Roschmann."

"Roschmann?" řekl právník.

"Roschmann," opakoval Miller. "Kapitán SS, od roku 1941 do roku 1944 náčelník ghetta v Rize. Chci vědět, jestli žije, pokud ne, kde je pochován. Jestli jste ho našli, jestli byl někdy zatčen a jestli byl někdy souzen. Když ne, kde je teď?" Právník byl šokován.

"Panebože, to vám nedokážu říct," pravil.

"Proč ne? Je to věc veřejného zájmu. Nesmírného veřejného zájmu."

Právník se vzpamatoval.

"Nemyslím," řekl klidně. "To bychom byli dotazováni častěji. A popravdě řečeno, pokud se pamatuji, je váš dotaz první, který vznesl... nějaký... člen veřejnosti."

"Já totiž zastupuji tisk," řekl Miller.

"Prosím, to je možné. Ale obávám se, že co se týče tohoto druhu informací, máte právo jen na tolik informací, jako kterýkoli občan."

"A to je kolik?" zeptal se Miller.

"Lituji, ale nejsme zmocněni podávat informace týkající se postupu našeho vyšetřování."

"Tak to tedy není správné," řekl Miller.

"Ale, ale, pane Millere, těžko byste čekal, že vám policie poskytne informace o vyšetřování nějakého trestného případu."

"Ano, to bych čekal. A to taky čekám. Policie obvykle vychází vstříc tím, že vydává zprávy, zda se připravuje brzké zatčení. Určitě by odpověděli tisku na dotaz, jestli vědí, zda je jejich hlavní podezřelý živý nebo mrtvý. Pomáhá to dobrému vztahu s veřejností."

Právník se kysele pousmál.

"Jsem přesvědčen, že v tomto směru prokazujete cenné služby," řekl. "Ale tento odbor nesmí poskytnout žádné informace o postupu naší práce." Zřejmě našel vhodný způsob argumentace. "Přízně si to otevřeně, kdyby hledaný zločinec věděl, že se blížíme k uzavření vyšetřování proti němu, tak by zmizel."

"Možná," odporoval Miller. "Ale záznamy vykazují, že jste doposud postavili před soud jen tři vojíny, kteří byli dozorcí v Rize. A to bylo v roce 1950 a ti muži tedy byli zřejmě ve vazbě a Britové vám je předali. Takže to nevypadá, že by hledaný zločinec byl ve velkém nebezpečí, že bude muset zmizet."

"To je ovšem velmi opodstatněná domněnka."

"Dobře. Tak dejme tomu, že vaše vyšetřování pokračuje. Řízení by ale stejně nijak neublížilo, kdybyste mi jednoduše a prostě řekl, jestli Eduarda Roschmanna vyšetřujete a kde teď je."

"Mohu vám říct jen to, že všechny záležitosti, za které je náš odbor odpovědný, podléhají stálému dozoru. Opakuji stálému dozoru. A teď si skutečně myslím, pane Millere, že by to bylo všechno."

Vstal a Miller byl nucen přiznat prohru.

"Abyste se nepřetřhli," řekl, když odcházel.

Trvalo celý příští týden, než byl Miller připravený vyrazit. Ten týden trávil většinou doma, přečetl šest knih týkajících se výhradně nebo částečně války na východní frontě a toho, co se dělo v táborech na obsazených východních územích. Byl to knihovník v jeho místní knihovně, kdo se zmínil o Komisi C.

"Je to v Ludwigsburku," řekl Millerovi. "Čet' jsem o tom v jednom časopise. Celým jménem to je Ústřední federální centrála pro objasňování násilností spáchaných v období nacismu. Je to moc dlouhé jméno, tak tornu lidi říkají

Centrála nebo Komise C. Je to jediná organizace v zemi, která pátrá po nacistech v celém státě, dokonce na mezinárodní úrovni."

"Díky," řekl Miller, když odcházel. "Podívám se, jestli by mi pomohli."

Nazítí dopoledne šel Miller do banky, vyplnil pro svého domácího šek na nájemné za tři měsíce, od ledna do března, a zbytek si vyzdvihl v hotovosti, na kontě si nechal jen nutných deset marek.

Než odešla Sigi do práce v klubu, Miller ji políbil a řekl jí, že bude pryč asi týden, možná déle. Pak vyvezl jaguára z jeho podzemního doupěte a zamířil na jih do Porýní.

Začal padat první sníh, fičel od Severního moře, předěloval bílými pláštvi široké pásy dálnice táhnoucí se jižně od Brém do nížin Dolního Saska.

Po dvou hodinách zastavil na kávu a pak uháněl dál přes Severní Porýní - Vestfálsko. Jízda po dálnici ve špatném počasí ho těšila, ačkoliv byl vítr. Uvnitř XK 150 S měl pocit, že sedí v kokpitu rychlého letadla, světla palubní desky matně zářila pod maskou vozu.

Venku se šerila zimní noc a mrazivá zima a šikmé závany sněhu, na vteřinu zachycené ostrým světlem reflektorů, svištěly kolem okna dozadu do tmavého prázdna.

Setrval v rychlém pruhu, jako vždycky, vyšťval jaguára téměř na 150 kilometrů za hodinu a pozoroval, jak kolem něj s hukotem přelétávají neohrabané obrysy těžkých nákladních aut, které bleskem předjížděl a nechával po své pravici.

Kolem šesté večer byl za hammským dálničním uzlem, napravo začala ve tmě matně přebleskovat světla Porúří. Nikdy nepřestal žasnout nad Porúřím, nad těmi dlouhými kilometry továren a komínů, nad městečky a městy tak blízko u sebe, že vzbuzovaly dojem jednoho obrovského velkoměsta dlouhého 150 kilometrů a širokého 70 kilometrů. Dálnice vedla nadjezdem a Miller se mohl podívat dolů doprava a pozorovat Porúří rozpínající se v tisících hektarech světla a válcoven rozžářených tisíci ohništi chrlicími bohatství hospodářského zázraku. Před čtrnácti lety, když tudy cestoval vlakem na školní prázdniny do Paříže, to byla hromada trosek a průmyslové srdce Německa skoro netlouklo. Nebylo možné necítit pýchu nad tím, co od té doby jeho lidé dokázali.

"Pokud ovšem v tom nemusím já žít," pomyslel si, když reflektory jeho auta padly na blížící se obrovské nápisy Kolínského okruhu. Z Kolína jel na jihovýchod kolem Wiesbadenu a Frankfurtu, Mannheimu a Heilbronnů a bylo pozdě večer, když zastavil před hotelem ve Stuttgartu, městu nejbliž Ludwigsburku, aby tam strávil noc.

Ludwigsburk je klidné a mírné obchodní městečko ve zvlněných, příjemných kopcích Württenberku, patnáct mil severně od hlavního města provincie Stuttgartu. Na tiché ulici odbočující z High Street se - k mimořádným rozpakům bezúhonných obyvatel města - nachází sídlo Komise C, malé, nedostatečně personálně zajištěné, špatně placené skupiny lidí, jejichž prací a životním posláním je pátrat po nacistech a esesmanech, kteří se ve válce provinili hromadnými vraždami. Předtím než Limitační statut zahladil všechny trestné činy esesmanů s výjimkou vraždy a masové vraždy, mohli být ti, po nichž se pátralo, obvinění z vydírání, loupeže, těžkého ublížení na těle včetně mučení, a z nejružnějších dalších nepříjemností.

Ale i když zůstala jako odsouzenihodná už jen vražda, měla Komise C stále ještě zaregistrováno 170 000 jmen.

Pochopitelně hlavní byla a je snaha najít těch nejhorších pár tisíc masových vrahů - pokud to bylo možné a kdekoli to bylo možné.

Nemajíce pravomoc zatýkat, mohli jen žádat policii různých spolkových států v Německu, aby zatkla toho, kdo byl bezpečně identifikován. Ze spolkové vlády v Bonnu nedokázali vymáčknout víc než nuznou mzdu, ale muži a ženy v Ludwigsburku pracovali pouze proto, že byli svému úkolu naprosto oddaní.

Mezi zaměstnanci bylo osmdesát detektivů a padesát prokurátorů - vyšetřovatelů. První skupina byla mladá, pod pětatřicet, takže nikdo z nich nemohl být osobně zapleten do vyšetřovaných případů. Právníci byli starší, ale byli prověřeni, aby se zaručilo, že ani oni nebyli osobně angažováni v tom, co se dělo před rokem 1945.

Právníci přišli většinou ze soukromé praxe, do níž se jednou zase vrátí. Detektivové věděli, že je s jejich kariérou konec. Žádný policejní sbor v Německu nechtěl mezi svými členy vyšetřovatele, který někdy sloužil v Ludwigsburku.

Detektivové, ochotní pátrat v západním Německu po esesmanech, neměli naději na postup v žádném policejním sboru v zemi.

Bez překvapení nad tím, že jejich žádosti o spolupráci jsou ignorovány ve víc než polovině spolkových států, že zapůjčené spisy se ztrácejí beze stopy, že ten, koho sledují, náhle zmizí po anonymním upozornění, personál Organizace C pracoval dál, jak mohl nejlépe, na úkolu, o němž si uvědomovali, že není v souladu s přesvědčením většiny jejich spoluobčanů. Dokonce i ulicemi úsměvného města Ludwigsburku procházeli pracovníci Organizace C, aniž je kdo pozdravil, a občané, jimž jejich přítomnost přinesla nežádanou publicitu, je ostentativně nebrali na vědomí.

Peter Miller našel komisi v Schondorfské ulici číslo 58 ve velkém, dřívě soukromém domě, za dva a půl metru vysokou zdí. Dvě brány z masivní ocele přehrazovaly příjezdovou cestu. Po straně byla rukověť zvonku, za níž zatáhl. Kovová dvířka na průhledu se odsunula a objevila se tvář. Nepostradatelný vrátný.

"Prosím?"

"Rád bych mluvil s jedním z vašich prokurátorů - vyšetřovatelů," řekl Miller.

"S kterým?" zeptal se obličej.

"Neznám žádná jména," řekl Miller. "Nezáleží na tom. Tady je moje průkazka."

Prostrčil do otvoru legitimaci tisku a donutil tak muže, aby ji přijal. Tak se pojistil, že se alespoň jeho legitimace dostane do budovy. Vrátný zasunul západku a odešel. Když se vrátil, otevřel bránu. Vedl Millera po pěti kamenných schodech k domovním dveřím, zavřeným před jasným, ale ledovým zimním vzduchem. Uvnitř bylo dusné horko od ústředního topení. Z budovy se skleněnou přední stěnou napravo od něj se vynořil další vrátný a doprovodil ho do malé čekárny.

"Za chvíli si pro vás přijdou," řekl a zavřel dveře.

Muž, který asi za tři minuty vstoupil, byl asi padesátník, zdvořilý a klidný. Vrátil Millerovi jeho tiskovou legitimaci a

zeptal se:

"Co pro vás mohu udělat?"

Miller vysvětlil všechno od začátku, stručně se zmínil o Tauberovi, o deníku, o svých dotazech, co se stalo s Eduardem Roschmannem. Právnický poslouchal soustředěně.

"Fantastické," řekl konečně.

"Jedná se o to, můžete mi pomoci?"

"Přál bych si to," řekl muž a poprvé od doby, kdy se začal vyptávat na Roschmanna, Miller uvěřil, že se setkal s úředníkem, který by mu upřímně chtěl být nápomocen. "Ale háček je v tom, že ačkoliv jsem ochotný převzít vaše dotazy a považuji je za naprosto oprávněné a dobře míněné, jsem zcela vázán pravidly, která podmiňují naši zdejší existenci. To znamená, že se informace o kterémkoli hledaném zločinci SS nesmí podávat nikomu jinému než osobě úředně pověřené některou z taxativně určených organizací."

"Jinými slovy, nemůžete mi říct nic?" zeptal se Miller.

"Prosím vás, pochopte," řekl právník. "Tento úřad je vystaven neustálým útokům. Ne otevřeným útokům. To by si nikdo nedovolil. Ale soukromě, v mezích legality jsme pořád omezovali, náš rozpočet, naše pravomoci, naše působnost. Co se týče směrnic, nemáme jinou možnost, než je striktně dodržovat. Já osobně bych se rád spojil s německým tiskem, aby nám pomohl, ale je to zakázané."

"Rozumím," řekl Miller. "A máte nějaký výstřížkový archiv?"

"Ne, nemáme."

"Existuje v Německu vůbec nějaký výstřížkový archiv, který je přístupný občanům?"

"Ne. Výstřížkové archívy si shromažďují a vedou různé noviny a časopisy. Nejobsáhlejší prý má Der Spiegel. A po něm má velmi dobrý archiv Kometa."

"Je to všechno hodně divné," řekl Miller. "Kde se může dnes v Německu občan dozvědět o postupu vyšetřování válečných zločinů a o dokumentaci o hledaných zločincích SS?"

Právnický vypadal trochu rozpačitě.

"Obávám se, že normální občan se to nemůže dozvědět nikde," řekl.

"Dobře," řekl Miller. "A kde v Německu jsou archívy vztahující se k esesmanům?"

"Jeden máme tady, v suterénu," řekl právník. "Je sestaven z fotokopíí. Originály celé kartotéky členů SS ukořistila v roce 1945 jakási americká jednotka. V poslední chvíli zůstala malá skupina SS na zámku v Bavorsku, kde byla kartotéka uložena, a snažili se záznamy spálit. Zničili asi deset procent, než na ně Američani vletěli a zarazili je. To, co zůstalo, bylo úplně pomíchané a rozházené. Američanům trvalo dva roky, než to uspořádali. Němci jim trochu pomáhali. Během těch dvou let hodně nejhorsších esesmanů uprchlo, poté co byli krátkou dobu ve vazbě Spojenců. Jejich materiály se v tom zmatku nenašly. Po konečném roztřídění zůstala celá kartotéka SS v Berlíně, stále ještě v americkém majetku a pod americkou správou. I my je musíme požádat, když chceme něco najít. Ale jsou opravdu velmi přátelští. Na spolupráci v tomto směru si nemůžeme stěžovat."

"A to je všechno?" zeptal se Miller. "Jen dvě sady v celé zemi?"

"To je všechno," řekl právník. "Znovu opakuji, že bych vám velmi rád pomohl. A mimochodem, kdybyste něco o Roschmannovi zjistil, těšilo by nás, kdybyste nám to poskytl."

Miller uvažoval.

"Jestliže cokoli najdu, existují dvě instituce, které s tím mohou něco dělat. Generální prokuratura v Hamburku a vy. Je to tak?"

"Ano, nikdo jiný," řekl právník.

"A vy byste pravděpodobně postupovali vstřícněji než Hamburk," konstatoval věcně Miller.

Právnický hleděl upřeně do stropu.

"Nic z toho, co sem přijde a má opravdu význam, nezůstane ležet na polici, aby se na tom ukládal prach," podotkl.

"Oukej. Ujednáno," řekl Miller a zvedl se. "Ještě něco, mezi námi, hledáte ještě stále Eduarda Roschmanna?"

"Mezi námi, ano. A usilovně."

"A kdyby se našel, nebyl by problém postavit ho před soud?"

"Vůbec žádný," řekl právník. "Jeho případ je jednoznačný. Dostal by doživotní těžký žalář, o tom nemůže být pochyb."

"Dejte mi svoje telefonní číslo," řekl Miller.

Právnický ho napsal a podal papírek Millerovi.

"To je moje jméno a dvě telefonní čísla. Domů a do kanceláře. Můžete mi volat kdykoli. Ve dne, v noci. Kdybyste se dozvěděl něco nového, zavolejte mi z kterékoli telefonní budky. V každém policejním sboru ve státě jsou lidé, na které se mohu obrátit a vím, že mi vyhoví a něco podniknou. Jsou tam ale i jiní, kterým se musíme vyhnout. Proto zavolejte nejdřív mně, ano?"

Miller vsunul papír do kapsy.

"Budu si to pamatovat," řekl, když odcházel.

"Hodně štěstí," řekl právník.

Ze Stuttgartu do Berlína je dlouhá cesta a zabrala Millerovi valnou část příštího dne. Naštěstí bylo sucho a mrazivo a jaguár polykal kilometry směrem na sever kolem rozlehlého Frankfurtu, kolem Kasselu a Göttingenu do Hannoveru. Odtud sledoval odbočku doprava z dálnice E4 na E8 a k hranicím s východním Německem.

Na kontrolním přechodu v Marienbornu se zdržel hodinu, než vyplnil nezbytné formuláře kvůli valutám a tranzitnímu vízu, aby mohl projet 150 kilometrů východním Německem do Západního Berlína, a než se celníci v modrých uniformách a Lidová policie v zelených pláštích a kožešinových čepicích proti chladu podlouhali v jaguáru a pod ním.

Celníci vypadali, že jsou rozpolcení mezi mrazivou zdvořilostí, jaká se žádala od poddaných Německé demokratické republiky vůči nacionalistickému a revanšistickému západnímu Německu, a mezi normální touhou mládence prohlédnout si sportovní auto.

Třicet kilometrů za hranicí se vzpínal přes Labe velký most s dálnicí, na němž v roce 1945 Britové, počestně dbalí pravidel dohodnutých na Jaltě, zastavili svůj postup na Berlín. Miller se podíval napravo dolů na rozprostírající se Magdeburk a uvažoval, jestli tam ještě stojí stará věznice. Další zdržení bylo při vstupu do Západního Berlína, kde mu zase prohledali auto, kufrík s osobními věcmi, které měl pro přenocování, vyklopili na celní lavici a otevřeli mu peněženku, aby zjistili, zda nevěnoval své západní marky pracujícím lidu v dělnickém ráji. Konečně byl hotov a jeho jaguár zaburácel kolem Avuského objezdu k lesklé stužce Kurfürstendammu, zářícímu vánočními ozdobami. Byl večer 17. prosince.

Rozhodl se, že nevpadne do Amerického dokumentačního střediska tak, jako vpadl do kanceláře Generální prokuratury v Hamburku a na Komisi C v Ludwigsburku. Bez oficiálního pověření - jak už pochopil - se v Německu k nacistickým materiálům nedostane.

Druhý den ráno zatelefonoval z hlavní pošty Karlovi Brandtovi. Brandt nad jeho žádostí ustrnul.

"Nemůžu, neznám v Berlíně nikoho."

"Tak trochu přemýšlej. Musel ses někdy setkat s někým z berlínského policejního sboru - třeba na policejní škole, kde jste studovali. Potřebuju, aby ses za mne zaručil, až tam půjdu," křičel Miller.

"Říkal jsem ti, že se v tom nechci angažovat."

"Ale angažoval ses." Miller pár vteřin váhal, než mu uštědřil bodyček. "Bud' se dostanu do archivu oficiálně, nebo tam vletím a řeknu, že jsi mě poslal."

"To bys neudělal," řekl Brandt.

"Setsakra udělal. Mám už po krk toho, že mě strkaj od čerta k ďáblu po celém státě. Najdi mi někoho, kdo mě tam dostane oficiálně. Je ti přece jasné, že se na tu žádost zapomene za hodinu potom, co se podívám do spisů."

"Musím přemýšlet," snažil se Brandt získat čas.

"Dávám ti hodinu," řekl Miller. "Pak tě zase zavolám."

Praštil se sluchátkem.

O hodinu později se Brandt vztekal stejně jako předtím, ale měl nahnáno. Z celého srdce si přál, aby si byl deník nechal a zahodil ho.

"Slouží tam jeden, co jsem s ním chodil do školy pro vyšetřovatele. Nijak dobře jsem ho neznal, ale je teď u útvaru číslo jedna ve sboru v Západním Berlíně. Zabývá se právě tou problematikou."

"Jak se jmenuje?"

"Schiller. Volkmar Schiller, detektiv - inspektor."

"Spojím se s ním," řekl Miller.

"Ne, nech to na mně. Zavolám mu ještě dnes a ohlásím tě. Pak za ním můžeš jít. Kdyby nesouhlasil, nebyla by to má vina. Je jediný, koho v Berlíně znám."

Za dvě hodiny volal Miller Brandta znovu. Z Brandtova hlasu zněla úleva.

"Je na dovolené," řekl. "Vysvětlili mi, že slouží o vánocích, tak tam nebude až do pondělka."

"Vždyť je teprve středa," řekl Miller. "To jsou čtyři zbytečné dny."

"Nemůžu ti pomoci. Až v pondělí ráno. Pak mu zavolám."

Miller se čtyři nudné dny poflakoval po Západním Berlíně a čekal, až se Schiller vrátí z dovolené. Blížily se vánoce 1963 a orgány východního Berlína - poprvé od doby, co v srpnu 1961 postavili zeď - vydávaly západním Němcům propustky, aby mohli navštívit příbuzné žijící ve východním sektoru, a Berlín byl zcela v zajetí této události: titulky novin hlásaly několik dní zprávy o postupu jednání mezi oběma stranami města. Miller strávil jeden z víkendových dnů tím, že prošel kontrolou v Heinestrasse do východní části města (jako západoněmeckému občanu mu stačilo, aby se prokázal pasem) a zastavil se u východoněmeckého dopisovatele Reutersa, kterého trochu znal. Ten byl ale po krk zahrabaný do práce na článku o propustkách a Miller s ním vypil jen šálek kávy a vrátil se na západ.

V pondělí ráno šel za detektivem inspektorem Volkmarem Schillerem. K Millerově úlevě byl Schiller s ním asi stejně starý a vypadal, že má nonšalantní vztah k úřednímu šimlu, což bylo na úřední osobu jakékoli branže v Německu značně neobvyklé. Miller si pomyslel, že to určitě daleko nedotáhne, ale to už byl jeho problém. Krátce vysvětlil, co chce.

"Nevidím důvod proč ne," řekl Schiller. "Američani Oddělení 1 hodně pomáhají. Willy Brandt nás pověřil vyšetřováním nacistických zločinů, a proto tam u nich jsme skoro každý den."

Nasedli do Millerova jaguára a jeli na předměstí, k lesům a jezerům a na břehu jednoho jezera k číslu jedna, Wasser Küfer Stieg na předměstí Zehlendorfu, Berlín 37.

Byla to dlouhá, nízká, jednopatrová budova uprostřed stromů.

"To že je ono?" nevěřicně se ptal Miller.

"Ano, je," řekl Schiller. "Nic moc, vidíte? Vtip je ale v tom, že to má osm pater pod zemí. A tam, v ohnivzdorných trezorech, je archiv."

Prošli vstupními dveřmi do malé čekárny s nezbytnou vrátnicí vpravo. Vyšetřovatel k ní přistoupil a vykázal se policejní průkazkou. Dostal formulář a oba si sedli ke stolu, aby ho vyplnili. Inspektor vepsal své jméno a hodnost a pak se zeptal:

"Jak jste říkal, že se ten chlap jmenuje?"

"Roschmann," řekl Miller. "Eduard Roschmann."

Inspektor to napsal a předal formulář úředníkovi v přední kanceláři.

"Trvá to asi deset minut," řekl inspektor.

Šli do větší místnosti s řadou stolů a židlí. Po čtvrt hodině jim jiný úředník tiše přinesl spis a položil ho na stůl. Spis byl asi dva centimetry tlustý a označený jediným jménem "Roschmann, Eduard".

Volkmar Schiller se zvedl.

"Jestli vám to nevadí, tak bych šel," řekl. "Dostanu se nějak zpátky. Po té týdenní dovolené se nemohu moc zdržovat.

Kdybyste chtěl něco okopírovat, požádejte úředníka."

Ukázal na úředníka sedícího na pódiu na druhém konci čítárny, nepochybně dohlížel, aby návštěvníci nevytrhli žádnou stránku ze spisu. Miller také vstal a podal si ruce.

"Moc děkuji."

"Není zač."

Miller si nevšímal dalších tří nebo čtyř čtenářů shrbených nad stolky, opřel si hlavu do dlaní a začal prohlížet spis, který sepsalo o Eduardu Roschmannovi samotné SS.

Bylo tam všechno. Číslo, které měl v nacistické straně, číslo v SS, žádosti o přijetí do strany i do SS, sepsané a podepsané jím samotným, výsledky zdravotní prohlídky, hodnocení po výcviku, Roschmannem sepsané curriculum vitae, důstojnické pověření, doklady o povýšení, všechno až do dubna 1945. Byly tam také dvě fotografie, vyrobené pro potřeby SS, jedna zepředu, druhá z profilu. Ukazovaly muže vysokého metr osmdesát dva, vlasy hladce sčesané s pěšinkou vlevo, hleděl do fotoaparátu přísně, měl ostrý nos, úzkou štěrbinu úst téměř bez rtů. Miller začal číst...

Eduard Roschmann se narodil 25. srpna 1908 v rakouském městě Štýrský Hradec, byl rakouský státní občan, syn váženého a početného pivovarského dělníka. Navštěvoval mateřskou školu, základní a střední školu v Hradci. Začal studovat práva, ale neuspěl. V roce 1931, když mu bylo třiaadvacet, byl zaměstnán v pivovaru, kde pracoval jeho otec, a v roce 1937 byl převeden do administrativy. V témže roce vstoupil do rakouské nacistické strany a do SS, což byly v té době v neutrálním Rakousku zakázané organizace. O rok později obsadil Hitler Rakousko a rakouské nacisty odměnil rychlým povýšením.

Když v roce 1939 vypukla válka, přihlásil se Roschmann dobrovolně k vojsku SS, byl poslán do Německa na výcvik od zimy 1939 do jara 1940 a sloužil v jednotce SS za okupace Francie. V prosinci 1940 byl přeložen z Francie zpátky do Berlína - tady někdo připsal tužkou na okraj "Zbabělost?" - a v lednu 1941 byl přidělen do SD, Třetí odbor RSHA. V červenci 1941 ustanovil první SD v Rize a následující měsíc se stal náčelníkem ghetta v Rize. V říjnu 1944 se lodí vrátil do Německa, a když předal SD v Danzigu zbytek Židů z Rigy, jel do Berlína, aby podal hlášení. Nastoupil na své místo v berlínském hlavním stanu SS, zůstal tam a čekal na svůj další úkol.

Poslední doklad SS nebyl zřejmě dokončen, pravděpodobně proto, že úzkostlivý úředníček v berlínském hlavním stanu SS se v květnu 1945 sám spěšně přemístil někam jinam.

Na konci svazku dokladů byl list, zřejmě připojený americkou rukou po skončení války. Byl to jediný list s těmito strojem psanými slovy:

"V prosinci 1947 se na tento spis dotazovaly britské okupační orgány."

Miller složil spis a vzal z něj Roschmannem vlastnoručně sepsaný životopis, obě fotografie a poslední stránku. Pak přistoupil k úředníkovi na druhém konci místnosti:

"Mohl bych, prosím, dostat fotokopie?"

"Samozřejmě."

Úředník převzal spis a položil si ho na stůl, aby do něj založil chybějící strany, až budou ofotografovány. Stál tam ještě jeden muž, který také vracel spis a dvě stránky na ofotografování. Úředník je také převzal a položil všechno na podnos za sebe, neviditelná ruka je rychle sebrala z podnosu.

"Čekajte, prosím, asi deset minut," řekl úředník Millerovi i tomu druhému muži.

Oba se posadili na svá místa a čekali, Miller prahnoucí po cigaretě, která tu byla zakázaná, druhý muž, šedovlasý a upravený, sedící v tmavém zimníku s rukama složenými v klíně.

Za deset minut proklouzly otvorem za úředníkovými zády dvě šustící obálky. Zvedl je. Miller i ten druhý muž povstali a šli k úředníkovi.

"Spis o Eduardu Roschmannovi?" tážal se.

"Pro mne," Miller napřáhl ruku.

"A tohle je tedy pro vás," oslovil úředník druhého muže, který se úkosem díval na Millera.

Muž v šedém plášti přijal obálku a bok po boku šel s Millerem ke dveřím. Venku Miller seběhl se schodů a naskočil do jaguáru, odrazil od chodníku a zamířil zpátky do středu města. O hodinu později telefonoval Sigi:

"Vracím se domů na vánoce," řekl jí.

Za dvě hodiny byl na cestě do Západního Berlína. Když se jeho vůz blížil k první kontrole u Drei Linden, seděl muž v šedém plášti ve svém upraveném a uklizeném bytě na Savigni Platz a vytáčel číslo do západního Německa. Krátce se představil tomu, koho volal.

"Dnes jsem byl v dokumentačním středisku. Jen normální šetření, jaké běžně dělám, znáte to. Byl tam ještě nějaký člověk. Studoval spis Eduarda Roschmanna. Pak si nechal tři strany ofotografovat. Po té zprávě, kterou jste tajně rozesílali, jsem se domníval, že bych vám to měl oznámit."

Z druhého konce se ozvala záplava otázek.

"Ne, jeho jméno jsem nemohl zjistit. Odjel dlouhým černým sportovním autem. Mělo hamburskou poznávací značku." Pomalu recitoval číslo a muž na druhém konci si je zapisoval.

"Myslel jsem, že bude lepší, když vám to povím. S těmi čmuchaly člověk nikdy neví. Ano, děkuji, jste velmi laskav...

Dobře, nechám to na vás... Veselé vánoce, Kamerad."

7.

Štědrý den připadl v onom týdnu na středu a muž ze západního Německa, který dostal z Berlína informaci o Millerovi, ji předal dál až po vánocích. A když to učinil, bylo to jeho nejvyššímu nadřazenému.

Ten, který zprávu telefonem přijal, poděkoval informátorovi, položil úřední telefon, opřel se o opěradlo svého pohodlného křesla s koženým polštářováním, jaké přísluší řídícím úředníkům, a zadíval se z okna na sněhem pokryté hřebeny střech Starého města.

"Verdammt a ještě jednou verdammt," zašeptal. "Proč zrovna teď? Proč teď?"

Pro všechny občany města, kteří ho znali, byl chytrý a brilantně úspěšný právník se soukromou praxí. Pro hrstku vysokých správních úředníků rozestých po západním Německu a Západním Berlíně byl hlavní vedoucí Odessy uvnitř Německa. Jeho telefonní číslo bylo přísně tajné a jeho krycí jméno bylo Werwolf.

Na rozdíl od hororové postavy z Hollywoodu a britských a amerických hororových filmů není německý werwolf zrudný člověk, kterému za úplňku rostou chlupy na hřbetu rukou. Ve staré německé mytologii je werwolf vlastenecká postava, která zůstala doma ve vlasti, když byli teutonští váleční hrdinové cizáckým dobyvatelem donuceni uprchnout do exilu, werwolf vede odboj proti dobyvatelům z šera hlubokých lesů, útočí v noci a pak zmizí a zanechá za sebou jen vlčí stopu ve sněhu.

Ke konci války skupina důstojníků SS, přesvědčená, že zničení Spojenců, kteří obsadili zemi, je záležitostí pouhých týdnů, vycvičila a instruovala několik desítek ultrafanatických výrostků, aby zůstali v týle armád a organizovali sabotáže proti spojeneckým okupantům. Zřídili je v Bavorsku, tehdy obsazovaném Američany. To byli původní werwolfové. Naštěstí pro ně svůj výcvik nikdy neuplatnili, protože po odhalení Dachau, G1 jen čekali na to, aby se někdo o něco pokusil.

Když začala Odessa koncem čtyřicátých let znovu infiltrovat západní Německo, byl jejich první řídící úředník jedním z těch, kteří cvičili adolescentní werwolfy z pětačtyřicátého roku. Proto přijal tento titul, který měl výhodu, že byl anonymní, symbolický a dostatečně melodramatický, aby uspokojil věčnou německou touhu po teatrálnosti. Na krutosti, s níž Odessa zacházela s těmi, kdo ji zkřížili plány, ale nic teatrálního nebylo.

Werwolf z roku 1963 byl v pořadí třetím držitelem titulu a postavení. Fanatický a vychytralý, neustále v kontaktu se svými šéfy v Argentině, střežil tento muž zájmy všech bývalých příslušníků SS uvnitř západního Německa, zejména však těch, kteří dříve zastávali vysoké funkce nebo byli uvedeni na prvních místech v seznamu hledaných zločinců. Civěl z okna a v duchu viděl proti sobě tvář v tvář stojícího SS generála Glückse v madridském hotelu před pětatřiceti dny, a slyšel generálovo varování, jak je životně důležité za každou cenu udržet anonymitu a bezpečnost majitele továrny na rádia, který teď připravuje pod krycím jménem Vulkán systém dálkového ovládání pro egyptské rakety. A jako jediný v Německu také věděl, že v předchozích letech byl Vulkán lépe známý pod svým pravým jménem Eduard Roschmann.

Podíval se dolů na list poznámkového bloku, na nějž naškrábal číslo Millerova vozu, a stiskl bzučák na stole. Z vedlejší místnosti se ohlásila sekretářka.

"Hildo, jak se jmenuje ten soukromý detektiv, kterého jsme minulý měsíc najali na ten rozvodový případ?"

"Okamžik..." Ozvalo se šustění papíru, když prohledávala spis. "Byl to Memmers, Heinz Memmers."

"Dejte mi, prosím, jeho telefonní číslo. Ne, nevolejte mu, jenom mi dejte číslo."

Poznamenal si číslo vedle značky Millerova vozu, pak zvedl prst z tlačítka interkomu.

Zvedl se a přešel místnost k sejfě, zapuštěnému do betonového kvádru ve zdi, která tvořila stěnu místnosti. Ze sejfy vzal tlustou, těžkou knihu a vrátil se ke stolu. Listoval v knize, až našel záznam, který potřeboval. Byli v něm jen dva Memmersové, Heinrich a Walter. Jel prstem po straně proti Heinrichovi, obvykle zkracovanému na Heinze. Zjistil datum narození, vypočetl si jeho věk koncem roku 1963 a vybavil si obličej soukromého detektiva. Věk souhlasil. Poznamenal si další dvě čísla uvedená u Heinze Memmense, zvedl telefon a požádal Hildu o linku.

Když se ozval státní tón, vytočil číslo, které mu dala Hilda. Telefon na druhé straně byl zvednut až po tuctu vyzvánění. Ozval se ženský hlas.

"Memmersova soukromá detektivní kancelář."

"Spojte mě s panem Memmersem," řekl právník.

"Mohu vědět, kdo volá, prosím?" otázala se sekretářka jasným hlasem.

"Ne, spojte mě přímo s ním. A pospěšte si."

Nastala potulka. Tón hlasu zapůsobil.

"Ano. Prosím," řekla.

Za minutu se ozval nevrlý hlas:

"Memmers."

"Je to pan Heinz Memmers?"

"Ano, kdo volá?"

"Na jménu nezáleží. Není důležité. Jenom mi povězte, říká vám něco číslo 245.718?"

Mrtvé ticho v telefonu přerušil teprve těžký vzdech - Memmers si uvědomil, že mu bylo právě citováno jeho číslo SS. Kniha, která teď ležela otevřená na Werwolfově stole, zaznamenávala všechny bývalé členy SS. Memmersův hlas se znovu ozval, drsný a podezřivý.

"A mělo by?"

"Zajímalo by vás, kdybych vám pověděl, že moje číslo bylo jen pětimístné... Kamerad?"

Změna byla elektrizující. Pětimístné číslo znamenalo vysokého důstojníka.

"Ano, pane," řekl Memmers do telefonu.

"Dobře," řekl Werwolf. "Mám pro vás menší práci. Nějaký čmuchal se vyptával na jednoho Kamerada. Potřebuji zjistit, kdo to je."

"Zu Befehl." (Rozkaz) ozvalo se z telefonu.

"Výborně. Ale mezi námi, stačí jen Kamerad. Koneckonců jsme všichni soudruzi ve zbrani."

Memmersův hlas se znovu ozval, zřejmě polichocený.

"Ano, Kamerad."

"Nemám nic jiného než číslo auta toho člověka. Je to hamburská značka."

Werwolf přečetl číslo pomalu do telefonu.

"Máte to?"

"Ano, Kamerad."

"Přeji si, abyste jel do Hamburku osobně. Chci znát jméno, adresu, povolání, rodinu a osoby, které na něm jsou závislé, společenské postavení... normální prověření, znáte to. Jak dlouho vám to bude trvat?"

"Asi osmačtyřicet hodin," řekl Memmers.

"V pořádku. Zavolám vám za osmačtyřicet hodin. Ještě jedno. Dotyčného nekontaktujte. Mělo by se to udělat pokud možno tak, aby nevěděl, že se na něj někdo informuje. Je to jasné?"

"Samozřejmě. Bez problémů."

"Až budete hotov, připravte účet a sumu mi sdělíte po telefonu, až vám zavolám. Pošlu vám peníze v hotovosti poštou."

Memmers se ohradil.

"Žádný účet nebude, Kamerad. Rozhodně ne za případ týkající se Kamerada."

"Velmi dobře. Zavolám vám za dva dny."

Werwolf položil telefon.

Miller vyrazil z Hamburku totéž odpoledne, po stejné dálnici, po které jel před dvěma týdny, kolem Brém, Osnabrücku a Münsteru na Kolín a Porýní. Tentokrát byl jeho cílem Bonn, to malé nudné město na břehu řeky, které zvolil Konrad Adenauer za hlavní město Spolkové republiky, protože se tam narodil.

Přesně na jih od Brém minul jeho jaguár Memmersův opel řítící se k Hamburku. Nevědouce o sobě přefičeli oba muži každý za svým posláním

Byla tma, když Miller vjel do jediné dlouhé hlavní třídy Bonnu. Zahlédl špičatou čepici dopravního policisty a zastavil vedle něj.

"Můžete mi říct, jak se dostanu k britskému vyslanectví?" zeptal se strážníka.

"Za hodinu budou zavírat," řekl policista, pravý Porýňan.

"Tak abych si pospíšil," řekl Miller. "Kdepak je to?"

Policista ukázal ulicí přímo dolů, k jihu.

"Jedte rovně, podél tramvaje. Tahle ulice pak přejde do Friedrich Ebert Allee. Jedte pořád podle kolejí. Až budete na konci Bonnu a než přijedete do Bad Godesbergu, uvidíte vlevo vyslanectví. Je celé rozsvícené a venku visí britská vlajka."

Miller poděkoval a jel. Britské vyslanectví našel tak, jak mu policista radil, vmáchnuté mezi staveništěm na bonnské straně a fotbalovým hřištěm na druhé straně, obojí proměněné v moře bláta a utopené v prosincové mlze valící se od řeky za vyslanectvím.

Byla to dlouhá, nízká, šedivá betonová budova postavená zadkem dopředu, jak napsal britský korespondent v Bonnu, protože se stavěla jako "Hooverova továrna". Miller sjel ze silnice a zaparkoval na parkovišti vyhrazeném pro návštěvníky.

Prošel prosklenými dveřmi v dřevěném rámu a vstoupil do malé haly, vlevo byl stůl a za ním úřednice středního věku. Za ní byla malá místnost se dvěma muži v modrém seržovém obleku s neomylným vzezřením bývalých armádních důstojníků.

"Rád bych mluvil s vaším tiskovým atašé, prosím," řekl Miller svou skrovnou koktavou školní angličtinou.

Úřednice se zatvářila ustaraně.

"Nevím, jestli tu ještě je. Je pátek odpoledne."

"Buďte tak laskavá a zkuste to," řekl Miller a vykázal se legitimací tisku.

Úřednice se na ni podívala a vytočila číslo na domácím telefonu. Miller měl štěstí. Tiskový atašé byl právě na odchodu. Zřejmě potřeboval pár minut, aby zase odložil klobouk a kabát. Miller byl uveden do malé čekárny, zdobené několika tisky Rowlanda Hildera znázorňujícími Cotswolds na podzim. Na stole leželo pár výtisků Tatleru a brožury o rozvoji britského průmyslu. Za minutu pro něj přišel jeden z těch bývalých důstojníků a odvedl ho nahoru, chodbou a do malé kanceláře.

Miller byl rád, že tiskového atašé zastihl a že se s ním seznámí. Vypadal na necelých třicet a velmi přátelsky a ochotně.

"Co pro vás mohu udělat," zeptal se.

Miller se rozhodl, že přejde rovnou k věci

"Vyšetřuji případ pro článek do časopisu," zalhal. "Jedná o bývalém kapitánovi SS, jednom z nejhorších, o člověku, kterého dosud hledají naše orgány. Domnívám se, že byl také na britském seznamu hledaných osob, v době, kdy tahle část Německa spadala pod britskou pravomoc. Můžete mi povědět, jak mohu zjistit, jestli ho Britové někdy zatkli a pokud ano, co se s ním stalo?"

Mladý diplomat byl zmatený.

"Panebože, já opravdu nevím. Tedy, my jsme předali veškeré záznamy a spisy vaší vládě v roce 1949. Převzali to, co naši nedokončili. Asi to už mají všechno."

Miller se snažil neprozradit, že mu německé úřady odmítly pomoc.

"To je pravda," řekl. "Úplná pravda. Ale podle mých zjištění nebyl ten člověk po roce 1949 postaven před soud. A ve spise v Americkém dokumentačním středisku v Západním Berlíně je doklad, že Britové si jeho spis vyžádali v roce 1947. Určitě pro to museli mít důvod."

"Ano, to by se dalo předpokládat," řekl atašé.

Očividně na něj zapůsobila zmínka o spolupráci s americkými orgány v Západním Berlíně. Zamyšleně se zamračil.

"Kdo by tedy na britské straně byl vyšetřujícím orgánem za okupace... myslím za vaší správy?"

"Tehdy by to byl musel být vojenský odbor náčelníka policie. Kromě Norimberku, kde se konaly velké válečné procesy, vedli Spojenci svá šetření odděleně, i když samozřejmě vzájemně spolupracovali. Kromě Rusů. Ta vyšetřování pak vyústila v procesy s válečnými zločinci v jednotlivých zónách. Vysvětlují to srozumitelně?"

"Ano."

"Vyšetřování vedl odbor náčelníka policie, tedy vojenské policie a soudní řízení připravovalo naše právní oddělení. Ale spisy obou institucí byly v roce 1949 předány. Chápete?"

"Ovšem, ano," řekl Miller. "Ale Britové si určitě ponechali kopie."

"Asi ano," řekl diplomat. "Ty ale budou založeny v armádních archívech."

"Bylo by možné podívat se do nich?"

Atašé se zatvářil odmítavě.

"O tom moc pochybuji. Myslím, že ne. Vědci zabývající se bona fide výzkumem by sice mohli požádat o nahlédnutí do archívů, ale trvalo by určitě dlouho, než by žádost byla vyřízena. A reportérovi by se to asi nepovolilo - bez urážky, chápete."

"Chápu."

"Vtip je v tom," pokračoval diplomat vážným tónem, "že... tedy... vy nejste, přesně vzato, úřední osoba, že ne?"

Nechceme vzbudit nevoli vašich úřadů, chápete?"

"Hrůza pomyslet."

Atašé se zvedl.

"Obávám se, že vyslanectví vám skutečně nemůže být nápomocno."

"Oukej. Poslední otázku. Byl tu tenkrát někdo, kdo tu je dosud?"

"Mezi zaměstnanci vyslanectví? Ale kdepak. Všichni se už mnohokrát vyměnili."

Doprovodil Millera ke dveřím.

"Ale moment. Cadbury. Myslím, že ten tu tehdy byl. Je tu celé věky. To vím určitě."

"Cadbury?" opakoval Miller.

"Anthony Cadbury. Zahraniční dopisovatel. Je tu něco jako hlavní zmocněnec pro britský tisk. Oženil se s Němkou.

Myslím, že tu byl po válce. Hned po válce. Toho byste se mohl zeptat."

"Prima," řekl Miller. "Zkusím to s ním. Kde ho najdu?"

"Dneska je pátek," řekl atašé. "Pravděpodobně bude večer na svém obvyklém místě, v baru Cercle Franpais. Znáte to?"

"Ne. Ještě jsem tu nikdy nebyl."

"Aha. Tedy... je to restaurace, majitelé jsou Francouzi a je výborná. Velmi oblíbená. V Bad Godesbergu, dole v ulici."

Miller to našel, pár metrů od břehu Rýna, v ulici, která se jmenovala Am Schwimmbad. Barman Cadburyho dobře znal, ale ten večer ho neviděl. Sdělil Millerovi, že jestli tam doyen britských zahraničních dopisovatelů v Bonnu není ten večer, přijde téměř určitě nazítří v poledne na drink.

Miller se ubytoval v hotelu Dreesen kousek dál v ulici, ve velké budově z přelomu století, býval to hotel, ve kterém nalezl zalíbení Adolf Hitler, proto si ho v roce 1938 vybral pro první schůzku s Nevillem Chamberlainem. Miller povečeřel v Cercle Francais a lelkoval nad kávou a doufal, že se Cadbury dostaví. Když se do jedenácti neobjevil, vrátil se Miller do hotelu a šel spát.

Cadbury vstoupil do restaurace Cercle Francais nazítří pár minut před polednem, pozdravil několik známých a usadil se na svém místě v koutě u baru. Když poprvé upil ze svého Ricarda, zvedl se Miller od stolu u okna a přistoupil k němu.

"Pan Cadbury?"

Angličan se obrátil a přejel ho pohledem. Měl hladké bílé vlasy sčesané dozadu nad tvář, která bývala kdysi určitě velmi hezká. Plet měl ještě stále zdravou, s jemnou pavučinou drobných žilek. Jasně modré oči pod rozcuchaným šedým obočím hleděly obezřele na Millera.

"Ano."

"Jmenuji se Miller. Peter Miller. Jsem reportér z Hamburku. Mohl bych s vámi, prosím, na chvíli mluvit?"

Anthony Cadbury ukázal na stoličku vedle sebe.

"Asi bychom měli raději mluvit německy, nemyslíte?" řekl německy.

Millerovi se ulevilo, že se mohl uchýlit ke svému jazyku, a zřejmě to na něm bylo vidět. Cadbury se usmál.

"Co byste potřeboval?"

Miller se podíval do jeho chytrých očí a měl pocit, že to dobře dopadne. Začal od začátku a vyličil Cadburymu celý příběh od chvíle Tauberovy smrti. Londýňan byl dobrý posluchač. Ani jednou ho nepřerušil. Když Miller skončil, mávl Cadbury na vrchního, aby mu doplnil Ricard a aby přinesl Millerovi další pivo.

"Měl jste Spatenbräu, vidíte?" zeptal se.

Miller přikývl a nalil si pivo do sklenice s čepicí pěny.

"Na zdraví," řekl Cadbury. "Máte tedy pěkný problém. Musím říct, že obdivuji vaši odvahu."

"Odvahu?" řekl Miller.

"Není to právě nejpopulárnější téma mezi vašimi krajany v jejich současné náladě," řekl Cadbury, "jak nepochybně časem zjistíte."

"Už jsem to zjistil," řekl Miller.

"Hmm. Myslím jsem si to," řekl Angličan a znovu se usmál. "Co takhle něco k obědu. Moje paní odjela na celý den."

Při obědě se Miller Cadburyho zeptal, jestli byl v Německu, když skončila válka.

"Ano. Pracoval jsem tu jako válečný dopisovatel. Tehdy jsem ale byl mnohem mladší. Asi jako vy dnes. Přišel jsem s armádou Montgomeryho. Ovšem ne do Bonnu. Tehdy o Bonnu nikdo ani nevěděl. Velitelství bylo v Lunebergu. A potom jsem tu už zůstal. Psal jsem o konci války, o podpisu kapitulace a o tom všem a noviny mě požádaly, abych tu pracoval."

"Psal jste někdy o procesech s válečnými zločinci v okupačních zónách?" tázal se Miller.

Cadbury si nabral kus řízku, žvýkal a přikývl.

"Ano. O všech, které se konaly v britské zóně. Měli jsme tu experta z Norimberských procesů. To byla ovšem americká zóna. Naše zločinecká hvězda byl Josef Kramer a Irma Grese. Slyšel jste o tom?"

"Ne. Nikdy."

"Říkalo se jim, Belsenské bestie. Vlastně jsem tenhle název vymyslel já a uchytíl se. Slyšel jste o Belsenu?"

"Jenom málo. Moji generaci o tom všem moc nevypravovali. Nikdo nám nechtěl nic říct."

Cadbury po něm šlehl bystrým pohledem z pod huňatého obočí.

"Ale teď byste to chtěl znát?"

"Musíme se to dozvědět dříve nebo později. Mohu se vás na něco zeptat? Nenávidíte Němce?"

Cadbury chvíli žvýkal a se vši vážností uvažoval o otázce.

"Když se přišlo na Belsen, jela se tam podívat skupina novinářů, kteří pracovali v britské armádě. V životě jsem nebyl ničím tak otřesený a ve válce člověk vidí dost hrozná věci. Ale Belsenu se nemohlo nic vyrovnat. Myslím, že tehdy ano, nenáviděl jsem všechny Němce."

"A teď?"

"Ne. Teď už ne. Podívejte se. V osmačtyřicátém roce jsem se oženil s německým děvčetem. Žiju tady a nežil bych tu, kdybych cítil, co jsem cítil v pětáctém. Byl bych se dávno vrátil do Anglie."

"Co vás změnilo?"

"Čas. Čas plynul a já jsem pochopil, že ne všichni Němci jsou Josef Kramer. Nebo, jakže se jmenoval, Roschmann? Nebo Roschmanni. Musím se ovšem přiznat, že stále ještě nemohu překonat tajnou nedůvěru k lidem mé generace ve vašem národě."

"A co moje generace?"

Miller otácel skleničkou a pozoroval světlo odrážející se v červené tekutině.

"Ta je lepší," řekl Cadbury. "Co bychom si zastírali, vy musíte být lepší."

"Pomůžete mi v pátrání po Roschmannovi? Nikdo jiný mi nepomůže."

"Jestli to dokážu," řekl Cadbury. "Co chcete vědět?"

"Pamatujete se, že by byl býval souzen v britské zóně?"

Cadbury zavrtěl hlavou.

"Ne. Ale zmínil jste se přece, že byl původem Rakušan. Rakousko bylo tehdy také pod okupační správou čtyř velmocí. Ale vím určitě, že se v britské zóně Německa nekonala soud s Roschmannem. Pamatoval bych si to jméno."

"Ale proč by pak Britové žádali Američany v Berlíně o fotokopii jeho životopisu?"

Cadbury chvíli přemýšlel.

"Roschmann musel nějakým způsobem upoutat pozornost Britů. Tehdy o Rize nikdo nevěděl. Koncem čtyřicátých let byli Rusové hrozní mizerové. Nedávali nám žádné informace z východu. Ačkoliv právě tam byla spáchána většina nejhorších hromadných zločinů. A my jsme se ocitli ve složité situaci, protože jsme měli osmdesát procent zločinů proti lidskosti spáchaných na východ od železné opony, jak se dnes říká, a devadesát procent těch, co ty zločiny spáchali, bylo ve třech západních okupačních zónách. Stovky viníků nám utíkaly mezi prsty, protože jsme nevěděli, čeho se dopustili patnáct set kilometrů odtud směrem na východ. Ale jestli jsme se na Roschmanna ptali v sedmačtyřicátém, musel nás na sebe nějak upozornit."

"Právě to jsem si myslel," řekl Miller. "Kde v britských záznamech by měl člověk začít hledat?"

"Můžeme začít s mými spisy. Mám je doma. Pojdte, není to daleko."

Cadbury byl naštěstí metodický člověk a schoval si každou zprávu od konce války. Jeho pracovna byla kolem dokola obložena krabicemi kartoték. Kromě toho měl v jednom koutě dvě šedivé registrační skříně.

"Řídil jsem kancelář z domova," řekl Millerovi, když vstupovali do pracovny. "Tohle je můj vlastní systém zakládání spisů a jsem jediný, kdo mu rozumí. Ukážu vám to."

Ukázal na registrační skříně.

"Jedna je plná spisů o lidech podle jmen, v abecedním pořádku. Ta druhá se týká předmětů seřazených abecedně pod názvem věci. Začneme s tou první. Podívejte se pod Roschmanna."

Hledání netrvalo dlouho. Nebyla tam žádná složka s Roschmannovým jménem.

"Dobře," řekl Cadbury. "Teď zkusíme názvy předmětů pátrání. Tituly by mohly být čtyři. Jeden by byl Nacisté, druhý SS. Pak je tam velký oddíl Spravedlnost, který má pododdíly a v jednom jsou výstřižky o procesech, které se konaly. Jsou to většinou kriminální případy spáchané v Německu po roce 1949. Poslední, co by vám mohlo pomoci, jsou Válečné zločiny. Začneme s nimi."

Cadbury četl rychleji než Miller, ale trvalo jim do setmění, než probrali stovky výstřižků. Nakonec se Cadbury s povzdechem zvedl a zavřel oddíl válečných zločinů a uložil jej zpátky do registračky.

"Bohužel musím jít dnes na večeři," řekl. "Jediné, co zbývá, je tohle."

Ukázal na krabicové kartotéky na policích podél zdi.

Miller zavřel spis, který studoval.

"A co tam je?"

"To," řekl Cadbury, "jsou zprávy, které jsem za těch devatenáct let poslal novinám. Ta vrchní řada. Pod tím je devatenáct let výstřižků z novin o nových případech a článcích o Německu a Rakousku. Samozřejmě, že se v téhle řadě objeví i mnoho z vrchní řady. Jsou to moje články, které byly otištěné. Ale jsou tam i články, které nebyly ode mne. Do novin psali i jiní dopisovatelé. A něco z toho, co jsem poslal, nebylo otištěno.

Asi šest krabic výstřižků připadá na rok. Je toho tedy spousta k probírání. Naštěstí je zítra neděle, můžeme tomu věnovat celý den, jestli chcete."

"Jste hrozně laskavý, že se tak obtěžujete," řekl Miller.

Cadbury pokrčil rameny.

"Neměl jsem tenhle víkend nic na práci. Kromě toho nepatří prosincové víkendy v Bonnu zrovna k nejzábavnějším.

Moje žena se vrátí až zítra večer. Sejdeme se v půl dvanácté v Cercle Francais na drink."

Našli to v půli nedělního odpoledne. Anthony Cadbury se blížil ke konci krabicové kartotéky, označené listopad - prosinec 1947 a obsahující jím podávané zprávy. Najednou vykřikl "Heuréka", uvolnil západku a vytáhl list papíru, stářím zažloutlý, psaný na stroji, se záhlavím "23. prosince 1947."

"Není divu, že to neotiskli," řekl. "Nikdo nebyl zvědavý na zatčení esesmana těsně před vánoci. Vzhledem k tehdejšímu nedostatku novinového papíru muselo být vánoční vydání stejně jen hubené."

Položil papír na psací stůl a posvítíl na něj lampou. Miller se naklonil, aby si zprávu přečetl.

"Britská vojenská správa, Hannover, 23.12. - Kapitán nechvalně známé organizace SS byl zatčen britskými vojenskými orgány ve městě Štýrský Hradec v Rakousku a bude vyšetřován ve vazbě, sdělil nám dnes mluvčí velitelství Britské vojenské správy.

Esesmana Eduarda Roschmanna poznal na ulicích rakouského města bývalý vězeň koncentračního tábora, který uvedl, že Roschmann byl velitelem tábora v Litvě. Po jeho identifikaci v domě, kam ho bývalý vězeň sledoval, byl Roschmann zatčen operativou Britské bezpečnostní služby v Štýrském Hradci.

Velitelství sovětské zóny v Potsdamu bylo požádáno o další informace o koncentračním táboru v Rize, v Litvě, a pátrá se po dalších svědcích, sdělil mluvčí. Zatčený muž byl mezitím průkazně identifikován jako Eduard Roschmann podle jeho osobních spisů, uložených americkými orgány v archivu SS v Berlíně. Endit Cadbury."

Miller četl zprávu čtyřikrát nebo pětkrát.

"Kristepane," vydechl. "Vy ho máte."

"To musíme zapít," řekl Cadbury.

Když Werwolf v pátek hovořil s Memmersem, přehlédl, že za osmačtyřicet hodin bude neděle. Přesto se snažil dovolat Memmerse z domova v neděli, právě ve chvíli, kdy oba muži v Bad Godesbergu učinili svůj objev. Nikdo se nehlásil. Ale následující den přesně v devět byl znovu ve své kanceláři. Dovolal se v půl desáté.

"Jsem rád, že voláte, Kamerad," řekl Memmers. "Včera večer jsem se vrátil z Hamburku."

"Máte tu informaci?"

"Samozřejmě. Jestli si to chcete poznamenat...?"

"Mluvte," přikázal hlas z telefonu.

Memmers si ve své kanceláři odkašlal a začal číst záznamy.

"Majitel auta je nezávislý novinář, jakýsi Peter Miller. Popis: dvacet devět let, vysoký asi sto osmdesát, hnědé vlasy, hnědé oči. Jeho matka je vdova a bydlí v Osdorfu, hned u Hamburku. Miller sám bydlí v bytě blízko Steindammu, v centru Hamburku."

Memmers přečetl Millerovu adresu a telefonní číslo.

"Žije s dívkou, striptérkou, slečnou Sigrid Rahnovou. Pracuje hlavně pro ilustrované časopisy. Zdá se, že velmi dobře. Specializuje se na kriminální novinařinu. Jak jste řekl, Kamerad čmuchal."

"Nějaký náznak, kdo si u něj tohle šetření objednal?" zeptal se Werwolf.

"Ne, a to je zvláštní. Nikdo jako by nevěděl, na čem vlastně Miller teď pracuje. Nebo pro koho. Promluvil jsem si s tím děvčetem, předstíral jsem, že jsem z redakce velkého časopisu. Telefonicky, samozřejmě. Řekla, že neví, kde Miller je, ale že čeká, že ji zavolá odpoledne, než ona půjde do zaměstnání."

"Ještě něco?"

"Jen o tom autu. Je velmi nápadné. Černý jaguár, britský model se žlutým pruhem na každé straně. Sportovní vůz, dvousedadlový, XK 150. Zjistil jsem, kde garážuje."

Werwolf to všechno uvážil.

"Chci, abyste se pokusil zjistit, kde teď Miller je," řekl konečně.

"Není v Hamburku," spěšně řekl Memmers. "Odjel v pátek po obědě, zrovna, když jsem tam přijel. Trávil doma vánoce. Před tím byl také někde."

"Já vím," řekl Werwolf.

"Mohl bych zjistit, na jakém případě pracuje," nabízel Memmers ochotně. "Moc podrobně jsem se nevyptával, protože jste říkal, že si nepřejete, aby poznal, že se o něj někdo zajímá."

"Vím, jaký případ vyšetřuje. Chce odhalit jednoho našeho Kamerada."

Werwolf se na minutu zamyslel.

"Můžete zjistit, kde je teď?" zeptal se.

"Asi ano," řekl Memmers. "Mohl bych zavolat odpoledne znovu to děvče, předstírat, že jsem z velkého časopisu a potřebuji se nutně spojit s Millerem. V telefonu vypadala, že je dost jednoduchá."

Cadbury byl v pondělí ráno v Bonnu, kde se měla konat tisková konference na ministerstvu. V půl jedenácté telefonoval Millerovi do hotelu Dreesen.

"Jsem rád, že jsem vás ještě zastihl," řekl Němci. "Mám nápad. Mohlo by vám to pomoci. Počkejte na mne odpoledne kolem čtvrté v Cercle Francais."

Těsně před obědem zavolal Miller Sigi a řekl jí, že je v Dreesen. Když se Miller s Cadburym sešli, objednal Cadbury čaj. "Seděl jsem dneska ráno na té pitomé konferenci a neposlouchal jsem," řekl Millerovi. "Jestliže byl Roschmann zatčen a identifikován jako hledaný zločinec, spadal by jeho případ pod pravomoc britských orgánů v naší zóně v Německu. Tehdy se všechny spisy kopírovaly a Britové, Francouzi a Američani v Německu a Rakousku si je vzájemně předávali. Slyšel jste někdy o lordu Russellovi z Liverpoolu?"

"Ne, nikdy," řekl Miller.

"Byl právní poradce Britské vojenské správy v průběhu všech našich procesů s válečnými zločinci. Potom napsal knihu Metla svastiky. Dovedete si představit, o čem to bylo. V Německu mu to na popularitě nepřidalo, ale bylo to přesné. O těch krutostech."

"Je právník?"

"Býval," řekl Cadbury. "Brilantní právník. Proto jsme si ho vybrali. Teď je v důchodu, bydlí ve Wimbledonu. Nevím, jestli by se na mne upamatoval, ale mohu vám dát doporučující dopis."

"Pamatoval by si to, když se to stalo tak dávno?"

"Mohl by si to pamatovat. Není už mladý, ale tvrdilo se o něm, že má paměť jako hotovou registračku. Jestli byl pověřen vypracováním žaloby v Roschmannově případu, znal by každou podrobnost. Docela určitě."

Miller přikývl a upíjel čaj.

"Ano, mohl bych letět do Londýna a promluvit s ním."

Cadbury sáhl do kapsy a vytáhl obálku.

"Já už jsem ten dopis napsal."

Podal Millerovi doporučující dopis a zvedl se.

"Hodně štěstí."

Když Werwolf ve čtyři hodiny zavolal, měl pro něj Memmers informaci.

"Miller tomu děvčeti telefonoval," řekl Memmers. "Je v Bad Godesbergu, bydlí v hotelu Dreesen."

Werwolf položil telefon a zalistroval ve svém adresáři. Za chvíli se rozhodl pro jedno jméno a vytočil číslo z oblasti Bonn/Bad Godesberg.

Miller se vrátil do hotelu, aby zatelefonoval na letiště v Kolíně a zamluvil si letenku na druhý den. Když došel do recepce, dívka za přepážkou se na něj zářivě usmála a ukázala na křesla v proskleném výklenku, jehož okna měla výhledku na Rýn.

"Čeká tu na vás nějaký pán, pane Millere."

Podíval se na čalouněná křesla u stolečků v proskleném výklenku. V jednom seděl muž středního věku, v černém zimmeru, v ruce držel černý klobouk značky Homburg a srolovaný deštník. Šel k němu překvapený, že někdo mohl vědět, kde je.

"Vy jste se mnou chtěl mluvit?" zeptal se Miller.

Muž vyskočil.

"Pan Miller?"

"Ano."

"Pan Peter Miller?"

"Ano."

Muž naklonil hlavu v krátké úkloně na způsob staromódních Němců.

"Mé jméno je Schmidt. Dr. Schmidt."

"A přejete si?"

Dr. Schmidt se usmál, jakoby vyčítavě, a hleděl z okna na olověně černý Rýn proudící pod jasnými světly opuštěné terasy.

"Dozvěděl jsem se, že jste novinář. Je to tak? Nezávislý novinář. Velmi dobrý novinář." Široce se usmál. "Jste prý velmi důkladný, velmi houževnatý."

Miller mlčel a čekal, až muž vysvětlí, o co mu jde.

"Moji přátelé se doslechli, že se v současné době zabýváte získáváním informací o tom, co se stalo... řekněme... před dlouhou dobou. Před velmi dlouhou dobou."

Miller ztuhl a zuřivě uvažoval, kdo mohli být ti "přátelé" a kdo jim mohl co prozradit. Pak si uvědomil, že se na Roschmanna vyptával po celém kraji.

"Zjišťuji fakta o jistém Eduardu Roschmannovi," řekl a stroze dodal: "Má být?"

"Ano, ano, o kapitánu Roschmannovi. Jen mě napadlo, že bych vám mohl pomoci."

Mužovy oči se odpoutaly od řeky a upřely se s laskavým pohledem na Millera.

"Kapitán Roschmann je mrtvý."
"Mrtvý?" řekl Miller. "To jsem nevěděl."
Dr. Schmidt vypadal potěšeně.
"Ovšem, že jste to nevěděl. Není důvod, proč byste to měl vědět. Nicméně je to pravda. Skutečně. Jen ztrácíte čas."
Miller se zatvářil zklamaně.
"Můžete mi říct, kdy zemřel?" zeptal se doktora.
"Vy jste nevypátral okolnosti jeho smrti?" zeptal se doktor.
"Ne. Poslední stopa, kterou jsem našel, byla z konce dubna 1945. Tehdy byl živý."
"Ano, samozřejmě." Dr. Schmidt byl očividně rád, že může poskytnout službu. "Krátce na to byl zabit. Vrátil se do rodného Rakouska a padl v boji proti Američanům počátkem roku 1945. Jeho tělo bylo identifikováno několika lidmi, kteří ho předtím dobře znali."
"Musel to být pozoruhodný člověk," řekl Miller.
Dr. Schmidt souhlasně přikývl.
"Ano, ano, mnoho lidí si to myslelo, byli jsme o tom přesvědčeni."
"Musel být pozoruhodný," pokračoval Miller, jako kdyby nebyl přerušen. "Protože byl první po Kristu, kdo vstal z mrtvých. Britové ho chytili živého 20. prosince 1947 v Rakousku."
V doktorových očích se zaleskl odraz sněhu na balustrádě za oknem.
"Millere, chováte se velmi pošetile. Mimořádně pošetile. Dovoďte, abych vám dal malou radu, radu staršího mnohem mladšímu. Nechte toho pátrání."
Miller si ho změřil.
"Předpokládám, že bych vám měl být vděčný," řekl bez vděčnosti.
"Jestliže se budete řídit mou radou, měl byste mi být vděčný," řekl doktor.
"Zase jste mi nerozuměl," řekl Miller. "Roschmanna viděli živého ještě letos v říjnu v Hamburku. To ale nebylo potvrzeno. Teď už je... Právě jste to potvrdil."
"Opakuji, že budete velmi pošetilý, jestli toho pátrání nenecháte."
Doktorovy oči stále mrazily, ale objevil se v nich záblesk úzkosti. Byly doby, kdy lidé neodporovali jeho příkazům, a doposavad si na tu změnu nezvykl.
Millera se zmocnil hněv, pomalý, zuřivý, který mu stoupal do tváře.
"Je mi z vás nanic, pane doktore," řekl staršímu muži. "Z vás a z vám podobných, z té celé zatracené bandy. Vypadáte jako slušný člověk, ale máte na tváři špínu mé země. Co se mě týká, budu se vyptávat tak dlouho, dokud ho nenajdu." Obrátil se k odchodu, ale starší muž ho popadl za paži. Upřeně na sebe hleděli, obličej se těsně u sebe.
"Vy nejste Žid, Millere. Jste Árijec. Jste jeden z nás. Co jsme vám kdy udělali, proboha, co jsme vám udělali?"
Miller se mu vytrhl.
"Jestliže to dosud nevíte, pane doktore, nepochopíte to už nikdy."
"Vy z té mladé generace jste všichni stejní. Proč nedokážete poslechnout?"
"Protože jsme, jací jsme. Nebo alespoň já jsem takový."
Starší muž ho pozoroval přivřenýma očima.
"Nejste hloupý, Millere. Ale chováte se, jako byste byl hloupý. Jako byste byl jeden z těch směšných hlupáků, kteří se neustále řídí tím, čemu říkají svědomí. Ale začínám o tom pochybovat. Skoro to vypadá, jako by v té záležitosti pro vás bylo něco osobního."
Miller se obrátil k odchodu.
"Možná že je," řekl a odkráčel přes halu.

8.

Miller našel bez potíží ten dům v tiché ulici odbočující z hlavní ulice v londýnském okrese Wimbledon. Na zazvonění mu otevřel dveře sám lord Russell, šedesátník až sedmdesátník, ve vlněném kabátku a s motýlkem. Miller se představil.
"Včera jsem byl v Bonnu," vysvětlil britskému šlechtici. "Obědval jsem s panem Anthonym Cadburyem. Dal mi vaši adresu a doporučující dopis. Doufal jsem, že bych si s vámi mohl pohovořit, Sire."
Lord Russell na něj s podivem shlížel ze schodu, na němž stál.
"Cadbury? Anthony Cadbury? Nemohu si vzpomenout..."
"Britský dopisovatel," řekl Miller. "Byl v Německu hned po válce. Psal reportáže o procesech s válečnými zločinci, v nichž jste zastupoval prokuraturu. Proces s Josefem Kramerem a dalšími z Belsenu. Pamatujete se na ty procesy...?"
"Ale ovšem. Samozřejmě. Ano, Cadbury, ano, chlápek od novin. Už si na něj vzpomínám. Léta jsem ho neviděl. Tak tu přece nestůjte. Je chladno a já už nejsem tak mladý, jako jsem býval. Pojdte dál. Pojdte dál."
Nečekal na odpověď, otočil se a šel do chodby.
Miller ho následoval a zavřel dveře za chladem prvního dne roku 1964. Lord Russell ho vybídl, aby pověsil kabát na věšák v chodbě, a vedl ho dozadu do domu, kde ho v obývacím pokoji uvítal v krbu hořící oheň.
Miller mu podal dopis od Cadburyho. Lord Russell ho vzal, rychle přečetl a zdvihl obočí.
"Hm, hm, že mám pomoci vypátrat nacistu? Kvůli tomu jste přijel?"
Prohlížel si Millera zpod huňatého obočí. Než mohl Němec odpovědět, lord Russell pokračoval:
"Tak se přece posadte, žádné postávání."
Posadili se do křesel s květovaným potahem, každý po jedné straně krbu.

"Jakpak to přijde, že se mladý německý novinář honí za nacisty?" zeptal se bez úvodu lord Russell.

Jeho nepřikrášlená přímota vyvedla Millera z konceptu.

"Já vám to raději vysvětlím od začátku," řekl Miller.

"Asi to bude lepší," řekl šlechtic a naklonil se ke krbové mřížce, aby vyklepal lulku.

Zatímco Miller vyprávěl, nacpal si lord Russell tabák, znovu si zapálil a spokojeně pokuřoval, dokud Němec neskončil.

"Doufám, že moje angličtina je srozumitelná," řekl konečně Miller, když se mu zdálo, že bývalý prokurátor nejeví žádnou reakci.

Lord Russell jako by se probudil z osobního rozjímání.

"Ale ano, ano, lepší než moje němčina, po všech těch letech. Člověk zapomíná, znáte to."

"Ta záležitost s Roschmannem..." začal Miller.

"Ano, zajímavé, velmi zajímavé. A vy se ho tedy snažíte najít. Proč?"

Otázka byla přímá a příkrá a oči starého pána na něj hleděly upřeně a laskavě zpod obočí.

"Mám svoje důvody," řekl zdrženlivě. "Jsem přesvědčený, že je nutné toho člověka najít a postavit před soud."

"Hm. O tom jsme přesvědčeni všichni. Problém je v tom, jestli se to stane. Jestli bude vůbec někdy postaven před soud."

Miller odpověděl a bez zaváhání.

"Jestli ho najdu, bude postaven před soud. Na to vám dávám slovo."

Nezdálo se, že by to na britského šlechtice valně zapůsobilo. Z jeho dýmky stoupaly v dokonalých spirálách malé kouřové signály. Mlčení se prodlužovalo.

"Důležité je, Sire, pamatujete se na něj?"

Lord Russell sebou jakoby překvapeně trhl.

"Jestli se na něj pamatují? Ale ano, pamatují. Alespoň na to jméno. Snažím se vybavit si k tomu jménu i tvář. Ale paměť nás starých lidí časem slábne. A tenkrát jich bylo tolik."

"Vaše vojenská policie ho zajistila 20. prosince 1947 v Štýrském Hradci," řekl Miller.

Vytáhl z náprsní kapsy dvě kopie Roschmannovy fotografie a podal mu je. Lord Russell se podíval na oba obrázky, z anfasu a z profilu, a v hlubokém zamyšlení začal chodit po místnosti.

"Ano," řekl konečně. "Už ho mám. Už ho přesně vidím. Ano, po několika dnech mi poslala vojenská policie z Hradce jeho spis do Hannoveru. Tam odtud asi také pochází Cadburyho zpráva. Z naší kanceláře v Hannoveru."

Odmklel se a prudce se otočil k Millerovi.

"Vy tvrdíte, že ho ten váš Tauber naposledy viděl třetího dubna 1945, jak projížděl Magdeburkem na západ, ještě s několika dalšími?"

"Tak to napsal do deníku."

"Hm. Dva a půl roku předtím, než jsme ho chytili. A víte, kde byl?"

"Ne," řekl Miller.

"V britském táboře pro vojenské zajatce. V pořádku, chlapče, povím vám všechno, co vím."

Auto s Eduardem Roschmannem a jeho kolegy z SS projelo Magdeburkem a okamžitě zamířilo na jih, k Bavorsku a Rakousku. Před koncem dubna dorazili až do Mnichova a pak se rozešli. Roschmann měl tenkrát uniformu desátníka německé armády a doklady na vlastní jméno, ale uvádějící ho jako člena armády.

Jižně od Mnichova postupovala americká armáda přes Bavorsko a nezajímala se o civilní obyvatelstvo, které jí po administrativní stránce působilo jen starosti, ale o pověsti, že se nacistická hierarchie hodlá uzavřít ve skalní pevnosti v bavorských Alpách kolem Hitlerova domu v Berchtesgaden a že hodlá bojovat do posledního muže. Stovkám neozbrojených, bloudících německých vojáků nevěnovala Pattonova armáda valící se Bavorskem téměř žádnou pozornost.

Roschmann cestoval v noci, ve dne se schovával v chalupách drvoštěpů a ve stodolách, překročil rakouské hranice, které vlastně od anexe v roce 1938 neexistovaly, a zamířil na jih a dál na Štýrský Hradec do svého domovského města. V Hradci a kolem Hradce znal lidi, na které se mohl spolehnout, že ho ochrání.

Minul Vídeň a byl skoro u cíle, když ho 6. května britská hlídka vyzvala, aby se zastavil. Pošetile chtěl uprchnout.

Skočil do křoví u silnice a hlídka roztetla porost přeprškou kulek. Jedna mu čistě prostřelila hrudník a projela jednou plící. Britští Tomíci prohledávali prostor zběžně a za tmy a pokračovali v cestě a nechali ho v křoví nevypátraného a raněného. Odplížil se odtud přes půl kilometru k nějakému hospodářství. Stále při vědomí sdělil majiteli hospodářství jméno lékaře z Hradce, kterého znal, a farmář projel na kole v noci strážemi, aby lékaře přivedl. Tři měsíce o něj pečovali přátelé, nejdřív v domě toho farmáře, pak v jiném domě v samotném Hradci. Když se uzdravil natolik, že mohl chodit, byly tři měsíce po válce a Rakousko pod okupační správou čtyř velmocí. Štýrský Hradec byl v srdci britské zóny.

Všichni němečtí vojáci byli vyzváni, aby nastoupili na dva roky do táborů pro válečné zajatce, a Roschmann, který to pokládal za nejbezpečnější místo, se vzdal. Dva roky - od srpna 1945 do srpna 1947 - zatímco pokračovalo pátrání po nejhorších z hledaných esesmanů - zůstal Roschmann v závětrí tábora. Když se vzdával, uvedl jako své jméno přítele, který vstoupil do armády a byl zabit v severní Africe.

Tolik desetitisíců německých vojáků bloudilo bez jakýchkoli dokladů, že jméno, které uvedl, přijali Spojenci jako pravé. Neměli ani čas ani prostředky důkladně prověřovat armádní desátníky. V létě 1947 byl Roschmann propuštěn a domníval se, že je už bezpečně opustit ochranné přístřeší tábora. Mýlil se.

Jeden z těch, co přežili tábor v Rize, rodák z Vídně, odpřisáhl Roschmannovi osobní vendettu. Ten člověk se šťval ulicemi Hradce a čekal, až se Roschmann vrátí domů, k rodičům, které opustil v roce 1939, a k ženě Helle

Roschmannové, s níž se oženil na dovolené v roce 1943. Stařec se potuloval kolem domu Roschmannových rodičů a

kolem domu jeho manželky v očekávání návratu esesmana.

Po propuštění zůstal Roschmann na venkově, u Hradce, a pracoval jako zemědělský dělník. Pak, 20. prosince 1947 šel domů, aby strávil vánoce s rodinou. Stařec na něj čekal. Schoval se za sloup, když spatřil tu vysokou, kostnatou postavu se světle plavými vlasy a studenými modrými očima, jak se blíží k manželčinu domu, jak se několikrát rozhlédl, zaklepal a vstoupil.

Během hodiny dorazili k domu dva řízní britští seržanti, příslušníci vojenské policie, zmatení a skeptičtí, vedeni bývalým vězním tábora v Rize a zabouchali. Po rychlé prohlídce byl Roschmann vypátrán pod postelí. Kdyby se byl pokusil dostat se z toho drzostí, kdyby byl tvrdil, že jde o omyl totožnosti, byl by asi přesvědčil seržanty, že se stařec mýlí. Ale to, že se schoval, ho prozradilo. Odvedli ho na výslech k majorovi Hardymu z FSS, který ho ihned nechal zavřít do cely a odeslal dotaz do Berlína a do amerického archivu SS.

Potvrzení přišlo do osmačtyřiceti hodin a balón praskl. Zatímco byla poslána do Potsdamu žádost o pomoc Rusů při vypracování zprávy o Rize, Američané zařídili dočasné přemístění Roschmanna do Mnichova, aby podal svědectví o Dachau, kde postavili Američané před soud další esesmany, kteří se podíleli na zločinech v komplexu táborů kolem Rigy. Britové souhlasili.

V šest hodin ráno 8. ledna 1948 Roschmann, doprovázený seržantem Královské vojenské policie a dalším z Polní vojenské policie, nastoupil v Štýrském Hradci do vlaku na Salzburg a Mnichov.

Lord Russell se zastavil ve svém pochodu po místnosti, šel ke krbu a vyklepal si lulku.

"Co bylo potom?" zeptal se Miller. "Utekl," řekl lord Russell. "Cože?"

"Utekl. Vyskočil z okna záchodu v jedoucím vlaku, poté co si stěžoval, že má po vězeňské stravě průjem. Než jeho průvodci vylomili dveře záchodu, zmizel ve sněhu. Nikdy ho nenašli. Bylo zahájeno pátrání, samozřejmě, ale zmizel, pravděpodobně prošel závějemí a spojil se s jednou z organizací ochotných pomáhat exnacistickým uprchlíkům. Za šestnáct měsíců nato, v květnu 1949 byla založena vaše nová republika a my jsme všechny spisy předali do Bonnu."

Miller přestal psát a odložil poznámkový sešit.

"A kde můžu já teď pokračovat?" zeptal se.

Lord Russell zhluboka vydechl.

"Asi u vašich vlastních lidí, myslím si. Znáte Roschmannův život od narození do 8. ledna 1948. Zbytek je v rukou německých orgánů."

"Kterých?" zeptal se Miller a předem se obával odpovědi.

"Vzhledem k tomu, že se to týká Rigy, patří to hamburské státní prokuratuře, podle mého názoru."

"Tam jsem byl."

"A nepomohli vám?"

"Vůbec ne."

Lord Russell se ušklíbl.

"Není divu, není divu. Zkusil jste Ludwigsburk?"

"Ano. Byli přátelští, ale nepomohli. Prý to je proti předpisům," řekl Miller.

"Tím by tedy byly vyčerpány oficiální cesty pátrání. Zbývá jediný člověk. Slyšel jste někdy o Simonu Wiesenthalovi?"

"Wiesenthal? Ano, něco ano. To jméno mi je povědomé, ale nemohu ho přesně zařadit."

"Žije ve Vídni. Je to Žid, původem z polské Haliče. Strávil čtyři roky v řadě koncentračních táborů, celkem ve dvanácti. Rozhodl se, že zbytek života věnuje pátrání po hledaných nacistických zločincích. Nic drastického, nemyslete si. Sbírá veškeré informace, které o nich získá, a když je přesvědčený, že nějakého našel - obvykle to je někdo, kdo žije pod falešným jménem - informuje policii. Když policie nezasáhne, uspořádá tiskovou konferenci a předloží jim důkazy. Zbytečně připomínat, že na oficiálních místech v Německu a v Rakousku není zvláště oblíben. Je si vědom, že nedělají dost, aby zúčtovali se známými nacistickými zločinci, natož aby pátrali po těch, co se skrývají. Bývalí SS nenávidí jeho odvahu a několikrát se ho pokusili zabít, byrokraté si přejí, aby jim dal pokoj, a hodně lidí ho považuje za ohromného a všemožně ho podporuje."

"Ano, už si na to jméno vzpomínám. Nebyl to on, kdo našel Adolfa Eichmanna?" zeptal se Miller.

Lord Russell přikývl.

"Identifikoval ho jako Ricarda Klementa, žijícího v Buenos Aires. Pak to převzal Izrael. Vystopoval několik stovek jiných nacistických zločinců. Jestliže je něco zjištěno o vašem Eduardu Roschmannovi, bude to u něj."

"Vy ho znáte?" zeptal se Miller.

Lord Russell přikývl.

"Bude lepší, když vám dám dopis. Chodí za ním spousta lidí, kteří potřebují informace. Doporučení vám pomůže."

Šel k psacímu stolu, rychle naškrábl pár řádek na list papíru s hlavičkou, složil papír do obálky a zalepil ji.

"Hodně štěstí, budete ho potřebovat," řekl, když Millera doprovázel ke dveřím.

Nazítí letěl Miller společností BEA zpátky do Kolína, vyzvedl své auto a vydal se na dvoudenní cestu přes Stuttgart, Mnichov, Salzburg a Linec do Vídně.

Noc strávil v Mnichově, protože musel jet pomalu po dálnicích s nánosem sněhu a často zúžených do jediného pruhu, zatímco se sněhový pluh nebo vůz s posypem snažily poradit si s neustále padajícím sněhem. Následující den vyrazil časně a byl by býval v poledne ve Vídni, nebýt dlouhého zdržení u Bad Tölzu, jižně od Mnichova.

Dálnice se táhla hustým borovým lesem a právě zde byla doprava zablokována signály "Zpomal". Policejní auto s vířícím varovným modrým majáčkem parkovalo na kraji vozovky a dva dopravní strážci v bílých pláštích stáli na silnici a zastavovali provoz. V levém pruhu, k severu, to bylo stejné. Napravo i nalevo od dálnice odbočovaly silnice do

borového lesa a u jejich vjezdů stáli dva vojáci v zimních uniformách, každý s bateriovou světelnou plácačkou, a čekali na něco ukrytého v lese za silnicí.

Miller hořel netrpělivostí a nakonec stočil okénko a zvolal na policisty.

"Co se to děje? Proč tu musíme stát?"

Strážník k němu došel a usmál se.

"Armáda," řekl krátce. "Mají manévry. Za minutu přijede kolona tanků."

Za patnáct minut se objevil první tank, dlouhá hlaveň děla se vysunula z borovic jako nějaký tlustokožec větřící, jestli někde nečihá nebezpečí, a pak zpod stromů vyrachotily obrněné obrysy tanku a duněly po silnici.

Vrchní seržant Ulrich Frank byl šťastný člověk. V třiceti se mu splnil jeho životní cíl, velet vlastnímu tanku. Dovedl se přesně upamatovat na den, kdy se v něm tato ctižádost zrodila. Bylo to 10. ledna 1945, když ho jako malého chlapce z Mannheimu vzali do kina. Ve filmovém týdeníku se plátno zaplnilo Hasso von Mantauffelovými obrovskými tanky Tiger, valícími se do boje proti Američanům a Britům.

S úctou se díval na zachumlané postavy velitelů s ocelovými helmami ve velkých brýlích hledících vpřed z věže tanku. Pro desetiletého Ulricha Franka to byl životní zvrat. Když odcházel z biografu, zapísal si, že jednoho dne bude velet vlastnímu tanku.

Trvalo mu to devatenáct let, ale dokázal to. Za zimních manévrů v lesích kolem Bad Tölzu vrchní seržant Ulrich Frank velel svému prvnímu tanku - v Americe vyrobenému M48 Patton.

Byly to jeho poslední manévry s Pattonem. V táboře čekala na jejich útvar řada lesklých, úplně nových francouzských AMX-13, jimiž byla jejich jednotka teď vybavována. Byly rychlejší, lépe vyzbrojené než Patton a jeden z nich měl Ulrich Frank příští týden dostat.

Podíval se dolů, na černý kříž nové německé armády na boku věže a na jméno tanku vyražené pod křížem a pocítil lítost. Ačkoliv velel tanku jen šest měsíců, bude to vždycky jeho první tank, jeho nejmilejší tank. Pojmenoval ho Drachenfels, Dračí skála - po skále tyčící se nad Rýnem, kde Martin Luther, když překládal Bibli, spatřil ďábla a hodil po něm kalamářem. Ulrich Frank předpokládal, že po přezbrojení půjde Patton do starého železa.

Patton se svou posádkou zastavil ještě jednou na konci dálnice a pak zmizel v lesích.

Odpoledne toho dne, 4. ledna, Miller konečně dorazil do Vídně. Neubytoval se v žádném hotelu, jel přímo do středu města a zeptal se, kde je Rudolfovo náměstí.

Číslo sedm našel docela snadno a přečetl si vizitky nájemníků. Na třetím poschodí byla cedulka s nápisem Dokumentační středisko. Vystoupil po schodech a zaklepal na krémově nalakované dveře. Zevnitř se někdo podíval kukátkem a teprve pak zaslechl odsunutí bezpečnostního řetězu. Ve dveřích stála hezká plavovlasá dívka.

"Prosím?"

"Jmenuji se Miller. Peter Miller. Rád bych mluvil s panem Wiesenthalem. Mám doporučující dopis."

Vytáhl dopis a odevzdal ho dívce. Pohlédla na něj nerozhodně, krátce se usmála a požádala ho, aby počkal.

Za pár minut se znovu objevila na konci vstupní chodby.

"Pojďte, prosím, tudy."

Miller za sebou zavřel domovní dveře a následoval ji chodbou, za roh, až na konec bytu. Vpravo byly otevřené dveře.

Když vstoupil, zvedl se nějaký muž a uvítal ho.

"Pojďte, prosím, dál," řekl Simon Wiesenthal.

Byl větší, než Miller očekával, přes metr osmdesát, silný, v tlustém tvídovém saku, nahrbený, jako by neustále hledal založený kus papíru. V ruce držel dopis lorda Russella.

Kancelář byla malá, až stísněná. Jedna stěna byla celá obložená policemi napěchovanými knihami. Stěna proti vchodu byla ozdobená osvětlenými rukopisy a děkovnými listy od mnoha organizací bývalých obětí SS.

Vzadu byl gauč, také obložený knihami a vlevo od dveří malé okénko s vyhlídkou do dvora. Stůl stál kus od okna a Miller se posadil na židli před stolem. Vídeňský pronásledovatel nacistů usedl za stůl a znovu četl Russellův dopis.

"Lord Russell mi píše, že se snažíte vypátrat bývalého esesáckého vraha," řekl bez úvodu.

"Ano, to souhlasí."

"Můžete mi říct jeho jméno?"

"Roschmann. Kapitán Eduard Roschmann."

Simon Wiesenthal zdvihl obočí a vydechl se zahvízdnutím.

"Slyšel jste o něm?" zeptal se Miller.

"O Řezníkovi z Rigy? Jeden z první padesátky těch, po kterých pátrám," řekl Wiesenthal. "Mohu se vás zeptat, proč se o něj zajímáte?"

Miller začal stručně vysvětlovat.

"Snad abyste začal od začátku," řekl Wiesenthal. "Jak to bylo s tím deníkem?"

S Ludwigsburkem, Cadburyem a lordem Russellem to bylo po čtvrté, co musel Miller vypravovat celý příběh. Pokaždé vyprávěl déle, protože Roschmannův životopis byl doplňován o další poznávané etapy. Začal tedy znovu a pokračoval, až se dostal k pomoci, kterou mu poskytl lord Russell.

"Co se teď potřebuji dozvědět," skončil, "je, kam šel, když vyskočil z vlaku?"

Simon Wiesenthal hleděl do dvora obklopeného činžovními domy a pozoroval vločky sněhu snášející se do úzké šachty.

"Máte ten deník?" zeptal se konečně.

Miller se shýbl, vytáhl deník z aktovky a položil ho na psací stůl.

Wiesenthal si ho se zájmem prohlédl.

"Fantastické," řekl.

Vzhlédl a usmál se.

"Dobře, věřím, že to, co jste vyprávěl, je pravda," řekl.

Miller zdvihl obočí.

"Vy jste snad pochyboval?"

Simon Wiesenthal se na něj přátelsky podíval.

"Člověk musí vždycky trochu pochybovat, pane Millere," řekl. "Vaše historka je velmi zvláštní. Pořád ještě nechápu váš motiv: proč chcete Roschmanna vypátrat."

Miller pokrčil rameny.

"Jsem reportér. Je to dobrý příběh."

"Ale obávám se, že vám ho žádné noviny nekoupí. Těžko by se vyplatilo vložit do toho životní úspory. Jste si jist, že v tom není nic osobního?"

Miller se vyhnul otázce.

"Jste druhý, koho to napadlo. Hoffmann z Komety si to také myslel. Proč by v tom mělo být něco osobního. Je mi jen devětadvacet. Tohle všechno je pro mne minulost."

"Samozřejmě." Wiesenthal se podíval na hodiny a zvedl se. "Je pět hodin a já trávím tyhle zimní večery rád doma, u manželky. Smím si nechat ten deník přes noc?"

"Ano. Ovšem," řekl Miller.

"Dobře. Tak přijďte v pondělí ráno a já vám povím o Roschmannovi."

Miller přišel v pondělí v deset a našel Simona Wiesenthala, jak zápolí s hromadou dopisů. Vzhlédl, když německý novinář vstoupil, a naznačil, aby se posadil. Chvilí bylo ticho, pronásledovatel nacistů pečlivě odšťihoval okraje obálek a pak vytahoval dopisy.

"Sbírám známky," řekl. "Proto nechci obálky poškodit."

Několik minut ještě pilně pracoval.

"Včera večer jsem doma četl deník. Pozoruhodný dokument."

"Překvapil vás?"

"Překvapil? Ne, obsah mě nepřekvapil. Něčím podobným jsme prošli všichni. S různými obměnami, samosebou. Ale ta preciznost. Tauber by býval byl dokonalý svědek. Všeho si všímal, i drobných detailů. A zaznamenal je - už tenkrát. To je velmi důležité, aby se před německými nebo rakouskými soudy dosáhlo odsouzení. A teď je mrtvý."

Miller chvíli přemýšlel. Pak se podíval na Wiesenthala.

"Herr Wiesenthal, jste první Žid, který tím vším prošel a s nímž jsem měl příležitost delší dobu hovořit. Jedna věc, kterou uvedl Tauber ve svém deníku, mě překvapila - napsal, že neexistuje něco jako kolektivní vina. Ale nám, Němcům, tvrdili dvacet let, že jsme všichni vinni. Věříte tomu?"

"Ne," řekl pronásledovatel nacistů prostě. "Tauber měl pravdu."

"Jak můžete něco takového vyslovit, když jsme zabili milióny lidí?"

"Protože vy osobně jste tam nebyl. Vy jste nezabil nikoho. Jak napsal Tauber, tragédie je, že přímí vrazi nebyli spravedlivě potrestáni."

"Kdo tedy," zeptal se Miller, "doopravdy ty lidi zabil?"

Simon Wiesenthal ho upřeně pozoroval.

"Víte něco o různých odděleních SS? O útvech uvnitř SS, které byly odpovědné za vraždy těch miliónů?" ptal se.

"Ne."

"Tak já vám to vysvětlím. Slyšel jste o Hlavní správě říšského úřadu pro hospodářství, která byla pověřena využíváním obětí, dokud ještě žily?"

"Ano. Četl jsem o tom."

"Jeich práce byla jakási střední část celého postupu," řekl Wiesenthal. "Zbývalo: vyhledat oběti mezi ostatním obyvatelstvem, shromáždit je, transportovat a využít je pro hospodářské úkoly a pak je oddělat."

To patřilo pod RSHA - to byl Hlavní úřad říšské bezpečnosti, který fakticky ty milióny lidí zabíjel. Podivný význam slova. "bezpečnost" v názvu úřadu zřejmě vyjadřuje pozoruhodnou nacistickou myšlenku, že oběti ohrožovaly Říši, a Říše se proti nim musela zabezpečit. Do kompetence RSHA také náleželo shromažďování obětí, výslechy a deportace do koncentračních táborů, a to i jiných nepřátel Říše, jako byli komunisté, sociální demokraté, liberálové, kvakerové, novináři a kněží, kteří mluvili příliš nevhodně, členové odboje v obsazených zemích a později důstojníci, jako polní maršál Erwin Rommel a admirál Wilhelm Canaris. Oba byli zavražděni, protože byli podezřelí, že smýšlejí protihitlerovsky. Úřad RSHA měl šest oddělení, každé se nazývalo Kancelář. Kancelář číslo jedna měla na starosti správu a personál, Kancelář dvě vybavení a finance, Kancelář tři byla ta obávaná bezpečnost a bezpečnostní policie v čele s Reinhardem Heydrichem, na kterého byl v roce 1942 v Praze spáchán atentát, potom ji vedl Ernst Kaltenbrunner, kterého popravili Spojenci. K nim patřily týmy, které vymýšlely mučení, aby donutily podezřelé mluvit, působily jak v Německu, tak na okupovaném území.

Kancelář čtyři bylo gestapo, v čele s Heinrichem Müllerem (ten je stále ještě nezvěstný), a jejímu židovskému oddělení stál v čele Adolf Eichmann, popravený v Jeruzalémě poté, co ho unesli z Argentiny. Kancelář pět byla kriminální policie a Kancelář šest zahraniční výzvědná služba.

Oba vedoucí Kanceláře tři, Heydrich a Kaltenbrunner byli také náčelníky celého RSHA a za jejich náčelnictví byl jejich zástupcem vedoucí Kanceláře jedna, tříhvězdičkový generál SS Bruno Streckenbach. Dneska má velmi dobře placené

místo v obchodním domě v Hamburku a bydlí ve Vogelweide.

Pokud bychom tedy chtěli určit vinu, padá její velká část na ta dvě oddělení SS a týká se pár tisíců lidí, ne těch miliónů, kteří tvoří současné Německo. Teorie kolektivní viny šedesáti miliónů Němců, včetně miliónu malých dětí, žen, důchodců, vojáků, námořníků a letců, kteří neměli s holocaustem nic společného, byla původně koncipována Spojenci, ale pak se náramně hodila bývalým členům SS. Tahle teorie je jejich nejlepší pomocník, protože si uvědomují - tak jako zřejmě jen málo Němců - že pokud by platila jednoznačně teorie kolektivní viny, nezačne nikdo pátrat po určitých vrahích, nebo alespoň po nich nebude pátrat dost usilovně. Proto se právě ti zcela konkrétní vrazi dodnes schovávají za teorii kolektivní viny."

Miller se snažil pochopit, co vyslechl. Obrovské počty, o kterých Wiesenthal hovořil, ho ohromovaly. Nebylo možné představit si čtrnáct miliónů lidí jako jednotlivce. Snazší bylo myslet na jednoho člověka, mrtvého na nosítkách za deště na hamburské ulici.

"Ten důvod, který prý Tauber měl pro to, aby se zabil," zeptal se Miller.

"Věříte tomu?"

Wiesenthal studoval krásný pár afrických známek na jedné obálce.

"Měl pravdu, když si myslel, že mu nikdo neuvěří, že viděl Roschmanna vycházet z Opery. Jestli si tohle myslel, byl to důvod."

"Ale vždyť ani nešel na policii," řekl Miller.

Simon Wiesenthal odstříhl okraj další obálky a prohlédl dopis. Po odmítnutí odpověděl.

"Nešel. Technicky by měl jít. Asi by to ale nebylo k ničemu. Rozhodně ne v Hamburku."

"Co je špatného na Hamburku?"

"Navštívil jste tamní kancelář státní prokuratury?" zeptal se Wiesenthal klidně.

"Ano, navštívil. Nebyli moc ochotní."

Wiesenthal se na něj požíval.

"Státní prokuratura v Hamburku má, bohužel, určitou pověst," řekl. "Vezměte si například toho člověka, co se o něm Tauber zmiňuje v deníku, a o kterém jsem před chvílí mluvil, šéfa gestapa, generála SS Bruna Streokenbacha.

-Vzpomínáte si na to jméno?"

"Ano, jistě. Co je s ním?"

Místo odpovědi se Simon Wiesenthal prohrabával hromadou papírů na stole, jeden zvedl a prohlížel si ho.

"Tady ho máte," řekl. "Západoněmecká justice ho zná pod dokumentem 141 JS 747/61. Chcete si o něm poslechnout?"

"Času mám dost," řekl Miller.

"Dobře. Tak poslouchejte. Před válkou šéf gestapa v Hamburku. Odtud se rychle vyšplhal na vrcholné postavení v SD a SP, což byla oddělení Bezpečnosti a Bezpečnostní policie u RSHA. V roce 1939 zřídil likvidační čety v nacisty okupovaném Polsku. Koncem roku 1940 byl náčelníkem oddělení SD a SP při gestapu pro celé Polsko, což byla takzvaná generální vláda, která seděla v Krakově. Jednotky SD a SP zlikvidovaly v té době v Polsku tisíce lidí, hlavně Operací AB.

Začátkem roku 1941 se vrátil do Berlína a byl povýšen na vedoucího osobního oddělení SD. To byla Kancelář tří RSHA. Jeho šéfem byl Reinhard Heydrich a Streckenbach se stal jeho zástupcem. Těsně před invazí do Ruska pomáhal organizovat likvidační čety, které postupovaly za armádou. Jako vedoucí osobního oddělení vybíral členy do čet, protože byli všichni z SD.

Pak byl znovu povýšen, tentokrát se stal vedoucím osobního oddělení všech šesti oddělení RSHA a zůstal zástupcem šéfa RSHA nejdříve pod Heydrichem, který byl zabit českými partyzány v Praze v roce 1942 - právě jeho smrt vedla pak k vyhlazení Lidic - a pak pod Ernem Kaltenbrunnerem. V této funkci měl nejvyšší odpovědnost za volbu členů lupičských likvidačních čet a jednotek SD na všech nacisty okupovaných východních územích, a to až do konce války.

"A kde je tedy teď?" zeptal se Miller.

"Prochází se po Hamburku volný jako ptáček," řekl Wiesenthal.

Miller vypadal ohromeně.

"Oni ho nezavřeli?" zeptal se.

"Kdo?"

"Hamburská policie, samozřejmě."

Místo odpovědi Simon Wiesenthal požádal sekretářku, aby mu přinesla tlustý spis nadepsaný "Spravedlnost - Hamburk", a vytáhl z něj list papíru. Přeložil ho úhledně uprostřed, odshora dolů, a položil ho před Millera, takže byla viditelná pouze levá strana papíru.

"Znáte tahle jména?" zeptal se.

Miller si prohlédl seznam deseti jmen a zamračil se.

"Samozřejmě. Léta pracuji v Hamburku jako reportér případů projednávaných policií. Tohle všechno jsou vyšší policejní důstojníci hamburského sboru. Proč?"

"Rozložte ten papír," řekl Wiesenthal.

Miller ho poslechl. Na rozloženém papíru stálo:

Jméno	Nac.	strana č.	č. SS	Hodnost	Datum jmenování
A.	-		455.336	kpt.	1.3.43
B.		5.451.195	429.339	nadpor.	9.11.42
C.	-		353.004	nadpor.	1.11.41
D.		7.039.564	421.176	kpt.	21.6.44

E.	-	421.445	nadpor.	9.11.42	
F.		7.040.308		174.902	major 21.6.44
G.	-	426.553	kpt.		1.9.42
H.		3.138.798	311.870	kpt.	30.1.42
I.		1.867.976	424.361	nadpor.	20.4.44
J.		5.063.331	309.825	major	9.11.43

Miller vzhledl.

"Kristepane!" řekl.

"Začíná vám být jasné, proč se dnes generál SS prochází po Hamburku?"

Miller zíral nevěřičně na papír.

"To měl asi Brandt na mysli, když mluvil o tom, že dotazy na bývalé esesmany nejsou u hamburské policie populární."

"Pravděpodobně," řekl Wiesenthal. "Ani kancelář generální prokuratury nepatří k nejenergičtějším v Německu. Je tam sice alespoň jeden ochotný právník, ale určité zainteresované osobnosti se už několikrát snažily, aby byl vyhozen."

Půvabná sekretářka strčila hlavu do dveří.

"Čaj nebo kávu?" zeptala se.

Miller se vrátil do kanceláře po obědě. Simon Wiesenthal měl před sebou rozložených několik listů vyjmutých z Roschmannova spisu. Miller se usadil před psacím stolem, vytáhl poznámkový sešit a vyčkával.

Simon Wiesenthal začal vyprávět Roschmannův příběh od 8. ledna 1948.

Britští a američtí zástupci se dohodli, že až Roschmann učiní svou svědeckou výpověď o Dachau, bude dopraven do britské zóny v Německu, pravděpodobně do Hannoveru, kde bude čekat na vlastní soud a téměř určité na smrt oběšením. Už ve vězení v Štýrském Hradci začal Roschmann plánovat útěk.

Navázal spojení s nacistickou organizací, která zajišťovala nacistům útky, pracovala v Rakousku a nazývala se Šesticípá hvězda, což nemělo nic společného se židovským symbolem šesticípé hvězdy, jmenovala se tak proto, že tato organizace měla svá chapadla v šesti větších rakouských městech.

V šest hodin ráno, osmého ledna Roschmanna vzbudili a odvedli k vlaku na nádraží v Hradci. Když seděli v kupé, začali se oba seržanti doprovázející Roschmanna hádat, seržant vojenské policie chtěl nechat Roschmanna celou cestu v poutech, seržant polní policie mu je chtěl sundat.

Roschmann ovlivnil hádku tím, že tvrdil, že má průjem po vězeňské stravě a musí jít na záchod. Odvedli ho na záchod, sejmul železka a jeden seržant čekal přede dveřmi, dokud Roschmann nebyl hotov. Vlak supěl zasněženou krajinou a Roschmann šel na záchod ještě třikrát. Později se zjistilo, že při tom vypáčil okno záchodu, takže se pak snadno otevřelo.

Roschmann věděl, že se musí dostat ven dřív, než ho převezmou Američani v Salzburku a posadí ho do auta a odvezou do vězení v Mnichově, ale mýjela stanice za stanicí a vlak jel pořád příliš rychle. Zastavili v Halleinu a jeden seržant zaběhl na nástupiště koupit něco k jídlu. Roschmann znovu řekl, že chce jít na záchod. Doprovázel ho ten mírnější seržant a upozornil ho, že nesmí záchod použít, dokud je vlak ve stanici. Když se vlak pomalu rozjížděl, vyskočil Roschmann z okna do závějí. Teprve za deset minut začal seržant bouchat do dveří, a to už vlak rychle sjížděl dolů z hor, k Salzburku.

Policejní vyšetřování později zjistilo, že Roschmann klopýtal závějemi až do chalupy nějakého zemědělského dělníka a tam se schoval. Následující den přešel přes hranici Horního Rakouska do provincie Salcburk a navázal spojení s organizací Šesticípé hvězdy. Odvezli ho do cihelny, kde pracoval jako dělník, než mu Odessa zařídila cestu do jižní Itálie.

Odessa v té době úzce spolupracovala s náborovým oddělením francouzské cizinecké legie, do které utekla spousta bývalých příslušníků SS. Čtyři dny poté, co navázali spojení, čekalo u vesnice Ostermíting auto s francouzskou poznávací značkou a naložilo Roschmanna a čtyři další nacistické uprchlíky. Řidič cizinecké legie vybavený doklady umožňujícími vozu přejíždět přes hranice bez kontroly převezl šest esesmanů přes italské hranice do Merana, kde mu Odessa zaplatila za každého cestujícího pěknou sumu v hotovosti.

Z Merana dopravili Roschmanna do internačního tábora v Rimini. Tam mu v táborové nemocnici amputovali na pravé noze pět prstů, které mu omrzly, když bloudil sněhem potom, co vyskočil z vlaku. Od té doby nosil ortopedickou botu. Jeho žena v Hradci od něj dostala dopis v říjnu 1948 z tábora v Rimini. Poprvé užil nové jméno, které dostal: Fritz Bernd Wegener.

Krátce potom ho převezli do františkánského kláštera v Římě, a když měl vyhotovené papíry, vydal se na cestu lodí z Neapole do Buenos Aires. Po celou dobu svého pobytu v klášteře ve Via Sicilia žil mezi mnoha kamarády z SS a z nacistické strany a pod osobním dohledem biskupa Aloise Hudala, který se staral, aby Roschmannovi nic nechybělo. V argentinském hlavním městě ho přijala Odessa a ubytovala ho v německé rodině Vidmarových v Calle Hippolito Irigoyen. Několik měsíců tu bydlel v jednom zařízeném pokoji. Začátkem roku 1949 dostal 50 000 amerických dolarů z Bormannova fondu a začal podnikat jako exportér jihoamerického tvrdého dřeva do západní Evropy. Firma se jmenovala Stemmler a Wegener, protože podle papírů z Vatikánu byl Fritz Bernd Wegener, narozený v italské provincii Jižní Tyrolsko.

Jako sekretářku zaměstnal německou dívku Imtraud Sigríd Müllerovou a začátkem roku 1955 se s ní oženil, ačkoliv byl stále ženatý se svou první ženou Hellou, která žila v Štýrském Hradci. Ale Roschmann začínal být nervózní. V červenci 1952 zemřela na rakovinu Eva Peronová, manželka argentinského diktátora a šedá eminence trůnu. O tři roky později měl Peronův režim napsáno svoje "mene tekeli" a Roschmann to vytušil. Kdyby Peron padl, mohla by s ním padnout i značná část ochrany, kterou poskytoval exnacistům. Roschmann se svou ženou odjel do Egypta.

Strávil tam tři měsíce v létě 1955 a na podzim se vrátil do západního Německa. Nikdo by se byl nedověděl ani zbla, nebýt hněvu ženy, kterou podvedl. Jeho první žena Hella Roschmannová mu onoho léta napsala z Hradce k Vidmarovým do Buenos Aires. Vidmarovi neměli novou adresu svého bývalého nájemníka, otevřeli dopis a odpověděli manželce, že se Roschmann - Wegener vrátil do Německa, ale ženatý se svou sekretářkou.

Hella Roschmannová informovala o jeho nové totožnosti policii. V důsledku toho zahájila policie pátrání po Roschmannovi pro bigamii. V západním Německu byla okamžitě uveřejněna pátrací výzva po muži, který si říká Fritz Bernd Wegener.

"Dostali ho?" zeptal se Miller.

Wiesenthal se na něj podíval a zavrtěl hlavou.

"Ne, zmizel znovu. Téměř určitě na nové falešné papíry a téměř určitě zůstal v Německu. Rozumíte, proto věřím, že ho Tauber mohl vidět. Souhlasí to s fakty, která známe."

"Kde je jeho první žena Hella Roschmannová?" ptal se Miller.

"Stále žije v Štýrském Hradci."

"Mělo by cenu spojit se s ní?"

Wiesenthal zavrtěl hlavou.

"Pochybuji. Potom co Roschmann shodila, není pravděpodobné, že by jí dal vědět, kde je, nebo pod jakým jménem žije. Musela to pro něj být pěkně horká chvilka, když odhalili jeho totožnost jako Wegenera. Měl určitě sakramentský spěch, aby získal nové papíry."

"Kdo mu je mohl obstarat?" ptal se Miller.

"Určitě Odessa."

"Co přesně je Odessa? Zmínil jste se o ní několikrát, když jste vypravoval Roschmannův příběh."

"Vy jste o ní nikdy neslyšel?" zeptal se Wiesenthal.

"Ne. Teprve teď."

Simon Wiesenthal se podíval na hodiny.

"Přijďte radši zítra ráno. Povím vám o Odесе."

9.

Nazítí se Peter Miller vydal znovu za Simonem Wiesenthalem do jeho kanceláře.

"Slíbil jste mi pár informací o Odесе. A já jsem si v noci vzpomněl na něco, co mě minule nenapadlo."

Zmínil se o incidentu s doktorem Schmidtem, který jej oslovil v hotelu Dreesen a odrazoval od pátrání po Roschmannovi.

Wiesenthal se zamračil a přikývl.

"Stojíte proti nim sám," řekl. "Nemívají ve zvyku takhle varovat novináře, a hlavně ne tak brzy. Zajímalo by mě, co vlastně Roschmann dělá, že je to tak důležité."

Lovec nacistů pak Millerovi dvě hodiny vyprávěl o Odесе, od doby, kdy začínala jako organizace, jejímž cílem bylo dostat hledané nacistické zločince do bezpečí, až do okamžiku, kdy se stala rozsáhlým tajným bratrstvem lidí, kteří kdysi nosili černostříbrné límce, i jejich pomahačů a spolupracovníků.

Když Spojenci roku 1945 vpadli do Německa a našli koncentrační tábory s jejich hrůzným obsahem, samozřejmě uhodili na německé obyvatele a ptali se, kdo ty ukrutnosti prováděl. Odpověď zněla - SS - ale po SS se slehla zem. Kam všichni uprchli? Buď do ilegality v Německu a Rakousku, nebo do ciziny. Ani v jednom případě se nejednalo o náhlý zběsilý útěk. Teprve mnohem později si Spojenci uvědomili, že všichni měli své zmizení pečlivě promyšlené a připravené.

Na tak zvaný esesácký patriotismus vrhá zajímavé světlo skutečnost, že se každý, počínaje Heinrichem Himmlerem, snažil zachránit svou kůži na úkor obrovského utrpení německého národa. Už v listopadu 1944 se Heinrich Himmler pokoušel vyjednávat svůj bezpečný útěk prostřednictvím hraběte Bernadetta ze švédského Červeného kříže. Spojenci mu však nedovolili upláchnout. Zatímco nacisté a příslušníci SS ječeli na Němce, aby bojovali dál, dokud nedostanou dávno připravené zázračné zbraně, sami se chystali na odchod do pohodlného exilu. Věděli, že žádné zázračné zbraně neexistují, že zkáza Říše, a pokud to Hitler dokáže, i celého německého národa, je nevyhnutelná.

Na východní frontě byli němečtí vojáci hnáni do neuvěřitelně krvavého boje s Rusy. Tito vojáci neměli vybojovat vítězství, ale odklad, který by esesákům dovolil dokončit plány na útěk. Německá armáda měla za zády SS, jež střílela a vřela vojáky, kteří si po utrpení daleko přesahujícím meze normálního nasazení dovolili ustoupit. Rukama esesáků takto zemřelo tisíce důstojníků a vojáků wehrmachtu.

Šéfové SS věděli, že válka je prohraná, přesto ji ještě šest měsíců protahovali. Těsně před naprostým zhroucením německé armády esesáčtí vůdci zmizeli. Po celém Německu opouštěli svá stanoviště, oblékli si civilní šaty, do kapes nacisti nacpali prvotřídní (a oficiálně) zfalšované osobní doklady a rozplynuli se ve zmatených lidí, z nichž sestávalo Německo v květnu 1945. U bran koncentračních táborů nechali dědoušky z domobrany, aby se tam setkali s Brity a Američany, opustili vyčerpané příslušníky wehrmachtu, kteří nastoupili do táborů válečných zajatců, a zanechali ženy a děti, aby v kruté zimě 1945 pod správou Spojenců přežily nebo zemřely.

Ti, kdo věděli, že jsou příliš známí, než aby nebyli odhaleni, uprchli za hranice. A to už měla na starosti Odessa. Vznikla těsně před koncem války a jejím úkolem bylo dostat vybrané esesmany do bezpečí. Podařilo se jí navázat velmi přátelské spojení s Peronovou Argentinou. Z Argentiny získala Odessa 7 000 "bianko" pasů, takže uprchlík jen vyplnil

falešné jméno, nalepil svou fotografii, požádal vždy ochotného argentinského konzula o razítko a vstoupil na palubu lodi plující do Buenos Aires nebo na Střední východ.

Tisíce esesáckých vrahů se pustilo na jih, do Rakouska a pak do Jižního Tyrolska v Itálii. Přejížděli od jednoho úkrytu ke druhému a jejich cesta pak většinou vedla do italského přístavu Janova nebo ještě dál na jih do Rimini nebo Říma. Několik organizací údajně se zabývajících charitativní prací se ujal úkolu - z důvodů, které nejlépe znaly samy - prokázat, že uprchlí esesmani byli Spojenci krutě pronásledováni. Důkazy o tom existovaly jen v jejich představách. Mezi nejvýznamnější římské kmotřičky, kteří napomáhali tisícům do bezpečí, patřil Alois Hudal, německý biskup v Římě. Hlavním útočištěm esesáckých vrahů byl obrovský františkánský klášter v Římě, kde zůstávali, dokud nezískali osobní doklady a neměli připravenou cestu do Jižní Ameriky. V některých případech dostali esesáci na základě církevní intervence cestovní dokumenty od Červeného kříže, a v mnohých případech zaplatila cestovní výlohy Charita.

To byl první úkol Odessy a zdařil se znamenitě. Nikdy se už nezjistí, kolik tisíc esesáckých vrahů, kteří by - pokud by padli do rukou Spojenců byli potrestáni za své zločiny smrtí, odešlo do bezpečí.

Prostředky získané masovými vraždami a převedené ze švýcarských bank umožnily Odesse pohodlný život, takže její příslušníci si mohli dát ruce do klína a pozorovat, jak se vztahy mezi Spojenci postupně zhoršují. Vůdci Odessy v Jižní Americe časem zavrhlí myšlenku ustanovit Čtvrtou Říši, neboť jim připadala nepraktická, ale když byla v květnu 1949 zřízena Spolková republika Německo, předsevzali si pět nových cílů.

Prvním bylo infiltrovat veškerý chod společnosti v novém Německu bývalými nacisty. Během druhé poloviny čtyřicátých let a v letech padesátých se bývalým nacistům povedlo proniknout do všech stupňů státní správy, do právních kanceláří, k soudům, k policii, do místních zastupitelství, do lékařských ordinací. A z těchto - i když nevysokých - pozic se bývalým nacistům dařilo vzájemně se chránit před pronásledováním, uvězněním, podporovat své zájmy a zajistit, aby vyšetřování a soudní stíhání bývalých "soudruhů" - oslovovali se "K a m e r a d" - postupovalo co nejpomaleji.

Druhým cílem byla infiltrace mocensko-politického aparátu. Bývalí nacisté se vyhýbali vysokým funkcím, ale vešli se do základních organizací vedoucí strany na obvodním a okresním stupni. Neexistoval totiž žádný zákon, který by dřívějším členům NSDAP zakázal vstoupit do politické strany. Skutečnost, že ani jeden z kandidátů za CDU nebo CSU, o kterých se vědělo, že požadují tvrdý postup při vyšetřování a stíhání bývalých nacistů, se nedostal ani na spolkovou úroveň, ani na stejně významný stupeň vlivných parlamentů spolkových zemí, může být, ale spíše není, náhoda. Jeden politik to vyjádřil lakonicky: "Je to otázka volební matematiky. Šest miliónů mrtvých Židů k volbám přijít nemůže, ale pět miliónů bývalých nacistů může, a také pokaždé přijde."

Hlavní cíl těchto dvou programů byl a je jednoduchý: pokud ne zastavit, tak alespoň zpomalit pátrání po bývalých nacistech a jejich stíhání. V tomhle měla Odessa jednoho velkého spojence. Stovky tisíců, kteří si byli vědomi, že napomáhali tomu, co se dělo - třeba sebe méně - anebo věděli, co se děje, a mlčeli. Uplynulo pár let a z těchto lidí se stali vážení občané a pracovníci, kteří by se sotva zaradovali, kdyby se někdo příliš energicky pustil do vyšetřování minulosti, nebo kdyby jejich jméno zaznělo někde ve vzdálené soudní síni při procesu s nacistickým zločincem. Třetím úkolem, který si Odessa vytkla v poválečném Německu, bylo znovu proniknout do podnikání, do obchodu a průmyslu. Za tímto účelem si počátkem padesátých let založili někteří bývalí nacisté vlastní podniky, financované z curyšských kont. Každý rozumně řízený podnik, který měl peníze, se v padesátých a šedesátých letech musel svěřit na vlně ohromujícího "hospodářského zázraku" a stát se velkým a vzkvétajícím podnikem. Zisky z takových podniků se využívaly k různým cílům: k ovlivňování tisku, přinášejícího zprávy o nacistických zločinech, tím, že podporovali určité časopisy inzercí, finanční podporou různých esesáckých orientovaných plátků, které v poválečném Německu vznikaly a zase zanikaly, udržováním ultrapravicových nakladatelství a obstaráváním práce bývalým Kameraden, kterým se nedařilo.

Čtvrtým úkolem bylo - a stále je - poskytovat nejlepší možnou právní ochranu každému nacistovi postavenému před soud. V pozdějších letech se vyvinul postup, při němž obviněný okamžitě najal vynikajícího a drahého právníka, několikrát se s ním radil a pak oznámil, že ho není schopen zaplatit. Soud ho pak mohl ustanovit jako obhájce podle zákona o bezplatné právní pomoci. Ale na počátku padesátých let, kdy se z Ruska vracely stovky tisíc německých válečných zajatců, byli neamnestovaní zločinci SS vyřídění a poslání do tábora Friedland. Ve Friedlandu jim děvčata rozdávala bílé kartičky, na kartičce bylo jméno advokáta, který je měl hájit.

Pátým úkolem je propaganda. Je prováděna nejrůznějšími způsoby od podporování pravicových pamfletů k zákulisnímu ovlivňování poslanců, aby byl schválen Statut, který ukončil trestní odpovědnost nacistů. Vyvíjí se snaha ujistit současné Němce, že skutečný počet mrtvých Židů, Rusů, Poláků a ostatních je jen zlomek množství uváděného Spojenci - obvykle se zmiňuje jen sto tisíc mrtvých Židů - a že studená válka mezi Západem a Sovětským svazem svým způsobem dokazuje, že Hitler měl pravdu.

Ale hlavní směr odesské propagandy je přesvědčit 60 miliónů dnešních západních Němců - a velmi úspěšně - že esesáci byli vlastně patriotičtí vojáci stejně jako wehrmacht a že solidaritu mezi bývalými soudruhy je nutno udržovat. A právě tenhle figl byl nejfantastičtější.

Za války hleděl wehrmacht na SS s odporem, esesáci se zas chovali ke členům wehrmachtu přezíravě. Když se blížil konec, byly milióny mladých vojáků wehrmachtu hnány na smrt nebo do ruského zajetí, a to jen proto, aby esesáci mohli pohodlně žít jinde. Další tisíce vojáků esesáci popravili, včetně 5 000 mužů popravených po červencovém protihitlerovském spiknutí 1944, jehož se ve skutečnosti zúčastnilo méně než 50 lidí.

Zůstává záhadou, proč by bývalí členové německé armády, námořnictva a letectva měli přísuzovat ex-esesákům nějaké zásluhy, natož si přát jejich ochranu před soudním stíháním. Odessa to však dokázala.

Vcelku se tedy Odesse podařilo splnit úkol bránit tomu, aby se v západním Německu stíhali a soudili esesáčtí vrazi. Pomáhala jí její tvrdost uplatňovaná občas i vůči vlastním lidem, pokud se zdálo, že učiní plně doznání, chyby

Spojenců v letech 1945-1949, studená válka a obvyklá německá zbabělost tváří v tvář morálním problémům, ostře kontrastující s německou odvahou při řešení úkolů vojenských nebo technických, jako byla rekonstrukce poválečného Německa.

Když Simon Wiesenthal domluvil, Miller odložil pero, kterým si dělal poznámky, a opřel se v křesle.

"O tomhle jsem neměl ani tušení."

"A jen velmi málo Němců má," přisvědčil Wiesenthal. "O existenci Odessy ví jen nepatrná hrstka lidí. V Německu její název stěží zaslechnete a právě tak, jako americké podsvětí popře existenci mafie, žádný bývalý esesák by nepřiznal, že ví o nějaké Odesse. Upřímně řečeno - tento název už se dnes moc neužívá. Nový je "Kamarádství", americká mafie si zas říká "Cosa Nostra". Ale na jménu nezáleží. Odessa zůstala a zůstane, dokud bude jediný esesák potřebovat ochranu."

"A vy si myslíte, že proti mně stojí tihle lidé?" zeptal se Miller.

"Jsem si tím jistý. V Bad Godesbergu vás určitě varovali oni. Prosím vás, dávejte na sebe pozor. Jsou nebezpeční."

Miller uvažoval o něčem jiném.

"Když Roschmann v pětapadesátém zmizel, řekl jste, že potřeboval nový pas?"

"Ovšem."

"A proč zrovna pas?"

Simon Wiesenthal přikývl.

"Divíte se, vidíte. Po válce bloudilo po Německu, i tady v Rakousku tisíce a tisíce lidí, kteří neměli žádné osobní doklady. Někteří je skutečně ztratili, druzí je raději zahodili.

Aby člověk dostal nové, musel by se za normálních okolností prokázat rodným listem. Ale milióny lidí uprchly z bývalého německého území, které zabrali Rusové. Kdo teď mohl například rozhodnout, jestli se nějaký muž narodil nebo nenarodil ve východopruské vesničce, stovky kilometrů za "železnou oponou"? A v jiných případech byly papíry zničeny při bombardování. K vydání identifikačních dokladů bylo zapotřebí jen svědectví dvou lidí, kteří prohlásili, že žadatel je skutečně ten, za koho se vydává. Doklad většinou neměli ani váleční zajatci. Když byli propuštěni z tábora, britské a americké táborové vedení jim vydalo propustku, dosvědčující například, že desátník Johann Schumann je propuštěný válečný vězeň. Voják toto potvrzení předal civilním úřadům a ty mu vydaly občanský průkaz. Ale stávalo se, že ten člověk Spojencům lhal a Johanna Schumanna si vymyslel. Mohl se jmenovat úplně jinak a nikdo to nekontroloval. A tak získal nové papíry.

Takhle to bylo možné hned po válce, a právě v tomto období si většina esesáckých zločinců obstarala novou totožnost. Ale co se stane s člověkem, který se octne bez papírů až v roce 1955 jako Roschmann? Ten nemůže jít na úřad a ohlásit, že za války ztratil doklady, protože by se ho samozřejmě zeptali, jak to, že se hlásí až teď, po 10 letech. Takže shání pas."

"Zatím tomu rozumím," řekl Miller. "Ale proč zrovna pas? Proč neshání řidičský průkaz nebo občanku?"

"Protože brzy po vzniku Spolkové republiky Německo si úřady uvědomily, že v zemi musí žít spousta lidí - stovky či tisíce - pod falešnými jmény. Bylo tedy nutné zajistit jeden doklad, který by byl natolik spolehlivý, aby mohl fungovat jako záruka pro všechny ostatní. Žádáte-li v Německu o pas, musíte předložit rodný list, několik doporučení a spoustu dalších dokladů. Všechny jsou pečlivě zkontrolovány, teprve potom dostanete pas.

A naopak - když jednou získáte pas, pak bez obtíží dostanete jakýkoli dokument. Pas je záruka, že jste byl důkladně prověřen, takže další úředníci už vás prověřovat nemusí. S novým pasem si mohl Roschmann rychle opatřit zbytek totožnosti: řidičský průkaz, bankovní účet, úvěrové karty. Pas je dnes v Německu seznamem ke všem nezbytným dokladům."

"A jak ten pas získal?"

"Od Odessy. Museli mít někde padělatele, který ho dokázal vyrobit," odpověděl Wiesenthal.

Miller se na chvilku zamyslel.

"Kdyby někdo vypátral toho padělatele, vypátral by tak člověka, který by Roschmanna mohl identifikovat?" navrhl pak.

Wiesenthal pokrčil rameny.

"Možná. Ale dalo by to velkou práci. A ten člověk by musel proniknout do Odessy - něco takového by zvládl jen bývalý esesák."

"Tak co mám teď dělat?"

"Nejspíš bych vám radil, abyste se pokusil najít někoho, kdo přežil Rigu. Nevím, zda vám to k něčemu bude, ale takový pamětník by se vám zaručeně pokusil pomoci. Roschmanna hledáme všichni. Podívejte..."

Sáhl po zápisníku ležícím na stole a rozevřel ho.

"Tady mám poznámku o Olli Adlerové z Mnichova. Znala za války Roschmanna. Možná přežila a vrátila se domů."

Miller přikývl.

"A kdyby se opravdu vrátila do Mnichova, kde by se přihlásila?"

"Na Židovské obci. Pořád existuje a jsou v ní uschovány archívy mnichovské komunity od války. Ostatní byly zničeny. Zkuste to tam."

"Máte adresu?"

Simon Wiesenthal prolistoval adresář.

"Reichenbach Strasse, číslo 27, Mnichov," odpověděl a dodal: "Ten deník Salomona Taubera chcete zpátky?"

"Lituju, ale chci."

"Škoda. Rád bych si ho nechal. Pozoruhodný deník."

Vstal a vyprovodil Millera až ke dveřím na ulici.

Tam se s ním rozloučil:

"Přeji vám hodně štěstí a dejte vědět, jak pokračujete."

Večer se Miller najedl na Steindeltgasse u Zlatého draka, v pivnici a restauraci, která byla založena roku 1566 a od té doby stále v provozu, a přemýšlel o Wiesenthalově radě. V Rakousku a Německu najde sotva hrstku lidí, kteří byli v Rize, a je otázka, zda mu z té hrstky někdo pomůže zachytit Roschmannovu stopu po listopadu 1955. Ale určitou naději, třeba pramalou, měl.

Ráno se vydal na zpáteční cestu do Mnichova.

10.

Miller dojel do Mnichova kolem poledne 8. ledna a podle mapy, kterou si koupil v předměstském stánku, našel Reichenbach Strasse 27. Zaparkoval, a než vešel, chvíli si budovu Židovské obce prohlížel. Viděl pětipatrový dům s hladkým průčelím. Přízemí bylo z kamenných kvádrů, fasáda vyšších poschodí z cihel s cementovou omítkou. V pátém a posledním patře byla mansardová okna, zasazená v červené taškové střeše. Na samém kraji nalevo v přízemí byly dvojité prosklené dveře.

V prvním patře se nacházela košer restaurace, jediná v Mnichově, a ve druhém patře společenské pokoje pro staré lidi, ve třetím poschodí administrace a archiv, v dalších dvou pak pokoje pro hosty a ložnice stařečků a stařenek, kteří na obci našli své útočiště. Vzadu byla synagoga.

Celá budova byla v pátek 15. ledna 1970 zničena - benzinovými bombami shozenými ze střechy. Sedm lidí se zadusilo kouřem. Synagoga byla počmárána hákovými kříži.

Miller vyběhl do třetího patra a u přepážky řekl, co si přeje. Zatímco čekal, prohlížel si místnost - plnou nových knih - původní knihovnu spálili nacisté. Mezi policemi visely portréty vedoucích židovské komunity z nichž někteří žili před staletími - učitelů a rabínů, jejichž oči upřeně hleděly z rámců nad bujnými plnovousy, a připomínaly mu obrazy proroků, jak je vídal v dětství v biblických dějeprovách. Všichni byli v kloboucích, některým zpod nich vykukovaly modlitební řemínky upevněné na čelo.

Na policích se vršily hromady novin, německých i hebrejských, které, jak Miller soudil, sem dovážejí z Izraele. Jakýsi tmavovlasý muž malé postavy právě pečlivě pročítal první stranu izraelských novin psaných hebrejsky.

"Co si přejete, pane?"

U přepážky spatřil černočkou asi pětáctiřetiletou ženu. Přes oči jí neustále padal pramen vlasů, který několikrát za minutu nervózně odhrnovala.

Miller řekl, o čem mu jde: hledá Olli Adlerovou, možná se po válce vrátila do Mnichova?

"Odkud by se vrátila?" zeptala se žena.

"Z Magdeburku. Předtím byla ve Stutthofu. A předtím v Rize."

"Z Rigy! Pochybuji, že máme v seznámech někoho, kdo sem přijel z Rigy. Všichni zmizeli. Ale podíváme se."

Odběhla dozadu a Miller ji pozoroval, jak soustředěně prochází seznamy jmen. Nebyl to dlouhý seznam. Za pět minut byla hotova.

"Je mi líto. Nikdo toho jména se u nás po válce nehlásil. Není to nezvyklé jméno. Ale v seznamu jsem ho nenašla."

Miller přikývl.

"Ano. Co se dá dělat. Nežlobte se, že jsem vás obtěžoval."

"Mohl byste se ještě zeptat na Mezinárodní pátrací službu," navrhla žena. "Hledat lidi, co se ztratili, je jejich práce. Mají seznamy z celého Německa, u nás najdete jen pár lidí, kteří pocházejí z Mnichova a vrátili se sem."

"Kde je Pátrací služba?" zeptal se Miller.

"V Arolsensu. Hned u Hannoveru. Dolní Sasko. Vlastně ji řídí Červený kříž."

Miller se na chvíli zamyslel.

"Myslíte, že bych našel ještě někoho z Mnichova, kdo byl v Rize? Hledám totiž bývalého velitele."

V místnosti nastalo ticho. Miller cítil, že se muž s novinami obrátil a podíval se na něj. Žena vypadala zaraženě.

"No, možná že v Mnichově žije pár lidí, kteří se vrátili z Rigy. Před válkou tu bylo 25 000 Židů, vrátila se asi desetina.

Teď je nás asi 5 000, z toho půlka dětí narozených po pětáctiřicátém. Třeba opravdu najdu někoho, kdo byl v Rize. Ale musela bych projít celý seznam lidí, kteří přežili. U jejich jmen jsou tábory, kde byli. Mohl byste se přijít zeptat zítra?"

Miller okamžitě váhal. Přemýšlel, zda to nemá vzdát a vrátit se domů. Jeho úsilí mu připadalo nesmyslné.

Nakonec řekl:

"Přijdu. Přijdu zítra. Moc vám děkuju."

Už byl na ulici a sahal po klíčku od auta, když uslyšel za zády kroky.

"Promiňte," řekl neznámý hlas.

Miller se otočil a spatřil toho čtenáře izraelských novin.

"Vy se ptáte na Rigu?" zeptal se. "Na velitele z Rigy? Nehledáte náhodou kapitána Roschmanna?"

"Ano, náhodou hledám," odpověděl Miller. "Proč?"

"Já jsem v Rize byl," řekl ten člověk, "znal jsem Roschmanna. Možná bych vám mohl pomoci."

Byl malý a slachovitý, asi pětáctiřicátník, s tmavými výraznými očima. Vypadal neupraveně jako rozčepýřený vrabec.

"Jmenuju se Mordechai," představil se. "Ale říkají mi Motti. Nechcete se mnou zajít na kávu?"

Přešli do blízké kavárny. Miller, kterého trochu oblomila Mordechajova srdečnost, tam převyprávěl svou pout' - od altonských uliček až po Židovskou obec v Mnichově. Jeho společník pozorně naslouchal, občas přitakal.

"Mmm. Pěkná štřeka. Ale proč vy, Němec, pátráte po Roschmannovi?"

"Vadí to? Tolik lidí už se mě ptalo, že mě to přestává bavit. Co je na tom divného, když se Němec naštvě kvůli minulosti?"

Motti pokrčil rameny.

"Nic," odpověděl. "Ale není úplně běžné, aby člověk vynakládal takovou námahu, jinak nic neříkám. A k tomu Roschmannovu zmizení v pětapadesátém - vy si vážně myslíte, že mu pas musela obstarat Odessa?"

"Dozvěděl jsem se to. A zdá se, že jediný způsob, jak najít toho padělatele pasu, bude proniknout do Odessy."

Motti chvíli zamyšleně mladého Němce pozoroval. Nakonec se zeptal:

"V kterém bydlíte hotelu?"

Miller vysvětlil, že si ještě žádný hotel neobjednal, protože do večera byl ještě čas. Ale o jednom věděl - znal ho z dřívějšíka. Motti mu doporučil, aby tam zatelefonoval a zamluvil si pokoj.

Když se vrátil ke stolu, Motti už tam nebyl. Pod kávovým podšálkem ležel papírek se zprávou:

"Buďte dnes v 8 v hotelové hale - i kdybyste ten pokoj nesehnal."

Miller zaplatil kávy a vyšel z kavárny.

Téhož dne odpoledne pročítal Werwolf ve své advokátní kanceláři zprávu, která přišla z Bonnu od jeho kolegy - muže, jenž se před týdnem představil Millerovi jako dr. Schmidt.

Werwolf zprávu dostal již před pěti dny, ale jeho vrozená opatrnost mu radila jednat teprve po důkladném zvážení všech okolností.

Poslední slova, která mu řekl jeho nadřízený generál Glücks koncem listopadu v Madridu, ho sice prakticky zbavila jakékoli možnosti volby, ale jako většina úředníků raději odkládal nevyhnutelné. Příkaz zněl "trvalé řešení" a on věděl, co to znamená. A vyjádření "dr. Schmidta" mu neponechávalo žádný prostor k manévrování.

"Paličatý, divoký a ukvapený mladík, pravděpodobně neblomný, chová v sobě nefalšovanou a osobní nenávist vůči dotyčnému "soudruhu" Eduardu Roschmannovi, pro kterou lze stěžejně najít vysvětlení. Nezdá se, že by poslouchal rozumné argumenty, a to ani kdyby mu hrozilo nebezpečí..."

Werwolf znovu přelétl doktorovu zprávu a vzdychl. Natáhl ruku po telefonu a řekl své sekretářce Hildě, že chce státní linku. Když se ozval tón, vytočil düsseldorfské číslo. Telefon chvíli vyzváněl, pak jej někdo zvedl a řekl pouze "Ano."

"Volám Herr Mackensena," řekl Werwolf.

Hlas na druhém konci linky se zeptal:

"Kdo volá?"

Werwolf neodpověděl přímo, ale uvedl první část identifikačního kódu.

"Kdo byl větší než Fridrich Veliký?"

Na druhém konci se ozvalo:

"Barbarossa."

Nastalo ticho a pak řekl tentýž hlas:

"Tady Mackensen."

"Werwolf," odpověděl šéf Odessy. "Je mi líto, ale prázdniny skončily. Je čas pustit se do práce. Přijďte sem zítra dopoledne."

"Kdy přesně?" zeptal se Mackensen.

"Buďte tu v deset," řekl Werwolf. "Mé sekretářce se představte jako Keller. Budu ji informovat, že mám s panem Kellerem schůzku."

Zavěsil. V Düsseldorfu vstal Mackensen ze židle, zamířil do koupelny, vysprchoval se a oholil. Byl velký a silný - bývalý seržant Říšské divize SS, který se naučil vraždit, když v roce 1944 věšel v Tulle a Limoges francouzské zajatce. Po válce se stal řidičem Odessy - vozil lidské náklady přes Německo a Rakousko na jih do italského Tyrolska. V šestačtyřicátém jej zastavila podezřivá americká hlídka a Mackensen zavraždil čtyřčlennou posádku džípu, dva z nich holýma rukama. Od té doby byl na útěku.

Později byl zaměstnán jako tělesná stráž šéfů Odessy a dostal přezdívku "Mack Rozparovač", ačkoli nůž nikdy nepoužíval a dával přednost síle svých řeznických rukou, kterými škrtil nebo lámal šije "zákazníků".

Jeho autorita u nadřízených rychle rostla, takže se v polovině padesátých let stal odesským popravčím, mužem, na nějž bylo spolehnouti - jeho úkolem bylo vypořádat se tiše a diskretně s lidmi, kteří se příliš přiblížili vůdcům Odessy, nebo s těmi, již si dovolili donášet na bývalé "soudruhy". Do ledna 1964 zvládl dvanáct takových zakázek.

Telefon zazvonil přesně v osm. Zvedl jej recepční a zamával na Millera, který se v rohu hotelové haly díval na televizi. Hlas ve sluchátku poznal okamžitě.

"Herr Miller? To jsem já, Motti. Myslím, že bych vám mohl pomoci. Tedy - pár mých přátel by možná mohlo. Chtěl byste se s nimi sejit?"

"Rád se setkám s každým, kdo mi může poradit," odpověděl Miller, zaujatý složitým postupem.

"Fajn. Vyjděte z hotelu a zahněte doleva na Schiller Strasse. O dva bloky dál na stejném chodníku uvidíte cukrárnu Lindemann. Sejdeme se tam."

"Kdy, teď?" zeptal se Miller.

"Jo. Teď. Přišel bych do hotelu, ale jsme tu s přáteli. Nezdržujte se a přijďte."

Zavěsil. Miller popadl kabát a vyšel na ulici. Zahnul doleva a pospíchal ulicí dolů. Byl asi půl bloku od hotelu, když

náhle pocítil zezadu tvrdý zásah do žeber a k okraji chodníku přirazilo auto.

"Nastupte dozadu, Herr Miller," řekl kdosi.

Dvířka auta vedle něj se otevřela a muž stojící za Millerem jej druhou ranou strčil dovnitř. Vepředu seděl řidič, na zadním sedadle spatřil dalšího muže, který se odsunul, aby mu udělal místo. Cítil, že muž, který stál za ním, nastoupil také, dveře se zabouchly a auto odstartovalo od chodníku.

Millerovi bušilo srdce. Rozhlížel se v autě, ale ani jeden z mužů mu nepřipadal povědomý. První promluvil muž, který mu předtím otevřel dveře auta a teď seděl po jeho pravici.

"Zavážu vám oči," řekl prostě. "Nechceme, abyste viděl, kam jedeme."

Miller cítil, jak mu přes hlavu až pod nos přetahují jakousi černou punčochu. Vzpomněl si na chladné modré oči muže v hotelu Dreesen a vybavila se mu Wiesenthalova slova ve Vídni: "Buďte opatrný. Lidé z Odessy jsou nebezpeční." A pak si vzpomněl na Mottiho a uvažoval, jak mohl jeden z jeho únosců číst hebrejské noviny v centru Židovské obce. Auto jelo asi 25 minut, pak zpomalilo a zastavilo. Slyšel, jak se otevírají nějaká vrata, pak auto znovu vyrazilo a definitivně zastavilo. Vytáhli jej ze zadního sedadla a z každé strany ho uchopil jeden muž. Přešli dvůr. Na okamžik pocítil na tváři závan studeného nočního vzduchu a už byl zase uvnitř nějaké budovy. Dveře za ním zaklaply a vedli ho po několika schodech dolů, jakoby do sklepa. Ale bylo tu teplo a židle, na kterou ho posadili, byla pohodlně vyčalouněná.

Slyšel, jak někdo říká: "Sundejte mu to" a punčocha z jeho očí zmizela. Oslepilo jej světlo a mžouravě se rozhlédl.

Místnost byla zřejmě pod zemí, protože neměla okna. Vysoko na zdi však vrněl ventilátor. Pokoj byl hezky vymalován a pohodlný, zřejmě jakási konferenční místnost, protože tu byl dlouhý stůl a u zdi narovnáno osm židlí. Jinak bylo v prostorné místnosti jen pět pohodlných křesel. Uprostřed byl kulatý koberec a malý stolek.

Za stolem stál Motti a mírně, téměř omluvně, se usmíval. Oba muži, kteří ho sem přivedli - statní, poměrně mladí chlapci, seděli na opěradlech křesel vlevo i vpravo od něj. Přesně proti němu, přes stůl, seděl čtvrtý muž. Předpokládal, že řidič zůstal nahore, aby zamkl.

Ten čtvrtý byl očividně šéf. Pohodlně se opíral, zatímco jeho tři pomocníci stáli nebo posedávali kolem. Miller hádal, že by mu mohlo být kolem šedesátky, byl hubený a kostnatý s vyholenými tvářemi a zahnutým nosem. Millera zarazily jeho oči. Byly hnědé, zapadlé v důlcích, ale jasné a zářící jako oči fanatika. Promluvil první.

"Vítám vás, Herr Miller. Omlouvám se za ten podivný způsob, jakým jsme vás přivedli. Důvod je jednoduchý - kdybyste se rozhodl nepřijmout mou nabídku, vrátíte se do hotelu a už se nikdy neuvidíme."

"Můj přítel," ukázal na Mottiho, "mi řekl, že z důvodů známých jen vám pátráte po jistém Eduardu Roschmannovi. A že jste ochoten proniknout do Odessy, abyste se k němu dostal. Abyste to dokázal, budete potřebovat pomoc. Hodně pomoci. Nám by se možná hodilo, abychom vás měli v Odesse. A proto bychom vám byli ochotni pomoc poskytnout. Chápete, co říkám?"

Miller se na něj užasle díval.

"Zeptám se vás rovnou," řekl nakonec.

"Chcete říct, že vy nepatříte k Odesse?"

Muž zdvihl obočí.

"Proboha, vy jste ale šlápl vedle."

Naklonil se a vyhrnul si rukáv levé paže. Na předloktí měl modrým inkoustem vytetované číslo.

"Osvětim," řekl. Ukázal na dva muže vedle Millera. "Buchenwald a Dachau." Ukázal na Mottiho. "Riga a Treblinka."

Shrnul si rukáv.

"Herr Miller, někteří lidé si myslí, že ti, co vraždili náš národ, by měli přijít před soud. S tím nesouhlasíme. Hned po válce jsem mluvil s jedním britským důstojníkem. Řekl mi něco, čím se od té doby řídím. 'Kdyby zavraždili šest miliónů Britů, taky bych stavěl památníky z lebek. Ne z lebek těch, co zemřeli v koncentračních táborech - ale těch, kdo je tam posílali.' Jednoduchá logika, Herr Miller, ale přesvědčivá. Já a mí pomocníci jsme se rozhodli zůstat po pětačtyřicátém v Německu jen z jediného důvodu, a tím je pomsta. Čistá a jednoduchá pomsta. Nezatýkáme je, Herr Miller, my je zabíjíme jako bestie, protože jsou to bestie. Jmenuju se Leon."

Leon vyslyšel Millera čtyři hodiny, než ho uklidnila novinářova upřímnost. Právě tak jako ostatním mu nebyla jasná Millerova motivace, ale soudil, že důvody, které udával, rozhořčení nad tím, co esesáci páchali za války, jsou pravdivé. Když skončili, Leon se opřel v křesle a pozorně si mladíka prohlížel.

"Jste si vědom rizika, které na sebe berete při pokusu proniknout do Odessy, Herr Miller?" zeptal se nakonec.

"Myslím, že ano. Za prvé jsem příliš mladý."

Leon zavrtěl hlavou.

"Je vyloučeno, abyste se snažil přemlouvat bývalé esesáky, že jste jeden z nich, pod svým jménem. Za prvé mají seznamy bývalých členů a žádný Peter Miller tam nebude. Za druhé musíte zestárnout alespoň o deset let. Dá se to zvládnout, ale chce to úplně novou, a skutečnou, identitu. Identitu nějakého muže, který opravdu existoval a byl v SS. To samo už zabere spoustu pátrání a času a potíží."

"Myslíte, že někoho takového najdete?" zeptal se Miller.

Leon pokrčil rameny.

"Musí to být muž, jehož smrt nelze ověřit," odpověděl. "Než Odessa někoho přijme, důkladně ho proklepe. Budete muset projít všemi zkouškami. To znamená, že strávíte pět až šest týdnů s nefalšovaným bývalým esesákem, a ten vás naučí zvyky, technické termíny, frazeologii, způsoby chování. Naštěstí známe takového člověka."

Miller zasl.

"A proč by něco takového dělal?"

"Člověk, kterého mám na mysli, je trochu zvláštní. Je to opravdový kapitán SS, který upřímně lituje toho, co se

spáchalo. Svědomí mu nedalo spát. Proto pracoval v Odesse a podával státním orgánům zprávy o hledaných nacistech. Byl by to poměrně snadné, ale prasklo to a měl štěstí, že vyvázl živě. Teď má jiné jméno a bydlí blízko u Bayreuthu."

"Co ještě bych se musel naučit?"

"Všechno o své nové totožnosti. Kde se narodil ten, kterého budete představovat, data narození, kdy se dostal do SS, kde měl výcvik, kde sloužil, jeho jednotku, jeho velitele, celý životopis od konce války. Také se za vás musí někdo zaručit. To není jednoduché. Budeme vám muset věnovat hodně úsilí a hodně času, pane Millere. A kdybyste se tam dostal, zpátky už vám nepomůžeme."

"A co z toho budete mít vy?" podezřívavě se zeptal Miller.

Leon vstal a prošel se po koberci.

"Pomstu," řekl stručně. "Chceme dostat Roschmanna právě tak, jako vy. Ale my chceme víc. Nejhorší vrazi SS žijí pod falešnými jmény. To z toho budeme mít. A ještě něco. Potřebujeme se dozvědět, kdo je nový důstojník, který získává pro Odessu německé vědce vysílané do Egypta, aby konstruovali rakety pro Násira. Ten minulý, Braudner, rezignoval a zmizel vloni po našem střetu s Heinzem Krugem. Teď mají jiného."

"To zní spíš jako informace pro izraelskou výzvědnou službu," řekl Miller. Leon se na něj ostře podíval.

"Ano, a taky to je," řekl krátce. "Občas s nimi spolupracujeme, ačkoliv pod ně nespadáme."

"Už jste se někdy pokusili dostat do Odessy svého člověka?" Leon přikývl.

"Dvakrát," řekl.

"Jak to dopadlo?"

"Prvního našli v kanále s utrhanými nehty. Druhý zmizel beze stopy."

Ještě pořád do toho chcete jít?"

Miller otázku ignoroval.

"Když máte tak vynikající metody, jak to, že je chytli?"

"Oba byli Židé," řekl krátce Leon. "Snažili jsme se odstranit jim tetování z paží, ale zbyly jim jizvy. Kromě toho byli oba obřezaní. Proto mne tak zaujalo, když mi Motti oznámil, že má pravého arijského Němce, který si chce vyřídit účty s SS. Mimochodem, jste obřezaný?"

"Záleží na tom?" zeptal se Miller.

"Samozřejmě. Jestliže je někdo obřezaný, nedokazuje to, že je Žid. Mnoho Němců je obřezáno. Ale když není obřezaný, víceméně to dokazuje, že není Žid."

"Nejsem," řekl stručně Miller.

Leon zhluboka vydechl.

"Tentokrát by se nám to mohlo podařit," řekl.

Bylo dlouho po půlnoci, když se Leon podíval na hodiny.

"Jedl jste?" zeptal se Millera.

Novinář zavrtěl hlavou.

"Moto, myslím, že bychom našemu hostu měli dát něco k jídlu."

Motti se široce usmál a přikývl. Zmizel ve dveřích sklepní místnosti a šel nahoru, do domu.

"Musíte se tu vyspat," řekl Leon Millerovi. "Přineseme vám sem matraci. Prosím vás, nepokoušejte se odejít. Dveře mají tři zámky a všechny budou zamčeny zvenčí. Dejte mi klíče od svého vozu a já ho sem nechám dopravit. Bude lepší, když na pár týdnů zmizí. Účet v hotelu zaplatíme a zavazadla vám přineseme. Ráno napíšete matce a své dívce a vysvětlíte jim, že s nimi nebudete pár týdnů, možná měsíců, ve spojení. Je vám to jasné?"

Miller přikývl a podal mu klíče od vozu. Leon je předal jednomu z dalších dvou mužů a ten tiše odešel.

"Ráno vás odvezeme do Bayreuthu, kde se setkáte s naším důstojníkem SS. Jmenuje se Alfred Oster. Budete u něj bydlet. Postarám se o to... A teď mě omluvte, musím pro vás najít nové jméno a novou totožnost."

Zvedl se a odešel. Za chvíli se vrátil Motti s podnosem jídla a půl tuctem přikrývek. Miller jedl studené kuře a brambory a uvažoval, do čeho se to pustil.

Nedaleko na sever odtud, ve Všeobecné nemocnici v Brémách, v časných ranních hodinách, kontroloval nemocniční ošetřovatel svoje oddělení. Kolem postele na konci dvorany stála plenta, která oddělovala pacienta na posteli od okolního světa.

Ošetřovatel, muž středního věku jménem Hartstein, nakoukl za plentu na muže na posteli. Muž ležel velmi tiše. Nad jeho hlavou svítilo do noci matně světýlko. Ošetřovatel vstoupil do prostoru za plentou a hmatl po tepu. Žádný nebyl.

Podíval se dolů na zpusťšenou tvář oběti rakoviny a něco, co ten člověk pronesl před třemi dny v deliriu, způsobilo, že ošetřovatel vytáhl zpod přikrývek paži mrtvého. V podpaží bylo vytetováno číslo. Byla to krevní skupina mrtvého, což jednoznačně potvrzovalo, že mrtvý býval člen SS. Důvod tetování byl, že esesmani byli v Říši považováni za cennější než obyčejní vojáci, a jestliže byli zraněni, dostávali přednostně krevní transfúze. Tomu sloužilo vytetované číslo krevní skupiny.

Ošetřovatel Hartstein přikryl tvář mrtvého muže a podíval se do zásuvky nočního stolku. Vytáhl z ní řidičský průkaz, který tam ležel spolu s dalšími osobními věcmi, jež měl muž u sebe, když se na ulici zhroutil. Na fotografii v průkazu vypadal na devětatřicet a stálo tam, že se narodil 18. června 1925 a jmenoval se Rolf Günther Kolb.

Ošetřovatel zasunul řidičský průkaz do kapsy svého bílého pláště a odešel ohlásit úmrtí službu konajícímu lékaři.

Peter Miller psal dopisy matce a Sigi pod pozorným zrakem Mottiho a v půli dopoledne byl hotov. Z hotelu mu přinesli zavazadlo, zaplatili účet a krátce před polednem se - doprovázeni stejným šoférem, který je vezl předchozí noc - vydali na cestu do Bayreuthu.

Miller veden reportérským instinktem vrhl rychlý pohled na poznávací značku opela, který vystřídal mercedes ze včerejška. Motti, po jeho boku, pohled postřehl a usmál se.

"Nenamáhejte se," řekl. "Je to najaté auto a objednané na falešné jméno."

"Je příjemné vědět, že je člověk mezi profesionály," řekl Miller. Motti pokrčil rameny.

"Musíme se chovat profesionálně. Je to jediný způsob, jak zůstat naživu, když bojujete proti Odesse."

V garáži byla dvě místa a na tom druhém spatřil Miller svého jaguára. Tající sníh z minulé noci mu stékal v loužičkách pod kola a štihle protáhlý zadek vozu se třeptil v elektrickém světle.

Jakmile se posadil dozadu do opela, natáhli mu znovu přes hlavu černou ponožku, a když vůz couval z garáže přes dvůr a na ulici, zasunuli ho na podlahu. Motti mu nechal zavázané oči, dokud nevyjeli z Mnichova a nezamířili na sever po dálnici E 6 k Norimberku a Bayreuthu.

Když konečně Millerovi svlékli z hlavy ponožku, viděl, že přes noc zase napadal sníh. Svažující se zalesněná krajina Bavorska přecházejícího do Frank byla zahalena do těžkého, neposkvrněného bělostného pláště, který zaobloval bezlisté stromy bukového lesa podél silnice. Řidič jel pomalu a opatrně a stěrače na předním skle se vytrvale a trpělivě namáhaly, aby setřely z okna padající vločky a bláto odstříkující od nákladních vozů, které je mýjely.

Naobědvali se v zájezdni hospodě v Ingolstadtu, přitisknutém k východnímu okraji Norimberka, a o hodinu později byli v Bayreuthu.

Malé venkovské městečko Bayreuth ležící v jedné z nejkrásnějších oblastí v Německu - přezdíva se jí Bavorské Švýcarsko - je proslavené pouze jednou událostí, a to je každoroční festival Wagnerovy hudby. V minulých letech bývalo město pyšným hostitelem téměř celé nacistické hierarchie, oddané následující Adolfa Hitlera, horlivého obdivovatele skladatele, který učinil nesmrtelnými hrdiny nordické mytologie.

V lednu to ale je tiché městečko, pokryté sněhem a z klepadel na domovních dveřích úhledných a upravených domků zmizely teprve před pár dny věnce cesmíny. Chalupu Alfreda Ostera našli v tiché vedlejší ulici, asi kilometr a půl za městem, a když jejich malá skupinka přicházela ke vchodu do domu, nebylo na silnici ani jedno auto.

Bývalý důstojník SS je očekával - mohutný, jasný muž s modrými očima a s prořídilými zrzavými vlasy na šošolce hlavy. Navzdory ročnímu období byl zdravě ruměný jako lidé, kteří tráví čas na horách ve větru a slunci a čistém vzduchu.

Motti je představil a předal Osterovi dopis od Leona. Bavorák dopis přečetl a přikývl a krátce se podíval na Millera.

"Zkusit se to může," řekl. "Jak dlouho ho můžu mít?"

"Ještě nevíme," řekl Motti. "Zřejmě dokud nebude připravený. Musíme mu také opatřit novou totožnost. Dáme vám vědět."

Za pár minut odejel.

Oster odvedl Millera do obývacího pokoje, zatáhl záclony před nadcházejícím soumrakem a pak rozsvítil.

"Tak vy byste chtěl vypadat jako bývalý esesman?"

Miller přikývl.

"Přesně tak," řekl. Oster se k němu obrátil.

"Vezměme si tedy pár základních faktů. Nevím, kde jste byl na vojně, ale soudím, že v tom nedisciplinovaném, demokratickém, rozmazleném svinčíku, který si říká nová německá armáda. Fakt číslo jedna. Nová německá armáda by za poslední války proti kterémukoli elitnímu pluku Britů, Američanů nebo Rusů vydržela přesně deset vteřin. Zatímco mužstvo SS - každý z nich - by rozmázlo na maděru pětinasobnou převahu Spojenců.

Fakt číslo dvě. Vojsko SS byli nejvytrvalejší, nejlépe vycvičení, nejlépe disciplinovaní, nejbystřejší a nejschopnější vojáci, kteří kdy v dějinách naší planety šli do boje. Ať se dopustili čehokoli, nemůže to na téhle skutečnosti nic měnit. Tak se hoďte do latě, Millere. Dokud budete tady v domě, budete dodržovat následující pravidla:

Když vstoupím do místnosti, vyskočíte a postavíte se do pozoru. A když řeknu vyskočíte, myslím vyskočíte. Když půjdu kolem vás, srazíte ty svoje kufrы a zůstanete stát v pozoru, dokud nebudu pět kroků za vámi. Když vám řeknu něco, na co byste měl odpovědět, odpovíte:

Jawohl, Herr Hauptsturmführer.

A když vám dám povel nebo rozkaz, odpovíte:

Zu Befehl, Herr Hauptsturmführer.

Je to jasné?"

Miller ohromeně přikývl.

"Paty k sobě," zařval Oster. "Chci slyšet, jak to řukne. V pořádku. Protože budeme mít možná málo času, pustíme se do toho už dneska večer. Před večerí se kouknem na šarže od svobodníka ke generálovi. Naučíte se tituly, způsob oslovení, insignie na límci, pro každou šarži a zbraň SS, jaké kdy existovaly. Pak přejdeme na různé typy uniforem, různé oddíly SS a jejich různé insignie, při jakých příležitostech se nosí gala uniforma, kompletní uniforma, vycházková uniforma a pracovní uniforma.

Pak s vámi proberu kurs politické ideologie, který byste byl musel absolvovat ve výcvikovém táboře pro SS v Dachau. Naučíte se pár pochodových písní, pijáckých písní a písní různých jednotek armády.

Můžu vás vyškolit na úroveň absolventa výcviku, schopného nastoupit první přidělení. Pak mi musí Leon povědět, u které posádky jste jako sloužil, kde jste pracoval, pod kterým velitelem, co se s vámi stalo na konci války a co jste dělal od roku 1945. První část výcviku zabere dva až tři týdny a bude to pěkná ládovačka.

A ani náhodou si nemyslete, že to je legrace. Jestli proniknete do Odessy a poznáte vysoké hodnostáře a jedenkrát uklouznete, skončíte v kanálu. Věřte mi, nejsem žádnéj cucák a Odessy se setsakra bojím, protože jsem ji zradil. Proto žiju pod jiným jménem."

Poprvé od chvíle, kdy se vydal na svou štvanici za Eduardem Roschmannem, Millera napadlo, že to celé možná přehnal.

Mackensen se Werwolfovi ohlásil přesně v deset. Když zapadly dveře do místnosti, kde seděla Hilda, posadil Werwolf popravčího do křesla proti psacímu stolu, kde sedávali zákazníci, a zapálil si doutník.

"Existuje určitá osoba, novinářský reportér, který se vyptává na místo pobytu a novou totožnost jednoho z našich soudruhů," začal.

Likvidátor s pochopením přikývl. Slýchal takovéto začátky, když dostával své instrukce.

"Normálně," pokračoval Werwolf, "bychom byli ochotni nevěnovat tou pozornost, protože bychom byli přesvědčeni, že to ten novinář časem pro neúspěch vzdá, nebo protože hledaný by nám nestál za riskantní a nákladné úsilí vynaložené na jeho záchranu."

"Ale tentokrát v tom je rozdíl?" tázal se Mackensen tiše.

Werwolf přikývl s výrazem, který mohl vyjadřovat upřímné politování.

"Ano. Je to směla - naše, protože nám to způsobí nevhodné nepříjemnosti, a jeho, protože na to zajde - nevědomky se dotkl velmi citlivého nervu. Jednak je muž, kterého hledá, životně, absolutně životně důležitý pro naše dlouhodobé plány, a jednak se ten novinář zdá být zvláštní člověk inteligentní, houževnatý, bystrý a bohužel, naprosto odhodlaný k jakési osobní pomstě na tom soudruhovi."

"Má nějaký motiv?" otázal se Mackensen.

Werwolf se zmařil - bylo zřejmé, že si neví rady. Oklepl popel z doutníku a teprve potom odpověděl.

"Vůbec nemůžeme pochopit, jaký by mohl mít motiv. Ale zřejmě má," zahučel. "Muž, po kterém pátrá, má nesporně minulost, která může vyvolat nelibost lidí, jako jsou Židé a jejich přátelé. Byl velitelem ghetta v Ostlandu. Někteří, hlavně cizinci, odmítají uznat naše ospravedlnění toho, co se tam dělo. Na tom reportérovi je zvláštní, že není ani cizinec, ani Žid, ani vyhlášený levičák a ani z těch typů spravedlivých kovbojů, kteří si málokdy troufnou na víc než na fůru žvanění, což je stejně na starou prdlačku.

Ale tenhle člověk vypadá jinak. Je to mladý Němec, Árijec, syn válečného hrdiny a nic kolem něj neopodstatňuje tak hlubokou nenávisť vůči nám, ani tu posedlost přijít na stopu našemu Kameradovi, ačkoliv jsme ho jasně a důrazně varovali, aby se držel zpátky. Trochu lituju, že jsem nucen dát příkaz k jeho smrti. Ale nemám jinou možnost. Musím to udělat."

"Zabít?" zeptal se Mackie Messer.

"Ano, zabít," potvrdil Werwolf.

"Kde je teď?"

"Nevíme."

Werwolf hodil přes stůl dva archy kancelářského papíru popsaného strojopisem.

"To je on. Peter Miller, reportér a čmuchal. Naposled byl viděn v hotelu Dreesen v Bad Godesbergu. Teď už odtamtud určitě odjel, ale bylo by dobré tam začít. Další záchytný bod by mohl být jeho byt, žije tam s ním nějaké děvče. Můžete se představit jako zástupce některého známějšího časopisu, pro který běžně pracuje. V tom případě by s vámi to děvče pravděpodobně mluvilo, pokud ovšem o Millerovi ví. Miller má nápadný vůz. Všechny podrobnosti jsou tu sepsané."

"Budu potřebovat peníze," řekl Mackensen.

Werwolf tuto žádost předvídal. Podal mu přes stůl svitek s 10 000 markami.

"A rozkaz?" zeptal se zabiják.

"Najít a zabít," řekl Werwolf.

Než dostal Leon do Mnichova zprávu z Brém o smrti Rolfa Günthera Kolba, který zemřel před pěti dny, bylo 13. ledna. K dopisu od severoněmeckého spolupracovníka byl přiložen řidičský průkaz mrtvého muže.

Leon překontroloval na svém seznamu bývalých esesmanů mužovu hodnost a číslo, zkontroloval západoněmecký seznam hledaných osob a zjistil, že na něm Kolb nebyl, a dlouho seděl a upřeně hleděl na tvář na řidičském průkazu a posléze se rozhodl.

Zavolał Mottiho, který měl službu v telefonní centrále, kde byl zaměstnaný, a ten se u něj ohlásil, když skončil směnu. Leon před něj položil Kolbův řidičský průkaz.

"Tohle je náš člověk," řekl. "Když mu bylo devatenáct, byl štábní seržant, povýšený těsně než skončila válka. Museli mít velký nedostatek materiálu. Kolbův a Millerův obličej si nejsou podobné, ani kdybychom Millera upravili, a já tuhle proceduru stejně nemám rád. Zblízka se to snadno pozná.

Ale výška a postava se na Millera hodí. Tak budeme potřebovat pár nových fotografií. To může počkat. Na fotografie musíme mít razítko dopravního oddělení policie v Brémách. Zaříd' to."

Když Motti odešel, vytočil Leon číslo v Brémách a dal další příkazy.

"V pořádku," řekl Alfred Oster svému žákovi.

"Teď začneme s písněmi. Slyšel jste o písni Horst Wessel?"

"Samozřejmě," řekl Miller. "Byl to nacistický pochod."

Oster zabručel pár prvních taktů.

"Ano, ano, už si vzpomínám, slyšel jsem ji. Nedokážu si ale vybavit slova."

"Oukej," řekl Oster. "Musím vás naučit alespoň deset písní. Pro případ, že by se vás někdo zeptal. Ale tahle je nejdůležitější. Když budete mezi Kameraden, budete se třeba muset připojit k jejich zpěvánkám. Neznat písně se rovná rozsudku smrti. Tak opakujte po mně..."

Die Fahnen hoch

die Reihen dicht geschlossen...

Bylo 18. ledna.

Mackensen seděl a upíjel koktejl v hotelu Švýcarský dvůr v Mnichově a přemýšlel o příčině svých trable: o Millerovi, reportérovi, jehož osobní údaje a tvář měl pevně vryté do paměti. Mackensen jako důkladný člověk dokonce kontaktoval hlavní reprezentanty Jaguáru v západním Německu a získal od nich sérii propagačních fotografií jaguáru XK 150 ve sportovním provedení, takže věděl, co hledá. Potíž byla v tom, že to nemohl najít.

Stopa z Bad Godesbergu vedla na kolínské letiště a k informaci, že Miller letěl v průběhu šestatřiceti hodin do Londýna a zpátky, a to na Nový rok. Pak zmizel on i jeho vůz.

Výsledkem dotazů u něj v bytě byla konverzace s jeho hezkou a veselou přítelkyní, ale mohla mu dát jen dopis orazítkovaný v Mnichově, v němž Miller psal, že se tam nějaký čas zdrží.

Týden v Mnichově nevedl k ničemu. Mackensen prověřil každý hotel, každé veřejné i soukromé parkoviště, servisy v garážích a u benzínových pump. Nenašel nic. Muž, kterého hledal, jako by zmizel z povrchu zemského.

Mackensen dopil, slezl z barové stoličky a šel k telefonu podat hlášení Werwolfovi. Ačkoliv to nevěděl, stál asi dvanáct set metrů od černého jaguáru se žlutými pruhy, zaparkovaného za zdí dvorku starožitnictví a soukromého domu, kde bydlel Leon a odkud řídil svou malou, fanatickou organizaci.

Ve Všeobecné nemocnici v Brémách se přiloukal do registrační kanceláře muž v bílém plášti. Kolem krku měl stetoskop, téměř jako odznak úřadu nového internisty.

"Potřebuju se podívat do spisu jednoho našeho pacienta, Rolf a Günthera Kolba," řekl úředníci.

Žena internistu neznala, to ale nic neznamenalo. V nemocnici jich pracovaly celé houfy. Prošla jména v registračce, na okraji jednoho spisu našla jméno Kolb a podala spis internistovi. Zazvonil telefon a ona ho šla zvednout.

Internista se posadil a listoval spisem. Stálo tam jen, že se Kolb zhroutil na ulici a přivezla ho sanita. Při prohlídce se zjistila rakovina žaludku ve velmi pokročilém a smrtelném stadiu. Později se rozhodlo, že nebude operován. Pacientovi byly předepsány různé léky, které ale nemohly na jeho stavu nic zlepšit, a potom mu byly předepsány léky tlumící bolest. Na posledním listě spisu stálo jen:

Pacient zemřel v noci z 8. na 9. ledna. Příčina smrti: karcinom zažívacího traktu. Žádní pozůstalí. Corpus delicti převezen do obecní márnice 10. ledna.

Podepsán službu mající lékař.

Nový internista vzal poslední list ze spisu a místo něj vložil svůj papír. Na tom stálo:

Ačkoliv stav pacienta při nástupu byl velmi vážný, karcinom reagoval na léky a ustoupil. 16. ledna byl pacient schopný převozu. Na vlastní žádost byl ambulancí převezen na rehabilitaci na kliniku Arkadia v Delmenhorstu.

Podpis nečitelný.

Internista vrátil spis, s úsměvem poděkoval a odešel.

Byl 22. leden.

O tři dny později dostal Leon informaci, která doplnila poslední kousky jeho soukromého rébusu. Úředník vydávající jízdenku u jedné severoněmecké společnosti mu vzkázal, že jistý majitel pekárny v Bremerhavenu právě potvrdil objednávku na zimní zájezd lodí pro sebe a svou ženu. Manželský pár se bude čtyři týdny plavit po Karibském moři. Odjíždí z přístavu v Brémách v neděli 16. února. Leon věděl, že ten muž byl za války plukovník SS a po válce člen Odessy. Nařídil Mottimu, aby šel a koupil knihu o tom, jak se pečou chleba.

Werwolf byl zmatený. Téměř tři týdny číhali jeho agenti ve všech větších německých městech na muže jménem Miller ve sportovním voze značky jaguár. Millerův byt a garáž v Hamburku byly pod stálým dozorem, navštívili ženu středního věku v Osdorfu, a ta jim neřekla nic, než že neví, kde její syn je. Několikrát telefonovali dívce jménem Sigi, předstírajíce, že volají jménem redaktora většího ilustrovaného časopisu a že mají pro Millera náležitou nabídku velmi lukrativní práce, ale dívka také řekla, že neví, kde její partner je.

Ptali se v jeho bance v Hamburku, ale od listopadu si nevybral žádné peníze. Zkrátka a dobře, zmizel. Bylo už 18. ledna a proti své vůli se Werwolf cítil povinen zatelefonovat. Velice nerad zvedl sluchátko a vytočil číslo.

Daleko odtud, vysoko v horách o půl hodiny později položil muž telefon a pár minut tiše a vztekle klel. Byl pátek večer a před chvílí dorazil do svého víkendového sídla na dva dny odpočinku, když zazvonil telefon.

Přistoupil k oknu své elegantně zařízené pracovny a hleděl ven. Světlo z okna se rozlévalo po koberci sněhu na palouku, záře sahala až k borovicím, které zalesňovaly valnou část pozemků.

Vždycky si přál takhle žít, v krásném domě na soukromých pozemcích v horách. Přál si to od doby, kdy jako chlapec vídal o vánočních prázdninách bohaté domy v horách kolem Štýrského Hradce. Teď takový dům měl a miloval ho.

Byl to lepší dům než dům pivovarského dělníka, v němž byl vychován, lepší než dům v Rize, ve kterém žil čtyři roky, lepší než zařízený pokoj v Buenos Aires nebo hotelový pokoj v Káhiře. Bylo to to, co vždycky chtěl.

Telefonní rozhovor ho znervóznil. Řekl tomu, co volal, že kolem jeho domu nikoho nezahledli a nikoho nezahledli ani kolem továrny a nikdo se na něj nevyptával. Ale měl starosti. Miller? Sakra, kdo byl Miller? Ujištění, kterého se mu po

telefonu dostalo, že se o toho novináře postarají, jen částečně zmírnilo jeho nervozitu. Vážnost, kterou ten, co ho volal, a jeho kolegové přikládali hrozbě představované Millerem, byla zřejmá z rozhodnutí, že mu následující den pošlou osobní stráž. Bude vystupovat jako jeho šofér a zůstane do odvolání.

Zatáhl záclony v pracovně a zimní krajina zůstala za přehradou oken. Silně čalouněné dveře ho izolovaly od veškerých zvuků z domu. V pokoji nebylo slyšet nic než praskání čerstvých borových polen v krbu, v němž sálal příjemný oheň zarámovaný velkou železnou mříží, zdobenou tepanými vinnými listy a kudrlinkami. Mříž patřila k domu a nechal si ji, když dům koupil a modernizoval.

Dveře se otevřely a do pokoje nahlédla jeho manželka.

"Večeře je připravena," zavolala.

"Už jdu, miláčku," řekl Eduard Roschmann.

Nazítí ráno byli Oster s Millerem vyrušeni návštěvou z Mnichova. Ve voze byl Leon a Motti, řidič a další muž, který nesl černou tašku.

Když vešli do obývacího pokoje, řekl Leon muži s taškou:

"Vy jděte radši nahoru do koupelny a rozložte si nádobíčko."

Muž přikývl a šel nahoru. Řidič zůstal ve voze.

Leon si sedl ke stolu a vybídl Ostera a Millera, aby se posadili. Motti zůstal u dveří, v ruce držel fotoaparát s bleskem. Leon podal Millerovi řidičský průkaz. Místo pro fotografii bylo prázdné.

"Tenhle člověk z vás bude," řekl Leon. "Rolf Günther Kolb, narozený 18. června 1925. To znamená, že by vám koncem války bylo devatenáct, skoro dvacet. A teď osmatřicet. Narodil jste se v Brémách a taky jste tam vyrůstal. V roce 1935 vám bylo deset a vstoupil jste do Hitlerjugend a v osmnácti, v roce 1944 jste vstoupil do SS. Oba vaši rodiče jsou mrtví. Zemřeli při náletu na brémské doky v roce 1944."

Miller hleděl na řidičský průkaz ve své ruce.

"A co jeho kariéra v SS?" zeptal se Oster.

"Momentálně jsme jaksi v koncích."

"A jak to s ním vypadá?" zeptal se Leon.

Miller jako by neexistoval.

"Moc dobře," řekl Oster. "Včera jsem s ním provedl dvouhodinový výslech a prošel. Dokud by se ho někdo nezeptal na speciální podrobnosti v jeho kariéře. O tom neví vůbec nic."

Leon přikyvovav a prohlížel nějaké papíry, které vytáhl z aktovky.

"Kolbovu kariéru v SS neznáme," řekl. "Nemohlo to být nic moc, protože není na žádném seznamu hledaných osob a nikdo o něm nikdy ani nezaslechl. Svým způsobem je to dobře, protože je naděje, že o něm nic neví ani Odessa."

Nevýhoda je v tom, že nemá důvod hledat úkryt a pomoc od Odessy, pokud není pronásledovaný. A proto pro něj musíme vymyslet služební kariéru. Tady je."

Podal papíry Osterovi a ten je začal číst.

Když skončil, přikývl.

"Moc pěkné," řekl. "Souhlasí to s obecně známými fakty. A stačilo by to na zavření, kdyby na něj přišli."

Leon spokojeně zabručel.

"Tak to ho musíš naučit. Náhodou jsme mu taky našli ručitele. Je z Bremerhaven, bývalý plukovník SS a 16. února odjíždí na okružní plavbu po moři. Je majitelem pekárny. Až se Miller představí, a to musí být po 16. únoru, bude mít od toho člověka dopis, ve kterém Odessa ubezpečí, že Kolb, jeho zaměstnanec, je opravdu bývalý SS a že má opravdu problémy. V té době bude pekař na moři a bez možnosti kontaktu. Mimochodem," obrátil se k Millerovi a podal mu knihu, "můžete se taky naučit pekařinu. Od roku 1945 jste totiž pracoval jako zaměstnanec v pekárně."

Nezmínil se, že majitel pekárny bude pryč jen čtyři týdny a potom že bude Millerův život viset na vlásku.

"Teď vám můj přítel holič trochu pozmění fasádu," řekl Leon Millerovi. "A pak vás vyfotografujeme na řidičský průkaz."

Nahore v koupelně holič Millera ostříhal tak nakrátko, jak ještě nikdy nebyl. Když skončil, prosvítala Millerovi krátkým porostem bílá pokožka hlavy skoro až k temeni. Ztratil svůj rozcuchaný půvab a také vypadal starší. V krátkých vlasech, na levé straně se rýsovala pěšinka, rovná jako pravítko. Holič mu vytrhal obočí, jako by téměř žádné neměl.

"Člověk bez obočí nevypadá starší, ale jeho věk se pak nedá vůbec odhadnout v rozmezí šesti až sedmi let. A ještě jedno. Musíte si nechat narůst knírek. Jen tenounký, stejně široký jako ústa. To přidá taky nějaký rok. Budou vám na to stačit tři týdny?"

Miller věděl, jak rychle mu rostou vousy na horním rtu.

"Určitě," řekl.

Díval se na svůj obraz v zrcadle. Vypadal přes třicet. Knírek přidá dalších pár let.

Když se vrátili dolů, postavili Millera před bílé prostěradlo, které přidržovali Oster a Leon, a Motti ho několikrát vyfotografoval z anfasu.

"To bude stačit," řekl. "Do tří dnů připravím řidičský průkaz."

Návštěvníci odjeli a Oster se obrátil k Millerovi.

"Prima, Kolbe," řekl. Už dávno mu přestal říkat jinak. "Výcvik jste prodělal ve výcvikovém táboře SS v Dachau, v červenci 1944 jste byl převelen do Flossenburku a v dubnu 1945 jste velel četě, která popravila admirála Canarise, šéfa abwehru. Taky jste pomáhal zavraždit několik armádních důstojníků, které gestapo podezřívalo, že se spolupodíleli na atentátu na Hitlera v červenci 1944. Není divu, že by vás dneska chtěli zavřít. Admirál Canaris a jeho muži nebyli Židé. To se nedá přehlédnout. Oukej, pustíme se do práce, seržante."

Každotýdenní porada Mossadu končila, když generál Amit zvedl ruku a řekl:

"Ještě tu mám jednu, poslední záležitost, ale nepovažuji ji za příliš důležitou. Leon mi hlásil z Mnichova, že už delší dobu drezíruje mladého Němce, Árijce, který z nějakého osobního důvodu nenávidí SS a připravuje se proniknout do Odessy."

"A motiv?" podezřívavě se ptal jeden z přítomných.

Generál Amit pokrčil rameny.

"Z vlastních, osobních důvodů chce vypátrat jednoho bývalého kapitána SS, Roschmanna."

Náčelník Úřadu pro perzekuované země, původem z Polska, prudce zvedl hlavu.

"Eduarda Roschmanna? Řezníka z Rigy?"

"Ano, toho."

"Panebože. Toho kdybychom dostali, splatili bychom velký účet."

Generál Amit zavrtěl hlavou.

"Vysvětloval jsem vám, že Izrael se už nezabývá odplatou. Moje příkazy jsou jednoznačné. I kdyby ho ten člověk našel, Roschmanna nezabijeme. Po aféře s Ben Galem by to byla pro Adenaura poslední kapka. Problém je ale v tom, že jestli v Německu zemře nějaký bývalý nacist, budou obviňováni izraelští agenti."

"Tak co s tím mladým Němcem?" tázal se šéf Shabaku.

"Chtěl bych zkusit využít ho, aby odhalil další německé vědce, kteří by mohli být letos vysláni do Káhiry. To je pro nás úkol číslo jedna. Navrhuji vyslat do Německa nového agenta, který by měl toho mládence pod dozorem. Jen by na něj dával pozor, nic víc."

"Navrhuješ někoho určitého?"

"Ano," řekl generál Amit. "Je dobrý, spolehlivý. Půjde za ním a bude ho sledovat a bude podávat hlášení mně osobně. Může se vydávat za Němce. Je Yekke. Z Karlsruhe."

"A co Leon?" zeptal se někdo další. "Nepokusí se vyrovnat si vlastní účty?"

"Leon udělá to, co se mu nařídí," řekl generál Amit hněvivě. "Žádné vyřizování účtů nebude."

V Bayreuthu toho rána dával Alfred Oster Millerovi další lekci.

"Oukej," řekl Oster. "Jaká slova jsou vyryta na jílci dýky SS?"

"Krev a čest," odpověděl Miller.

"Dobře. Kdy dostane esesman dýku?"

"Na slavnostní přehlídce při výstupu z výcvikového tábora," odpověděl Miller.

"Dobře. Opakujte mi přísahu věrnosti Adolfu Hitlerovi."

Miller vyhověl.

"Jaký má význam emblém lebky?"

Miller zavřel oči a opakoval, co se naučil.

"Znamení lebky má kořeny v dávné germánské mytologii. Je to emblém těch teutonských válečníků, kteří odpřísáhli svému vůdci a sobě navzájem věrnost až do hrobu a za hrob do Valhally. Proto lebka se zkříženými hnáty je symbolem záhrobního života."

"Dobře. Byli všichni esesmani automaticky členy jednotek lebky?"

"Ne. Ale přísaha byla stejná."

Oster vstal a protáhl se.

"Není to špatné," řekl. "Nedokážu si vymyslet, na co obecného by se tě ještě mohli zeptat. A teď se pustíme do podrobností."

Tohle bys měl vědět o koncentračním táboře ve Flossenburku, který byl tvoje první a jediné přidělení..."

Muž, který seděl u okna letadla letecké společnosti Olympic na lince Athény - Mnichov, vypadal vyrovnaně a rezervovaně. Německý obchodník vedle něj se několikrát pokusil navázat rozhovor, ale pak pochopil, že není vítán, a vzal zavděk časopisem Playboy. Jeho soused hleděl z okna, když pod nimi míjelo Egejské moře a letadlo opustilo jaro východního Středomoří a namířilo k zasněženým vrcholům Dolomit a Bavorských Alp.

Obchodník zjistil o svém společníkovi jediné. Cestující u okna byl nepochybně Němec, hovořil německy plyně a zřejmě to byl jazyk jemu důvěrně známý, Německo znal také bezvadně. Obchodník vracející se domů z obchodní cesty do řeckého hlavního města ani dost málo nepochyboval, že sedí vedle spoluobčana.

Nemohl se víc mylit. Jeho soused se narodil v Německu před třiatřiceti lety pod jménem Josef Kaplan, syn židovského krejčího z Karlsruhe. Když přišel k moci Hitler, byly mu tři roky a sedm, když jeho rodiče odvezli v černé dodávce.

Následující tři roky ho schovávali na půdě, dokud na něj - když mu bylo deset - nepřišli a také ho neodvezli v dodávce.

První adolescentní léta strávil v různých koncentračních táborech a odolnost a důvtip mládí mu pomohly přežít do roku 1945, kdy s podezřívavostí divokého zvířete v žádostivých očích shrábl z napřažené ruky člověka, který hovořil nosem a cizím jazykem, věc s nápisem Hershey bar a utekl, aby ji snědl v koutě tábora, než mu ji vezmou.

O dva roky později vážil o nějaké kilo víc, bylo mu sedmnáct, byl vyhladovělý jako krysa a právě tak nedůvěřivý a podezřívavý vůči všemu a každému a nastoupil na loď nazvanou President Narfield neboli Exodus, aby se plavil k jiným břehům, mnoho mil vzdáleným od Karlsruhe a Dachau.

Čas ho zklidnil, způsobil, že vyzrál a naučil se mnoha věcem, dal mu ženu a dvě děti a místo v armádě, ale nikdy ho nezbavil nenávisti, kterou cítil k zemi, do níž toho dne cestoval. Svoloval, že pojede, že zapře své pocity a znovu si nasadí masku přátelskosti a žovialnosti, nezbytnou k opětné proměně v Němce.

Ostatní mu dodala tajná služba: pas, který měl v náprsní kapse, dopisy, lístky a dokumentační výstroj občana západoevropského státu, spodní prádlo, boty, obleky a zavazadla německého obchodníka s textilem.

Těžké, mrazivé mraky nad Evropou zahalily letadlo a on znovu uvažoval o svém poslání, které mu bylo vštěpováno za denních i nočních instruktáží tlumeně hovořícím plukovníkem v kibucu plodícím tak málo ovoce a tolik izraelských agentů: Sledovat toho muže, mít ho pod dohledem - toho mladého Němce, o čtyři roky mladšího, než byl on sám, zatímco se bude snažit vykonat to, o co se jich tolik pokoušelo a neuspělo - proniknout do Odessy. Pozorovat ho a prověřovat, jak uspěje, všimát si lidí, s nimiž přijde do styku a za nimiž bude poslán, kontrolovat jeho zjištění, přesvědčit se, jestli ten Němec vypátrá člověka, který získává novou vlnu německých vědců nasměrovaných do Egypta, aby tam pracovali na raketách. Nikdy se neprozradit, nikdy nezasahovat. Potom hlásit úhrn všeho, co Němec zjistil, než "vybouchl" nebo byl odhalen, protože jedno z toho se nutně muselo stát. Splní to. Nebylo nutné, aby to plnil s potěšením, tolik se od něj nežádalo. Nikdo naštěstí nechtěl, aby z něj byl zase Němec. Nikdo ho nežádal, aby ho bavilo stýkat se s nimi, mluvit jejich jazykem, usmívat se a vtipkovat s nimi. Kdyby to byli žádali, odmítl by. Protože je všechny nenáviděl. Nenáviděl toho mladého novináře, kterého musel sledovat. A na tom se nikdy nemůže nic změnit, tím si byl jist.

Následujícího dne navštívil Leon Ostera a Millera naposledy. Kromě Leona a Mottiho přijel i nový člověk, opálený a výborně vypadající, mnohem mladší než ti ostatní. Miller soudil, že mu je asi pětatřicet. Představil se prostě jako Josef. A za celou tu dobu vůbec nepromluvil.

"Mimochodem," řekl Motti Millerovi, "přivezl jsem vám sem dneska vaše auto. Nechal jsem ho na veřejném parkovišti dole ve městě, vedle hřiště."

Hodil Millerovi klíče a dodal.

"Nejezděte v něm na schůzku s Odessou. Jednak je nápadné a za druhé jste pekařský dělník na útěku, protože vás našli a identifikovali jako bývalého dozorce z koncentračního tábora. Takový člověk by neměl jaguára. Jezděte vlakem."

Miller přikývl na souhlas, ale v duchu litoval, že je odloučen od svého milovaného jaguára.

"V pořádku. Tady je váš řidičský průkaz, i s fotografií tak, jak teď vypadáte. Kdyby se vás někdo ptal, řekněte, že máte volkswagen, ale že jste ho nechal v Brémách, protože by vás policie mohla najít podle čísla."

Miller si zběžně prohlédl řidičský průkaz. Byl na něm s krátkými vlasy, ale bez knírku. Teď knírek měl, ale to může vysvětlit jako bezpečnostní opatření - nechal si knírek narůst, aby změnil podobu.

"Člověk, který je vašim učitelem, ačkoliv o tom neví, vyplul dnes z Bremerhavenu na okružní plavbu. Je to ten bývalý plukovník SS, teď majitel pekárny a váš zaměstnavatel. Jmenuje se Joachim Eberhardt. Tady je od něj dopis pro muže, se kterým se sejdete. Papír je pravý, vzali jsme mu ho z kanceláře. Podpis je dokonalý falzifikát. V dopise se píše, že jste bývalý esesman, spolehlivý, teď v nesnázích, protože vás poznali, a Eberhardt žádá příjemce dopisu, aby vám pomohl získat nové doklady a novou totožnost."

Leon podal dopis Millerovi. Miller ho přečetl a vložil zpátky do obálky.

"A teď ho zapečetíte," řekl Leon.

Miller poslechl.

"A ke komu to vlastně jedu?" zeptal se.

Leon vzal papír se jménem a adresou.

"K tomuhle," řekl. "Bydlí v Norimberku. Nejsme si jisti, co dělal za války, protože má určitě jiné jméno. Ale jedno víme s určitostí. Je to vysoký hodnostář Odessy. Možná že zná Eberhardta, který je činovník Odessy v severním Německu."

Tady je fotografie pekaře Eberhardta. Dobře si ji prostudujte, kdyby vás váš člověk požádal, abyste ho popsal."

Miller se podíval na Eberhardtovu fotografii a přikývl.

"Až budete připravený," pokračoval Leon. "Radil bych vám počkat pár dní, dokud nebude Eberhardtova loď mimo dosah pobřežního radiového spojení. Nepřáli bychom si, aby muž, kterého navštívíte, zatelefonoval Eberhardtovi, dokud bude loď ještě u německého pobřeží. Počkejte, až dopluje doprostřed Atlantiku. Podle mého názoru byste k němu měl jet příští čtvrtek dopoledne."

"Dobře, tak ve čtvrtek."

"A poslední dvě připomínky," řekl Leon. "Kromě pátrání po Roschmannovi, které máte v úmyslu, bychom rádi získali nějaké informace. Chceme vědět, kdo vyhledává vědce pro Egypt, aby tam vyvíjeli Násirovy rakety. Tady v Německu to zprostředkuje Odessa. Potřebujeme konkrétně vědět, kdo teď to lanaření řídí. Za druhé, zůstaňte s námi ve spojení. Telefonujte z veřejných budek na tohle číslo." Přisunul Millerovi přes stůl kus papíru.

"Tady bude stálá služba, i kdybych tam nebyl já. Hlašte, kdykoli se k něčemu dostanete."

O dvacet minut později byla skupina pryč.

Na zpáteční cestě do Mnichova seděli Leon s Josefem bok po boku na zadním sedadle vozu, izraelský agent vmáčkнутý v koutě a nemluvný. Když opouštěli mihotavá světla Bayreuthu, dloubl Leon do Josefa loktem.

"Proč se tak mračíš?" zeptal se ho. "Všechno klapě."

Josef na něj pohlédl.

"Jak spolehlivý myslíš, že je ten Miller?" tázal se.

"Spolehlivý? Je to zatím naše nejlepší šance, kterou jsme kdy měli, jak proniknout do Odessy. Slyšel jsi Ostera. Může uspět jako bývalý esesman v kterékoli společnosti, pokud neztratí hlavu."

Josef se nezbavil pochybností.

"Moje instrukce je sledovat ho celou dobu a v každé situaci," bručel. "Mám se u něj držet, ať jde kam jde, mám ho mít na očích a hlásit, s kým se seznámí a jaké je postavení těch lidí v Odessě. Mrzí mě, že jsem souhlasil, aby jel sám a aby se telefonicky hlásil, že je v pořádku. Co když se neohlásí?"

Leon se rozzlobil a téměř se neovládal. Bylo zřejmé, že tenhle spor nevedou poprvé.

"Tak znovu poslouchej: Tenhle člověk je objev. Infiltrace do Odessy byl můj nápad. Je to můj agent. Čekal sem celé roky, než jsem získal někoho pro to, do čeho se teď pouští, a ne Žida. Nedovolím, aby ho odhalili kvůli tomu, že mu bude někdo v patách."

"Miller je amatér. Já jsem profík," zabručel agent.

"Ale taky je Árijec," odporoval Leon. "Doufám, že ve chvíli, kdy přestane být užitečný, budeme od něj mít jména desíti vedoucích Odessy. Pak na nich postupně začneme pracovat. Prověříme jednoho po druhém. Bude mezi nimi nutně i ten, co získává raketové vědce. Neměj starosti, najdeme jeho i jména vědců, které chce poslat do Káhiry."

V Bayreuthu se Miller díval z okna na padající sněh. Co se jeho týkalo, neměl v úmyslu hlásit se po telefonu, protože ho nezajímalo zjistit, kdo jsou naverbovaní raketoví vědci. Měl jediný cíl - Eduarda Roschmanna.

12.

Bylo to ve středu večer, 19. února, když se Peter Miller konečně rozloučil s Alfredem Osterem v jeho chalupě v Bayreuthu a zamířil do Norimberku. Bývalý důstojník SS mu na zápraží stiskl ruku.

"Hodně štěstí, Kolbe. Naučil jsem vás všechno, co znám. Dovolte, abych vám dal poslední radu. Nevím, jak dlouho vám to vydrží. Pravděpodobně dlouho ne. Jestli postřehnete, že někdo prokoukl vaši hru, nezaváhejte. Vypadněte a vraťte se k vlastní totožnosti."

Mladý novinář odcházel po silnici a Oster sám pro sebe zahuhlal: "Nejbláznivější nápad, o jakém jsem kdy slyšel." Zavřel dveře a vrátil se ke krbu.

Miller šel pěšky půldruhého kilometru směrem k nádraží, kráčel vyrovnaným krokem dolů ze svahu a minul veřejné parkoviště. Na malém nádraží s bavorským převýšením si koupil lístek do Norimberku. Teprve když procházel kolem kontrolní přepážky k nástupišti, po němž se proháněl vítr, upozornil ho výběrčí lístků:

"Bohužel, budete muset dost dlouho čekat. Vlak do Norimberku má dneska zpoždění."

Millera to překvapilo. Německé železnice pokládají dochvilnost za věc cti.

"Co se stalo?" zeptal se.

Výběrčí ukázal nahoru, kde se koleje ztrácely v přehradě kopců a údolí zahalených těžkou záclonou sněhu.

"Na trať napadla spousta sněhu. Zrovna teď jsme se dozvěděli, že se porouchal sněhový pluh. Inženýři na tom pracují."

Léta novinářiny vstúpila Millerovi hlubokou nechuť k čekárnám. Strávil v nich příliš mnoho času, unavený, prochladlý a v nepohodlí. Pil kávu v malém nádražním bufetu a prohlížel si jízdenku. Byla už proštípnutá. Myšlenky se mu stočily k vozu, zaparkovanému na kopci.

Kdyby ho zaparkoval na druhé straně Norimberka, několik kilometrů od adresy, kterou dostal...? A jestli ho po tom rozhovoru pošlou někam jinam a jiným dopravním prostředkem, nechá jaguára v Mnichově. Mohl by ho dát i do garáže, aby nebyl na očích. Nikdo by ho tam nenašel. Alespoň dokud neskončí tuhle práci. Kromě toho, přesvědčoval se, by nebylo špatné mít po ruce další možnost jak zmizet, kdyby to bylo nutné. Neměl důvod domnívat se, že vůbec někdo v Bavorsku někdy zaslechl o něm nebo o jeho autu.

Vzpomněl si na Mottiho varování, že vůz je příliš nápadný, ale pak si zase připomněl Osterovu radu, aby co nejrychleji zdrhl.

Jet tím vozem bylo samozřejmě riskantní, ale riskantní bylo i být odkázán na pěší chůzi. Přemýšlel ještě pět minut, pak nechal kávu kávu, vyběhl z nádraží a vrátil se na kopec. V deseti minutách seděl za volantem jaguára a mířil z města. Cesta do Norimberka byla krátká. Když tam Miller dojel, najal si pokoj v malém hotelu blízko hlavního nádraží, zaparkoval vůz v postranní ulici o dva bloky dál a prošel Královskou branou do starého, zdí obehnaného středověkého města Albrechta Dürera.

Byla už tma, ale světla z ulice a oken zářila na bizarní špičaté střechy a zdobené štíty města uvnitř zdí. Člověk mohl mít pocit, že se ocitl zpátky ve středověku, kdy tu vládli franští králové a Norimberk byl jedním z nejbohatších obchodních měst v germánských státech. Nebylo snadné uvědomit si, že téměř každá cihla a každý kámen, které kolem sebe viděl, všechno bylo postaveno po roce 1945, úzkostlivě rekonstruováno podle starých stavebních plánů původního města, jež i se svými ulicemi dlážděnými kočičími hlavami a s domy z dřevěných trámů lehlo popelem při náletu Spojenců v roce 1943 a proměnilo se v hromady šterku.

Dům, který hledal, našel dvě ulice za hlavním tržištěm, pod dvojími věžemi kostela svatého Sebalda. Jméno na štítu souhlasilo se jménem napsaným strojem na dopise, který nesl: s padělaným doporučením, údajně od bývalého plukovníka SS Joachima Eberhardta z Brém. Vzhledem k tomu, že se s Eberhardtem nikdy nesetkal, mohl jen doufat, že ho neznal ani muž v norimberském domě.

Vrátil se na tržiště a hledal, kde by se najedl. Přeloudal se kolem dvou nebo tří tradičních franckých restaurací a pak si všiml kouře vlnícího se vzhůru k mrazivé obloze a stoupajícího z červené taškové střechy malého uzenářství na rohu náměstí, před vchodem do svatého Sebalda. Byla to příjemná malá hospůdka se zahrádkou lemovanou truhlíky s červeným vřesem, z něhož pečlivý majitel smetl ranní sněh.

Uvnitř ho zalila vlna tepla a dobré pohody. Dřevěné stoly byly všechny obsazené, ale v koutě se zvedala dvojice, a tak tam zamířil, pozdravil a usmál se na odcházející párek, který se také usmíval a přál mu dobrou chuť. Objednal si specialitu podniku, malé, kořeněné, norimberské uzenky, tucet na jednom talíři a dopřál si láhev místního vína, aby uzenky zapil.

Po večeři se pohodlně usadil a lelkoval nad kávou a dvěma Asbachy. Spát se mu nechtělo a bylo příjemné sedět a dívat se na polena žhnoucí na otevřeném ohništi, poslouchat francouzskou píseň, kterou v koutě hulákala jakási velká sešlost zakleslá za lokty a houpající se podle hudby, na konci každé strofy se hlasy i číše pozvedly. Dlouhou dobu seděl a přemýšlel, proč by se měl namáhat a riskovat život ve štvanci za mužem, který se dopustil zločinů před dvaceti lety. Už se skoro rozhodl, že to nechá plavat, že si oholí knír, nechá narůst vlasy, vrátí se do Hamburku a do postele, zahřáté Sigi. Přišel vrchní, vysekl poklonu a položil na stůl účet s přátelským "Bitte schön". Sáhł do kapsy pro náprsní tašku a jeho prsty se dotkly fotografie. Vytáhl ji a chvíli na ni hleděl. Bledé, červeně lemované oči a krycí ústa na něj civěla nad límcem s černými výložkami a stříbrnými blesky. Po chvíli Miller zahuhlal: "Ty hajzle," a přidržel fotografii nad svíčkou na stole. Když se fotografie proměnila v popel, zmačkal zuhelnatělé zbytky a hodil je do měděného popelníku. Už ji nebude potřebovat. Tu tvář by určitě poznal, kdyby se s ní setkal. Peter Miller zaplatil večeři, zapnul si plášť a vrátil se do hotelu.

Mackensen stál před Werwolfem, který se vztekal a současně byl úplně bezradný.

"Jak by se mohl, sakra, ztratit?" štěkal šéf Odessy. "Nemůže zmizet z povrchu zemského, nemůže se vypařit. Jeho auto je jedno z nejnapadnějších v Německu. Poznáte ho na kilometr. Hledáte ho šest neděl a pak mi nepovíte nic víc, než že ho nikdo neviděl..."

Mackensen počkal, až se výbuch uklidní.

"Bohužel, je to pravda," vysvětloval. "Měl jsem pod dohledem jeho byt v Hamburku, vydávali jsme se za jeho přátele a vyptávali jsme se matky i toho děvčete, kontaktovali jsme jeho kolegy. Nevědí o něm. Jeho auto muselo být celou tu dobu někde v garáži. Je někde zalezlý. Od chvíle, kdy máme zjištěno, že odjel z parkoviště v Kolíně po návratu z Londýna, zmizel."

"Musíme ho najít," opakoval Werwolf. "Nesmí se přiblížit k tomu soudruhovi. To by byla tragédie."

"Objeví se," řekl přesvědčivě Mackensen. "Dřív nebo později musí vylézt z úkrytu. A pak ho dostaneme."

Werwolf uvažoval o trpělivosti a logice profesionálního lovce. Pomalu Přikývl..

"Dobře. Pak si tedy přejí, abyste zůstal nablízku. Najděte si pokoj tady ve městě a počkáme. Když budete po ruce, snadno se s vámi spojím."

"Ano, pane. Zajedu do nějakého hotelu ve městě a zavolám vám, abyste věděl, kde jsem. Můžete se ozvat kdykoli." Popřál svému nadřízenému dobrou noc a odešel.

Těsně před devátou následující ráno se Miller dostavil k domu a zazvonil na brilantně vyleštěný zvonek. Chtěl toho člověka zastihnout, než odejde do zaměstnání. Dveře otevřela služebná, uvedla ho do obývacího pokoje a šla pro svého zaměstnavatele.

Muži, který za deset minut vstoupil do místnosti, bylo kolem pětadvaceti, měl středně hnědé vlasy, na spáncích prošedivělé, byl sebevědomý a elegantní. Nábytek a dekor pokoje byly také elegantní a dalo se z nich soudit na velmi dobré příjmy pána domu.

Na nečekaného návštěvníka se díval bez překvapení a prvním pohledem odhadl levné kalhoty a sako příslušníka dělnické třídy.

"Co pro vás mohu udělat?" otázal se klidně.

Návštěvník byl ve zřejmých rozpacích a necítil se volně v přepychovém prostředí obývacího pokoje.

"Víte, pane doktore, doufal jsem, že byste mi mohl pomoci."

"Ale vždyť," řekl muž z Odessy, "jistě víte, že moje pracoviště je nedaleko odtud. Zajděte tam a moje sekretářka s vámi dohodne, kdy vás přijmu."

"Já ani tak moc nepotřebuju odbornou radu," řekl Miller.

Uchýlil se k hovorovému jazyku Hamburku a Brém, k jazyku dělníků. Bylo jasné, že je v rozpacích. Nedokázal se vyjádřit, a tak vytáhl z kapsy dopis a podával ho muži z Odessy.

"Přinesl jsem si doporučení od jednoho pána, který mi poradil, abych šel za váma."

Muž z Odessy uchopil dopis beze slova, rozřízl obálku a rychle ho přelétl očima. Mírně ztuhl a upřeně a pronikavě pohlédl přes okraj papíru na Millera.

"Rozumím, pane Kolbe. Snad abyste se raději posadil."

Pobídl Millera, aby si sedl na židli s vysokým opěradlem a pro sebe zvolil křeslo. Několik minut přemýšlivě a zamračeně pozoroval svého hosta. Náhle vyštěkl.

"Jak jste říkal, že se jmenujete?"

"Kolb, pane."

"Křestní?"

"Rolf Günther, pane."

"Máte u sebe nějaké doklady?"

Miller se zatvářil překvapeně.

"Jen řidičský průkaz."

"Ukažte mi ho, prosím."

Právnik - to bylo totiž jeho povolání - natáhl ruku a donutil Millera, aby vstal ze židle a položil průkaz do napřážené dlaně. Muž vzal průkaz, prudce ho otevřel a zahloubal se do jeho obsahu. Znovu se podíval na Millera a srovnával fotografii s obličejem. Souhlasila.

"Kdy jste se narodil?" vyštěkl znovu.

"Jako moje narozeniny? Jo... eh 18. června, pane."

"Rok, Kolbe."

"Devatenáct set dvacet pět, pane."

Právnick hloubal dalších pět minut nad průkazem.

"Počkejte tu," řekl náhle, vstal a vyběhl ven.

Vypochodoval z pokoje, přešel celý dům dozadu, do části, která sloužila jako jeho právní kancelář a klienti do ní vstupovali z ulice za domem. Šel rovnou do kanceláře a otevřel sejf ve zdi. Z něj vytáhl tlustou knihu a listoval v ní.

Jméno Joachima Eberhardta náhodou znal, ale nikdy se s tím člověkem nesetkal. Nevěděl přesně, jaká byla Eberhardtova poslední hodnost v SS. Kniha potvrdila dopis. Joachim Eberhardt byl povýšen na plukovníka zbraní SS 10. ledna 1945. Prudce otočil několik dalších listů a zkontroloval Kolba. Kolbů tam bylo sedm, ale jen jediný Rolf Günther, seržant od dubna 1945. Datum narození 18. 6. 1925. Zavřel knihu, položil ji zpět a zamkl sejf. Pak se domem vrátil do obývacího pokoje. Jeho host stále ještě rozpačitě seděl na židli.

Znovu se uvelebil v křesle.

"Jistě chápete, že vám třeba nebudu schopný poskytnout pomoc."

Miller se kousl do rtu a Přikývl.

"Nemám, kam bych jinam šel, pane. Prosil jsem o pomoc pana Eberhardta, když po mně začali jít, a on mi dal ten dopis a poradil, abych šel za vámi. Povádal, že jestli mi nedokážete pomoci vy, nedokáže to nikdo."

Právnick se opřel v křesle a zahleděl se na strop.

"Rád bych věděl, proč mi nezatelefonoval, když se mnou chtěl mluvit," přemítal a zřejmě čekal na odpověď.

"Možná že nechtěl telefonovat... když se jednalo o takovou věc," napovídal Miller.

Právnick na něj vrhl pohrdavý pohled.

"Možná," řekl krátce. "Radši mi ale nejdřív ze všeho povězte, jak jste se dostal do té šlamastiky."

"Jo, ano, pane. Teda, ten chlap mě poznal a pak říkali, že mě přijdou zatknout. Tak sem zdrh, no ne? Teda, musel jsem." Právnick vzdychl.

"Začněte od začátku," řekl unaveně. "Kdo vás poznal a jako koho?"

Miller se zhluboka nadechl.

"No, abyste věděl, pane, jsem z Brém, bydlím tam a pracuju... teda, pracoval jsem, dokud se to nestalo... u pana Eberhardta. V pekařství. Jednou jsem šel po ulici, asi před čtyřma měsíci a začlo mi bejt divně. Hrozně špatně a bolelo mě v břiše. Musel jsem ztratit vědomí, omdlel jsem na chodníku. Tak mě odvezli do nemocnice."

"Do které nemocnice?"

"Do Všeobecný v Brémách, pane. Udělali mi nějaký zkoušky a řekli, že mám rakovinu. V žaludku. Myslel jsem, že je se mnou amen, víte?"

"Obvykle bývá," podotkl právník suše.

"Jo, myslel jsem si to. Jenomže to prej chytli hned na začátku. Dávali mi plno léků, místo aby operovali, a za nějakou dobu rakovina ustoupila."

"Tak zatím tedy, pokud vidím, máte štěstí. A co to má společného s tím, že vás poznali?"

"No, to byl ten lapiduch z nemocnice. Byl to Žid a porad na mě koukal. Vždycky když měl službu, tak na mě koukal. Tvářil se tak jako "já tě znám." Já jsem ho nepoznal, ale měl jsem dojem, že on mě jo."

"Pokračujte." Právnick začal jevit zájem.

"Tak asi před měsícem řekli, že můžu bejt převezenej a odvezli mě na kliniku na rekonvalescenci. Platila to za mě pojišťovna z pekárny. No a než jsem odešel z Všeobecný v Brémách, tak jsem si na něj vzpomněl. Bejval ve Flossenburku."

Právnick se prudce napřimil.

"Vy jste byl ve Flossenburku?"

"No, zrovna jsem se k tomu chtěl dostat. Pamatoval jsem si vodtamtud' toho lapiducha. V nemocnici v Brémách jsem si zjistil, jak se jmenuje. Ale ve Flossenburku byl v tý židovský partě, kterou jsme poslali, aby spálila těla admirála Canarise a těch druhejch důstojníků, co jsme zastřelili pro pokus o atentát na Führera."

Právnick na něj civěl.

"Vy jste jeden z těch, kteří popravovali Canarise a ty ostatní?" tázal se.

Miller pokrčil rameny.

"Velel jsem popravčí četě," řekl prostě. "Byli to přeci zrádci, ne? Chtěli zabít Führera."

Právnick se usmál.

"Milý příteli, já vám nic nevyčítám. Samozřejmě to byli zrádci. Canaris dokonce podával informace Spojencům. Všichni to byli zrádci, ty armádní parchanti, od generálů dolů. Ale nikdy mě nenapadlo, že se setkám s člověkem, který je zabil." Miller se slabě usmál.

"Jenomže háček je v tom, že teďka by mě za to chtěli dostat, ty dnešní. Teda, voddělat Židy je jedna věc, ale dneska všichni říkaj, že Canaris a ty vokolo něj, že byli jako hrdinové."

Právnick přikývl.

"Ano, zajisté, z toho byste dneska, se současnými orgány, měl velké nepříjemnosti. Vypravujte dál."

"Převezli mě na tu kliniku a toho židovskýho lapiducha jsem už neviděl. Potom, minulej pátek mě volali k telefonu, tam na klinice. Myslel jsem, že to bude z pekárny, ale ten člověk neřek, jak se jmenuje. Jenom řek, že má takový postavení, že ví, co se děje, a že jistá osoba přišla a informovala ty svině v Ludwigsburku, kdo jsem, a že na mě připravujou zatykač. Nevěděl jsem, kdo by to moh bejt, co volal, ale vypadal, že ví, o čem mluví. Takovej úřednickej hlas to byl, jestli rozumíte, jak to myslím, pane?"

Právnick s pochopením přikývl.

"Pravděpodobně přítel na policii v Brémách. A co jste udělal?"

Miller se zatvářil překvapeně.

"No přeci jsem zdrhnul, ne? Propustil jsem se z kliniky. Nevěděl jsem, co si mám počít. Nešel jsem domů, kdyby tam na mě čekali. Ani jsem si nešel pro svého volkswagena, který byl pořád zaparkovaný před mým kvartýrem. V pátek jsem spal moc špatně, pak v sobotu jsem dostal nápad a šel jsem za šéfem, za panem Eberhardtem, k němu domů. Je v telefonním seznamu. Byl na mne opravdu hodný. Vysvětlil mi, že jede s paní Eberhardtovou druhý den ráno na cestu lodí, ale že se vynasnaží udělat si pro mě čas. A pak mi dal ten dopis a řekl mi, abych šel za váma."

"Jak vás napadlo, že by vám pan Eberhardt mohl pomoci?"

"Jo to, no to víte, nevěděl jsem, co byl za války. Ale v pekárně se ke mně choval dycky vopravdu pěkně. Pak, asi před dvouma rokama jsme měli v pekárně večírek pro zaměstnance. Trochu jsme se nalízli. A já jsem šel na záchod. A pan Eberhardt si tam myl ruce. A zpíval. Zpíval Horst Wessel. Tak jsem zpíval s ním. Stáli jsme tam na záchodě a zpívali jsme. Pak mě plácnul do zad a povídá: Ani slovo, Kolbe, a šel pryč. Vůbec jsem o tom nepřemýšlel, až když jsem se dostal do maléru. Pak mě napadlo: Třeba byl v SS jako já. Tak jsem k němu šel vo pomoc."

"A on vás poslal za mnou?"

Miller Přikývl.

"Jak se jmenoval ten židovský ošetřovatel?"

"Hartstein, pane."

"A ta zotavovna, kam vás převezli?"

"Klinika Arkadia, v Delmenhorstu, hned za Brémama."

Právnick zнову přikývl a napsal si pár poznámek na list papíru, který vytáhl z psacího stolu, a zvedl se.

"Zůstaňte tu," řekl a odešel.

Proběhl chodbou do své pracovny. Na telefonních dotazech zjistil číslo Eberhardtovy pekárny, Všeobecné nemocnice v Brémách a kliniky Arkadie v Delmenhorstu. Nejdřív zavolal do pekařství. Eberhardtova sekretářka byla nanejvýš ochotná.

"Pan Eberhardt je bohužel na dovolené. Ne, není možné se s ním spojit, jel na svou obvyklou zimní cestu po Karibském moři s paní Eberhardtovou. Vráti se za čtyři týdny. Mohu vám nějak pomoci?"

Právnick ji ujistil, že nemůže, a zavěsil.

Potom zavolal do nemocnice v Brémách a žádal personální oddělení.

"U telefonu úřad sociálního zabezpečení, oddělení důchodů," řekl zdvořile. "Rád bych si potvrdil, že u vás pracuje ošetřovatel jménem Hartstein."

Nastala potulka, zatímco dívka hledala v seznamu zaměstnanců.

"Ano, máme kartu," řekla, "je to David Hartstein."

"Děkuji vám," řekl právník v Norimberku a zavěsil.

Pak zavolal znovu stejné číslo a žádal registraci pacientů.

"U telefonu sekretariát Eberhardtovy pekařské společnosti," řekl. "Chtěl bych se zeptat na zdravotní stav našeho zaměstnance, který u vás ležel s nádorem žaludku. Můžete mě informovat? Rolf Günther Kolb."

Další pauza. Dívka v registraci vytáhla spis Rolfa Günthera Kolba a podívala se na první stránku.

"Byl propuštěn," odpověděla volajícímu. "Jeho stav se zlepšil natolik, že mohl být převezen do zotavovny na rekonvalescenci."

"Výborně," řekl právník. "Odjel jsem na svou každoroční dovolenou na lyžích a teď jsem nebyl tak trochu v obraze. Můžete mi říci do které zotavovny?"

"Arkadia v Delmenhorstu," řekla dívka.

Právnick znovu zavěsil a vytočil číslo kliniky Arkadia. Ohlásil se dívčí hlas. Vyslechla dotaz a obrátila se k lékaři, který stál vedle ní. Přikryla mluvítko.

"Je tu dotaz na toho člověka, o kterém jste se mi zmínil, Kolba," řekla.

Lékař vzal telefon.

"Ano," řekl. "Tady je ředitel kliniky, dr. Braun. Co si, prosím, přejete?"

Při vyslovení jména Braun se sekretářka na svého zaměstnavatele překvapeně podívala. Ten ani nemrkl, vyslechl hlas z Norimberka a bez zaváhání odpověděl:

"Lituji, ale pan Kolb opustil minulý pátek odpoledne dobrovolně kliniku. Je to proti předpisům, ale nemohl jsem mu zabránit. Ano, správně, byl sem převezen z nemocnice v Brémách. Nádor žaludku na ústupu."

Chvilí naslouchal, pak řekl:

"Nemáte zač. Jsem rád, že jsem vám pomohl."

Lékař, jehož pravé jméno bylo Rosemayer, zavěsil a vytočil mnichovské číslo. Bez úvodu pravil:

"Někdo volal a ptal se na Kolba. Začalo prověřování."

V Norimberku položil právník sluchátko a vrátil se do obývacího pokoje.

"V pořádku Kolbe, zřejmě jste ten, kdo tvrdíte, že jste."

Miller na něj ohromeně poulil oči.

"Stejně bych vám ale chtěl položit ještě pár otázek. Nemáte nic proti tomu?"

Jeho návštěvník, stále ještě ustrnulý, zavrtěl hlavou.

"Ne, pane."

"Dobrá. Jste obřezaný?"

Miller na něj tupě zíral.

"Ne, nejsem," řekl připitoměle.

"Ukažte," požádal právník klidně.

Miller jen seděl a civěl na něj.

"Ukažte, seržante," vyštěkl právník.

Miller vyskočil ze židle a postavil se do přesného pozoru.

"Zu Befehl!" odvětil a stál jako napjatá struna.

Tři vteřiny stál v pozoru, palce dolů, na švech kalhot, pak si rozeplnul poklopec. Právník si ho krátce prohlédl, pak kývl, aby se zase zapnul.

"Přinejmenším nejste Žid," pravil přívětivě.

Miller - znovu usazený na židli - na něj s otevřenými ústy poulil oči.

"Samosebou, že nejsem Žid," vyhrkl.

"Niméně, staly se případy, že lidi se snažili předstírat, že jsou naši Kameraden. Dlouho jim to nevydrží. Teď mi ale raději vypravujte svůj příběh a já vám budu klást otázky. Jen pro kontrolu. Kde jste se narodil?"

"V Brémách, pane."

"Správně, místo narození je ve vašich materiálech SS. Jen jsem si to ověřil. Byl jste v Hitlerjugend?"

"Ano, pane. Vstoupil jsem tam v roce 1935, když mi bylo deset."

"Vaši rodiče byli národní socialisti?"

"Ano, pane. Oba."

"Co se s nimi stalo?"

"Byli zabiti při tom velkém náletu na Brémy."

"Kdy jste byl přijat do SS?"

"Na jaře 1944, pane. V osmnácti."

"Kde jste byl na výcviku?"

"Výcvikový tábor SS, Dachau, pane."

"Máte pod pravou paží vytetovanou krevní skupinu?"

"Ne, pane. A bylo by to pod levou paží."

"Proč nejste tetován?"

"To bylo tak, pane. Z výcvikového tábora jsme měli mít výstup v srpnu 1944 a pak odejít na první umístění v jednotce zbraní SS. V červenci ale poslali do tábora ve Flossenburku velkou skupinu armádních důstojníků, co se spikli proti Führerovi. Flossenburk žádal okamžité posily z výcvikového tábora v Dachau, protože potřebovali víc personálu. Mě a asi tucet dalších vybrali jako zvlášť schopné a hned nás tam poslali. Přišli jsme o tetování a o oficiální slavnostní výstup. Velitel říkal, že krevní skupina není důležitá, protože nás neposílají na frontu."

Právník Přikývl. V červenci 1944 velitel bezpochyby také věděl, že Spojenci jsou ve Francii a že válka se chýlí ke konci.

"Dostal jste dýku?"

"Ano, pane. Z rukou velitele."

"Co je na ní vyryto?"

"Krev a čest, pane."

"Jaký druh výcviku jste získal v Dachau?"

"Úplný vojenský výcvik, pane, a politickoideologické doplnění školení z Hitlerjugend."

"Naučil jste se písně?"

"Ano, pane."

"Jak se jmenuje kniha pochodů, ze které pochází píseň Horst Wessel?"

"Album Čas boje za národ, pane."

"Kde byl výcvikový tábor v Dachau?"

"Patnáct kilometrů severně od Mnichova, pane. Pět kilometrů od koncentračního tábora stejného jména."

"Jakou jste měl uniformu?"

"Šedo zelenou blůzu a jezdecké kalhoty, vysoké boty, černé výložky, na levé hodnost, černý kovový opasek s přezkou z dělového bronzu."

"Jak vypadala přezka?"

"Hákový kříž uprostřed a okolo nápis - Má čest je věrnost, pane."

Právník vstal a protáhl se. Zapálil si doutník a zvolna přešel k oknu.

"A teď mi povězte o táboru ve Flossenburku, seržante Kolbe. Kde byl?"

"Na hranicích Bavorska a Duryňska, pane."

"Kdy byl otevřený?"

"V roce 1934, pane. Jako jeden z prvních pro ty hajzly, co stáli proti Führerovi."

"Jak byl velký?"

"Za mých časů tři sta metrů na tři sta. Kolem bylo devatenáct strážných věží s těžkými i lehkými kulomety. Apel měřil asi sto dvacet metrů na sto čtyřicet. Panebože, co jsme si tam užili s těma židákama..."

"Držte se věci," vyštěkl právník. "Jaké bylo ubytování?"

"Čtyřicet baráků pro vězně, kuchyň, umývárna a nemocnice a různé dílny."

"A pro strážné SS?"

"Dvě ubytovny, obchod a bordel."

"Jak se likvidovala těla zemřelých?"

"Před dráty bylo malé krematorium. Z tábora se do něj šlo podzemní chodbou."

"Co tam bylo za práci?"

"Práce v kamenolomu, pane. Kamenolom byl taky venku za dráty, obehnaný ostnatým drátem a s vlastními hlídacími věžemi."

"Kolik tam bylo obyvatel koncem roku 1944?"

"Asi kolem 16 000 vězňů, pane."

"Kde byla kancelář náčelníka?"

"Za dráty, pane. Vpůli svahu nad táborem."

"Jména náčelníků, kteří se tam vystřídali."

"Než jsem tam přišel já, tak tam byli dva, pane. První byl major SS Karl Kunstler. Po něm nastoupil kapitán SS Karl Fritsch. Poslední byl plukovník SS Max Kögel."

"Jaké bylo číslo politického oddělení?"

"Oddělení dvě, pane."

"Kde bylo?"

"V bloku náčelníka."

"Jaké mělo povinnosti?"

"Zajišťovalo požadavky Berlína, co se týkalo vězňů, s kterými měl být zaveden zvláštní postup."

"Týkalo se to Canarise a dalších spiklenců?"

"Ano, pane. Všichni měli zvláštní postup."

"Kdy se to vykonalo?"

"20. dubna 1945, pane. Američani postupovali Bavorskem nahoru, proto přišly příkazy, aby se to s nima skončilo. Určili na to naši skupinu. Já jsem tenkrát byl čerstvě jmenované štábní seržant, ačkoliv jsem do tábora přišel jako svobodník. Velel jsem jednotce pověřené zvláštním úkolem, co se týkalo Canarise a pěti dalších. Pak jsme zavolali pohřbívací skupinu Židů, aby těla spálila. Jeden z nich byl ten zatracený Hartstein. Potom jsme spálili táborové doklady. Dva dny na to jsme dostali rozkaz odvést vězně na sever. Po cestě jsme se doslechli, že se Führer zabil. Důstojníci nás tam pak nechali, pane. Vězňové začali utíkat do lesů. Pár jsme jich zastřelili, ale nevypadalo to, že by mělo nákou cenu pokračovat v pochodu. Protože byli všude Amíci."

"Poslední otázka o táboru, štábní seržante. Když jste se z kteréhokoli místa v táboře podíval vzhůru, co jste viděl?" Miller vypadal zmateně.

"Nebe," řekl.

"Hlupáku, myslím dominantu horizontu."

"Jo, ten kopec s troskami hradu?"

Právník přikývl a usmál se.

"Ze čtrnáctého století," řekl. "Dobře, Kolbe, opravdu jste byl ve Flossenburku. A jak jste se tamodtud dostal?"

"To bylo na tom pochodě. Všichni jsme se rozešli. Já jsem potkal svobodníka z armády, kterej nevěděl kudy kam, tak jsem ho praštil po hlavě a vzal jsem mu uniformu. Za dva dny mě pak chytili Amíci. Odkroutil jsem si dva roky v táboře pro válečný zajatce, ale řek jsem jim, že jsem svobodník z armády. Víte přeci, jak to tenkrát bylo, pane. Povídalo se, že Amíci stílejí SS rovnou, jak je viděj. Tak jsem řekl, že patřím do armády."

Právník vydechl oblak doutníkového dýmu.

"Nebyl jste sám, kdo zvolil tento postup. Změnil jste si jméno?"

"Ne, pane. Svoje papíry jsem zahodil, protože by mě usvědčily, že patřím k SS. Ale nenapadlo mě, abych si změnil jméno. Nenapadlo mě, že by někdo hledal štábního seržanta. Tenkrát ani to s tím Canarisem nevypadalo důležitě. Až o moc později začali lidi vyvádět kvůli těm důstojníkům a udělali svatyni z toho místa, kde pověsili ty jejich vedoucí. Ale to už jsem měl vod Spolkový republiky papíry na jméno Kolb. Ale vůbec nic by se nebylo stalo, kdyby na mě byl nepřišel ten lapiduch, a pak už to bylo úplně jedno, jak jsem se jmenoval."

"To je pravda. Ještě si probereme něco z toho, co byste měl znát. Začnete tím, že mi zopakujete přísahu věrnosti Führerovi," řekl právník.

Trvalo to celé tři hodiny.

Miller se potil, ale vymluvil se na to, že odešel z nemocnice předčasně a že celý den nejedl.

Teprve po poledni se právník začal tvářit spokojeně.

"A co tedy vlastně chcete?" zeptal se Millera.

"No, víte, pane, když mě teď všichni hledají, potřeboval bych papíry, že nejsem Rolf Günther Kolb. Můžu se změnit, nechat si narůst vlasy, delší knír a najít si práci v Bavorsku nebo někde. Jsem pekař s praxí a lidi potřebujou chleba, no ne?"

Poprvé za celou dobu výslechu právník zaklonil hlavu a srdečně se rozesmál.

"Ano, můj milý Kolbe, lidé potřebují chléb. Dobře, dobře. Poslyšte. Lidé vašeho druhu si málokdy zaslouží, aby se jim věnovala spousta času a námahy. Ale vzhledem k tomu, že máte zřejmě potíže, které jste si nezavinil, a jste dobrý a věrný Němec, udělám, co bude v mých silách. Nemá smysl, abyste dostal jen nový řídičský průkaz. Ten by vám neumožnil získat kartu sociálního zabezpečení, protože k tomu potřebujete rodný list, a ten nemáte. Ale na základě nového pasu můžete tohle všechno dostat. Máte peníze?"

"Nemám, pane. Jsem úplně bez viny. Tři dny jsem jel sem dolu stopem."

Právník mu dal stomarkovou bankovku.

"Tady nemůžete zůstat a bude to trvat nejméně týden, než bude nový pas hotový. Pošlu vás ke svému příteli, který vám pas obstará. Bydlí ve Stuttgartu. Ubytujte se v běžném hotelu a pak za ním zajděte. Povím mu, že přijdete, a bude vás čekat."

Právník něco napsal na kousek papíru.

"Jmenuje se Franz Bayer a tady je jeho adresa. Radši jedte vlakem přímo do Stuttgartu, najděte si hotel a jděte za ním. Kdybyste potřeboval víc peněz, vypomůžte vám. Ale neutrácejte. Zůstaňte v úkrytu a čekejte, až vám Bayer zařídí nový pas. Pak vám najdeme místo v jižním Německu a nikdo vás už nevypátrá."

Miller přijal sto marek a Bayerovu adresu s rozpačitými díky.

"Děkuju vám, pane doktore, jste vopravdu džentlas."

Služebná ho doprovodila ven a Miller šel zpátky k nádraží, hotelu a svému vozu. Za hodinu se hnál ke Stuttgartu, zatímco právník telefonoval Bayerovi, že má k večeru očekávat Rolfa Günthera Kolba, prchajícího před policií.

Tehdy nebyla mezi Norimberkem a Stuttgartem dálnice a za jasného slunečného dne byla silnice vedoucí přes svěží zeleň frankých plánů do lesnatých kopců a údolí Württenberska pitoreskní. Za mrazivého únorového odpoledne, kdy se v prohlubních na povrchu silnice třpytil led a v údolích se převalovala mlha, byla kroutící se stužka asfaltky mezi Ausbachem a Crailsheimem vražedná. Těžký jaguár dvakrát málem sklouzl do příkopu a dvakrát se Miller musel napomenout, že nikam nespíchá. Bayer, muž, který věděl, jak obstarat falešný pas, mu neutěče.

Do cíle dorazil za tmy a našel malý hotel na předměstí, s nočním vrátným a s garáží vzadu za hotelem. Od vrátného dostal plán města a Bayerovu ulici našel v Ostheimu, v pěkně položené oblasti nedaleko vily Berg, v jejíchž zahradách se princové z Württenberku za teplých letních nocí bavili se svými dámami.

Podle mapy jel do klínu hor, které rámuje střed Stuttgartu, a zaparkoval auto asi dva kilometry od Bayerova domu.

Naklonil se, aby zamkl dveře na straně řidiče, a tím se stalo, že nepostřehl ženu středního věku, která se vracela domů z každotýdenní schůzky výboru přátel nemocnice.

V osm hodin večer napadlo norimberského právníka, že by měl raději Bayerovi zavolat a ujistit se, že prchající Kolb bezpečně dorazil. Telefon zvedla Bayerova manželka.

"Ano, ano, ten mládenec? Šel s mým manželem někam na večeři."

"Volám jen, abych se ujistil, že bezpečně a ve zdraví dojel," řekl právník přívětivě.

"Takový milý mládenec," bublala vesele paní Bayerová. "Potkala jsem ho, když parkoval auto. Zrovna jsem se vracela z výboru přátel nemocnice. Parkoval ale hrozně daleko od našeho domu. Asi zabloudil. Ve Stuttgartu se snadno zabloudí... Tolik zatáček a jednosměrných ulic..."

"Promiňte, paní Bayerová," přerušil ji právník. "Ten člověk s sebou neměl svůj volkswagen. Přijel vlakem."

"Kdepak," řekla paní Bayerová, šťastná, že může dokázat, že to ví lépe. "Přijel autem. Takový milý mládenec a takové pěkné auto. Tomu určitě děvčata nedají pokoj..."

"Paní Bayerová, dobře poslouchajte. A dejte pozor. Jaké to bylo auto?"

"Já nevím jaká značka samozřejmě. Ale bylo to sportovní auto. Dlouhé černé se žlutým pruhem na každé straně..."

Právník praštil s telefonem, pak ho znovu zvedl a vytočil číslo do Norimberku. Mírně se potil. Dovolal se do hotelu a ohlásil číslo pokoje. Sluchátko bylo zvednuto a známý hlas řekl:

"Haló."

"Mackensene," vyštěkl Werwolf, "okamžitě sem přijďte. Našli jsme Millera."

13.

Franz Bayer byl právě tak obtulstlý a kulatý a veselý jako jeho manželka. Když ho Werwolf upozornil, že má očekávat muže pronásledovaného policií, přivítal Millera ve dveřích, hned jak se dostavil, po osmé hodině.

V hale ho představil své manželce, která pak odběhla do kuchyně.

"Tak," řekl Bayer, "jestlipak jste už někdy byl ve Württenberku, milý Kolbe?"

"Přiznávám, že ne."

"My se totiž chlubíme tím, že jsme velice pohostinní. Určitě byste se rád najedl. Už jste dnes vůbec jedl?"

Miller mu řekl, že ani nesnídal ani neobědval, protože seděl celé odpoledne ve vlaku. Bayer vypadal pohoršeně.

"Panebože, to je hrozné. Musíte se najíst. Víte co, skočíme si do města a pořádně se navečeříme. Nesmysl, chlapče. To je to nejmenší."

Odkolébál se dozadu do domu, aby sdělil manželce, že vezme hosta na večeři do Stuttgartu, a za deset minut mířili v Bayerově voze do středu města.

Z Norimberku do Stuttgartu trvá cesta po staré dálnici E 12 nejméně dvě hodiny, a to když se jede hodně rychle. A Mackensen toho večera jel hodně rychle. Půl hodiny potom, co ho Werwolf zavolal, vyzbrojen přesnými instrukcemi a Bayerovou adresou, byl na cestě. Dojel v půl jedenácté a šel rovnou k Bayerovým.

Paní Bayerová, rozčilená dalším Werwolfovým telefonátem, v němž jí sdělil, že Kolb není ten, za koho se vydává, a že ve skutečnosti je možná policejní informátor, byla vyděšená a rozechvělá, když Mackensen přijel. Jeho strohé vystupování ji rozhodně nemohlo uklidnit.

"Kdy odešli?"

"Asi ve čtvrt na devět," zasténala.

"Řekli, kam půjdou?"

"Ne. Franz jen povídal, že ten mládenec celý den nejedl a že ho vezme na večeři do restaurace do města. Já jsem se nabízela, že mohu něco připravit doma, ale Franz hrozně rád chodí do restaurace. Každá záminka mu je dobrá..."

"Ten Kolb. Říkala jste, že jste ho viděla zaparkovat. Kde to bylo?"

Popsala ulici, kde stál jaguár a jak se tam Mackensen dostane. Mackensen se na chvíli hluboce zamyslel.

"Mohla byste odhadnout, do které restaurace by ho váš manžel mohl vzít?" zeptal se.

Chvíli uvažovala.

"Nejradši chodí do restaurace U tří Maurů na Friedrich Strasse," řekla. "Vždycky to nejdřív zkusí tam."

Mackensen se s ní rozloučil a jel dva kilometry k zaparkovanému jaguáru. Pečlivě si ho prohlédl, aby se ujistil, že ho pozná, až ho zase uvidí. Byl na vahách, jestli má zůstat a počkat na Millerův návrat. Ale Werwolfovy příkazy zněly najít Millera a Bayera, varovat příslušníka Odessy a poslat ho domů a pak se postarat o Millera. Z toho důvodu nezatelefonoval ke Třem Maurům. Kdyby teď varoval Bayera, upozornil by Millera, že ho odhalili, a dal by mu možnost, aby zase zmizel.

Mackensen se podíval na hodinky. Bylo za deset minut jedenáct. Nasedl zase do svého mercedesu a zamířil do středu města.

V malém a zapadlém obskurním hotelu v tmavých uličkách Mnichova odpočíval Josef beze spánku na posteli, když ho zavolali z recepcie, že mu přišel telegram. Šel dolů a přinesl si ho do pokoje.

Usadil se na vratkou židli, roztrhl žlutou obálku a přelétl očima dost dlouhý obsah. Stálo tam:

"Zde jsou ceny, které můžeme přijmout u zboží žádaného zákazníkem:

Celer: 481 marek, 53 pfeniky

Melouny: 262 marky, 17 pfeniků

Pomeranče: 627 marek, 24 pfeniků

Grapefruity: 313 marek, 88 pfeniků

Seznam ovoce a zeleniny byl dlouhý, ale všechny uvedené druhy zboží se běžně vyvážely z Izraele a telegram zněl jako odpověď na dotaz berlínského zástupce exportní společnosti. Veřejná mezinárodní telegrafní síť nebyla spolehlivá, ale západní Evropou prochází denně taková spousta telegramů, že jsou prakticky nekontrolovatelné.

Josef ignoroval slova a sepsal čísla do dlouhé řady. Zmizely pětímístné číselné údaje, do nichž se dělily marky a pfeniky. Když je měl všechny na jedné řádce, rozdělil je po šesti. Z každé šestimístné skupiny odečetl datum, 20. únor 1964, které napsal jako 20264. Výsledkem zase bylo šestimístné součísli.

Šifra byla jednoduchá, založená na paperbackovém vydání Websterova Slovníku Nového světa, který vydalo nakladatelství Lidová knihovna v New Yorku. První tři čísla ve skupině znamenala stránku knihy, čtvrté číslo mohlo být jakékoli od jedničky k devítce. Liché číslo znamenalo sloupec jedna, sudé sloupec dva. Poslední dvě čísla označovala počet slov shora ve sloupci. Josef pracoval soustředěně půl hodiny, pak přečetl vzkaz a položil hlavu do dlaní.

Za třicet minut byl u Leona v jeho domě. Vedoucí mstitelské skupiny se podíval na vzkaz a zaklel.

"Moc mě to mrzí," řekl konečně. "To jsem nemohl vědět."

Oba muži totiž netušili, že Mossad v uplynulých šesti dnech získal tři drobné informace. Jedna byla od izraelského agenta v Buenos Aires, že někdo poukázal osobě nazvané Vulkán obnos rovnající se miliónu německých marek, aby "mu umožnil dokončit další etapu výzkumu".

Druhá byla od židovského úředníka švýcarské banky, o níž se vědělo, že obvykle zařizuje finanční převody tajných nacistických fondů, z nichž se platí mužům z Odessy v západní Evropě. Zpráva zněla, že do banky byl převeden milión marek z Bejrútu a že si tento obnos vyzdvihl v hotovosti muž, který měl v bance už deset let konto na jméno Fritz Wegener.

Třetí byla od egyptského plukovníka ve významném postavení v bezpečnostním aparátu střežícím továrnu 333, který - motivován značnou finanční částkou zajišťující mu pohodlné stáří - hovořil několik hodin v Římě v hotelu s mužem z Mossadu. Plukovník mu sdělil, že projektu raket chybí už jen spolehlivý řídicí systém, na němž se pracuje ve výzkumu a v konstrukci jedné továrny v západním Německu, a že ten projekt stojí Odessu milióny marek.

Tyhle tři zlomky informací byly vloženy do počítačové databanky profesora Youvela Neemana, izraelského génia, který jako první vědecky zpracoval na počítači analýzu zpravodajské služby a později se stal otcem izraelské atomové bomby.

Tam, kde by lidská paměť selhala, bzučící mikroobvody tyhle tři kousíčky informací spojily a ohlásily, že až do odhalení svou ženou v roce 1955 užíval Roschmann jméno Fritz Wegener.

Josef se otočil na Leona v jejich podzemním hlavním stanu.

"Zůstanu tady. Nehnu se od telefonu. Sežen mi silný motocykl a ochranné oblečení. Potřebuju to do hodiny. Až se ozve ten tvůj drahocenný Miller, musím se k němu dostat co nejdříve."

"Jestli na něj přišli, tak to stejně nestačíš," řekl Leon. "Není divu, že mě varovali, abych se držel stranou. Jestli se jen trochu přiblíží k tomu člověku, tak ho zabijou."

Když Leon odešel, přečetl si Josef znovu důkladně rozšifrovaný telegram z Tel Avivu.

Zněl:

NEJVYŠŠÍ POHOTOVOST STOP NOVÁ INFORMACE DOKAZUJE ZÁSADNÍ A VÝZNAMNÝ ÚSPĚCH
NĚMECKÉHO PRŮMYSLNÍKA OPERUJÍCÍHO NA VAŠEM ÚZEMÍ STOP KRYCÍ JMÉNO VULKÁN STOP
PRAVDĚPODOBNĚ TOTOŽNÝ S ROSCHMANEM STOP OKAMŽITĚ NESAĎTE MILLERA STOP NAJDĚTE A
ZLIKVIDUJTE STOP KORMORÁN

Josef seděl u stolu a začal přepečlivě čistit a nabíjet svou automatickou pistoli Walther PPK. Každou chvíli se podíval na mlčící telefon.

Během večere byl Bayer báječný hostitel, vyprávěl vtipy a řval smíchy. Miller se několikrát pokusil zavést hovor na

nový pas.

Bayer ho pokaždé pořádně plácl do zad, řekl, že si nemá dělat starosti a dodal:

"Nechte to na mně, chlapče, nechte to na Franzi Bayerovi."

Ukazovákem si poklepal na nos, zamrkal a roztékal se veselím.

Osm let novinařiny naučilo Millera jedné věci: pít a udržet si střízlivou hlavu. Nebyl ale zvyklý na bílé víno, kterým krmí mohutně zapíjeli. Bílé víno má jednu výhodu, když se člověk snaží někoho opít. Přinášeji ho v kbelících s ledem a studenou vodou a Millerovi se třikrát podařilo vylít celou sklenku do kbelíku, zatímco se Bayer díval na druhou stranu. Než došli k moučniku, urazili dvě lahve výborného studeného bílého rýnského a z Bayera, vtěsnaného do přiléhavého saka s kostěnými knoflíky se pot jen lil. To zvýšilo jeho žízeň a objednal třetí láhev vína.

Miller předstíral úzkostlivou starost, že je vyloučené obstarat nový pas a že ho zavrou za události ve Flossenburku z roku 1945.

"Budete potřebovat moje fotografie, vidíte," ptal se ustaraně.

Bayer se zachechtal.

"Jo, pár fotografií. To není žádný problém. Můžete si je obstarat v některé budce, co fotografuje automaticky, třeba na nádraží. Počkejte dokud vám trochu nenarostou vlasy a nezhoustne knír a nikdo na světě vás nepozná."

"A co potom?" žasl Miller.

Bayer se předklonil a položil mu kolem ramen tlustou paži. Miller cítil na tváři zápach vína a tlustých se mu u ucha zalykal smíchy.

"Pak je pošlu mému kamarádovi a za tejdén přijde pas. S pasem pro vás dostaneme řidičák - samosebou, že musíte udělat zkoušku - a kartu sociálního pojištění. Co se týče ouřadů: zrovna jste se vrátil domů po patnácti letech v zahraničí. Bez problémů, kamaráde, netrap se."

Bayer začínal být sice opilý, ale stále ještě ovládal jazyk. Odmítal prozradit víc a Miller se bál příliš ho nutit, mohl by začít podezřívát, že s jeho mladým přítelem není něco v pořádku, a úplně zmlknout.

Ačkoliv měl ohromnou chuť na kávu, odmítl ji, aby po ní Franz Bayer nevystřízlivěl. Tlustých zaplatil za večeři z napěchované náprsní tašky a zamířili k šatně. Bylo půl jedenácté.

"Byl to báječný večer, pane Bayere. Moc vám děkuju."

"Franz, Franz," supěl tlustých, když si s námahou navlékal kabát.

"To by tak asi bylo všechno, co může Stuttgart nabídnout z nočního života," podotkl Miller, když si také bral plášť.

"Cha, hlupáčku. To bys koukal. Máme tu malé velkoměsto, abys věděl. Půl tuctu prima kabaretů. Chtěl by ses kouknout?"

"Že byste tu měli kabarety se striptýzem a vším takovým?" valil oči Miller.

Bayer se svíjel smíchy.

"To bych řekl. Nejsem proti tomu podívat se, jak se ty slečinky svlíkají."

Bayer dal šatnáře pěkné spropitné a vykolébal se ven.

"Které noční podniky jsou ve Stuttgartu?" nevinně se ptal Miller.

"No, počkej. Máme tu Moulin Rouge, Balzac, Imperial a Saguara. Pak Madeleine v Eberhard Strasse..."

"Eberhardt? Panebože, to je náhoda. To byl můj šéf v Brémách, ten co mi pomoh z toho maléru a poslal mě za tím právníkem do Norimberka."

"Dobře. Výborně. Deme tam," řekl Bayer a šel první ke svému vozu.

Mackensen došel k Třem Maurům ve čtvrt na dvanáct. Zeptal se vrchního dohlížejíciho na odchod posledních hostů.

"Pan Bayer? Ano, byl tady. Odešel asi před půl hodinou."

"Měl s sebou někoho? Vysokého člověka s krátkými hnědými vlasy a knírkem?"

"Ano, ano. Pamatuju se na ně. Seděli támhle v koutě."

Mackensen vtiskl do mužovy nezdráhající se dlaně dvacetimarkovou bankovku.

"Musím pana Bayera najít. Je to otázka života a smrti. Jeho manželka... náhlý kolaps..."

Tvář vrchního se účastně nakrabatila.

"Bože, to je strašné."

"Víte, kam šli odtud?"

"Bohužel nevím," řekl vrchní. Zavolal jednoho z mladších číšníků. "Hansi, ty jsi obsluhoval pana Bayera a jeho hosta. Zmínili se, jestli ještě někam půjdou?"

"Ne," řekl Hans. "Neslyšel jsem, že by říkali, že někam půjdou."

"Mohl byste to zkusit v šatně," radil vrchní. "Šatnářka třeba něco zaslechla."

Mackensen se otázel dívky v šatně. Potom požádal o příručku pro turisty Kam jít ve Stuttgartu. V oddíle o kabaretech bylo půl tuctu názvů. Uprostřed sešitu byla mapa středu města. Vrátil se ke svému autu a zamířil k prvnímu jménu na seznamu.

Miller a Bayer seděli u stolu pro dva v nočním klubu Madeleine. Bayer měl druhou velkou whisky a s vyvalenýma očima civěl na pěkně vyvinutou mladou ženu kroužící boky uprostřed sálu, zatímco si rozepínala háčky podprsenky. Když konečně podprsenka spadla, dloubl Bayer Millera loktem do žeber.

Třepotal se smíchem.

"Pěkně páreček holoubátek, co, chlapče, pěkně páreček," kuckal potěšeně.

Bylo už dost po půlnoci a alkohol Bayera zmáhal.

"Koukněte, pane Bayere, já mám strach," šeptal Miller. "Chci říct, víte přece, že po mně jdou. Jak brzy mi můžete udělat ten pas?"

"Můj milej Rolfe, už jsem ti to vysvětlil. Nemusíš se ničeho bát. Nech to na starým Franzovi." Zamrkal. "A já ty pasy přece nedělám. Jenom pošlu fotky kamarádovi, co je dělá, a za tejdén přijde pas. Bez problémů. A teď se napij se starým dobrým Franzem."

Zvedl buclatou ruku a luskl prsty. "Vrchní, ještě jednu rundu."

Miller se opřel a uvažoval. Kdyby měl čekat, než mu narostou vlasy, aby se pak dal vyfotografovat na pas, mohlo by to trvat pár týdnů. A z Bayera nedostane jméno a adresu falzifikátora žádným podfukem. Může být opilý, ale ne tak opilý, aby vybreptal svůj kontakt.

Před koncem prvního čísla exhibice tlust'ocha z baru nedostal. Když konečně vykročili na studený noční vzduch, byla víc než jedna po půlnoci. Bayer stál na nejistých nohou, jednu paži kolem Millerových ramen a po náhlém závanu chladného vzduchu mu bylo ještě hůř.

"Já vás radši odvezu sám," řekl Miller Bayerovi, když přicházeli k autu zaparkovanému u chodníku.

Vzal Bayerovi z kapsy klíče od vozu a pomohl neprotestujícímu tlust'ochovi na sedadlo. Zaklapl za ním dveře, obešel vůz k místu pro řidiče a nastoupil. V tu chvíli zpoza rohu zabočil šedivý mercedes a dvacet metrů od nich prudce zabrzdil.

Mackensen, který už propátral pět nočních podniků, hleděl na číslo auta, startujícího od chodníku před Madeleine.

Bylo to číslo, které mu dala paní Bayerová. Vůz jejího manžela. Nastartoval a pustil se za ním.

Miller zápasil s hladinou alkoholu ve své krvi a řídil opatrně. Poslední, co potřeboval, bylo, aby ho zastavila policejní hlídka a přezkoušela ho na alkohol. Nejel zpátky k Bayerovu domu, ale do svého hotelu. Bayer po cestě klímal, hlava mu padala dopředu a četné tučné brady se mu rozprostíraly po límci a kravatě jako zástěrka.

Před hotelem do něj Miller dloubl, aby se probudil.

"Franzi," řekl, "kamaráde, pojď dáme si ještě panáka na dobrou noc."

Tlust'och se rozhlížel.

"Musím domů," brblal. "Žena čeká."

"Jenom jednu skleničku, na závěr večera. Dáme si decinku a popovídáme o starých časech."

Bayer se opile usmál.

"Vo starejch časech. Tenkrát jsme se měli, Rolfe."

Miller vystoupil a obešel vůz, aby tlust'ochovi pomohl na chodník.

"Báječný čas," řekl, když pomáhal Bayerovi přes chodník a do dveří. "Pojď, popovídáme si o starejch časech."

Dole v ulici mercedes zhasl světla a splynul se šedými stíny ulice. Miller měl klíč od pokoje v kapse. Noční vrátný za přepážkou klímal. Bayer začal breptat.

"Pssst," napomenul ho Miller, "musíš být zticha."

"Musím bejt zticha," opakoval Bayer a podobaje se slonu sunul se po špičkách ke schodišti.

Zachichotal se sám sobě, jak hezky žertuje. Naštěstí byl Millerův pokoj v prvním poschodí, jinak by tam byl Bayer nedokázal vylézt. Miller otevřel dveře, rozsvítil a pomohl Bayerovi do jediného křesla v místnosti, tvrdého s rovným opěradlem a dřevěnými bočnicemi.

Mackensen venku na ulici stál proti hotelu a pozoroval tmavé průčelí. Ve dvě hodiny ráno se nikde nesvítilo. Když rozsvítil Miller, zjistil Mackensen, že to je v prvním poschodí pravého křídla hotelu.

Rozvažoval, jestli má jít rovnou nahoru a praštit Millera, jakmile by otevřel dveře. Dvě věci ho odradily. Skleněnými dveřmi zahlédl, že noční vrátný, probuzený Bayerem dusajícím kolem jeho přepážky, okouní po hale. Bezpochyby by si všiml, že někdo, kdo tu nebydlí, míří ve dvě hodiny ráno nahoru po schodech, a později by ho policii přesně popsal.

Další, co ho odradilo, byl Bayerův stav. Pozoroval, jak Miller tlust'ochovi pomáhal přes chodník, a věděl, že by ho nedopravil dost rychle z hotelu, až by Millera zabil. Kdyby policie Bayera zadržela, byly by potíže s Werwolfem.

Ačkoliv na to nevypadal, byl Bayer pod svým pravým jménem muž velmi hledaný a v Odesse významný.

A ještě něco přesvědčilo Mackensena, aby zvolil výstřel do okna. Proti hotelu byla konstrukce rozestavěné budovy. Kostra a podlaží už stály a do prvního a druhého patra vedlo hrubé betonové schodiště. Mohl počkat, Miller nikam neodejde. Cílevědomě se vrátil ke svému vozu a lovecké pušce zamčené v kufru.

Bayer ten úder vůbec nečekal. Jeho reakce byly zpomalené alkoholem a neměl šanci. Miller předstíral, že hledá láhev whisky, otevřel dveře šatníku a vytáhl svou rezervní vázanku. Měl jen dvě - tu druhou na sobě. Tu svlékl také.

Nikdy neměl příležitost uplatnit údery, kterým se - spolu se svými kolegy vojíny - učil před deseti lety v tělocvičně ve vojenském výcvikovém táboře, a nebyl si docela jist, jak jsou účinné. Mohutnost Bayerova zátylku vypadala zezadu jako růžové pohoří, když tam tlust'och seděl v křesle a huhlal: "dobrý starý časy, vohromný starý časy..." a proto Miller udeřil vší silou.

Nebyl to úder, který by Mackensena vyřídil, protože hrana Millerovy ruky byla měkká a nezkušená a Bayerův krk byl izolován vrstvami tuků. Ale stačil. Než si muž z Odessy pročistil zmámený mozek, byla obě jeho zápěstí pevně přivázána k dřevěným opěradlům křesla.

"Co do prdele...?" zachroptěl a potřásl hlavou, aby setřásl zmalátnělost.

Neměl kravatu - tou byl připoután jeho levý kotník k noze křesla pravý kotník byl přivázán šňůrou od telefonu.

Zamžoural na Millera nad sebou a v malých kulatých očích mu svítalo poznání. Jako všechny jeho druhy, pronásledovala i Bayera noční můra, které se nikdy úplně nezbavil.

"Vocud' mě nemůžete dostat," řekl. "Nepodaří se vám odvézt mě do Tel Avivu. Nic mi nedokážete. Vašich lidí jsem se nikdy nedotk..."

Jeho slova umlčel pár srolovaných ponožek vecpaných mu do úst a kolem obličeje mu Miller ovázal vlněný šátek, dar od starostlivé matky. Žlučovitě oči civěly vztekale z vlněného vzoru.

Miller si přitáhl židli, obrátil ji a obkročmo se na ni posadil, tvář měl půl metru od obličeje svého vězně.

"Poslouchej, ty pupkáči. Za prvé nejsem izraelský agent. Za další tě nikam nepovezu. Zůstaneš přesně tady a přesně tady budeš mluvit. Rozumíš?"

Franz Bayer na něj místo odpovědi zíral nad šátkem. Oči mu už rozverně nesvítily. Byly zarudlé jako oči vztekého kance.

"Co chceš a co budu mít ještě dneska v noci, je jméno a adresa člověka, který vyrábí cestovní pasy pro Odessu."

Rozhlédl se, objevil stojací lampu na nočním stolku a přenesl ji k židli.

"A teď, Bayere, nebo jak se jmenuješ, ti vytáhnu roubík. Budeš mluvit. Jestli se pokusíš křičet, praštím tě tímhle přes hlavu. Nezáleží mi na tom, jestli ti ji rozmlátím. Jasně?"

Miller nemluvil pravdu. Ještě nikdy nezabil člověka a netoužil s tím teď začít.

Pomaloučku uvolnil šátek a vytáhl ponožky z Bayerových úst, v pravé ruce držel lampu napřaženou nad Bayerovu hlavou.

"Ty parchante," syčel Bayer. "Jsi špeh. Ze mě nic nedostaneš."

Ještě ani nedomluvil a ponožky se ocitly zpátky v jeho nadouvajících se tvářích. Šátek mu znovu ovinul obličej.

"Že ne?" řekl Miller. "Uvidíme. Začneme s prsty a uvidíme, jak se ti to bude líbit."

Uchopil malíček a prsteníček Bayerovy pravé ruky a zvrátil je, až byly skoro kolmé. Bayer se zmítal v křesle, že se málem překotilo. Miller vyrovnal křeslo a uvolnil tlak na prsty.

Znovu vyndal roubík.

"Můžu ti zlámat každý prst na obou rukou, Bayere," syčel. "Pak vyšroubuju žárovku z lampy, zapnu ji a strčím ti do objímky ocas."

Bayer zavřel oči a po tvářích mu stékaly proudy potu.

"Ne, elektrody ne. Ne, elektrody ne. Tam ne," mumlal.

"Ty víš, jaké to je, co?" řekl Miller s ústy pár centimetrů od Bayerova ucha.

Bayer zavřel oči a tiše zasténal. Věděl, jaké to je. Před dvaceti lety byl jedním z těch, kteří ve sklepení pod věznicí Fresnes v Paříži na kaši rozmlátili "Bílého králíka", velitele peruti Yeo Thomase. Věděl až příliš dobře, jaké to je, ale ne z pozice oběti.

"Mluv," zasyčel Miller. "Padělatel, jak se jmenuje, kde bydlí."

Bayer zavrtěl pomalu hlavou.

"Nemůžu," zašeptal. "Zabijou mě."

Miller mu znovu ucpal ústa. Uchopil Bayerův malíček, zavřel oči a trhnul. Kost praskla v kloubu. Bayer se vzepnul v křesle a pozvracel roubík. Miller smetl zvratky, než se Bayer mohl udusit. Tlustý chova hlava se prudce předklonila a nákladná večere spolu se dvěma lahvemi vína a několika dvojíty skotskými se mu vylila přes sako do klína.

"Mluv," řekl Miller. "Máš ještě sedm prstů."

Bayer měl zavřené oči a polkl.

"Winzer," řekl.

"Kdo?"

"Winzer. Klaus Winzer. Ten dělá pasy."

"Je to profesionální padělatel?"

"Je to tiskař."

"Kde? V kterém městě?"

"Zabijou mě."

"Já tě zabiju, jestli mi to nepovíš. Ve kterém městě?"

"V Osnabrücku," zašeptal Bayer.

Miller znovu zavázal Bayerovi ústa a přemýšlel. Klaus Winzer, tiskař z Osnabrücku. Šel pro svou aktovku, v níž měl deník Salomona Taubera a různé mapy, a vytáhl automapu Německa.

Dálnice do Osnabrücku, daleko na severu, v Severním Porýní/Vestfálsku vedla Mannheimem, Frankfurtem, Dortmundem a Münsterem. Byla to čtyř nebo pětihodinová cesta, podle stavu silnice. Byly skoro tři hodiny ráno, 21. února.

Naproti, přes ulici se Mackensen klepal zimou ve své skrýši na druhém poschodí rozestavěné budovy. V pokoji nad ulicí, první poschodí v průčelí hotelu, se stále svítilo. Neustále přebíhal očima od osvětleného okna k domovním dveřím. Alespoň kdyby už Bayer vyšel, myslel si, mohl by dostat Millera, až bude sám. Nebo kdyby vyšel Miller, střelil by ho kousek dál v ulici. Nebo kdyby někdo otevřel okno, aby vyvětral a nadýchal se čerstvého vzduchu. Znovu se rozklepal zimou a sevřel těžkou pušku Remington 300. Ze vzdálenosti třiceti metrů je to s takovouhle puškou bez problémů. Mackensen mohl čekat, byl to trpělivý člověk.

Miller si ve svém pokoji tiše sbalil věci. Potřeboval Bayera uzemnit alespoň na šest hodin. Možná že bude příliš vyděšený, než aby varoval své šéfy, že prozradil padělatele. Ale nedalo se na to spolehnout.

Posledních pár minut strávil Miller utahováním pout a roubíku, aby se Bayer nemohl hýbat a byl zticha. Pak opatrně položil křeslo na bok, kdyby se Bayer převrátil i s křeslem, rána by někoho přivolala. Telefonní šňůra byla vytržena ze zdi. Naposledy se rozhlédl po pokoji, vyšel a zamkl za sebou dveře.

Byl už téměř u schodiště, když ho něco napadlo. Noční vrátný je možná viděl, jak spolu jdou do schodů. Co by si pomyslel, kdyby teď Miller šel dolů sám, zaplatil účet a odejel? Zarazil se a pak zamířil k zadnímu traktu hotelu. Na konci chodby bylo okno přímo nad nouzovým východem. Otevřel západku a vylezl na požární žebřík. Za pár vteřin byl na zadním dvorku, u garáže. Malá vrátka vedla do úzké uličky za hotelem.

A za další dvě minuty rázoval pět kilometrů ke svému jaguáru, zaparkovanému necelý kilometr od Bayerova domu.

Alkohol ve spojení s noční aktivitou způsobily, že pocítil zoufalou únavu. Potřeboval se vyspat, ale uvědomoval si, že musí dorazit k Winzerovi dřív, než začne poplach.

Byly skoro čtyři ráno, když nasedal do jaguáru, a půl páté, než dojel zpátky na dálnici vedoucí na sever do Heilbronn a Mannheimu.

Téměř ihned, jak Miller zmizel, začal Bayer, teď už úplně střízlivý, zápolit, aby se osvobodil. Snažil se předklonu tak hluboko, aby dosáhl zuby přes ponožku a šátek na pouta, která mu vázala zápěstí ke křeslu. Ale byl tak tlustý, že se nemohl dostatečně sklonit a ponožka mu bránila sevřít zuby. Každých pár minut musel přestat a zhluboka se nadýchnout nosem.

Kroutil se a tahal za pouta na kotnících, ale pouta držela. Nakonec se navzdory bolavému a nateklému malíčku rozhodl, že se vyprostí z pout na zápěstí.

Nedařilo se mu to, ale všiml si stolní lampy, ležící na zemi. Ještě stále v ní byla žárovka a rozbité sklo žárovky stačí na přerážnutí vázanky. Trvalo mu hodinu, než přesunul převržené křeslo přes místnost a než rozbil žárovku.

Mohlo by to znít jednoduše, ale přerážnout střepem pouta na zápěstí jednoduché není. Celé hodiny se pracuje na jediném proužku látky. Z Bayera se řinul pot a stahoval látku kravaty, která vázala jeho tlustá zápěstí. Bylo sedm hodin ráno a nad střechami města začínalo probleskovat světlo, když se uvolnila rozbitým sklem rozdíraná vlákna poutající jeho levé zápěstí. A bylo skoro osm, než levé zápěstí úplně osvobodil.

V té době se Millerův jaguár řítí kolem Kolína nad Rýnem na východ a měl před sebou dalších sto šedesát kilometrů do Osnabrücku. Začalo pršet a přes kluzkou dálnici se valily plástve nepříjemného mokrého sněhu a mesmerické vrčení stěračů ho málem uspalo.

Zpomalil na osmdesát kilometrů raději, než by riskoval, že sjede ze silnice do rozblácených polí po obou stranách vozovky.

Jakmile měl Bayer volnou levou ruku, trvalo mu jen pár minut, než si vytrhl z úst roubík, pak chvíli ležel a v doušcích lapal vzduch. Zápach v místnosti byl úděsný - směs potu, strachu, zvratků a whisky. Rozvázal uzly na pravém zápěstí a škulbl sebou pokaždé, když mu bolest ze zlomeného prstu vystřelila do paže, pak si uvolnil nohy.

První, co ho napadlo, byly dveře, ale ty byly zamčené. Zkusil zatelefonovat, těžce se pohyboval, protože utazená pouta mu umrtvila cit v údech. Nakonec odklopýtal k oknu, prudce odhrnul záclony a trhl okny, aby je otevřel dokořán.

Mackensen ve své střílně naproti v ulici téměř usínal navzdory chladu, když postřehl, že se rozevírají záclony v Millerově okně. Popadl Remingtonku, zacítil, čekal, až postava za sítí záclon rozevřela okna do místnosti, a pak vypálil přímo tomu člověku do obličeje.

Kulka zasáhla Bayera do hrdla a byl mrtev dřív, než se vrávoraající mohutnost jeho postavy zhroutila pozpátku na zem. Třesk pušky mohl být asi minutu připsán výfuku motoru, ale ne víc než minutu. Mackensen věděl, že i v tuto ranní hodinu bude v tu ránu někdo pátrat, co se stalo.

Nezdržovat se, aby se ještě jednou podíval do pokoje přes ulici, seběhl z druhého poschodí dolů po betonových schodech do přízemí. Utíkal zadem, vyhnul se dvěma míchačkám na maltu a hromadě šterku na dvorku. V šedesáti vteřinách po výstřelu byl u svého vozu, hodil pušku do kufru a odjel.

Už když seděl za volantem a vsunoval klíček do zapalování, věděl, že něco není v pořádku. Tušil, že se dopustil chyby. Muž, kterého mu Werwolf uložil zabít, byl vysoký a hubený. V očích mu zůstal dojem, že postava u okna byla tlustá. Z toho, co pozoroval během včerejšího večera, soudil, že to byl Bayer, koho zasáhl.

Ne, že by to byl příliš vážný problém. Když Miller uviděl mrtvého Bayera u sebe na koberci, zaručeně vzal nohy na ramena a utíkal, jak mohl nejrychleji. Proto se vrátí ke svému jaguáru zaparkovanému pár kilometrů odtud.

Mackensenův mercedes zamířil zpátky tam, co naposledy zahlédl jaguára. Vážné starosti začal mít teprve, když zjistil, že místo mezi opelem a nákladním vozem, kde předchozí večer jaguár stál, v tiché vilové ulici, je prázdné.

Mackensen by nebyl mohl být hlavním popravčím Odessy, kdyby byl z těch, kdo snadno propadají panice. Příliš často se už dostal do úzkých. Několik minut seděl za volantem auta, než zareagoval na pravděpodobnost, že je Miller stovky kilometrů daleko.

Jestliže Miller nechal Bayera na živu a odešel, mohlo to být buď proto, že z něj nic nedostal, nebo proto, že z něj něco dostal. V prvním případě se nestala žádná škoda, může Millera zabit později. Není nespěch. Jestliže z Bayera něco dostal, mohla to být jen informace. Jediný Werwolf by věděl, po jaké informaci Miller pátral a kterou mu mohl Bayer poskytnout. Proto zatelefonuje Werwolfovi, ačkoli se ho bojí.

Trvalo mu dvacet minut, než našel telefonní budku. Vždycky u sebe měl kapsu plnou jednomarkových mincí na meziměstské telefony.

Když Werwolf v Norimberku zvedl sluchátko a uslyšel, co se stalo, propadl záchvatu vzteku a chrлил do drátů nadávky na zabijáka, kterého si najal. Uklidnil se teprve za několik vteřin.

"Radím vám, abyste ho našel, vy nemehlo, a rychle. Bůhví, kam teď jel."

Mackensen svému šéfovi vysvětlil, že potřebuje znát, jakou informaci mohl Bayer Millerovi poskytnout, než zemřel.

Werwolf na druhém konci linky chvíli přemýšlel.

"Panebože," vydechl, "padělatel. Zná jméno padělatele."

"Jakého padělatele, šéfe?" ptal se Mackensen.

Werwolf se vzchopil.

"Já se s tím člověkem spojím a budu ho varovat," řekl odměřeně. "Tohle je místo, kam jel Miller."

Nadiktoval Mackensenovi adresu a dodal: "A vy se pusťte hezky rychle do Osnabrücku, hodte sebou tak, jako nikdy.

Najdete Millera na té adrese nebo někde ve městě. Jestli nebude v domě, hledejte jaguára, a tentokrát se nevzdalujte od auta. Miller se k němu vždycky vrací."

Praštil s telefonem, pak ho znovu zvedl a vytočil informace. Když získal číslo, které potřeboval, zavolaal Osnabrück. Mackensen ve Stuttgartu zůstal stát s bručícím sluchátkem v ruce. Pokrčil rameny, položil ho a vrátil se do auta, aby čelil perspektivě dlouhé, úmorné jízdy, po níž bude následovat další "práce". Byl unavený skoro jako Miller, v té době vzdálený kolem čtyřiceti kilometrů od Osnabrücku. Ani jeden z nich nespál čtyřicet hodin a Mackensen dokonce ani nejedl od oběda předchozího dne.

Na kost promrzlý z noční hlídky, toužící po horké kávě s prckem Steinhägera, nasedl znovu do mercedesu a zamířil na sever po silnici do Vestfálska.

14.

Na pohled nebylo na Klausovi Winzerovi nic, z čeho by se dalo soudit, že byl někdy v SS. Za prvé byl hodně pod předepsanou míru metr osmdesát, za druhé byl krátkozraký. Ve čtyřiceti byl obtloustlý a bledý, s chmýřovitými světlými vlasy a nesmělým vystupováním.

Po pravdě řečeno, měl za sebou nejpodivnější kariéru z těch, kdo kdy oblékli uniformu SS. Narodil se roku 1924 jako syn jistého Johanna Winzera, řezníka ve Wiesbadenu, specializovaného na vepřové maso, žoviálního hromotluka, už od počátku dvacátých let oddaného stoupence Adolfa Hitlera a nacistické strany. Z raného dětství si Klaus otce pamatoval, jak se vracel domů z pouličních bitek s komunisty a socialisty.

Klaus byl po matce, a k znechucení svého otce dospíval jako malý, slabý, krátkozraký a mírný. Nenáviděl násilí, sport a členství v Hitlerjugend. Vynikal pouze v jediném, už od svých deseti let miloval krasopis a výrobu iluminovaných rukopisů, činnost, kterou jeho otec považoval za zaměstnání teploušů.

Když se nacisté dostali k moci, řezníkovi se dařilo, protože jako odměnu za služby, které straně prokazoval už od jejich počátků, získal smlouvu na dodávky masa do místních kasáren SS. Nadšeně obdivoval pyšně si vykračující mládež SS a zbožně doufal, že jednoho dne spatří i svého syna v černé a stříbrné Schütz Staffel.

Klaus nejevil žádné podobné sklony a dával přednost chvílím, kdy hloubal nad rukopisy, experimentoval s barevnými inkousty a krásnými písmeny.

Pak přišla válka a na jaře 1942 dovršil Klaus osmnáctý rok, věk, kdy měl narukovat. Na rozdíl od svého rozeřvaného, Židy nenávidějícího otce, s pěstmi jako lopaty, byl Klaus malý, pobledlý a ostýchavý. Při zdravotní prohlídce nesplnil ani požadavky nezbytné k plnění administrativní práce a obvodní komise ho poslala domů. Pro jeho otce to byla poslední kapka.

Johann Winzer nasedl na vlak do Berlína a vydal se za starým kamarádem z pouličních bitek, který vystoupil vysoko na žebříčku SS, s nadějí, že by mohl intervenovat, aby se jeho syn mohl dostat někam, kde by sloužil Říši. Kamarád se snažil, seč mohl, což nebylo mnoho, a tázal se, jestli existuje něco, co mladý Klaus dobře ovládá. Otec zahanbeně doznal, že Klaus umí vyrábět iluminované rukopisy.

Kamarád slíbil, že udělá, co bude v jeho silách, ale než se do toho pustil, zeptal se, jestli by Klaus uměl vyrobit iluminovaný slavnostní pergamen na počest jistého majora SS Fritze Suhrena.

Klaus ve Wiesbadenu učinil, oč byl žádán, a o týden později na slavnosti v Berlíně předložili Suhrenovi jeho kolegové rukopis. Suhren, tehdy velitel koncentračního tábora Sachsenhausen, byl pověřen, aby převzal velení ještě známějšího tábora v Ravensbrücku.

Suhrena popravili Francouzi v roce 1945.

Při předávacím ceremonálu v hlavním stanu RSHA v Berlíně všichni obdivovali nádherně vyrobený rukopis, mezi jinými i jistý nadporučík SS Alfred Naujock. To byl muž, který v srpnu 1939 vedl falešný útok na rozhlasovou stanici v Gliwicích, na německo-polské hranici, tehdy tam nechal ležet mrtvá těla vězňů z koncentračního tábora, oblečená do německých uniforem jako "důkaz", že Poláci napadli Němce - Hitlerova omluva pro invazi do Polska v následujícím týdnu.

Naujock se otázal, kdo rukopis vyrobil, a když mu to pověděli, požádal, aby mladého Klause Winzera přivezli do Berlína.

Než vůbec pochopil, co se děje, byl Klaus Winzer přijat do SS bez jakéhokoli předchozího formálního výcviku, musel složit přísahu věrnosti, další přísahu dodržování tajemství a dozvěděl se, že bude pověřen prací na přísně tajném úkolu Říše. Užaslý wiesbadenský řezník byl v sedmém nebi.

Zmíněný úkol byl tehdy plněn pod dohledem RSHA kancelář 6, sekce F na pracovišti v Dellbrück Strasse v Berlíně. V podstatě to byl projekt velice jednoduchý. SS se pokoušelo padělat stovky tisíc britských pětilibrových bankovek a amerických stodolarových bankovek. Papír vyráběli v říšské továrně na bankovní papír ve Spechthausenu u Berlína a pracoviště v Dellbrück Strasse se pokoušelo o správný vodotisk pro britskou a americkou měnu. Klause Winzera potřebovali pro jeho znalost papíru a inkoustu.

Vtip byl v tom, že chtěli zaplavit Británii a Ameriku falešným oběživem, a tak zruinovat hospodářství v obou zemích. Začátkem roku 1943, když se jim podařilo vyrobit vodotisk na britských pětilibrovkách, přenesli práce na tiskových plotnách do bloku 19 v koncentračním táboře Sachsenhausen, kde pracovali židovští a nežidovští grafologové a grafici podle směrnic SS. Winzerovou povinností bylo kontrolovat kvalitu, protože v SS vězňům nevěřili, podezřívali je, že by se mohli dopustit úmyslné chyby.

Během dvou let se Klaus Winzer od svých svěřenců naučil všechno, co uměli, a stal se z něj mimořádný falzifikátor. Ke konci roku 1944 se práce v bloku 19 soustředila také na přípravu padělaných průkazů totožnosti pro důstojníky SS, aby je mohli použít po pádu Německa.

Začátkem jara 1945 ten malý soukromý svět - svým způsobem šťastný v kontrastu se zmarem zahlcujícím Německo -

skončil.

Podle rozkazu měla být celá operace pod velením jistého kapitána SS Bernarda Krügera přenesena ze Sachsenhausenu do dalekých rakouských hor, kde by tato ušlechtilá činnost pokračovala. Ti, kdo se na ní podíleli, odjeli auty na jih a založili padělatelskou dílnu v opuštěném pivovaru Redl-Zipf v Horním Rakousku. Pár dní před koncem války Klaus Winzer se zlomeným srdcem plakal na břehu jezera, do něhož byly svrženy milióny liber a miliardy dolarů nádherně padělaného oběživa.

Vrátil se do Wiesbadenu a domů. Ve službách SS neměl nikdy nedostatek jídla a ke svému úžasu zjistil, že němečtí civilisté v létě 1945 téměř hladověli. Wiesbaden teď okupovali Američané, a ačkoli měli spoustu jídla, Němci okusovali kůrky. S Klausovým otcem - nyní zapřísáhlým a celoživotním antinacistou - to šlo s kopce. V obchodě, kdysi obloženém šunkami, visel na řadě lesklých háků jen jediný věnec uzenek.

Matka Klaunovi vysvětlila, že se jídlo musí kupovat na lístky, které vydávali Američané. Ohromený Klaus si prohlédl potravinové lístky, zjistil, že se tisknou ve Wiesbadenu, na velmi laciném papíru, vzal si jich hrst a na pár dní se zavřel ve svém pokoji. Když se znovu objevil, podal ustrnulé matce archy amerických potravinových lístků, stačily by je všechny uživit celých šest měsíců.

"Ale jsou falešné," lapala matka po dechu.

Klaus jí trpělivě vysvětlil to, čemu sám upřímně věřil, že nejsou padělané, jsou jen vytištěné na jiném stroji. Otec Klause hájil.

"Chceš tvrdit, hloupá ženská, že potravinové lístky našeho syna jsou horší než ty Yankeeovské?"

Na tento argument neexistovala odpověď, zvláště, když večer usedli k hostině o čtyřech chodech.

O měsíc později se Klaun Winzer seznámil s Otto Klopsem, nevkusně okázalým a sebejistým králem černého trhu ve Wiesbadenu a začali společně podnikat. Winzer vyráběl nekonečné množství potravinových lístků, poukázek na benzín, propustek přes zónu, řidičských průkazů, amerických vojenských propustek, Klops za ně kupoval jídlo, benzín, pneumatiky na nákladní vozy, nylonové punčochy, mýdlo, kosmetiku a šaty. Část kořisti umožnila jemu a Winzerovým pohodlný život, zbytek prodával za ceny černého trhu. Během třiceti měsíců, v létě 1948 byl Klaus Winzer bohatý člověk. Na bankovním kontě měl uloženo pět miliónů marek.

Zděšené matce vysvětloval svou prostou filozofii.

"Doklad není pravý nebo falešný, je buď účinný nebo neúčinný. Jestliže je úkolem propustky umožnit přechod přes stanoviště kontroly a umožní ti ho, je to dobrý doklad."

V říjnu 1948 se Osud dopustil na Klausovi Winzerovi dalšího špinavého triku. Vláda zreformovala měnu a vyměnila staré říšské marky za nové německé marky. Ale místo, aby vyměnila jednu ku jedné, prostě říšské marky zrušila a dala každému rovných tisíc nových marek. Winzer byl zruinovaný. Z jeho majetku nezbylo nic než cary papíru.

Občané, kteří už černý trh nepotřebovali, protože zboží bylo k dostání na normálním trhu, Klopse udali a Winzer musel utéct. Použil svou vlastní propustku, jel do hlavního stanu britské zóny v Hannoveru a zažádal o zaměstnání na pasovém úřadě britské vojenské vlády.

Doporučení od amerických orgánů ve Wiesbadenu, podepsané plukovníkem USAF, bylo vynikající, aby také nebylo, napsal si je sám. Britský major, který s ním vedl pohovor kvůli zaměstnání, položil svůj šálek čaje a řekl žadateli:

"Doufám, že chápete, jak je důležité, aby lidé měli u sebe neustále řádné doklady."

Winzer naprosto upřímně majorovi odpověděl, že to zcela chápe. O dva měsíce později nastal v jeho životě šťastný obrat. Seděl sám v hostinci, upíjel pivo, když se s ním dal do hovoru nějaký člověk. Jmenoval se Herbert Molders. Svěřil Winzerovi, že ho Britové hledají kvůli válečným zločinům a že se potřebuje dostat z Německa. Ale Němcům mohou vydat pasy jen Britové a on se neodvážil o pas požádat. Winzer zabručel, že by se to dalo zařídit, ale že by to stálo peníze.

K jeho překvapení vytáhl Molders pravý diamantový náhrdelník. Vysvětlil, že býval v koncentračním táboře a jeden židovský vězeň se snažil vykoupit si svobodu rodinnými šperky. Molders si šperky vzal, zařídil, aby Žid šel do plynu hned s první skupinou, a proti předpisům si kořist nechal.

Winzer, vyzbrojený Moldersovou fotografií, připravil do týdne pas. Ani ho nezfalšoval. Nepotřeboval ho falšovat. Systém pasového úřadu byl jednoduchý. Žadatelé se dostavili se svými doklady do sekce 1 a vyplnili formulář. Pak odešli a nechali tam své doklady na prověření. Sekce 2 zkoumala křestní listy, průkazy totožnosti a řidičské průkazy, jestli nejsou falešné, kontrolovala seznam válečných zločinců, a jestliže bylo všechno v pořádku, předala doklady třetí sekci spolu se schválením, podepsaným náčelníkem. Když sekce 3 dostala od sekce 2 písemný souhlas, vzala ze sejfu prázdný pas, vyplnila ho, nalepila žadatelovu fotografii a vydala pas žadateli, který se o týden později dostavil. Winzer se nechal přeložit do třetí sekce. Bez potíží vyplnil místo Molderse formulář na jiné jméno, napsal na úřední papír z druhé sekce "Žádosti se vyhovuje" a padělal podpis britského důstojníka.

Šel do druhé sekce, sebral devatenáct žádostí a úředních souhlasů, připravených k vydání, vložil mezi ně Moldersovu žádost i s písemným schválením a odnesl celou hromádku k majorovi Johnsonovi. Johnson zkontroloval, že tam je dvacet úředních souhlasů, otevřel sejf, vytáhl dvacet čistých pasů a předal je Winzerovi. Winzer je náležitě vyplnil, orazítkoval úředním razítkem a předal devatenáct pasů devatenácti šťastným žadatelům. Dvacátý pas si strčil do kapsy. Do registrace bylo založeno dvacet žádostí odpovídajících dvaceti vydaným pasům.

Večer dal Moldersovi nový pas a vzal si diamantový náhrdelník. Našel nové mětier.

V květnu 1949 bylo ustaveno západní Německo a pasové oddělení bylo předáno vládě Dolního Saska se sídlem v Hannoveru. Winzer setrval ve své funkci. Žádné zákazníky neměl. Nepotřeboval je. Každý týden, vyzbrojen fotografií někoho bezvýznamného, zakoupenou u fotografa, pečlivě vyplnil žádost o pas, připojil fotografii, zfalšoval úřední souhlas s podpisem náčelníka druhé sekce (teď už Němce) a s hromádkou žádostí a úředních schválení šel za náčelníkem třetí sekce. Jestliže počet souhlasil, obdržel svazek prázdných pasů. Všechny kromě jednoho dostali praví

žadatelé. Poslední prázdný pas skončil ve Winzerově kapse. Potřeboval už jen úřední razítko. Kdyby ho ukradl, vzbudil by podezření. Vzal si ho na jedinou noc a ráno měl odlitek razítka pasového úřadu vlády Dolního Saska.

Za šedesát týdnů měl šedesát prázdných pasů. Dal výpověď, s ruměncem ostychu přijal chválu svých nadřízených za pečlivou a přesnou úřednickou práci, odjel z Hannoveru, v Antverpách prodal diamantový náhrdelník a v době, kdy za zlato a za dolary se hluboko pod cenou koupilo cokoli, si zařídil v Osnabrücku malou tiskárnu.

S Odessou by se byl nikdy nezapletl, kdyby byl Molders držel pusou. Ale jakmile se Molders ocitl v Madridu, začal se chvástat známostí s někým, kdo dokáže dodat komukoli na požádání pravý západoněmecký pas na falešné jméno.

Koncem roku 1950 navštívil Winzera, který právě začal pracovat v Osnabrücku jako tiskař, "přítel". Winzer nemohl nic než souhlasit. A od té doby, kdykoli se člen Odessy dostal do potíží, Winzer dodal nový pas.

Systém byl naprosto bezpečný. Winzer nepotřeboval nic jiného než fotografii žadatele a jeho věk. Měl v zásobě kopie osobních údajů ve formulářích žádostí nyní uložených v archívu v Hannoveru. Vzal čistý pas, vyplnil osobní údaje už uvedené v některé ze žádostí z roku 1949. Jméno bývalo úplně běžné, místa narození tehdy daleko za železnou oponou, kde se to nedalo ověřit, datum narození odpovídalo skutečnému věku esesmana a pak pas potvrdil razítkem Dolního Saska. Příjemce nový pas podepsal vlastním rukopisem, ale novým jménem.

Obnovení pasu bylo bez problémů. Po pěti letech esesman jednoduše požádal o obnovení pasu v hlavním městě kteréhokoli jiného státu než Dolního Saska. Úředník, například v Bavorsku, zkontroloval v Hannoveru: "Vydali jste pas číslo tak a tak v roce 1950 Walteru Schumannovi, místo narození to a to, datum narození to a to?" Jiný úředník v Hannoveru prověřil záznamy ve spisech a odpověděl: "Ano." Bavorský úředník, ujištěný hannoverským kolegou, že původní pas byl pravý, vydal nový pas orazítkovaný v Bavorsku.

Pokud tvář žadatele na žádosti v Hannoveru nebyla porovnána s tváří na pase předloženém v Mnichově, nemohly nastat žádné komplikace. Ale porovnání tváří se nekonalo. Úředníci spoléhají na formuláře řádně vyplněné, řádně schválené a na čísla pasů - ne na tváře.

Držitel Winzerova pasu musel bezpodmínečně obnovit pas teprve po roce 1955, víc než pět let po vydání původního hannoverského pasu. Jakmile esesman získal pas, mohl dostat nový řidičský průkaz, list sociálního pojištění, bankovní konto, kreditní kartu, prostě celou novou totožnost.

Do jara 1964 vydal Winzer ze své zásoby šedesáti originálů dvačtyřicet pasů.

Ale ostrovtipný mužiček se pojistil. Bylo mu jasné, že by si Odessa jednoho dne mohla přát zbavit se jeho služeb i jeho osoby. Proto si vedl záznamy. Nikdy se nedozvěděl pravá jména svých zákazníků, k vyrobení falešného pasu na nové jméno to nebylo nutné. To ale nebylo podstatné. Okopíroval každou fotografii, již mu poslali, originál nalepil do pasu, který vracel, a kopii si ponechal. Každá fotografie byla nalepená na archu kreslicího papíru. Vedle ní bylo uvedeno nové jméno, adresa (v německém pase se uvádí adresa) a číslo nového pasu. Archy zakládal do spisu. Ten spis byla jeho životní pojistka. Jeden měl uložený u sebe v domě, kopii u právníka v Curychu. Kdyby někdy Odessa ohrozila jeho život, pověděl by jim o spise a varoval by je, že jakmile se mu něco stane, právník v Curychu pošle kopii spisu německým úřadům.

Západní Němci, vyzbrojení fotografií, by ji neprodleně srovnali se svou "galerií zločinců" - hledaných nacistů. Když se číslo pasu prověří ve všech šestnácti hlavních městech, zjistí se bydliště držitele pasu. Nejpozději do týdne by bylo všechno odhaleno. Bylo to bezchybné schéma, které Klaus Winzerovi zajišťovalo, že zůstane naživu a zdrav.

A tohle tedy byl člověk, který tehdy v pátek ráno v půl deváté seděl u snídani a mírumilovně přežíval topinku s džemem, popíjel kávu a zběžně pročítal první stranu Osnabrück Zeitung, když zazvonil telefon. Hlas na druhém konci byl nejprve naléhavý, pak uklidňující.

"Nepřichází v úvahu, že byste s námi mohl mít jakékoli potíže," ujistňoval Werwolf Klause. "Je to jen kvůli tomu zatracenému novináři. Máme hlášení, že jede za vámi. Všechno je v naprostém pořádku. Jeden z našich lidí ho sleduje a během čtyřia dvaceti hodin se celá ta záležitost vyřídí. Ale do deseti minut se musíte vzdálit. Přejí si, abyste udělal tohle..."

Velice znervóznělý Klaus Winzer měl do třiceti minut sbalené malé zavazadlo, vrhl poslední váhavý pohled na sejf, v němž přechovával spis, došel k závěru, že ho nebude potřebovat, a užaslé služebné Barbaře vysvětlil, že dopoledne nepůjde do tiskárny. Naopak, rozhodl se krátce si odpočinout v rakouských Alpách. Nadechnout se čistého vzduchu. Není nad čistý vzduch na povzbuzení.

Barbara stála s otevřenými ústy ve dveřích, když Winzerův kadet střelhitě vycouval po příjezdové cestě, zabočil do ulice mezi vilami a odjel. Deset minut po deváté byl šest kilometrů na západ od města, kde silnice stoupala k nadúrovňové křižovatce, aby se napojila na dálnici. Když kadet vyrazil na nájezd na dálnici, z druhé strany sjížděl jaguár mířící do Osnabrücku.

Miller našel benzinovou pumpu na Saar Platz, u západního vstupu do města, zajel k čerpadlu a unaveně vystoupil. Bolely ho svaly a krk měl ztuhlý jako kámen. Po vínu, které večer vypil, měl v ústech pachout holubího trusu.

"Plnou, Super," řekl obsluhujícímu. "Máte tu telefonní automat?"

"Tááhle v koutě," odpověděl chlapec.

Cestou k telefonu postřehl Miller automat na kávu a odnesl si šálek horké kávy do telefonní budky. Prolistoval telefonní seznam Osnabrücku. Bylo v něm několik Winzerů, ale jen jeden Klaus. Jméno se opakovalo dvakrát. U prvního bylo uvedeno "Tiskař" a číslo. U druhého Klause Winzera byla zkratka "res.", což znamenalo soukromou adresu. Bylo 9.20. Pracovní doba. Zatelefonoval do tiskárny.

Muž, který se ozval, byl zřejmě mistr.

"Bohužel, ještě tu není," řekl hlas. "Obvykle tu bývá přesně v devět. Určitě přijede každou chvíli. Zavolejte za půl hodiny."

Miller mu poděkoval a uvažoval, jestli by měl zatelefonovat Winzerovi domů. Raději ne. Kdyby byl doma, chtěl by s ním Miller mluvit osobně. Poznamenal si adresu a vyšel z budky.

"Kde je Westerberg?" zeptal se pumpaře, když platil benzín a zjistil, že mu z úspor zbývá posledních 50 marek.

Chlapec kývl na silnici k severu. "Tamhle. Nóbl čtvrt'. Bydlej tam samý bohatý."

Miller si koupil plán města a našel ulici, kterou hledal. Byla to cesta na necelých deset minut.

Dům vypadal luxusně a celá oblast vypovídala o dobře zajištěných majitelích, žijících v pohodlném prostředí. Nechal jaguára na konci ulice a kráčel k domovním dveřím.

Služebné, která mu otevřela, nebylo ještě dvacet a byla hezká. Vesele se na něj usmála.

"Dobré ráno. Jdu za panem Winzerem," oznámil jí.

"Ale pan Winzer odejel. Minul jste ho asi o dvacet minut."

Miller se zarazil, ale pak se vzpamatoval. Winzer byl nepochybně na cestě do tiskárny a zdržel se.

"To je ale škoda. Doufal jsem, že ho zastihnu před odchodem do práce," řekl.

"Pan Winzer nešel do práce. Dnes ráno ne. Odejel na dovolenou," vysvětlila dívka úslužně.

Miller s námahou ovládl narůstající pocit paniky.

"Na dovolenou? V tuhle roční dobu? Kromě toho," rychle si vymyslel, "jsme měli na dnešní dopoledne dohodnutou schůzku. Požádal mě, abych určitě přijel."

"To mě moc mrzí," řekla dívka, a bylo zřejmé, že jí je celá situace velmi nepříjemná. "Ale odjel tak náhle. Vzal si v knihovně ten telefon a hned šel nahoru. Povídá mi: 'Barbaro' - to je moje jméno, víte - 'Barbaro, jedu na dovolenou do Rakouska. Jen na týden'. To povídá. Já jsem teda nikdy neslyšela, že by mluvil o dovolené. Mám prý zavolat do tiskárny a říct, že tam týden nebude, a je pryč. Vůbec se to panu Winzerovi nepodobá. Je to takovej klidnej pán." V Millerovi odumírala naděje.

"Řekl, kam jede?" tážal se.

"Ne. Nic. Jenom, že jede do rakouských Alp."

"Žádná adresa, kam byste posílala poštu? Žádný způsob, jak se s ním můžete spojit?"

"Ne, a to je taky divný. Totiž, co tiskárna? Zrovna jsem tam volala, když jste přijel. Byli moc překvapení se všema těma objednávkama, co se mají zařizovat."

Miller rychle počítal. Winzer má náskok půl hodiny. Kdyby jel osmdesátkou, urazil už čtyřicet kilometrů. Miller může jet stovkou, to je o dvacet kilometrů za hodinu rychleji. To by znamenalo dvě hodiny, než by zahlédl Winzerovo auto. Příliš dlouho. Za dvě hodiny mohl být kdekoli. Kromě toho nic nedokazovalo, že jel opravdu do Rakouska.

"Mohl bych, prosím, mluvit s paní Winzerovou?" zeptal se.

Barbara se zachichotala a pobaveně se na něj podívala.

"Žádná paní Winzerová neexistuje," řekla. "Copak pana Winzera vůbec neznáte?"

"Ne, nikdy jsem se s ním nesetkal."

"Není totiž z těch, co se ženě. Chci říct, je moc milej, ale ženský ho nezajímají, jestli mi rozumíte."

"A to tady bydlí sám?"

"No, kromě mě. Já tu bydlím natrvalo. Ale je to naprosto bezpečný. Co by se toho týkalo." Znovu se zachichotala.

"Rozumím. Děkuji vám," řekl Miller a obrátil se k odchodu.

"Rádo se stalo," řekla dívka a hleděla za ním, jak odchází ulicí a nastupuje do jaguáru, který už předtím vzbudil její pozornost.

Když je pan Winzer pryč, usuzovala, jestlipak by si nemohla pozvat milého, příjemného mládence na noc, než se pán vrátí. Pozorovala, jak jaguár se řvoucím výfukem odjíždí, vzdychla nad tím, co by mohlo být, a zavřela dveře.

Millera zmáhala únava, umocněná tím posledním - a co se jeho týkalo - konečným zklamáním. Hádal, že se Bayer osvobodil z pout, zavolal Winzerovi ze stuttgartského hotelu a varoval ho. Dostal se tak blízko, patnáct minut od svého cíle a téměř to dokázal. Teď nechtěl nic jiného než vyspat se.

Jel podle mapy kolem středověké zdi starého města na Theodor Heuss Platz, zaparkoval jaguára před nádražím a objednal si pokoj v hotelu Hohenzollern, na druhé straně náměstí.

Měl štěstí, pokoj byl ihned volný a Miller odešel nahoru a oblečený si lehl na postel. Vnucovala se mu nějaká myšlenka, něco, co nevyřešil, drobný detail, na který se nezeptal. V půl jedenácté usnul a nepřišel na to.

Mackensen dorazil do středu Osnabrücku v půl druhé. Cestou do města prohlédl dům ve Westerbergu, ale po jaguáru ani stopa. Než tam půjde, chtěl zavolat Werwolfa pro případ, že se přihodilo něco nového.

Poštovní úřad v Osnabrücku stojí jednou stranou na Theodor Heuss Platz. Celý roh a jednu stranu náměstí zabírá nádraží, a na třetí straně je hotel Hohenzollern. Když Mackensen zaparkoval před poštou, potěšeně se zašklebil.

Hledaný jaguár stál před hotelem.

Werwolf měl lepší náladu.

"Je to v pořádku. Na chvíli je po panice," oznámil zabijákovi. "Zastihl jsem padělatele včas a on odjel z města. Teď právě jsem znovu telefonoval k němu domů. Zřejmě jsem mluvil se služebnou. Říkala, že její pán odejel před necelými dvaceti minutami a že se po něm ptal mládenec v černém sportovním autu."

"Já mám také zprávu," řekl Mackensen. "Jaguár parkuje přímo přede mnou, tady na náměstí. Miller pravděpodobně vyspává v hotelu. Můžu ho oddělat rovnou tady v hotelovém pokoji. Vezmu si tlumič."

"Počkejte, nedělejte nic ukvapeného," varoval Werwolf. "Uvažoval jsem. Za prvé ho nesmíme zabít v Osnabrücku.

Služka viděla jeho, i to auto. Pravděpodobně by to ohlásila policii. To by vrhlo podezření na padělatele a on je náchylný zmatkovat. Nesmíme ho do toho zatáhnout. Nejdřív mu někdo zatelefonuje, on spěšně odjede, pak ho navštíví mládenec, který bude zastřelený v hotelu. To bychom přehnali."

Mackensen svažil čelo.

"Máte pravdu," řekl konečně. "Musím ho dostat, až bude odjíždět."

"Asi se tam pár hodin zdrží a bude hledat vodičko k padělateli. Nenajde ho. A ještě něco. Nosí s sebou Miller aktovku?"

"Ano," řekl Mackensen. "Měl ji, když včera odcházel z kabaretu. A když se vracel do hotelu."

"A proč ji nenechal zamčenou v kufru vozu? Nebo v hotelovém pokoji? Protože je pro něj důležitá. Chápete?"

"Ano," řekl Mackensen.

"Vtip je v tom," vysvětloval Werwolf, "že mě viděl, zná moje jméno a adresu. Zná spojení s Bayerem a padělatelem. A reportéři si všechno zapisují. Ta aktovka je životně důležitá. I když Miller zemře, nesmí aktovka padnout do rukou policie."

"Rozumím vám. Chcete taky aktovku?"

"Buď ji musíte dostat, nebo zničit," pravil hlas z Norimberku.

Mackensen chvíli rozmýšlel.

"Nejllepší jak vyřídit obojí by bylo umístit do auta bombu. Napojit ji na tlumič, aby vybuchla až v rychlosti na dálnici najede na nějaký hrbolek."

"Výborně," řekl Werwolf. "Zničí se i aktovka?"

"S bombou, kterou mám na mysli, vybuchne a shoří na padrt' auto, Miller i aktovka. A navíc to při vysoké rychlosti vypadá jako nehoda. Svědci potvrdí, že explodovala benzínová nádrž. Taková směla!"

"Dokážete to?" tázal se Werwolf.

Mackensen se zašklebil. Zabíjácká výzbroj v kufru jeho vozu byla snem každého teroristy. Obsahovala skoro půl kila plastických výbušnin a dva elektrické detonátory.

"Samosebou," zavrčel. "Bez problémů. Ale musím počkat do tmy, abych se dostal k autu."

Přerušil se, zahleděl se z okna pošty a vyštlkl do telefonu:

"Zavolám znovu."

Zavolal za pět minut.

"Promiňte. Zrovna jsem viděl Millera. Měl v ruce aktovku a nastoupil do vozu. Zeptal jsem se v hotelu, je to v pořádku. Nechal v pokoji zavazadla a vrátí se. Nic se neděje, pustím se do té bomby a večer ji umístím."

Miller se probudil krátce před jednou osvěžený a v poněkud lepší náladě. Ve spánku si vybavil, co ho trápilo. Jel zpátky do Winzerova domu. Dívka neskřývala potěšení, že ho vidí.

"Dobrý den, to jste zase vy?" culila se rozzářeně.

"Jel jsem kolem cestou domů," řekl Miller. "A napadlo mě... jak dlouho tady pracujete?"

"Asi deset měsíců. Proč?"

"Když pan Winzer není z těch, co se žení, jak jste říkala, kdopak se o něj před vámi staral?"

"Aha, už vím, co myslíte. Jeho hospodyně. Fräulein Wendel."

"A kde je teď?"

"V nemocnici, pane. Řekla bych, že umírá. Víte, má rakovinu prsu. Hrozný. Právě proto je divný, že pan Winzer tak najednou ujel. Chodí za ní každý den na návštěvu. Je jí moc oddaný. Ne, že by někdy, dyť víte, něco spolu měli, ale byla u něj tak dlouho, myslím od padesátého roku a on se v ní viděl. Pořád mi vykládá: 'Slečna Wendelová to dělala takhle,' a tak dál..."

"V které nemocnici je?" tázal se Miller.

"Teď jsem to zapomněla. Ne, moment. Je to napsané u telefonu. Dojdu pro to."

Za dvě minuty byla zpátky a sdělila mu jméno kliniky, exkluzivního soukromého sanatoria hned za městem.

Miller našel cestu podle mapy a po třetí odpoledne se objevil v sanatoriu.

Mackensen strávil odpoledne nakupováním součástí pro bombu. "Tajemství sabotáže," poučil ho kdysi jeho instruktor, "je pracovat s jednoduchým náčiním. S věcmi, které můžete koupit v každém obchodě."

V železářství koupil páječku a malý kus pojidla, roličku černé izolační pásky, metr tenkého drátu a štípací kleště, třiceticentimetrový list rámové pily a tubu rychleschnoucího lepidla. V elektropotřebách získal devítivoltovou tranzistorovou baterii, malou žárovku s průměrem dva a půl centimetru, a dvě délky jemného jednožilového izolovaného drátu, každý dlouhý dva metry a sedmdesát centimetrů, jeden červený, druhý modrý. Byl pečlivý člověk a ze zásady přesně označil kladné a záporné póly. Papírnictví ho obohatilo o pět větších školních pryží, každá byla široká dvaapůl centimetru, dlouhá pět centimetrů a tlustá asi půl centimetru. V drogerii koupil dva balíčky kondomů po třech kusech a v prvotřídním lahůdkářství plechovku jemného čaje. Plechovka byla čtvrtkilová s běžným víčkem. Jako dobrému řemeslníkovi se mu ošklivila představa, že by výbušnina navlhla, a plechovka od čaje má víčko, jehož úkolem je nepustit vzduch, natož vlhkost.

Když nakoupil, najal si v hotelu Hohenzollern pokoj s vyhlídkou na náměstí, aby mohl pozorovat parkoviště. Byl si jist, že se tam Miller vrátí, zatímco on bude pracovat.

Než vešel do hotelu, vzal z kufru auta čtvrt kila plastické výbušniny, což byla mazlavá látka podobná dětské plastelině, a jeden elektrický detonátor.

Posadil se za stůl před okno, koutkem oka neustále pozoroval náměstí, a s konvicí horké černé kávy, aby zahnal únavu, se pustil do práce. Bomba, kterou sestavoval, byla jednoduchá. Nejdřív vysypal čaj do záchodu a nechal si jen plechovku. Do víčka prorazil nůžkami otvor. Vzál dva metry sedmdesát centimetrů dlouhý červený drát a uštíhl z něj dvacet centimetrů.

Jeden konec kratšího kousku červeně izolovaného drátu přiletoval ke kladnému pólu baterie. K zápornému pólu

přiletoval konec dlouhého modrého drátu. Oba dráty zajistil, aby se vzájemně nedotkly, a to tak, že vedl každý po jedné straně baterie a ovinul oba dráty i baterii izolační páskou.

Druhý konec krátkého červeného drátu obtočil kolem kontaktu detonátoru. K témuž kontaktu byl připevněný konec druhého, dvaapůlmetrového kusu červeného drátu.

Baterii i dráty dal na dno čtverhranné plechovky, detonátor uložil hluboko do plastické výbušniny a navrhl výbušninu v plechovce na baterii, až byla plná.

Blízký elektrický obvod byl nastaven. Od baterie k detonátoru natáhl drát. Další šel od detonátoru do volného prostoru a také od baterie šel jeden drát do volného prostoru. Až by se tyto dva obnažené konce, jeden od dvaapůlmetrového červeného drátu, druhý od modrého drátu, dotkly, obvod baterie bude uzavřen. Elektrický proud z baterie zažehne detonátor, který vybuchne s ostrým prasknutím. To ale zanikne v řevu výbuchu, který by zdemoloval dva nebo tři hotelové pokoje.

Zbývající zařízení byl mechanismus spouště. Na to si zabalil ruce do kapesníku a ohýbal list rámové pily, dokud uprostřed nepraskl, takže měl dva patnácticentimetrové kusy, jeden měl na jednom konci proraženou malou díрку, kterou se pila obvykle připevňuje k rámu.

Naskládal na sebe pět pryží, čímž vznikl gumový blok. Tím od sebe oddálil obě poloviny pily, které přivázal k horní a spodní části pryží tak, že vyčnívaly patnácticentimetrové kusy oceli, byly vzájemně rovnoběžné a vzdálené šest milimetrů od sebe. V obryse vypadaly jako čelisti krokodýla. Pryžový blok byl na jednom konci podélné oceli a deset centimetrů bylo odděleno pouze vzduchem. Aby zabezpečil, že jejich doteku zabráni něco hmotnějšího než vzduch, umístil Mackensen mezi otevřené čelisti žárovku a upevnil ji štědrým množstvím lepidla. Sklo není vodivé.

Byl téměř hotov. Oba kusy drátů, červeného a modrého, které vyčnívaly z plechovky s výbušninou, provlékl otvorem ve víčku, dal víčko zpátky na plechovku a pevně ho přitiskl. Konec jednoho naletoval k hornímu kusu pily, druhý ke spodnímu. Bomba byla živá.

Kdyby někdo šlápl na spoušť nebo kdyby se žárovka rozbila náhlým otřesem, oba kusy pružné oceli se přiblíží a elektrický obvod baterie bude uzavřený. Ještě jedno bezpečnostní opatření. Aby se obnažené kusy pily nedotkly ve stejné chvíli stejného kusu kovu, čímž by se také obvod uzavřel, naskládal na spoušť všech šest kondomů, jeden na druhý, dokud nebylo zařízení chráněno před detonací zvenku šesti vrstvami tenké, ale izolující gumy. To zabrání náhodnému výbuchu.

Dokončil bombu a uložil ji na dno skříně, spolu s drátem, nůžkami a zbytkem lepicí pásky, kterou bude potřebovat, aby bombu připevnil v Millerově autu. Pak si objednal další kávu, aby neusnul, a usadil se k oknu, čekal, až se Miller vrátí na parkoviště uprostřed náměstí.

Nevěděl, kam Miller šel, a ani se o to nestaral. Werwolf ho ujistil, že neexistuje žádná stopa k místu pobytu padělatele, kterou by Miller mohl najít, a tím to haslo. Mackensen, jako dobrý technik, byl připravený na splnění svého úkolu a ostatní přenechá těm, co za to odpovídají. Vyzbrojil se trpělivostí. Věděl, že se Miller dříve nebo později vrátí.

15.

Lékař se podíval na Millera s malou libostí. Miller, který nenáviděl límečky a kravaty, a kdykoli mohl, vyhýbal se jim, měl bílý nylonový svetr ke krku a přes něj černý pulover. Přes oba svetry si oblékl černý blejzr. Na návštěvu v nemocnici - výmluvně naznačoval lékařův výraz - by byla vhodnější košile s límečkem a kravata.

"Prasynovec?" opakoval překvapeně. "Zvláštní, neměl jsem tušení, že Fräulein Wendel má synovce."

"Pokud vím, jsem její jediný žijící příbuzný," řekl Miller. "Byl bych samozřejmě přišel dřív, kdybych byl znal stav mé tety, ale Herr Winzer mi zatelefonoval teprve dnes ráno, informoval mě a požádal mě, abych ji navštívil."

"Herr Winzer tu obvykle v tuto hodinu bývá," podotkl lékař.

"Vyrozuměl jsem, že byl odvolán," řekl Miller zdvořile. "Alespoň v tom smyslu se mi dnes ráno zmínil. Říkal, že se vrátí teprve za pár dní, a žádal mě, abych tetičku navštívil místo něj."

"Že odjel? To je velmi podivné. Velmi podivné." Lékař se na chvíli nerozhodně odmlčel, pak dodal: "Omluvíte mě, prosím?"

Miller viděl, že odchází ze vstupní haly, kde spolu hovořili, do malé postranní kanceláře. Z otevřených dveří zaslechl útržky rozhovoru, lékař telefonoval do Winzerova domu.

"Skutečně odejel?... Dnes ráno?... Několik dní?... Ne, děkuji Fräulein, chtěl jsem si jen potvrdit, že dnes odpoledne nepřijde na návštěvu."

Lékař zavěsil a vrátil se do haly.

"Podivné," hučel. "Herr Winzer chodí přesně jako hodinky od chvíle, kdy Fräulein Wendel přivezli. Zřejmě je jí velmi oddán. Měl by si ale raději pospíšet, jestli ji chce zastihnout naživu. Je to s ní už velmi zlé."

Miller se zatvářil smutně.

"Říkal mi to do telefonu," lhal. "Chudák tetička."

"Jako její příbuzný u ní můžete chvíli zůstat. Musím vás ale upozornit, že není příliš při smyslech, proto se zdržte jen krátce. Tudy, prosím."

Lékař vedl Millera několika chodbami do budovy, která kdysi zřejmě byla velký soukromý dům a byla proměněna v kliniku, a zastavil se u jedné dveří.

"Tady je," řekl, strčil Millera dovnitř a zavřel za ním dveře. Miller slyšel jeho krok vzdalující se chodbou.

V pokoji bylo šero, a dokud si jeho oči nezvykly na šedé světlo zimního odpoledne pronikajícího mezerou mezi nepatrně roztáženými záclonami, nerozeznal vyhublou postavu ženy na lůžku. Hlavu a ramena měla podložené několika

polštáři, aby byla v polosedu, ale její noční košile a obličej byly tak vybledlé, že téměř splývaly s ložním prádlem. Oči měla zavřené, Miller měl malou naději, že by od ní získal pravděpodobné místo, kam padělatel utekl.

Zašeptal:

"Fräulein Wendel" a víčka se zachvěla a otevřela.

Hleděla na něj beze stopy jakéhokoli výrazu a Miller pochyboval, že ho vůbec vidí. Zavřela zase oči a začala nesouvisle mumlat. Naklonil se k ní, aby zachytil věty vycházející ze zšedlých rtů v monotónním huhlání.

Nedávaly vcelku žádný smysl. Něco o Rosenheimu, což byla, jak věděl malá vesnice v Bavorsku, možná že její rodiště. Něco jako "všechny v bílém, tak hezké, tak moc hezké". Pak další změt nesouvislých, nesmyslných slov.

Miller se naklonil blíž.

"Slyšíte mě, Fräulein Wendel?"

Umírající stále mumlala. Miller zaslechl:

"Každá měla modlitební knížku a kytíčku, celé v bílém, tak nevinné."

Miller se zamyšleně zamračil, než pochopil. V deliriu si snažila vybavit první přijímání. Bývala římská katolička, jako on.

"Slyšíte mě, Fräulein Wendel?" opakoval a nedoufal, že k ní pronikne.

Znovu otevřela oči a upřeně na něj hleděla, vnímala bílý proužek kolem krku, černou látku na prsou a černé sako. K jeho úžasu zase zavřela oči a plochá prsa se křečovitě zdvihala. Miller znervózňel. Napadlo ho, že by měl zavolat lékaře. Pak skanuly po jejích voskových tvářích dvě slzy, každá z jednoho zavřeného oka. Plakala.

Jedna její ruka se pomalu sunula po pokrývce k jeho zápěstí, jímž se opíral o postel, když se k ní nakláněl. S překvapivou silou nebo možná se zoufalstvím ho majetnický uchopila. Miller se chystal osvobodit a odejít, přesvědčený, že mu nemůže nic povědět o Klausovi Winzerovi, když řekla úplně jasně:

"Požehnejte mi, Otče, já jsem zhřešila."

Několik vteřin Miller nechápal, ale pohled na vlastní hrud' mu vysvětlil, jakého omylu se žena v šeru dopustila. Dvě minuty váhal, jestli ji má nechat a vrátit se do Hamburku nebo jestli má riskovat duši a naposledy zkusit najít falzifikátora a přes něj Eduarda Roschmanna. Znovu se předklonil.

"Mé dítě, jsem připravený vyslechnout vaši zpověď."

Pak začala mluvit. Unaveně, těžce, monotónně, vyjevila svůj životní příběh.

Kdysi byla malá dívenka, narozená a vychovaná uprostřed bavorských polí a lesů. Narodila se v roce 1910 a pamatovala se, jak její otec odešel do první světové války a jak se, za tři roky po příměří 1918, vrátil, rozhněvaný a zatrpklý proti Berlínu, který kapituloval.

Pamatovala se na politický chaos počátkem dvacátých let a pokus o puč v Mnichově, když se houf mužů vedený uhlákaným pouličním štvácem jménem Adolf Hitler pokusil svrhnout vládu. Otec Wendel se později k tomu člověku a k té straně připojil a v jejích třiaadvaceti letech se štvác se svou stranou staly německou vládou. Následovaly letní výlety se Svazem německých dívek, zaměstnání sekretářky u bavorského Gauleitera a tanec s hezkými blondatými mládenci v černých uniformách.

Výrostla ale jako ošklivá, velická, kostnatá a hranatá, s koňskou tváří a chlupatým horním rtem. S myšími vlasy staženými do drdolu, v neforemných šatech a "rozumných" střečích se jí blížila třicítka a ona pochopila, že ji žádná svatba nečeká, to že je pro jiná děvčata. V roce 1939 byla přidělena - zatrpklá a nenávidná - do tábora jménem Ravensbrück jako dozorkyně.

Mluvila o lidech, které tloukla a mlátila, o dnech moci a krutosti v táboře Brandenburk, a po tvářích jí tekly slzy a prsty svíraly Millerovu ruku, aby se znechuceně nevzdálil dřív, než skončí.

"A po válce?" tázal se tiše.

Nastala léta putování, opuštěna SS a štvaná Spojenci pracovala v kuchyních, kde myla nádobí a spala v ubytovnách Armády Spásy. Pak v roce 1950 poznala Winzera, který bydlel v hotelu v Osnabrücku a hledal dům, který by koupil. Byla tam zaměstnaná jako číšnice. Winzer, ten malý, bezpohlavní člověk, koupil dům a navrhl jí, aby k němu šla za hospodyní.

"To je všechno?" tázal se Miller, když zmlkla.

"Ano, Otče."

"Mé dítě, víte, že vám nemohu dát rozhřešení, jestliže nedoznáte všechny hříchy."

"To je všechno, Otče."

Miller se zhluboka nadechl.

"A co ty falešné pasy? Pro esesmany, kteří se skrývali a prchali?"

Chvilí mlčela a Miller se bál, že upadla do bezvědomí.

"Vy o tom víte, Otče?"

"Vím o tom."

"Já jsem je nedělala," řekla.

"Ale věděla jste o nich, o práci Klause Winzera."

"Ano," zašeptala velmi tiše.

"Winzer odjel. Odjel pryč," řekl Miller.

"Ne. Neodjel. Klaus ne. Neopustil by mě. Vráti se."

"Víte, kam odjel?"

"Ne, Otče."

"Určitě ne? Přemýšlejte, mé dítě. Donutili ho, aby utekl. Kam by jel?"

Vyhublá hlava se pomalu zmítala po polštáři.

"Nevím, Otče. Jestli mu budou vyhrožovat, použije proti nim spis. Řekl mi to."

Miller se zarazil. Podíval se dolů na ženu, ležela teď se zavřenýma očima, jako by spala.

"Jaký spis, mé dítě?"

Hovořili dalších pět minut, pak se ozvalo tiché zaklepaní na dveře. Miller uvolnil zápěstí z ženiny ruky a zvedl se, aby odešel.

"Otče..."

Hlas byl úzkostný, žadonící. Obrátil se k ní. Hleděla na něj, oči široce otevřené.

"Požehnejte mi, Otče."

Tón naléhal a přikazoval. Miller vzdychl. Byl to smrtelný hřích. Doufal, že ho někde někdo pochopí. Zvedl pravou ruku ve znamení kříže.

"In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Ego te absolvo a peccatis tuis."

Žena hluboce vydechla, zavřela oči a ztratila vědomí. Před dveřmi čekal lékař.

"Skutečně si myslím, že to už stačí."

Miller Přikývl.

"Ano, spí," řekl a lékař nahlédl do dveří a pak ho doprovodil zpátky do haly.

"Kolik času jí zbývá, co myslíte?" tázal se Miller.

"To je těžké určit. Dva dny, možná tři. Víc ne. Velmi lituji."

"Ano. Děkuji, že jste mi dovolil, abych ji viděl," řekl Miller. Lékař otevřel dveře. "Ještě jedno, doktore. U nás v rodině jsme katolíci. Žádala mě o kněze. Poslední pomazání, chápete?"

"Ano. Samozřejmě."

"Zařídíte to?"

"Zajisté," řekl lékař. "Nevěděl jsem to. Zařídím to ještě dnes odpoledne. Děkuji, že jste mne informoval. Sbohem."

Bylo pozdě odpoledne a šero se měnilo v noc, když jel Miller zpátky na Theodor Heuss Platz a zaparkoval jaguára dvacet metrů od hotelu. Přešel ulici do hotelu a šel do svého pokoje. Mackensen, o dvě poschodí výš, pozoroval jeho příjezd. Dal bombu do příruční tašky a sestoupil do haly, zaplatil účet na následující noc, vysvětlil, že odcestuje časně ráno, a šel ke svému vozu. Zamířil s ním na místo, odkud viděl na vchod do hotelu i na jaguára, a uvelebil se k dalšímu vyčkávání.

Kolem bylo pořád příliš mnoho lidí na to, aby začal pracovat, a Miller mohl každou vteřinu znovu vyjít z hotelu. Kdyby odjel dřív, než umístí bombu, oddělal by ho Mackensen na otevřené dálnici pár kilometrů za Osnabrückem a ukradl by mu aktovku. Jestli bude Miller spát v hotelu, umístí Mackensen bombu hodně časně ráno, až tu nikdo nebude.

Miller si ve svém pokoji lámal hlavu kvůli jednomu jménu. Měl před očima obličej toho člověka, ale jméno mu pořád unikalo.

Bylo to těsně před vánoci 1961. Seděl v kabině pro tisk u hamburského okresního soudu a čekal, až začne proces, který ho zajímal. Zastihl konec předchozího jednání. Na místě obžalovaných stál mrňavý človíček a obhájce žádal o shovívavost a poukazoval, že jsou vánoce a že obžalovaný má ženu a pět dětí.

Miller si pamatoval, jak se rozhlédl po soudní síni a všiml si unavené, usouzené tváře manželky obžalovaného. Zoufale položila hlavu do dlaní, když soudce vysvětloval, že by rozsudek zněl na delší dobu, ale vzhledem k obhájcově žádosti o shovívavost odsuzuje toho člověka na osmnáct měsíců vězení. Žalobce vyličil odsouzeného jako nejzdatnějšího kasaře v Hamburku.

O čtrnáct dní později seděl Miller v restauraci necelých dvě stě metrů od Reeperbahnu a připtěl na vánoce s jedním ze svých známých z galerie. Měl hromadu peněz, protože ten den obdržel honorář za velký článek s fotografiemi.

Na druhém konci místnosti drhla podlahu nějaká žena. Poznal utrápenou tvář manželky kasaře, který byl odsouzen před dvěma týdny. V záchvatu štědrostí, které později litoval, jí vsunul do kapsy zástěry sto marek a odešel.

V lednu dostal dopis z hamburské věznice. Byl téměř negramotný. Žena se zřejmě zeptala barmana na Millerovo jméno a pověděla to manželovi. Dopis byl adresován do časopisu, pro který občas Miller pracoval. Předali mu ho.

"Milý pane Millere, manželka mi napsala, co jste udělal před vánoci. Nikdy jsem vás nepotkal a nevím, proč jste to udělal, ale chci vám moc poděkovat. Jste opravdový džentlas. Peníze pomohly Doris a dětem, aby měly opravdu hezký vánoce a Nový rok. Kdybych vám to někdy mohl oplatit, dejte mi vědět. S úctou..."

Ale co to bylo za jméno na konci toho dopisu? Koppel. To je ono. Viktor Koppel. Miller se modlil, aby se byl Koppel nedostal znovu do kriminálu, a vytáhl knížečku, v níž měl zapsaná jména svých důvěrníků a jejich telefonní čísla, přitáhl si hotelový telefon na kolena a začal volat přátelům z hamburské galerie.

Koppela našel v půl osmé. Protože byl pátek večer, seděl v hospodě s partou kamarádů a Miller slyšel ze sluchátka vzdálenou hudbu hracího automatu. Hráli Beatles: "I Want to Hold Your Hand," píseň, ze které onu zimu téměř zešlél, protože se hrála pořád.

Když Koppelovi trochu napověděl, upamatoval se na něj a na jeho dar Doris před dvěma roky. Měl už nepochybně upito pár skleniček.

"Bylo to vod vás moc hezký, Herr Miller, udělal jste moc pěkný skutek."

"Podívejte se, z vězení jste mi napsal, že byste mi pomohl, kdybych potřeboval. Pamatujete se?"

Koppelův hlas znejistěl.

"Jo, pamatuju se."

"Tak tedy, já bych teď skutečně potřeboval, abyste mi trochu pomohl. Jen trochu. Pomůžete mi?" ptal se Miller.

Muž v Hamburku byl stále opatrný.

"Já toho u sebe moc nemám, Herr Miller."

"Nechci půjčit peníze," řekl Miller. "Naopak vám zaplatím za práci. Za malou práci."

V Koppelově hlase zazněla velká úleva.

"Jo tak, rozumím, samosebou. Kde jste?"

Miller mu dal instrukce.

"Jedte na nádraží a chyt'te první vlak do Osnabrücku. Budu vás čekat na nástupišti. A ještě něco. Vezměte si sebou nádobíčko."

"Koukněte, Herr Miller. Zásadně nepracuju mimo svůj rajón. V Osnabrücku to neznám."

Miller se pustil do hamburského slangu.

"Je to srandička, Koppele, a kopne vám to. Prázdněj byt, majitel odjel a solidní vak merglí v kase. Omrk jsem to a je to tutovka. Na snídani budete zase v Hamburku s plnou taškou vejvaru a nikdo se nebude na nic ptát. Ten člověk je pryč na tejden - než se vrátí, budete mít dařbu v rajku a policajti si pomyslejí, že to byl místní kšeft."

"A co mý jízdný," tázal se Koppel.

"Dám vám ho, hned jak vystoupíte. V devět jede vlak z Hamburku. Máte na to hodinu. Tak hněte zadkem."

Koppel hluboce vzdychl.

"Tak jo. Pojedu."

Miller zavěsil, požádal hotelovou službu, aby ho vzbudili v jedenáct, a usnul.

Mackensen venku držel dál svou noční hlídku. Rozhodl se, že se pustí do jaguára o půlnoci, jestli se Miller neobjeví. Ale ve čtvrt na dvanáct Miller vyšel z hotelu a namířil přes náměstí na nádraží. Mackensen byl překvapený. Vylezl z auta a šel se podívat do vstupní haly. Miller byl na nástupišti, stál a čekal na vlak.

"Kam jede příští vlak z tohoto nástupiště?" zeptal se Mackensen zřízen.

"Jedenáct třicet tři do Münsteru."

Mackensen unaveně uvažoval, proč by Miller jezdil vlakem, když má auto, popleteně se vrátil k mercedesu a znovu čekal.

V jedenáct třicet pět byl jeho problém vyřešen. Miller kráčet z nádraží ve společnosti drobného, ošuntělého človíčka, který nesl černou koženou tašku. Byli hluboce zabrán do rozhovoru. Poslední, co si Mackensen přál, bylo, aby Miller odjel v jaguáru s nějakou další osobou. To by zkomplikovalo vraždu, která byla nezbytná. K jeho úlevě si ti dva vzali taxi a odstartovali. Rozhodl se, že jim dá dvacet minut, a pak se pustí do jaguára, stále ještě parkujícího dvacet metrů od něj.

V půlnoci bylo náměstí téměř prázdné. Mackensen vyklouzl z auta s tužkovou baterkou a třemi kousky nářadí, přistoupil k jaguáru, rozhlédl se a vsunul se pod něj.

Věděl, že v tom blátě a ve sněhové břečce náměstí bude jeho oblek za pár vteřin mokrá a špinavý. To ale byla ta nejmenší starost. Tužkovou baterkou si svítil na předeek auta a našel uzávěr kapoty. Trvalo mu dvacet minut, než uvolnil západku. Jakmile ji uvolnil, kapota nadskočila o dva centimetry. Až bude hotov, přitiskne ji, aby se zase zavřela. Alespoň se nemusel vloupat do vozu, aby kapotu otevřel zevnitř.

Potom přenesl bombu z mercedesu ke sportovnímu autu. Člověk, který pracuje pod kapotou vozu, nevzbuzuje vcelku žádnou pozornost. Kolemjdoucí předpokládají, že spravuje své auto.

Pomocí vázacího drátu a kombinaček zasunul nálož dolů do motoru a upevnil ji ke stěně přímo před místem řidiče. Až vybuchne, bude necelý metr od Millerových prsou. Mechanismus spouště spojený s náloží dvěma dráty dlouhými dva a půl metru spustil prostorem motoru dolů na zem.

Vlezl zpátky pod vůz a při světle baterky prohlédl přední nápravu. Vhodné místo našel během pěti minut a přivázal pevně zadní část spouště k ramenu přední nápravy, které bylo pěkně po ruce. Gumou obalené a skleněnou žárovkou rozevřené čelisti spouště vsunul mezi spirály levého předního tlumiče.

Když všechno správně umístil, aby se to nemohlo pohnout normálními otřesy, vylezl zpod vozu. Odhadoval, že jakmile vůz při velké rychlosti najede na hrbolek nebo do běžné díry na silnici, stisknou se otevřené čelisti spouště, rozdrtí křehké sklo žárovky, které je oddělovalo, a spojí se kontakty obou elektricky nabitých částí listu rámové pily. V ten okamžik to roztrhá Millera na kusy i s jeho usvědčujícími dokumenty.

Nakonec Mackensen posbíral volné klíčky drátů spojujících nálož a spoušť, upravil je na úhlednou smyčku a připevnil je na bok motoru, aby nepřekážely, nevlekly se po zemi a nedřely se po povrchu silnice. Pak sklopil kapotu a zaklapl ji. Vrátil se do mercedesu, schoulil se na zadní sedadlo a usnul. Měl zato, že vykonal dobrou práci.

Miller nařídil taxikáři, aby je zavezl na Saar Platz, zaplatil mu a poslal ho pryč. Koppel měl dost rozumu, aby za jízdy držel pusu a otevřel ji teprve, když auto zmizelo k městu.

"Doufám, že víte, co děláte, Herr Miller. Jako že si myslím, že to je divný, že děláte takovýdle vylomeniny, dyž ste reportér a to všechno."

"Koppele, s tím si nelamte hlavu. Co hledám, je svazek dokumentů uložených v domě v sejfu. Já si vezmu dokumenty a vy ostatní vejvar, co bude po ruce. Oukej?"

"Že ste to vy, tak jo. Dáme se do toho."

"Ještě něco. V domě bydlí služebná," řekl Miller.

"Povídal ste, že to je prázdný," protestoval Koppel. "Jestli přijde dolů, tak zdrhnu. Žádný násilí nevedu."

"Počkáme do dvou do rána. Bude tvrdě spát."

Šli půldruhého kilometru k Winzerovu domu, rychle se rozhlédli na všechny strany a proběhli vrátky. Aby se vyhnuli štěrku, kráčeli po travnatém okraji cesty, pak přes trávník, schovali se v rododendronech a prohlíželi si okna, o nichž soudili, že to jsou okna pracovní.

Koppel, pohybující se porostem jako nenápadné malé zvířátko, obešel dům a nechal Millera, aby dával pozor na nářadí. Když se vrátil, zašeptal:

"Ta holka ještě svítí. Má vokno vzadu pod střechou."

Neodvážili se kouřit a seděli asi hodinu rozklepaní zimou pod silnými, stále zelenými listy keřů. V jednu ráno se Koppel vydal znovu na obchůzku a hlásil, že světlo v dívčině pokoji nesvítí.

Čekali dalších devadesát minut, než Koppel stiskl Millerovo zápěstí, sebral tašku a šel přes měsíčním světlem zalitý trávník k oknům pracovny. Kdesi v ulici zaštěkal pes a o kus dál zakvílela pneumatika domů se vracějícího vozu.

Na štěstí pro ně byl prostor pod okny pracovny ve stínu, protože se měsíc ještě nedostal kolem domu. Koppel blikl tužkovou baterkou a obkroužil s ní rám okna, pak část rámu, předěl mezi horní a spodní polovinou. Byla tam solidní bezpečnostní západka proti vloupání, ale žádné poplašné zařízení. Koppel otevřel brašnu, na chvíli se nad ní sklonil, a když se napřímil, držel v ruce lepicí pásku a tyčovou přísavku, nůž na sklo s diamantovým hrotem, podobný plnicímu peru a gumové kladívko.

S pozoruhodnou zručností nařizl dokonalý kruh na povrchu skla hned pod západkou. Aby se důkladně pojistil, nalepil přes kruh dva pruhy lepicí pásky, jejichž konce přitiskl k nenařiznutému oknu. Mezi pásky přitiskl dobře olíznutou přísavku tak, že na každé straně byl vidět malý kousek skla.

Vzal gumové kladívo, tyč přísavky držel v levé ruce a zprudka klepl na obnažený kus nařiznutého kruhu okenní tabule. Při druhém klepnutí to prasklo a kruh spadl dovnitř do pokoje. Oba čekali, co se bude dít, ale nikdo nic neslyšel.

Koppel stále držel konec přísavky, k níž bylo připevněno sklo uvnitř okna, a odtrhl oba kusy lepicí pásky. Podíval se oknem a spatřil metr a půl od okna hustý koberec a trhnutím zápěstí hodil sklo a přísavku tak, že padly nehluchně na koberec.

Protáhl ruku otvorem, odšrouboval bezpečnostní uzávěr a uvolnil spodní půlku okna. Vlezl do místnosti hbitě jako moucha a Miller ho opatrně následoval. V pokoji byla tma jako v ranci ve srovnání s měsíčním světlem na trávníku, ale Koppel jako by dokonale viděl.

Zasyčel na Millera: "Nehýbejte se" a Miller ztuhl, zatímco kasař tiše zavřel okno a zatáhl záclony. Plížil se po místnosti, instinktivně se vyhýbal nábytku, zavřel dveře do chodby a teprve pak rozsvítil svou tužkovou baterku.

Přelétla po pokoji, zaznamenala psací stůl, telefon a stěnu s přehradami knih, hluboké křeslo a nakonec se usadila na pěkné křbové římse masivně obložené červenými cihlami.

Koppel se vynořil Millerovi po boku.

"Tohle musí být pracovna, šéfe. V jednom domě nemůžou být dva takovýhle pokoje se dvěma cihlověma křbama.

Kde je páka, kterou se ty cihly votevraj?"

"To nevím," mumlal Miller a napodobil huhlání kasaře, kterého životní svízele poučily, že huhlání je hůř postižitelné než šepot. "Musíme to najít."

"No nazdar. To může trvat sakra dlouho," řekl Koppel.

Posadil Millera do křesla a upozornil ho, že musí mít neustále navlečené rukavice s provázkovým svrškem. Pak vzal tašku, šel ke křbu, navlékl si na hlavu čelenku a připevnil do svorek baterku tak, že mířila dopředu. Zkoumal zdivo centimetr po centimetru, citlivými prsty prohmatával hrbolky a nálitky, vruby a dutá místa. Když to celé prohlédl, začal znovu špachtli a pátral po štěrbínách. V půl čtvrté to našel.

Ostří špachtle vniklo do štěrbiny mezi dvěma cihlami a ozvalo se tlumené cvaknutí. Část zdiva metr na metr se vysunula o dva centimetry. Byla to tak dokonalá práce, že prostým okem nebylo možné ten čtverec postřehnout.

Koppel uvolnil dveře zavěšené po levé straně na tichých ocelových pantech. Zdivo o ploše čtverečního metru bylo v ocelovém rámu, který tvořil dveře. Za dveřmi odhalil úzký paprsek z Koppelovy čelní lampy předeek malého sejfu.

Nechal baterku rozsvícenou, ale pověsil si na krk stetoskop a naslouchátka vsunul do uší. Pět minut hleděl upřeně na čtyřmístnou kombinaci zámku, naslouchátka přidržel tam, kde se domníval, že budou spínače, a začal otvírat první okruh kombinačním způsobem.

Miller ho pozoroval z křesla ze vzdálenosti tří metrů a byl čím dál tím nervóznější. Na rozdíl od něj byl Koppel úplně klidný, soustředěný na práci. Kromě toho věděl, že není pravděpodobné, že by někdo kontroloval pracovnu, pokud budou oba zcela nehybní. Nebezpečný byl vstup, pohyb a odchod.

Čtyřicet minut trvalo, než spadlo poslední stavítko. Koppel uvolnil něžně dveře sejfu, obrátil se k Millerovi a paprsek baterky ozářil stůl se dvěma stříbrnými svícny a těžkou starou tabatěrkou na šňupací prášek.

Miller beze slova vstal a připojil se ke Koppelovi u sejfu. Natáhl ruku, vzal baterku ze svorek na Koppelově hlavě a v jejím světle zkoumal vnitřek sejfu. Bylo tam několik svazků bankovek, které vytáhl a podal vděčnému kasaři, ten hvízdal, ale tichounce, že to nebylo slyšet víc než pár metrů.

V horní přihrádce sejfu byl jediný předmět, žlutohnědé desky. Miller je vytáhl, otevřel a prolistoval. Bylo tam asi čtyřicet archů, na každém archu fotografie a pár řádek strojopisu. U osmáctého se zastavil a hlasitě vydechl

"Panebože."

"Ticho," naléhavě zahuhlal Koppel.

Miller zaklapl desky, podal baterku Koppelovi a řekl:

"Zavřete to."

Koppel zasunul dveře zpátky a otáčel ciferníkem nejen, dokud se dveře nezamkly, ale dokud nebyla čísla ve stejném pořadí, v jakém je našel. Potom vrátil zděný kryt tam, kam patřil, a pevně ho přitiskl. Cvakl a zapadl.

Strčil bankovky do kapsy - zisk z posledních čtyř Winzerových pasů a zdržel se jen, aby do černé cestovní brašny uložil oba svícny a tabatěrku. Zhasl baterku a vedl Millera za loket k oknu, roztáhl záclony na levou i pravou stranu a obezřetně se rozhlédl. Trávník byl pustý, měsíc zašel za mraky. Koppel otevřel okno, vyskočil i s brašnou a čekal na Millera. Stáhl okno a zamířil ke keřům následován reportérem, který nacpal spis do svetru.

Šli křovím až k brance a vystoupili na cestu. Miller by se byl s chutí dal do běhu.

"Musíte jít pomalu," řekl Koppel normálním konverzačním tónem. "Klidně jděte a mluvte, jako bychom se vraceli z flámu."

Na nádraží to bylo asi pět kilometrů a blížila se pátá ráno. Ulice už oživaly, ačkoliv byla sobota, protože německý dělník vstává časně. Dorazili na nádraží a nikdo je nezastavil a nikdo se jich na nic neptal.

Vlak do Hamburku jel až v sedm, ale Koppel prohlásil, že s radostí počká v bufetu a zahřeje se kávou a dvojitou režnou. "Moc primová prácička, Herr Miller," řekl. "Doufám, že máte, co jste potřeboval."

"Ano, ano, mám to," řekl Miller.

"Tak teda, nikomu ani muk. Pá, pá, Herr Miller."

Hubeňoučkový kasař kývl a zvolna kráčel k nádražnímu bufetu. Miller se obrátil a přešel přes náměstí k hotelu, netuše, že ho ze zadního sedadla mercedesu sleduje pár únavou zarudlých očí.

Bylo příliš časně na to, aby Miller získal informace, které potřeboval, proto si povolil tři hodiny spánku a požádal, aby ho vzbudili v půl desáté. Telefon zaječel přesně a Miller si objednal kávu a housky, přinesli mu to, když se osprchoval horkou vodou. Seděl u kávy a studoval spis, poznal asi půl tuctu tváří, ale žádná jména. Jména, uvědomoval si však, neznamenal vůbec nic.

Arch číslo osmnáct byl ten, ke kterému se vrátil. Muž byl starší, měl delší vlasy, sportovní knírek kryl horní ret. Ale uši byly stejné, ta část tváře, která je osobitější než kterýkoli jiný rys, ale obvykle je přehlížena. Úzké chrčící bylo stejné, stejný sklon hlavy, bleďá oči.

Jméno znělo běžně, co upoutalo jeho pozornost, byla adresa. Podle čísla pošty to byl střed města, což by pravděpodobně znamenalo činžovní dům.

V deset zavolal telefonní centrálu města jmenovaného na archu papíru. Požádal o číslo ředitele bytového bloku na uvedené adrese. Byl to risk, ale vyšel. Byly to bytové jednotky a velmi drahé.

Zatelefonoval řediteli bloku - ve skutečnosti hlavnímu vrátnému, kterého německé zbožňování titulů povýšilo na ředitele - a vysvětlil, že opakovaně volá jednoho nájemníka a nikdo se nehlásí a že to je divné, protože byl zvlášť požádán, aby toho člověka zavolal ve stanovenou hodinu. Mohl by mu pan ředitel pomoci? Není tam porucha telefonu?

Muž na druhém konci byl nanejvýš úslušný. Herr Direktor je pravděpodobně v továrně nebo ve svém venkovském sídle.

V které továrně? Ano, samozřejmě, jeho vlastní. Továrna na rádia. Jsem to ale hlupák, pravil Miller a skončil rozhovor. Centrála mu poskytla číslo továrny. Dívka, která zvedla telefon, mu předala šéfovu sekretářku, a ta tazatele informovala, že Herr Direktor tráví víkend na svém venkovském sídle a vrátí se v pondělí. Továrna nesmí prozradit číslo. Je to věc soukromí. Miller poděkoval a zavěsil.

Soukromé číslo a adresu majitele továrny na rádia mu nakonec dal jeho starý známý, dopisovatel velkých hamburských novin z oblasti obchodu a průmyslu. Měl ředitelovu adresu ve svém osobním telefonním záznamníku.

Miller seděl a hleděl na Roschmannovu tvář, na nové jméno a soukromou adresu, kterou si načmáral do kalendáře. Teď si vzpomínal, že o tom člověku slyšel už dřív, průmyslník z Porúří, dokonce vídal jeho rádia v obchodech. Vytáhl mapu Německa a našel venkovské sídlo na soukromém pozemku, nebo alespoň oblast, kde dům měl být.

Bylo půl jedné, když sbalil zavazadla, sestoupil do haly a vyrovnal účet. Měl hlad, zašel proto do hotelové jídelny, vzal s sebou jen aktovku a dopřál si velký řízek.

Nad jídlem se rozhodl, že ujede poslední část své šťvanice ještě odpoledne a s cílem své cesty se střetne nazítří ráno.

Stále ještě měl útržek papíru s telefonním číslem právníka z komise C v Ludwigsburku. Mohl mu zavolat, ale chtěl a byl rozhodnut nejdřív se setkat tváří v tvář s Roschmannem. Báł se, že kdyby to zkusil ještě ten večer, aby ho požádal o vyslání policejní čtyři během třiceti minut, právník by nemusel být doma. Nedělní ráno bude dobré, výborné.

Byly skoro dvě, když se konečně objevil ve dveřích hotelu, uložil kufr do vozu, aktovku hodil na sedadlo vedle řidiče a usedl za volant. Nepovšiml si mercedesu, který ho sledoval až na okraj Osnabrücku. Vůz vyjel za ním na dálnici, pár vteřin počkal, a když jaguár nabral rychlost směrem dolů na jih, vůz asi po šedesáti metrech odbočil a zamířil znovu do města.

Z telefonní budky u silnice zavolal Mackensen Werwolfovi do Norimberku.

"Už vyjel," řekl svému nadřízenému. "Zrovna jsem viděl, jak vyrazil jako ďábel po dálnici na jih."

"Vaše zařízení ho doprovází?"

Mackensen se zašklebil.

"V naprostém pořádku. Je připevněný k přednímu tlumiči. Do sedmdesáti kilometrů bude na cimprcampr, nebude ho ani možné identifikovat."

"Výborně," zavmáhl muž v Norimberku. "Musíte být unavený, drahý Kamerad. Vraťte se do města a vyspěte se."

Mackensen nepotřeboval dvakrát pobízet. Od středy pořádně nespál.

Miller ujel těch sedmdesát kilometrů a dalších sto padesát, protože Mackensen přehlédł jednu věc. Jeho spouštěcí mechanismus by určitě vyvolal rychlou explozi, kdyby ho umístil do měkkého pérování kontinentálních limuzín. Ale jaguár bylo britské sportovní auto s mnohem tvrdším systémem tlumičů. Když se vůz hnál po dálnici k Frankfurtu, nárazy způsobily, že se těžké pružiny nad předními koly mírně stáhly a rozdrtily žárovčičku mezi čelistmi spouště. Ale elektřinou nabitá ocel se vzájemně nedotkla. Při silných nárazech se čelisti mihaly milimetr od sebe a pak se znovu oddálily.

Miller, netuše jak je blízko smrti, urazil cestu kolem Münsteru, Dortmundu, Wetzlaru a Bad Homburgu do Frankfurtu ani ne za tři hodiny, pak zabočil z objezdu na Königstein a do divokých, hustě zasněžených lesů pohoří Taunus.

16.

Bylo už tma, když jaguár vklouzl do malého lázeňského města na východním úpatí horského hřebenu. Pohled na mapu Millerovi pověděl, že je necelých třicet kilometrů od soukromého pozemku, který hledal. Rozhodl se, že ten večer už dál nepojede, že si najde hotel a počká do rána.

Na severu se tyčily hory, přepásané silnicí do Limburku, tyčily se poklidně a bíle pod hustým kobercem sněhu, který padal na skály a zahaloval dlouhé kilometry borového lesa. Po hlavní ulici malého města přebleskovala světla a v jejich záři se rýsovala silueta zříceného hradu vznášejícího se nad kopcem jako přízrak - kdysi pevnost, která byla domovem lorda z Falkensteinu. Obloha byla jasná, ale ledový vítr sliboval, že během noci napadne další snůh.

Na rohu Haupt Strasse a Frankfurt Strasse našel hotel Park a požádal o pokoj. Léčba studenou vodou má v únoru v lázeňském městě stěží stejný půvab jako v letních měsících. Pokojů měli spoustu.

Vrátný mu sdělil, že má zaparkovat auto na malém prostranství vzadu za hotelem, lemovaném stromy a keři. Vykoupal se a vyšel na večeri, vybral si Grüner Baum na Haupt Strasse, jednu z tuctu starých restaurací s trámovým stropem, které město nabízelo.

Během jídla na něj padla nervozita. Když zvedal sklenku s vínem, všiml si, že se mu třesou ruce. Zčásti to bylo vyčerpáním a nedostatkem spánku v posledních čtyřech dnech, kdy si zdíml vřdycky jen na jednu či dvě hodiny. Zčásti se ozvala opožděná reakce na napětí při vloupání s Koppelem a pak také ohromení nad štěstím, kterým bylo odměněno jeho vnuknutí vrátit se znovu po té první návštěvě do Winzerova domu a zeptat se služebné, kdo se o staromládeneckého falzifikátora všechna ta léta staral.

Ale věděl, že hlavním důvodem je tušení nadcházejícího konce štvance, konfrontace s mužem, kterého nenáviděl a po němž pátral po tolika neznámých a nečekaných zákrutách, a navíc strach, že se něco může ještě pokazit.

Vzpomněl si na anonymního doktora z hotelu v Bad Godesbergu, který ho varoval, aby se nevměšoval mezi muže spojené kamarádstvím, na toho židovského lovce nacistů z Vídně, který mu řekl: 'Budte opatrný, ti lidé jsou nebezpeční.' Myslel na to všechno a divil se, že na něj ještě nezaútočili. Věděli, že se jmenuje Miller - dokázala to návštěva v hotelu Dreesen, a potlučený Bayer ve Stuttgartu ho prozradil coby Kolba. Přesto nikoho neviděl. Jednu věc ale nemohli vědět, tím si byl jist, že se dostal tak daleko, jak se dostal. Třebas ho ztratili, nebo rozhodli, že ho nechají být, ujištění, že se padělatel skryl a že Miller bude chvíli bloudit a pak toho nechá.

Ale měl spis, Winzerovo tajemství a důkaz s razancí dynamitu a největší novinovou reportáž v posledním desetiletí v západním Německu. Usmál se sám pro sebe a kolemjdoucí číšnice myslela, že na ni. Když ho příště mījela, zavrtěla zadečkem a on si vzpomněl na Sigi. Naposledy jí volal z Vídně a dopis od něj dostala začátkem ledna: to bylo před šesti týdny. Cítil, že ji potřebuje jako nikdy předtím.

Zvláštní, jak muži vřdycky potřebují ženy, když mají strach. Musel si přiznat, že má strach, jednak z toho, co udělal, jednak z hromadného vraha, který na něj číhal v horách a nevěděl o tom.

Zatřásl hlavou, aby se zbavil deprese, a objednal ještě půl lahve vína. Ted' nebyl čas na melancholii. Spustil největší novinářský šlágr, o jakém kdy slyšel, a chystá se vyrovnat účet.

Pil víno a znovu probíral svůj plán. Jednoduchý: konfrontace, telefonát právníkovi do Ludwigsburku a do třiceti minut příjezd policejního vozu, Roschmanna odvezou, uvalí na něj vazbu, soud a doživotí. Kdyby byl tvrdší, chtěl by toho SS kapitána zabít.

Ještě jednou to promýšlel a uvědomil si, že nemá zbraň. Co když Roschmanna hlídá tělesná stráž? Bude skutečně sám, přesvědčený, že ho nové jméno chrání před vypátráním? Nebo tam bude svalovec pro případ maléru?

Když byl jeden Millerův přítel na vojně, strávil noc na strážnici za to, že se vrátil do tábora pozdě, a při té příležitosti ukradl pouta vojenské policie. Později dostal strach, že by je mohli najít v jeho torně, a dal je Millerovi. Reportér si je nechal jako trofej na divokou noc na vojně. Ležely na dně lodního kufru v jeho bytě v Hamburku.

Trochu se mu točila hlava z vína, z dvojité brandy a z únavy, vstal, zaplatil a vrátil se do hotelu. Chystal se vstoupit, aby zatelefonoval, když téměř u dveří hotelu zahlédl dvě telefonní budky. Ty budou bezpečnější.

Bylo skoro deset a Sigi zastihl v nočním klubu, kde pracovala. Musel křičet, aby ho slyšela v hluku orchestru kdesi vzadu.

Miller přerušil proud jejích otázek, kde byl, proč se neozval, kde je ted', a řekl jí, co potřebuje. Namítala, že se nemůže vzdálit, ale něco v jeho hlase ji zarazilo.

"Jsi v pořádku?" zakřičela do telefonu.

"Ano, je mi prima. Ale potřebuju, abys mi pomohla. Miláčku, prosím tě, nemůžeš mě zklamat. Ted' ne, ne dnes večer."

Chvilí bylo ticho a pak řekla:

"Přijedu. Povím jim, že to je velmi naléhavé. Rodina nebo tak."

"Máš dost peněz, aby sis vzala auto?"

"Snad ano. Můžu si půjčit od některé z děvčat."

Řekl jí adresu půjčovny aut s nepřetržitou službou, kterou i on používal, a zdůraznil, že se musí u majitele odvolat na jeho jméno, protože se s ním zná.

"Jak je to daleko?" zeptala se.

"Z Hamburku pět set kilometrů. Ujedeš to za pět hodin. Řekněme za šest od téhle chvíle. Budeš tu v pět ráno. A nezapomeň přivést ty věci."

"Dobře, čekej mě." Odmlčela se a pak: "Petře, miláčku..."

"Co je?"

"Ty máš strach nebo něco?"

Telefon začal pípat a Miller už neměl jednomarkové mince.

"Ano," řekl a položil sluchátko, protože byli přerušeni.

V hale hotelu se zeptal vrátného, jestli by mu dal velkou obálku, vrátný nějakou chvíli kramařil pod pultíkem a pak úslužně vytáhl tuhou obálku, dost velkou na arch velikostí čtvrtky. Miller koupil také hodně známek, aby mohla obálka jít poštou první třídy, i když bude těžká, a připravil vrátného o zásobu známek, které obvykle sloužily hostům jen na pohlednice.

Ve svém pokoji zvedl aktovku, kterou s sebou nosil celý večer, položil ji na postel, vzal deník Salomona Taubera, složku papírů z Winzerova sejfu a dvě fotografie. Znovu si přečetl z deníku ty dvě stránky, které ho původně vyhnaly na štvanici za mužem, o němž nikdy neslyšel, a prostudoval fotografie ležící vedle sebe.

Nakonec vytáhl z aktovky list čistého papíru a napsal krátký, ale jasný vzkaz vysvětlující každému, kdo vzkaz bude číst, co znamená přiložená složka dokumentů. Dopis, spolu se spisem z Winzerova sejfu a s jednou fotografií vložil do obálky, napsal na ni adresu a nalepil všechny známky, které koupil.

Druhou fotografii vsunul do náprsní kapsy svého saka. Zapečetěnou obálku a deník dal zpátky do aktovky, kterou strčil pod postel.

V kufru nosíval malou lahvičku brandy, nalil odměrku do skleničky na čištění zubů z poličky nad umyvadlem. Všiml si, že se mu třesou ruce, ale po ohnivém alkoholu se uvolnil, lehl si na postel, trochu se mu točila hlava a usnul.

Po sklepní místnosti v Mnichově přecházel tam a zpět Josef, zlostně a netrpělivě. Leon a Motti za stolem hleděli na své ruce. Uplynulo osmačtyřicet hodin od chvíle, kdy přišel telegram z Tel Avivu.

Jejich snaha vystopovat Millera byla bezvýsledná. Na jejich žádost po telefonu došel Alfred Oster na parkoviště v Bayreuthu a později je zavolal, že auto je pryč.

"Jestli si všimnou auta, budou vědět, že nemůže být pekařský dělník z Brém," vyštěkl Josef, když se to dozvěděl. "I kdyby už nevěděli, že majitelem auta je Peter Miller."

Později informoval Leona jeho přítel ze Stuttgartu, že policie hledá mladého muže, ve spojení s vraždou občana jménem Bayer v hotelovém pokoji. Popis se tak hodil na Millera přestrojeného za Kolba, že to nemohl být nikdo jiný, ale jméno v hotelovém registru nebylo naštěstí Kolb ani Miller a o černém sportovním autě se nikdo nezmínil.

"Alespoň, že měl rozum a zapsal se pod falešným jménem," řekl Leon.

"To by odpovídalo Kolbovi," upozornil Motti. "Kolb utíkal před brémskou policií kvůli válečným zločinům."

Byla to ale hubená útěcha. Jestliže nemohla najít Millera policie ve Stuttgartu, nemohla ho najít ani Leonova skupina a strchovala se, že Odessa mu je blíží než oni i policie.

"Když zabil Bayera, musel si uvědomit, že zničil svou falešnou totožnost, a vrátil se ke jménu Miller," uvažoval Leon.

"Nezbylo mu než přestat hledat Roschmanna, pokud nezískal od Bayera něco, co ho vedlo k Roschmannovi."

"Tak proč se k čertu neohlásí," štěkal Josef. "Copak si ten blázen myslí, že může dostat Roschmanna sám?"

Motti tiše zakašlal.

"Miller neví, že Roschmann je pro Odessu důležitý," upozornil. "Jestli se k němu přiblíží, tak se to dozví."

"Ale už po smrti a my budeme tam, kde jsme byli na začátku," štěkal Josef. "Proč se ten idiot neozve?"

Telefony ale drnčely té noci jinde, protože Klaus Winzer zavolal Werwolfa z malé horské chaty v regensburském regionu. Zpráva, kterou dostal, ho uklidnila.

"Ano, myslím, že se můžete bezpečně vrátit domů," odpověděl šéf Odessy na padělatelovu otázku. "O člověka, který vás chtěl vyzpovídat, je v téhle chvíli jistě postaráno."

Padělatel mu poděkoval, zaplatil za přenocování a vydal se tmavou nocí směrem na sever k důvěrnému pohodlí své veliké postele v osnabrückém Westerbergu. Doufal, že se vrátí včas, aby se dobře nasnídal, vykoupal a pořádně vyspal. V pondělí ráno bude zpátky ve své tiskárně a dohlédne na chod podniku.

Millera probudilo zaklepání na dveře pokoje. Zamžoural, zjistil, že má rozsvíceno, a otevřel. Stál tam noční vrátný, za ním Sigi.

Miller ho uklidnil a vysvětlil, že ta dáma je jeho manželka, která mu přivezla z domova důležité papíry nezbytné pro obchodní jednání nadcházejícího dne. Vrátný, prostý venkovský chasník s nesrozumitelným hessenským přízvukem vzal spopitné a odešel.

Sigi ho objala a Miller kopl do dveří a zabouchl je.

"Kde jsi byl? Co tu děláš?"

Přerušil její otázky tím nejjednodušším způsobem, a když se zase od sebe odtrhli, Sigiiny studené tváře zrudly a Miller se cítil jako bojovný kohout.

Vzal Sigiin plášť a pověsil ho na věšák za dveřmi. Sigi začala znovu klást otázky.

"Hezky jedno po druhém," řekl a přitáhl ji na postel pod péřovou pokrývkou ještě teplou, jak pod ní ležel a podřimoval. Sigi se zasmála.

"Vůbec ses nezměnil."

Měla na sobě ještě šaty hostesky z kabaretu, s hlubokým výstřihem a úzkou podprsenku. Rozepnul jí zip na zádech a sesmekl ramínka.

"Ty ano?" zeptal se tiše.

Zhluboka se nadýchla, když se k ní sklonil, a přitiskla se k jeho tváři. Usmála se.

"Ne," zamumlala. "Vůbec ne. Ty víš, co mám ráda."

"A ty víš, co já mám rád," nezřetelně šeptal Miller. "Nejdřív já. Mně se po tobě stýskalo víc než tobě."

Žádná odpověď, jen ticho přerušované Sigiinými stoupajícími vzdechy a steny.

Uplynula hodina, než přestali, udýchání a šťastní a Miller nalil do skleničky na čištění zubů brandy a vodu. Sigi jen trochu usrkla, navzdory svému povolání téměř nepila a Miller dopil zbytek.

"Tak," řekla Sigi "jedno bychom měli."

"Na chvíli," přerušil ji Miller.

Sigi se usmála.

"Na chvíli by ti nemuselo vadit, kdybys mi vysvětlil ten tajnosnubný dopis, těch šest týdnů, kdy jsi byl pryč, proč jsi tak ohavně ostříhaný a proč ten malý pokoj v zapadlém hotelu v Hesse?"

Miller zvažněl. Konečně se zvedl, stále ještě nahý, přešel přes pokoj a vrátil se s aktovkou. Posadil se na okraj postele.

"Hodně brzy by ses dověděla, co jsem dělal," řekl. "Tak ti to mohu povědět hned."

Hovořil téměř hodinu, začal tím, jak přišel k deníku, a skončil vloupáním do domu padělatele. Čím déle mluvil, tím byla zděšenější.

"Ty ses zbláznil," řekla, když skončil. "Vždyť tě mohli zabít nebo zavřít za stovku věcí."

"Musel jsem to udělat," řekl neschopný vysvětlit to, co mu teď připadalo šílené.

"Tohle všechno kvůli jednomu hnusnému starému nacistovi? Jsi cvok. Je to pryč, skončilo to, Petře. Proč s nimi chceš ztrácet čas?"

Ohromeně na něj hleděla.

"Zkrátka musím," řekl rozhodně.

Zhluboka vzdychla a vrtěla hlavou, aby naznačila, že ho neumí pochopit.

"Dobře," řekla. "Tak jsi to dokázal. Víš, kdo je a kde je. Musíš se vrátit do Hamburku, vzít telefon a zavolat na policii. Ta se postará o všechno ostatní. Jsou za to placeni."

Miller nevěděl co jí odpovědět...

"Není to tak jednoduché," řekl konečně. "Dnes dopoledne pojedu tam nahoru."

"Kam nahoru?"

Ukázal palcem k oknu a k tichému, tmavému hřebenu hor za oknem.

"Do jeho domu."

"Do jeho domu? A proč?" Oči se jí rozšířily hrůzou. "Přece se s ním nechceš setkat?"

"Ano, chci. Neptej se mě proč, protože ti to nemohu říct. Je to prostě něco, co musím vykonat."

Její reakce ho ohromila. Prudce se zvedla, klekla si a zlostně hleděla dolů na něj, jak ležel a kouřil s hlavou podloženou polštářem.

"Tak proto jsi chtěl tu zbraň," osopila se na něj a prudce oddychovala v narůstajícím vzteku. "Abys ho zabil..."

"Nezabiju ho..."

"Tak zabije on tebe. A ty tam jdeš se zbrání, sám proti němu a té jeho sebrance. Ty parchante, ty hnusný, odporný..." Miller na ni užasle civěl.

"Proč ses tak navztekala? Kvůli Roschmannovi?"

"Nevztekám se kvůli tomu nechutnému nacistovi. Mluvím o sobě. O sobě a tobě, ty tupče. Budeš riskovat, že tě tam nahoře zabijou, abys dokázal nějakou potrhlou zásadu a abys napsal článek pro ty pitomce, co čtou idiotské časopisy. Ani na minutu tě nenapadne myslet na mě..."

Začala plakat a slzy jí stékaly po nalíčených tvářích a nechávaly za sebou stopu jako koleje železnice.

"Koukni se na mě, sakra, jen se na mě podívej. Co si myslíš, že jsem, jenom nějaká tvoje další šikovná děvka do postele? Opravdu si myslíš, že se chci každou noc vyspat s chlípým reportérem, aby měl prima pocit, až se sebere a vyrazí za nějakou idiotskou historkou, při který ho můžou zabít? Vážně si to myslíš? Poslyš, ty debile, já se chci vdávat. Chci být Frau Miller. Chci mít děti. A ty se jdeš dát zabít... Panebože."

Seskočila z postele a běžela do koupelny, práskla za sebou dveřmi a zamkla je.

Miller ležel v posteli s otevřenými ústy a v prstech mu dohořívala cigareta. Ještě nikdy ji neviděl tak vzteklost a šokovala ho. Přemýšlel o tom, co říkala, zatímco naslouchal, jak v koupelně teče voda.

Zadusil cigaretu a přešel přes pokoj ke dveřím koupelny.

"Sigi."

Žádná odpověď.

"Sigi."

Voda přestala téct.

"Jdi pryč."

"Sigi, prosím tě, otevři dveře. Chci s tebou mluvit."

Chvilé ticha, pak se dveře odemkly. Stála tam, nahá a tvářila se vzdorovitě. Spláchla si z obličeje šmouhy.

"Co chceš?" zeptal se.

"Pojď do postele. Chci s tebou mluvit. Zmrzíme, když tu budeme stát."

"Ne, ty se chceš jen znovu milovat."

"Ne, nechci. Fakt. Slibuju ti, že nebudu. Chci s tebou mluvit."

Vzal ji za ruku a odvedl k posteli a k teplu, které skýtala. Unaveně na něj hleděla z polštáře.

"O čem chceš mluvit?" tázala se podezřívavě.

Přisunul se k ní a přitiskl obličej k jejímu uchu.

"Sigrid Rahnová, vezmeš si mě?"

Otočila k němu tvář.

"Myslíš to vážně?"

"Ano. Vlastně mě to předtím nikdy nenapadlo. Ale ty ses taky nikdy nevztékala."

"Pánové!" Jako by nemohla uvěřit svým uším. "To abych se vztekala častěji."

"Odpovíš mi?"

"Ano, ano, Petře. Bude nám spolu tak dobře."

Začal ji znovu laskat a vzrušil se.

"Říkal jsi, že s tím nezačneš znova," vyčetla mu.

"Jenom jednou. Slibuju ti, že tě tu pak nechám úplně samotnou."

Přehodila přes něj nohu a posunula boky na jeho podbřišek. Shlížela na něj a řekla:

"Petře Millere, to se opovažte!"

Miller zhasnul světlo, když se s ním Sigi začala milovat.

Venku ve sněhu nad východním horizontem prozařovalo matné světlo. Kdyby se byl Miller podíval na hodinky, věděl by, že je za deset minut sedm ráno, neděle, 23. února. Ale Miller spal.

O půl hodiny později vjížděl Klaus Winzer na příjezdovou cestu ke svému domu, zastavil a vystoupil, aby otevřel dveře garáže. Byl ztuhlý a unavený, ale spokojený, že je doma.

Barbara nebyla ještě vzhůru, využívajíc nepřítomnosti svého zaměstnavatele, aby si přispala déle než obvykle. Když se objevila, potom co si Winzer odemkl a zavolal na ni z haly, měla na sobě noční košilku, která by jinému muži zrychlila tep. Winzer ji ale požádal o smažená vejce, topinky a džem, konvici kávy a koupel. Nic z toho nedostal.

Pověděla mu totiž, co zjistila, když v sobotu ráno vešla do pracovny otřít prach, že bylo rozbité okno a že se ztratilo stříbro. Zavolala policii, a ta si byla jistá, že to je práce profesionálního kasaře. Musela jim říct, že majitel domu odejel, a oni chtěli vědět, kdy se vrátí, jen pro rutinní zjištění, co se vlastně ztratilo.

Winzer neslouchal dívčímu žvatlání absolutně nehybně, tvář mu zbledla a na spánku tepala jediná žilka. Poslal dívku do kuchyně, aby uvařila kávu, šel do pracovny a zamkl dveře. Třicet minut horečnatě prohledával prázdný sejf, aby se ujistil, že spis se čtyřiceti odesskými zločinci zmizel.

Když se odvrátil od sejfu, zazvonil telefon. Byl to lékař z kliniky, informoval ho, že Fräulein Wendel v noci zemřela.

Dvě hodiny seděl Winzer v křesle před nezapáleným krbem, nevnímal chlad pronikající novinami ucpanou dírou v okně, vnímal jen mrazivé prsty, které svíraly jeho útroby, když přemýšlel, co si má počít. Bez odpovědi zůstalo Barbařino volání za zavřenými dveřmi, že je snídaně hotova. Klíčovou dírkou slyšela, jak šeptá:

"Nebyla to moje chyba, vůbec to nebyla moje chyba."

Miller zapomněl zrušit objednané buzení, o které požádal předtím, než telefonoval Sigi do Hamburku. V devět zařinčel telefon. S očima oslepenýma spánkem zvedl sluchátko, zabručel díky a vylezl z postele. Věděl, že by jinak znovu usnul. Sigi tvrdě spala, vyčerpaná cestou z Hamburku, milováním a štěstím, že je konečně zasnoubená.

Miller se sprchoval, nakonec na sebe pustil ledovou vodu, vydrhl se ručníkem, který nechal celou noc na radiátoru ústředního topení, a cítil se miliónově. Deprese a úzkost předchozího večera zmizela. Byl fit a věřil si.

Obul si kotníčkové boty, oblékl sportovní kalhoty, tlustý rolák a na prsou zdvojený modrý tříčtvrteční, duffel převlečnick, německý zimní oděv, nazývaný Joppe - něco mezi sakem a kabátem. Na každé straně to mělo prostřížené kapsy, do nichž se vešla zbraň a pouta, a náprsní kapsu na fotografii. Ze Sigiiny tašky vytáhl pouta a vyzkoušel je.

Neměla klíč a automaticky se sama zamykala, takže nebyla dobrá k ničemu jinému, než aby člověka připoutala, než ho osvobodí policie nebo pila na železo.

Zbraň otevřel a prohlédl. Nikdy z ní nestřílel a byla ještě naolejovaná, jak ji prodávali. Zásobník byl plný, nechal ho tak. Aby se s pistolí obeznámil, několikrát otevřel a zavřel uzávěr a ujistil se, že ví, kdy je pistole zajištěná a kdy odjištěná, vložil zásobník do pažby, natáhl pistoli a zajistil. Do kapsy u kalhot vsunul telefonní číslo na právníka v Ludwigsburku. Vytáhl z pod postele aktovku, vzal list čistého papíru a napsal vzkaz pro Sigi, až se vzbudí. Psal:

"Můj miláčku, odcházím za mužem, po kterém jsem pátral, mám důvod, abych se mu podíval do tváře a abych byl přítomen, až ho policie odvede v poutech. Je to dobrý důvod a odpoledne ti ho budu schopna vyprávět. Ale pro všechny případy chci, abys udělala toto:..."

Instrukce byly přesné a věcné. Napsal číslo do Mnichova, kam měla zavolat, a zprávu, kterou má dát muži u telefonu. Končil: "Za žádných okolností za mnou nejezdí do hor. Mohla bys situaci jen zhoršit, ať by byla jakákoli. Jestli se v poledne nevrátím, zavolej to číslo, vyřídí vzkaz, opusť hotel, vhod obálku do schránky kdekoli ve Frankfurtu a jeď do Hamburku. S nikým se mi nezasnub. Miluju tě, Peter."

Opřel dopis o telefon na nočním stolku, spolu s velkou obálkou obsahující spis Odessa a nechal tam tři padesátimarkové bankovky. Deník Salomona Taubera sevřel v podpaží, vyklouzl z pokoje a zamířil dolů po schodech. Když míjel vrátného, požádal ho, aby zavolal do jeho pokoje znovu v půl dvanácté.

V půl desáté vykročil z hotelu a překvapilo ho množství sněhu, které v noci napadlo.

Miller obešel hotel, nasedl do jaguáru, dal plný plyn a startoval. Trvalo pár minut, než motor chytl. Zatímco se vůz zahříval, vzal Miller z kufru kartáč a setřel hustou vrstvu sněhu z kapoty, střechy a oken.

Vrátil se za volant, zařadil rychlost a vyjel na hlavní cestu. Všude ležel sníh jako vysoký polštář a Miller slyšel, jak chřupe pod koly vozu. Podíval se na topografickou mapu, již koupil večer, těsně než zavírali, a pustil se po silnici k Limburku.

Ráno bylo šedivé a zamračené po krátkém jiskřivém rozednávání, které neviděl. Pod mraky se třeptil pod stromy sníh a od hor foukal řezavý vítr.

Silnice vedla vzhůru, kroutila se ven z města a okamžitě se ztrácela v moři stromů Romberského lesa. Za městem byl sníh na vozovce téměř panenský, vedla tu jediná stopa, kudy prošel časně ráno kdosi do Königsteinu na bohoslužby. Miller odbočil na Glashütten, přefícel kolem svahů vysoko se tyčících Feldberských hor a dolů po silnici označené, že vede do vesnice Schmitten. V borovicích na svazích hor vyl vítr, stoupal zpod sněhem obložených větví, až téměř ječel. Ačkoliv se Miller nikdy neobtěžoval, aby o tom uvažoval, právě zpod tohoto i dalších oceánů borovic a jedlí se kdysi vyvojily staré germánské kmeny, které pak zastavil Caesar na Rýnu. Později, obrácení na křesťanství ve dne na oko sloužili Princi Míru a jen v hodinách tmy snili o starých bozích síly, chtivosti a moci, a Hitler čarodějnickým dotekem zažehl ten dávný atavismus, zbožnění temných bohů a jakotí nekončících stromů.

Po dalších dvaceti minutách opatrné jízdy zkontroloval Miller znovu mapu a začal hledat odbočku ze silnice na soukromý pozemek. Našel ji, byla tam mřížová brána upevněná ocelovou západkou a na jedné straně visel nápis: "Soukromý majetek. Nevstupujte."

Nechal běžet motor, vystoupil a rozrazil vrata směrem dovnitř.

Miller vjel na pozemek a zamířil na příjezdovou cestu. Sníh byl nedotčený a Miller jel zvolna, protože pod sněhem se skrýval zmrzlý písek.

Asi o dvě stě metrů dál nahoře na cestě padla v noci silná dubová větev, obtížená půl tunou sněhu. Větev se zřítíla do křoví na pravé straně a pár výhonků spočívalo na cestě. Srazilo také černou tyč, která stála na stráni pod ní, a ta trčela přes vozovku.

Než by vystoupil a odsunul to, pokračoval Miller opatrně kupředu a cítil, jak vůz nadskočil, když najel na tyč nejprve předními a pak zadními koly.

Nic mu už nepřekáželo, a tak zamířil k domu a vynořil se na prostoru, na němž stála vila se zahradami. Okruh kolem objektu byl vysypán šterkem. Zastavil vůz před hlavním vchodem.

Zatímco Miller vystupoval z auta, Klaus Winzer dospěl k rozhodnutí a zatelefonoval Werwolfovi. Šéf Odessy byl příkrý a podrážděný, protože už dávno uplynula doba, kdy by měl ve zprávách slyšet o sportovním autě, které bylo rozmetáno na padrť na dálnici, jižně od Osnabrücku, zřejmě výbuchem benzínové nádrže. Když však poslouchal muže na druhém konci telefonu, sevřel rty v úzkou, tvrdou linku.

"Co že jste udělal? Vy šílenče, vy neuvěřitelný pitomý mrňavý kreténe. Víte, co s vámi bude, jestli se ten spis nenajde?"

Werwolf seděl a civěl na tichý telefon s výrazem blížícím se děsu. Myslel na muže, pro které bylo nezbytné získat pas od Klause Winzera, a na fakt, že každý z nich byl hledaná osoba na seznamu žádajícím uvěznění a soud. Zveřejnění spisu by přivodilo překotné perzekuce, které by vytrhly obyvatelstvo z narůstající apatie ke stíhání esesmanů, znovu by ožily agentury pronásledovatelů... Byla to hrůzná perspektiva.

Ale jeho prvořadým úkolem byla ochrana Roschmanna, jednoho z těch, o nichž věděl, že jsou na Winzerově ukradeném seznamu. Třikrát vytočil kód Frankfurtu a třikrát se ozval signál "není spojení". Nakonec zkusil volat přes centrálu a ta mu sdělila, že tam je zřejmě porucha vedení.

Zavolal tedy hotel Hohenzollern v Osnabrücku a zastihl Mackensena, který byl na odchodu. V několika větách vyličil zabíjákovi poslední tragédii a pověděl mu, kde Roschmann bydlí.

"Vypadá to, že vaše bomba nefungovala," řekl mu. "Mrskněte sebou a jeďte tak rychle, jako jste ještě nejel," nařídil.

"Schovejte vůz a držte se u Roschmanna. Je tam taky tělesná stráž, jmenuje se Oskar. Jestli půjde Miller s tím, co má, rovnou na policii, jsme vyřízeni. Jestli ale přijde za Roschmannem, dostaňte ho živého a donuťte ho, aby mluvil. Než zemře, musíme vědět, co udělal s těmi papíry."

Mackensen se v telefonní kabině podíval na automapu a odhadl vzdálenost.

"Budu tam v jednu," řekl.

Dveře se otevřely po druhém zazvonění a z chodby zavanulo teplo. Muž, který před ním stál, zřejmě vyšel z pracovny, ze dveří, které Miller zahlédl, byly otevřené a vedly do haly.

Léta blahobytného života přidala na váze kdysi hubenému důstojníkovi SS. Tvář měl zarudlou buď od alkoholu nebo vzduchem venkova, vlasy na spáncích prošedivělé. Ztělesňoval střední věk z lepších vrstev, prosperující a zdravý, ale i když se v detailech změnil, tvář byla stejná, taková, jakou ji viděl a vyličil Tauber. Bez nadšení se podíval na Millera.

"Prosím?" řekl.

Millerovi trvalo deset vteřin, než byl schopný promluvit. Všechno, co si připravil, se mu vypařilo z hlavy.

"Jmenuji se Miller," řekl. "A vy jste Eduard Roschmann."

Při vyslovení obou jmen přeběhlo cosi zrakem muže stojícího před Millerem, ale železná kontrola ovládala svaly jeho obličeje.

"To je nehoráznost," řekl konečně. "Nikdy jsem o nikom takovém neslyšel."

Za maskou klidného vzezření bývalý důstojník SS horečnatě přemýšlel. Několikrát ve svém životě přežil jen proto, že v krizi bystře uvažoval. Jméno Miller hned poznal a připomněl si rozhovor s Werwolfem před několika týdny. První popud byl zaprásknout Millerovi dveře před nosem, ale přemohl se.

"Jste v domě sám?" tázal se Miller.

"Ano," řekl po pravdě Roschmann.

"Jděte tedy do své pracovny," řekl Miller stručně.

Roschmann neprotestoval, protože si uvědomil, že musí Millera zdržet v domě a bojovat o čas, dokud... Obrátil se na podpatku a kráčel zpátky halou. Miller za sebou zabouchl domovní dveře a byl Roschmannovi v patách. Vstoupili do pracovny. Byl to pohodlný pokoj s tlustě čalouněnými dveřmi, které za sebou Miller zaklapl, v krbu hořelo velké poleno.

Roschmann se zastavil uprostřed pokoje, čelem k Millerovi.

"Je tu vaše žena?" zeptal se Miller.

Roschmann zavrtěl hlavou.

"Odjela na víkend na návštěvu k příbuzným," řekl.

Potud to byla pravda. Předchozí večer ji náhle zavolali a vzala si druhé auto. První auto, které manželé vlastnili, bylo ke vši smůle v opravě v garážích. Měla se vrátit večer.

O čem se Roschmann nezmínil, ale co mu zaměstnávalo uštvaný mozek, bylo, že jeho hromotlucky, do hola ostříhaný šofér a tělesný strážce Oskar odjel před půl hodinou na kole hlásit poruchu telefonu. Roschmann věděl, že musí Millera zdržet, dokud se Oskar nevrátí.

Když se otočil čelem k Millerovi, svírala ruka mladého reportéra pistoli mířící mu rovnou na břicho. Roschmann měl strach, ale zakrýval ho výhružným tónem.

"Vy mě ohrožujete pistolí v mém vlastním domě?"

"Tak zavolejte policii," řekl Miller a kývl k telefonu na psacím stole.

Roschmann se nepohnul.

"Vidím, že stále ještě trochu kulháte," podotkl Miller. "Ortopedická bota to napravuje, ale ne úplně. Chybějící prsty, amputované v táboře v Rimini. Zavinily to omrzliny, ke kterým jste přišel, když jste bloudil v polích v Rakousku, vidíte?"

Roschmannovy oči se mírně přivřely, ale mlčel.

"Víte, jestli přijde policie, bude vás identifikovat, Herr Direktor. Obličej je stejný, rána po kulce v hrudníku, jizva pod levou paží, jak jste se pokoušel odstranit vytetovanou značku krevní skupiny, nezbytnou u zbraní SS. Opravdu chcete zavolat policii?"

Roschmann dlouze vydechl.

"Co chcete, Millere?"

"Sedněte si," řekl reportér. "Ne za psací stůl, tamhle na křeslo, abych na vás viděl. A ruce položte na opěradla.

Neposkytujte mi omluvu, abych střílel, protože, vězte mi, bych to udělal hrozně rád."

Roschmann se posadil do křesla, oči upřené na zbraň. Miller se uvelebil na okraji stolu, tváří k němu.

"A teď si popovídáme," řekl.

"O čem?"

"O Rize. O osmdesáti tisících lidí, mužů, žen a dětí, které jste tam zamordoval."

Když Roschmann viděl, že Miller nehodlá použít zbraň, začala se mu vracet sebedůvěra. Tváře se mu trochu prokrvily. Obrátil upřený pohled na tvář mladšího muže před sebou.

"To je lež. V Rize nebylo nikdy zlikvidováno osmdesát tisíc."

"Sedmdesát tisíc? Šedesát?" tázal se Miller. "Myslíte si, že záleží na tom, kolik přesně jste jich zabil?"

"Přesně tak," horlivě souhlasil Roschmann. "Nezáleží na tom ani teď ani tenkrát. Podívejte, chlapče, nevím, proč po mně jdete. Ale mohu to uhodnout. Někdo vám vtlačil do hlavy hromadu sentimentálních žvástů o takzvaných válečných zločinech a podobně. Všechno to je nesmysl. Absolutní nesmysl. Kolik je vám let?"

"Dvacet devět."

"Sloužil jste tedy v armádě?"

"Ano. Jeden z prvních příslušníků poválečné armády. Dva roky v uniformě."

"Tak víte, co je armáda. Člověk dostane rozkaz, a ten rozkaz uposlechne. Neptá se, jestli je rozkaz správný nebo ne. Byli jsme vojáci jako ti ostatní. Poslouchali jsme rozkazy právě tak jako všichni ostatní. Vy mladí Němci jste všichni stejní. Nechcete pochopit, jaké to tehdy bylo."

"Tak mi povězte, jaké to bylo?"

Roschmann, který se při své argumentaci v rozhorlení předklonil, se teď opřel nazpět do křesla, téměř uspokojený, že bylo bezprostřední nebezpečí zažehnáno.

"Jaké to bylo? Jako když vládnete celému světu. Protože my jsme skutečně vládli světu, my, Němci. Porazili jsme všechny armády, které proti nám vrhali. Léta nás ponižovali, nás ubožácké Němce, a my jsme jim ukázali, ano, všem jsme ukázali, jací jsme velcí. Vy mladí dnes nevíte, co to je být pyšný na to, že jste Němci.

Zažehne to ve vás plamen. Když tloukly bubny a hrála hudba, když vlály vlajky a celý národ stál za jediným mužem, byli bychom dokázali pochodovat až na konec zeměkoule. To je velikost, kterou vaše generace nikdy nepoznala a nepozná. A my z SS jsme byli elita a pořád ještě elita jsme. Samosebou, teď na nás pořádají štvance, nejdřív Spojenci a pak ta zbabělá chátka v Bonnu. Samozřejmě, že nás chtějí zničit, rozdrtit. Protože chtějí zničit, rozdrtit velikost Německa, my jsme byli její představitelé a stále její představitelé jsme.

Napovídali spoustu hloupostí, co se tehdy stalo v pár táborech, na které by rozumný svět už dávno zapomněl. Dělalí ohromný rozruch nad tím, že jsme museli vyčistit Evropu od židovské špíny, která zasáhla všechny stránky německého života a tiskla nás dolů do jejich bahna. Museli jsme to vykonat, to vám povídám. Byl to jen vedlejší atribut velkého německého plánu pro Německo a Němce, projektu čisté krve a čistých ideálů, vize, že Němci budou vládnout světu, protože to je jejich právo, naše právo, Millere, naše právo a náš úděl, kdyby do toho nebyli strkali frňáky ti zatracení Britové a věčně pitomí Američané. Nic si nenamlouvejte, mládenče, i když je mezi námi předěl jedné generace, pořád jsme na stejné straně. Protože jsme Němci, největší národ na světě. A vy byste nechal ovlivnit svůj soud o tom všem, o

velikostí, která patřila Německu a zase mu bude jednoho dne patřit, o naší podstatné a zásadní jednotě a sounáležitosti nás všech, německého národa, vy byste nechal svůj soud ovlivnit tím, co se stalo pár mizerným Židům? Cožpak nechápete, vy popletený mladý blázinku, že jsme na stejné straně, vy a já, že jsme na stejné straně, stejní lidé se stejným údělem?"

Nedbal na zbraň, vstal z křesla a začal chodit po koberci mezi stolem a oknem.

"Chcete důkaz naší velikostí? Podívejte se dnes na Německo. Ve čtyřicátém pátém na padrt' rozbité, úplně zničené a vydané na milost barbarům z východu a hlupákům na západě. A teď? Německo se znovu zvedá, pomalu, ale jistě, i když ještě postrádá tu disciplínu, která je bezpodmínečně nezbytná a kterou mu dokážeme dát, každým rokem stoupá jeho průmyslová a obchodní moc. Ano i vojenská moc, jednoho dne, až setřeseme poslední stopy Spojenců z roku 1945. Bude to potřebovat čas a nového vůdce, ale ideály zůstanou stejné a sláva, sláva bude také stejná.

A znáte příčinu, která tuhle změnu přivodí? Povím vám to, ano, povím, mládenče. Je to kázeň a vedení. Tvrdá kázeň, čím tvrdší, tím lepší, a vedení, naše vedení, nejbrilantnější schopnost - kromě odvahy - kterou se vyznačujeme. Protože my umíme řídit, my umíme vést, prokázali jsme to. Podívejte se na tohle všechno, vidíte to? Tenhle dům, tenhle majetek, továrna v Porúří, moje a tisíce podobných, desítky, stovky tisíců, chrlicí každý den moc a sílu každíčkým otočením kola o dalších pár centimetrů, tak aby Německo znovu vládlo.

A kdo myslíte, že to všechno dokázal? Myslíte, že lidi ochotní mrhat časem žvaněním o pár mizerných Židáčích?

Myslíte, že zbabělci a zrádci, kteří usilují o to, aby pronásledovali dobré, počestné vlastenecké německé vojáky? My jsme to dokázali, my jsme vrátili Německu blahobyt, my, stejní lidé, jaké jsme měli před dvaceti, třiceti roky."

Obrátil se od okna k Millerovi, oči rozzářené. Současně ale odhadoval vzdálenost od nejzazšího místa své pochůzky po koberci k těžkému železnému pohrabáči u krbu. Miller jeho pohledy postřehl.

"A teď sem přijdete, představitel mladé generace, plný idealismu a zájmu a mříte na mě pistolí. Proč nezaměříte svůj idealismus k Německu, k vlastní zemi, k vlastnímu lidu? Myslíte, že jste představitel národa, když mě pronásledujete? Myslíte, že to je to, co chtějí lidé v Německu?"

Miller zavrtěl hlavou.

"Ne, nemyslím," řekl krátce.

"Tak vidíte. Kdybyste zavolal policii, aby mě zatkla, mohli by mě postavit před soud. Říkám jen, mohli, protože ani to není jisté po tak dlouhé době, když jsou svědci rozprchlí po všech koutech nebo mrtví. Tak odložte zbraň a jed'te domů. Jed'te domů a přečtete si pravdivé dějiny té doby, poučte se, že vlastenečtí Němci, jako jsem já, jsou původci tehdejší slávy Německa i jeho dnešní prosperity."

Miller seděl po celou dobu té tirády mlčky a s narůstajícím ohromením a znechucením pozoroval muže, který před ním chodil po koberci a snažil se ho získat pra starou ideologií. Chtěl říct sto, tisíc věcí o lidech, které znal, a o miliónech dalších, kteří nechtěli usilovat o slávu za cenu vyvraždění miliónů jiných lidských bytostí a už vůbec nesouhlasili s tím, že to bylo nutné. Ale slova nepřicházela. Slova nikdy neprijdou, když je člověk potřebuje. Tak jen seděl a upřeně hleděl, dokud Roschmann neskončil.

Po několika vteřinách ticha se Miller zeptal:

"Slyšel jste někdy o člověku jménem Salomon Tauber?"

"Kdo?"

"Salomon Tauber. Byl také Němec. Německý Žid. Byl v Rize od začátku do konce."

Roschmann pokrčil rameny.

"Nemohu se upamátovat. Je to už dávno. Kdo to byl?"

"Sedněte si," řekl Miller. "A tentokrát zůstaňte sedět."

Roschmann znovu pokrčil netrpělivě rameny a šel zpátky ke křeslu. Stoupalo v něm přesvědčení, že by Miller nestřílel, a soustředil se na problém, jak ho tu zadržet, a o žádného bezvýznamného a dávno mrtvého Žida se nezajímal.

"Tauber zemřel v Hamburku 22. listopadu minulého roku. Otrávil se. Posloucháte?"

"Ano. Když musím."

"Zanechal po sobě deník. Byl to jeho životní příběh, co se s ním stalo, co jste mu provedl vy i ostatní v Rize i jinde. Ale hlavně v Rize. Ale přežil, vrátil se do Hamburku a žil tam osmnáct let, než zemřel, zemřel proto, že se přesvědčil, že vy žijete a že vás nikdy nepostaví před soud. Já jsem ten deník dostal. A to byl začátek toho, že jsem vás dnes našel tady, pod vašim novým jménem."

"Deník mrtvého člověka není důkaz," zavrčel Roschmann.

"Pro soud ne, ale pro mne ano."

"A vy jste sem skutečně přišel proto, abyste mi předložil deník starého Žida?"

"Ne, vůbec ne. V deníku je jedna stránka, chci, abyste si ji přečetl."

Miller otevřel deník na určité stránce a hodil ho Roschmannovi do klína.

"Zvedněte to," nařídil mu, "a čtěte nahlas."

Roschmann rozložil papíry a začal číst. Byla to pasáž, v níž Tauber líčil, jak Roschmann zavraždil nejmenovaného důstojníka německé armády, vyznamenaného Železným křížem s diamantovou ratolestí.

Roschmann dočetl stránku do konce a vzhlédl.

"A co má být?" řekl nechápavě. "Ten muž mě udeřil. Neuposlechl rozkaz. Měl jsem právo velet lodi a odvézt vězně."

Miller hodil Roschmannovi do klína fotografii.

"Je tohle ten muž, kterého jste zabil?"

Roschmann se podíval na fotografii a pokrčil rameny.

"Jak to mohu vědět. Bylo to před dvaceti roky."

Ozvalo se pomalé cvaknutí, jak Miller odjistil spoušť a namířil pistolí Roschmannovi do obličeje.

"Je to ten muž?"

Roschmann se znovu podíval na fotografii.

"Tak ano. Tak to byl ten muž. A co s tím?"

"Byl to můj otec," řekl Miller.

Z Roschmannova obličej se vytratila barva, jako když se vypustí kohoutek. Ústa se mu otevřela, oči sklouzly na hlaveň pistole půl metru od jeho obličej a na pevnou ruku na pistoli.

"Panebože," zašeptal. "Vy jste vůbec nepřišel kvůli Židům."

"Ne. Je mi jich líto, ale zase ne tolik."

"Ale jak jste mohl vědět, jak jste mohl z toho deníku poznat, že ten člověk byl váš otec? Neznal jsem jeho jméno, ten Žid, co psal deník, ho neznal, jak jste to mohl vědět?"

"Můj otec byl zabit 11. října 1944 v Ostlandu," řekl Miller. "Dvacet let to bylo všechno, co jsem věděl. Pak jsem četl ten deník. Byl to stejný den, stejná oblast, stejná hodnota. Především ale oba měli Železný kříž s diamantovou ratolestí, nejvyšší vyznamenání za statečnost v boji. Těch, kdo měli tohle vyznamenání, nebylo mnoho a ještě méně mezi nimi bylo pouhých kapitánů. Pravděpodobnost je jedna k miliónu, že by dva tak totožní důstojníci zemřeli ve stejném místě tentýž den."

Roschmann věděl, že stojí proti člověku, kterého nedokáže ovlivnit žádnými argumenty. Civěl na pistoli jako hypnotizován.

"Chcete mě zabít. Nesmíte mě zabít. Ne tak chladnokrevně. Přece byste to neudělal. Prosím vás, Millere, já nechci zemřít..."

Miller se k němu naklonil a začal mluvit.

"Poslouchejte, vy odporné psí hovno. Já jsem poslouchal vás a vaše zrůdné kecy, až je mi z toho špatně od žaludku. A teď budete poslouchat vy mne, dokud se nerozhodnu, jestli zemřete tady, nebo budete do konce života hnit v nějaké věznici."

Měl jste tu drzost, tu sprostou drzost vykládat mi, že jste vy, zrovna vy, ze všech lidí, byl německý vlastenec. Já vám řeknu, co jste. Vy a vám podobní jste byli a jste nejhnusnější svinstvo, které kdy bylo vyvrženo z kanálových stok této země a vyzdviženo na pozici moci. A za dvacet let jste tím svinstvem poškodili moji vlast způsobem, jaký dějiny neznají. Co jste provedli, naplnilo odporem a hnusem celé civilizované lidstvo a zanechalo mé generaci dědictví hanby. Zabere nám celý život, než smyjeme a odčiníme tu hanbu. Vy jste poplivali Německo. Vy, parchanti, jste Německo a německý lid využívali tak dlouho, dokud mohl být využíván, a pak jste zdrhli, dokud byl čas. Způsobili jste nám tak hlubokou zrádu, že by to byl nikdo jiný než ta vaše parta nedokázal, bylo by to nepředstavitelné a nemluvíme teď o zrádě po bombách.

Nebyli jste dokonce ani stateční. Byli jste nejnechutnější zbabělci, které kdy zrodilo Německo a Rakousko. Zavraždili jste milióny pro svůj vlastní zisk a ve jménu své maniacké žádostivosti moci a pak jste vypadli a nás ostatní jste nechali ve sračkách, utíkali jste před Rusy, věšeli a stříleli jste armádní vojáky, abyste je donutili bojovat, a pak jste zmizeli a nechali jste nás, abychom to odnesli.

I kdyby se někdy zapomnělo, co jste provedli se Židy a těmi ostatními, nikdy se nedá zapomenout, jak jste utekli a poschovávali se jako psi, protože nic jiného než psi nejste. Mluvíte o vlastenectví a vůbec neznáte význam toho slova. A jestliže nazýváte svými kamarády vojáky z všechny ty, co skutečně bojovali, tak to je setsakramentská sprostárna. A ještě jedno vám povím jako mladý Němec z generace, kterou tak pohrdáte. Prosperita, kterou dnes máme, s vámi nemá nic společného. Má hodně společného s těmi milióny lidí, kteří těžce pracují a nikoho nikdy nezavraždili. A co se týče vrahů, jako jste vy, kteří ještě zůstali mezi námi - já a moje generace bychom se smířili s menší prosperitou, kdybychom si mohli být jisti, že tihle hajzlové tu už nebudou. Jako tu už nebudete například vy."

"Vy mě zabijete," šeptal Roschmann sotva zřetelně.

"Abyste věděl, tak nezabiju."

Miller sáhl za sebe a přitáhl si telefon. Oči měl na Roschmannovi a na namířené pistoli. Zvedl sluchátko, položilo ho na stůl a volal. Když skončil, uchopil znovu sluchátko.

"Jeden člověk z Ludwigsburku by si s vámi rád popovídal," řekl a přitiskl sluchátko k uchu.

Bylo mrtvé.

Znovu ho položil, znovu zvedl a poslouchal, jestli se ozve tón. Neozval se.

"Vy jste to odřízl?" zeptal se.

Roschmann zavrtěl hlavou.

"Poslyšte, jestli jste vytrhl dráty, provrtám vás tady na místě a hned."

"Nevytrhl. Od rána jsem se telefonem nedotkl. Opravdu."

Miller si vzpomněl na spadlou větev dubu a na telegrafní tyč ležící přes vozovku. Tiše zaklel. Roschmann se usmál.

"Asi jsou porušené dráty," řekl. "Musíte jít do vesnice. Jakkak to uděláte?"

"Vpálím do vás kulku, jestli neposlechnete, co vám řeknu," odsekl Miller.

Vytáhl z kapsy železku, kterými původně hodlal zneškodnit tělesného strážce.

Hodil je Roschmannovi.

"Jděte ke krbu," nařídil mu a šel za ním.

"Proč?"

"Připoutám vás ke krbu a pak pojedete zatelefonovat z vesnice," řekl Miller.

Prohlížel tepanou železnou mříž u krbu, když Roschmann upustil železku. Esesman se shýbl, aby je zvedl, a málem Millera přistihl nepřipraveného, když místo železek popadl těžký pohrabáč a prudce se jím ohnal po Millerových kolenou. Reportér včas uskočil, pohrabáč prosvištěl kolem něj a Roschmann ztratil rovnováhu. Miller se k němu

naklonil, praštil ho rukojetí pistole do skloněné hlavy a couvl.

"Zkuste to ještě jednou a je po vás," řekl.

Roschmann se napřímil, rozvrávoraný po ráně do hlavy.

"Zacvakněte si jedno pouto na pravé zápěstí," nařídil Miller a Roschmann ho poslechl. "Vidíte před sebou ten ornament vinného listu? Ve výši hlavy. Vedle něj je vypouklá větev, která pak zase ustupuje. Zapněte k ní druhý náramek."

Roschmann zapnul i druhé pouto a Miller šel ke krbu a odkopl z jeho dosahu pohrabáč a kleště na uhlí. S pistolí přitisknutou k Roschmannovu saku ho bleskurychle prohledal a odklidil z prostoru kolem připoutaného muže všechno, čím by mohl hodit, aby rozbil okno.

Venku po příjezdové cestě šlapal Oskar na kole k domovním dveřím po splněním úkolu - ohlásil poruchu na telefonním vedení. Překvapeně se zastavil, když spatřil jaguára, protože než odešel, ujistil ho jeho zaměstnavatel, že nikoho nečeká.

Opřel kolo o zeď domu a tiše odemkl domovní dveře. V hale zůstal nerozhodně stát, protože čalouněnými dveřmi pracovníci nic neslyšeli a ti uvnitř neslyšeli jeho.

Miller se naposled rozhlédl a byl spokojený.

"Náhodou," řekl zuřivě ho pozorujícímu Roschmannovi "by vám bylo vůbec neprospělo, kdybyste mě byl praštil. Bude jedenáct a já jsem nechal v ruce mého společníka svazek důkazního materiálu o vás. Kdybych se nevrátil nebo nezatelefonoval do dvanácti hodin, má to hodit do schránky. Je to adresováno úřadům. Proto jdu telefonovat. Vráťm se za dvacet minut. Vy se odtud za dvacet minut nedostanete, ani kdybyste měl sekeru. Až se vrátím, přijede do půl hodiny policie."

Roschmannovi znovu svitla naděje. Věděl, že má jedinou šanci - aby Oskar, až se vrátí, dostal Millera živého a aby ho pak donutili zatelefonovat z vesnice, jak mu poručí, a zadržet doklady, které se nesmějí dostat do schránky. Vzhlédl na hodiny na římse krbu u své hlavy. Bylo deset padesát.

Miller otevřel prudce dveře na druhé straně místnosti a vyšel ven. Zjistil, že hledí na rolák svetru, který na sobě měl chlap o hlavu vyšší, než byl sám. Roschmann ze svého místa u krbu spatřil Oskara a zaječel:

"Zadrž ho!"

Miller couvl zpátky do pokoje a vytrhl pistoli, kterou předtím zasunul do kapsy. Příliš pozdě. Rozmáchlý backhand Oskarovy pazoury mu vyrazil pistoli a ta odletěla přes celou místnost. Oskarovi se zdálo, že jeho šéf křičí:

"Prašť ho!"

Práskl pravou rukou Millera do brady. Reportér vážil pětáosmdesát kilo, ale úder ho nadzdvihl a hodil nazpět. Nohy se mu zamotaly do stojanu na noviny, a jak přepadl, bouchl hlavou do rohu mahagonové knihovny. Zhroutil se jako hadrová panenka, jeho tělo sklouzlo na koberec a skutálelo se ke straně.

Několik vteřin bylo ticho. Oskarovi se nabízela podívaná na šéfa připoutaného ke krbu a Roschmann civěl na nehybnou postavu Millera, z jehož hlavy vzadu stékal na podlahu pramínek krve.

"Ty pitomče," zařval Roschmann, když pochopil, co se stalo.

Oskar se zatvářil zmateně.

"Pojď sem."

Obr se překolébál přes pokoj, stál a čekal na rozkazy. Roschmann rychle přemýšlel.

"Zkus mě dostat z těch pout," poručil. "Vem na to náčiní z krbu."

Ale krb byl postaven v dobách, kdy řemeslníci pracovali tak, aby jejich dílo přetrvalo hodně dlouho. Výsledkem Oskarovy snahy byl ohnutý pohrabáč a zkroucené kleště na uhlí.

"Přenes ho sem," nařídil Roschmann Oskarovi, když to vzdali.

Oskar Millera zvedl a Roschmann se mu podíval pod víčka a nahmatal mu puls.

"Je živý, ale v bezvědomí," řekl. "Potřebuje, aby do hodiny přišel lékař. Přines mi papír a tužku."

Psal levou rukou a načmáral na papír dvě telefonní čísla a Oskar mezitím přinesl z bedny na nářadí, uložené pod schody, pilu na železo. Když se vrátil, podal mu Roschmann papír.

"Dojed' do vesnice tak rychle, jak jen můžeš," řekl Oskarovi. "Zatelefonuj na tohle číslo do Norimberku a člověku, který zvedne telefon, pověz, co se stalo. Pak zavolej to druhé, místní číslo a okamžitě přiveď lékaře. Rozumíš? Řekni mu, že to je velmi naléhavé. Pospěš si!"

Když Oskar vyběhl z pokoje, podíval se Roschmann znovu na hodiny. Deset padesát. Kdyby Oskar dorazil do vesnice kolem jedenácté a spolu s lékařem by se vrátil ve čtvrt na dvanáct, vzkřísili by Millera včas, aby mohl zatelefonovat a zadržet svého komplice. I kdyby měl lékaře donutit zbraní, aby jim pomohl. Roschmann začal horečně přetěžávat svá pouta.

Oskar popadl přede dveřmi kolo, pak se zastavil a podíval se na jaguára. Nahlédl do okna a viděl klíčky v zapalování. Jeho pán mu poručil, aby spěchal, pustil kolo, sedl za volant, probudil vůz k životu a v prudkém oblouku vyrazil po štěrku na cestu.

Zařadil třetí rychlost a řítí se po kluzké vozovce, když narazil na telegrafní tyč ležící přes cestu.

Roschmann ještě piloval řetěz mezi pouty, když ho zarazil třesk výbuchu z borového lesa. Natáhl se k jedné straně a podařilo se mu podívat se francouzským oknem, ačkoliv auto ani silnice nebyly v dohledu, oblak kouře táhnoucího se po obloze mu pověděl, že auto konečně vyletělo do vzduchu. Vybavilo se mu ujištění, že o Millera bude postaráno. Ale Miller ležel na koberci pár metrů od něj, tělesný ochránce byl zaručeně mrtvý a čas utíkal bez naděje na záchranu. Opřel hlavu o studený kov a zavřel oči.

"Tak to je konec," zašeptal tiše.

Po několika minutách začal znovu řezat. Trvalo déle než hodinu, než speciálně tvrzená ocel vojenských pout povolila pod teď už tupou pilou. Když se osvobodil z jednoho pouta, druhé na pravé ruce zůstalo - tloukly hodiny poledne. Kdyby měl čas, byl by se zastavil a skopal tělo ležící na koberci, ale pospíchal. Ze sejfu ve zdi vzal pas a několik tlustých svazků nových bankovek vysoké hodnoty. Za dvacet minut ujížděl na kole s pasem, penězi a trochou šatstva v příruční brašně dolů po cestě, kolem trosek jaguára a čadícího těla ležícího tvář ve sněhu, kolem ožehnutých a polámaných borovic, k vesnici.

Odtud zavolal taxi a požádal, aby ho odvezl na mezinárodní letiště ve Frankfurtu. Vstoupil do kanceláře letových informací a tážat se:

"V kolik letí příští letadlo odtud do Argentiny, pokud možno během hodiny? Pokud ne..."

18.

Deset minut po jedné zabočil Mackensenův mercedes z venkovské silnice do branky Roschmannova sídla. V půli cesty k domu zjistil, že průjezd je zatarasěný.

Jaguár se očividně rozpadl zevnitř, ale jeho kola zůstala na cestě. Stála zpřímá, šikmo přes vozovku. Přední a zadní část vozu byla rozpoznatelná a pevné ocelové nosníky tvořící podvozek držely trosky auta pohromadě. Ale středová část včetně kokpitu úplně chyběla, od podlahy po střešku. Její kusy byly rozesety kolem dokola.

Mackensen si skelet prohlédl se zlým úšklebkem a šel k ranci opáleného šatstva a jeho obsahu, leželo to o šest metrů dál. Něco na rozměrech těla upoutalo jeho pozornost a na několik minut se nad ním naklonil. Pak se napřímil a vyběhl zbytek cesty k domu.

Nezazvonil, ale zkusil kliku. Povolila a Mackensen vstoupil do haly. Několik vteřin naslouchal ve stěhu, jako divoké zvíře u pramene vody, a snažil se vycítit, zda hrozí nebezpečí. Neozvalo se nic, ani hlásek. Hmátl pod levou paží a vytáhl pistoli Luger s dlouhou hlavní, odjistil ji a začal otevírat dveře vedoucí do haly.

První byla jídelna, druhá pracovna. Ačkoliv okamžitě spatřil tělo na koberci u krbu, nepohnul se z otevřených dveří, dokud neměl celou místnost pod kontrolou a na dostřel. Znal dva, kteří na ten trik doplatili - zřejmá návnada a skrytý útočník. Než vstoupil, nahlédl do šterbiny mezi panty veřejí, aby se přesvědčil, že za dveřmi nikdo nečihá, a pak vešel. Miller ležel na zádech, s hlavou obrácenou na stranu. Mackensen pár vteřin pozoroval křídově bílou tvář, pak se sklonil a naslouchal téměř nezatelnému dýchání. Zaslá krev vzadu na hlavě mu zhruba prozradila, co se odehrálo.

Deset minut pátral po domě, zaznamenal otevřené zásuvky v ložnici pána domu a to, že v koupelně chybí holicí propriety. Zpátky v pracovně se podíval do zejícího a prázdného sejfu ve zdi, pak si sedl k psacímu stolu a zvedl telefon.

Pár vteřin poslouchal, tiše zaklel a položil sluchátko. Bednu s nářadím pod schody našel snadno, protože dveře přístěnku zůstaly otevřené. Vzal si, co potřeboval, a seběhl na vozovku, když předtím prošel pracovnou a zkontroloval Millera, francouzská okna nechal otevřená dokořán.

Skoro hodinu hledal přetržené vedení telefonu, vymotal ho z křoví a znovu ho spojil. Spokojen se svou prací krácel zpět do domu, posadil se za stůl a vyzkoušel telefon. Ozval se tón a Mackensen zavolal svého šéfa do Norimberku. Předpokládal, že bude Werwolf na jeho telefonát dychtivě čekat, ale hlas muže, který z aparátu promluvil, byl unavený a téměř bez zájmu. Jako správný voják v poli Mackensen ohlásil, co našel - auto, mrtvolu tělesného strážce, polovinu pout ještě stále zapnutou na spirále tepané mříže u krbu, tupou pilu na železo na koberci a Millera na podlaze v hlubokém bezvědomí. Skončil u nepřítomného majitele domu.

"Moc si toho s sebou nevzal, šéfe. Jenom věci na přespaní a asi peníze ze sejfu. Dám to tu do pořádku, může se už vrátit, jestli chce."

"Ne, nevrátí se," řekl Werwolf. "Položil jsem telefon právě, když jste za zvonil. Volal z letiště ve Frankfurtu. Má letenku do Madridu, letí za deset minut. Večer má spojení do Buenos Aires..."

"Ale to není nutné," odporoval Mackensen. "Donutím Millera, aby pověděl, kde ty papíry nechal. V troskách auta nebyla žádná aktovka a on sám u sebe nic nemá, na podlaze leží jen nějaký deník. Ale to ostatní nemůže být daleko."

"Dost daleko," odvětil Werwolf. "V poštovní schránce."

Unaveně pověděl Mackensenovi, co Miller padělateli ukradl a o čem ho právě Roschmann z Frankfurtu informoval.

"Ty papíry budou už zítra ráno, nejpozději v úterý v rukou úřadů. Potom zbývá každému ze seznamu pramálo času. Včetně Roschmanna, to je majitel domu, kde teď jste, a mne. Celé dopoledne se snažím varovat všechny, jichž se to týká, aby do čtyřadvaceti hodin opustili zem."

"A co mám teda teďka dělat já?" zeptal se Mackensen.

"Vy se ztraťte," odpověděl jeho šéf. "Vy nejste na seznamu. Já ano, proto musím vypadnout. Vraťte se domů a čekejte, dokud se s vámi nespojí můj nástupce. Pro nás ostatní to je konec. Vulkán utekl a nevrátí se. Jeho odjezdem se hrouť celá akce, pokud by nenastoupil někdo nový a nepřevzal projekt."

"Jakej Vulkán? takej projekt?"

"Vzhledem k tomu, že je po všem, můžete se to dozvědět. Vulkán bylo jméno Roschmanna, toho, kterého jste měl ochránit před Millerem..."

V několika větách vyličil Werwolf zabijákovi, proč byl Roschmann tak důležitý, proč je jeho postavení nezastupitelné a nenahraditelné, právě tak jako celý projekt. Když skončil, Mackensen dlouze hvízdal a zahleděl se na tělo Petera Millera na druhé straně pokoje.

"Ten parchant to teda pěkně zmrsknul," řekl.

Werwolf jako by se sebral a do hlasu se mu vrátil náznak staré, jemu vlastní autority.

"Kamerad, musíte tam uklidit ten svinčík. Pamatujete se na tu likvidační skupinu, kterou jste už dřív použil?"

"Vím, kde je najdu. Nejsou daleko."

"Zavolejte je a přivezte je. Až skončí, nesmí zůstat ani stopa po tom, co se stalo. Roschmannova manželka se vrátí dnes pozdě večer. Nesmí se dozvědět, co se přihodilo. Rozumíte?"

"Provedu," řekl Mackensen.

"A pak se ztraťte. Ještě něco. Než odejdete, doražte toho hajzla Millera. Jednou provždycky."

Mackensenovy zorničky se zúžily, když se podíval na nehybného reportéra.

"S potěšením," řekl.

"Tak sbohem a hodně štěstí."

Telefon ztichl. Mackensen ho položil, vytáhl svůj adresář, zalistoval a vytočil číslo. Představil se člověku, který se ozval, připomněl mu předchozí laskavé služby, kterými prokázal Kameradschaft. Pověděl mu, kam mají přijet a co najdou.

"Auto a mrtvolu musíte shodit do propasti u horské silnice. Se spoustou benzínu, aby to pěkně hořelo. Muž nesmí být identifikován, prohlédněte mu kapsy a seberte všechno, včetně hodinek."

"Jasný," řekl hlas v telefonu. "Přivezu vlek a naviják."

"A poslední věc. V pracovně najdete na podlaze ještě jednu mrtvolu a zakrvácený koberec. Musíte to zlikvidovat. Ne ve voze, pěkně dlouhé žblunknutí na dno hlubokého studeného jezera. Dobře zatížit. Žádný stopy. Oukej?"

"Bez problémů. Přijedeme v pět a do sedmi budeme hotovi. Nerad vozím náklad toho druhu za světla."

"Prima," řekl Mackensen. "Zmizím dřív, než dorazíte. Ale najdete tu všechno, jak jsem řekl."

Zavěsil, zvedl se od stolu a šel k Millerovi. Vytáhl Luger a automaticky zkontroloval zásobník, ačkoliv věděl, že je pistole nabitá.

"Ty zasranej hajzle," promluvil k tělu a namířil pistoli směrem dolů, k Millerově čelu.

Léta existoval jako dravec a přežíval, když ostatní jeho oběti, ale i jeho souputníci skončili na stole pitevný, ta léta vypěstovala v Mackensenovi smysly leoparda. Neviděl stín, který padl na koberec z otevřeného francouzského okna, vycítil ho a bleskově se otočil připravený vystřelit. Ale muž nebyl ozbrojený.

"Kdo ksakru jste," zavrčel Mackensen a držel ho na mušce.

Muž stál ve francouzském okně v černých kožených přiléhavých kalhotách a v bundě motocyklisty. V levé ruce přidržoval motocyklistickou přilbu přitisknutou na břicho. Podíval se na tělo u Mackensenových nohou a na zbraň v jeho ruce.

"Poslali pro mě," řekl prostě.

"Kdo?" zeptal se Mackensen.

"Vulkán," odpověděl muž. "Můj Kamerad, Roschmann."

Mackensen hekl a sklopil zbraň.

"Ten ujel."

"Ujel?"

"Zdrhnul, mříš si to do Jižní Ameriky. Celý projekt skončil. Všechno kvůli tomuhle novinářským parchantovi."

Trhl zbraní k Millerovi.

"Chcete ho dorazit?" zeptal se muž.

"To si pište. Poslal celý projekt. Identifikoval Roschmanna a doklady o něm poslal policii a ještě hromadu jinejch věcí. Jestli jste na seznamu ve spise, radši vypadněte."

"V jakém seznamu?"

"V seznamu Odessy."

"Tam nejsem," řekl muž.

"Já taky ne," vrčel Mackensen. "Ale Werwolf je a nařídil, že mám tohodle dorazit, než vypadnem."

"Werwolf?"

V Mackensenovi se rozklínal varovný zvonek znepokojení. Před chvílí se dozvěděl, že Vulkánův projekt nezná v Německu nikdo kromě Werwolfa a jeho. Ostatní byli v Jižní Americe, odkud, jak předpokládal, má přijít nový šéf. Ale ten by věděl, kdo je Werwolf. Zorničky se mu zúžily.

"Vy jste z Buenos Aires?" otázel se.

"Ne."

"A odkud teda?"

"Z Jeruzaléma."

Půl vteřiny trvalo, než Mackensen pochopil význam toho jména. Pak prudce namířil pistoli. Půl vteřiny je dlouhá doba, dost dlouhá na smrt. Pěnová guma uvnitř motocyklistické helmy byla popálená, když pistole vystřelila, ale devítimilimetrový projektil prolétl hladce umělou hmotou a zasáhl Mackensena do hrudníku, jako by ho kopl kůň.

Helma spadla na zem a odkryla agentovi pravici. Oparem namodralého kouře vystřelil Walther PPK znovu.

Mackensen byl statný a silný. Byl by vypálil navzdory kulce v hrudníku, ale druhá rána mu rozervala hlavu dva prsty nad pravým obočím a pokazila mu zásah. Také ho zabila.

Miller se probudil v pondělí odpoledne v soukromém oddělení Všeobecné nemocnice ve Frankfurtu. Půl hodiny ležel a pomalu si uvědomoval, že má hlavu obalenou obvazy a napojenou na různé přístroje. Našel bzučák, ale ošetřovatelka, která přišla, mu řekla, aby zůstal v klidu, protože měl vážný otřes mozku.

A tak ležel a kousek po kousku se mu vracely události z minulého dne až do dopoledne. Pak už nebylo nic. Usnul, a

když se probudil, byla venku tma a u jeho postele seděl nějaký člověk. Ten člověk se usmál. Miller na něj hleděl.

"Já vás neznám," řekl.

"Ale já znám vás," odpověděl návštěvník.

Miller se zamyslel.

"Už jsem vás viděl," promluvil konečně. "Přijel jste k Osterovi. S Leonem a Mottim."

"Správně. Co si ještě pamatujete?"

"Skoro všechno. Vrací se to."

"Roschmann?"

"Ano. Mluvil jsem s ním. Chtěl jsem zavolat policii."

"Roschmann je pryč. Utekl do Jižní Ameriky. Všechno skončilo. Úplně. Je konec. Chápete? Rozumíte mi?"

Miller pomalu zavrtěl hlavou.

"Ne docela. Mám ale setsakramentskou reportáž. Napíšu to."

Návštěvníkův úsměv pohasl. Naklonil se k Millerovi.

"Poslouchejte, Millere. Jste zatracený amatér a máte štěstí, že žijete. Nenapíšete nic. Za prvé není co psát. Tauberův deník mám já a odvezu ho s sebou zpátky domů, kam patří. Včera v noci jsem ho četl. Vy jste měl v kapse fotografii. Vašeho otce?"

Miller přikývl.

"Tak kvůli němu to všechno bylo?" ptal se agent.

"Ano."

"Je mi to líto. To s vaším otcem. Nikdy jsem si nepomyslel, že něco takového řeknu Němci. A teď k tomu spisu. Co v něm bylo?"

Miller mu to vyličil.

"A proč jste to ksakru nedal nám? Jste nevděčník. Dalo nám hodně práce, než jsme vás tam dostali. A když jste se k něčemu dostal, dal jste to svým lidem. My bychom tu informaci využili nejlépe."

"Musel jsem to někam poslat, za pomoci Sigi. To znamenalo poštou. Vy jste hrozně chytří, ale Leonovu adresu jste mi nedali."

Josef přikývl.

"Dobře. Ať je to, jak chce, ale v žádném případě nemáte, co byste psal. Nemáte deník, nemáte spis. Zůstává jen vaše tvrzení. Jestliže budete trvat na tom, že to povíte, neuvěří vám nikdo kromě Odessy a ta vám půjde po krku. Nebo spíš zaútočí na Sigi nebo na vaši matku. Neberou si rukavičky, na to se snad ještě pamatujete?"

Miller chvíli uvažoval.

"Co je s mým vozem?"

"Vy o tom nevíte? Zapomněl jsem."

Josef řekl Millerovi o bombě, která byla v autě umístěna, a jakým způsobem vybuchla.

"Říkal jsem vám, že si neberou rukavičky. Auto našli v propasti. Tělo není možné identifikovat, ale vám nepatří. Vy musíte vysvětlit, že jste vzal stopaře, ten vás praštil železnou tyčí a ujel.

Nemocnice potvrdí, že vás přivezl náhodný motocyklista, který zavolal sanitu, když vás našel ležet u cesty. Mne nepoznají. Měl jsem helmu a brýle. To je oficiální verze a při ní zůstane. Abych se pojistil, zatelefonoval jsem před dvěma hodinami německé tiskové agentuře, ohlásil jsem se jako nemocnice a dal jsem jim tuto informaci. Stal jste se obětí stopaře, který později havaroval a zabil se."

Josef se zvedl a podíval se na Millera.

"Měl jste ohromné štěstí, ačkoliv si to neuvědomujete. Dostal jsem zprávu od vaší přítelkyně včera kolem poledního, zřejmě podle vašich instrukcí, a jel jsem jako blázen, urazil jsem cestu z Mnichova až k domu přesně za dvě a půl hodiny. A přesně když bylo málem po vás. Měli zabijáka, který vás měl dorazit. Podařilo se mi přijít včas."

Otočil se s rukou na klíce.

"Nechte si poradit. Pojišťovna vám zaplatí auto, kupte si volkswagen, vraťte se do Hamburku, ožeňte se se Sigi, mějte děti a držte se novinářiny. A nemíchejte se mezi profesionály."

Za půl hodiny po jeho odchodu přišla sestra.

"Máte tu telefon," řekla.

Byla to Sigi, plakala a smála se najednou. Někdo neznámý jí zatelefonoval, že Peter je v nemocnici ve Frankfurtu.

"Jedu za tebou," řekla a zavěsila.

Telefon znovu zazvonil.

"Miller? Tady je Hoffmann. Zrovna jsem viděl dálnopis z agentury. Prý vás praštili do hlavy. Jste v pořádku?"

"Jsem v úplném pořádku, pane Hoffmanne," řekl Miller.

"Prima. Kdy budete fit?"

"Za pár dní. Proč?"

"Mám námět, přímo vám šitý na tělo. Parta dcerunek bohatých německých papínek si jezdí zalyžovat a nechává se obsloužit hezkými mladými lyžařskými instruktory. A v Bavorsku je klinika, která se postará, když se dostanou do trablů - za pěkný prachy a papínek se nic nedozví. A zdá se, že někteří ti hřebečci dostávají od kliniky provizi. Ohromná historka. Sex uprostřed sněhu, Orgie v Oberlandu. Kdy můžete začít?"

Miller přemýšlel.

"Příští týden."

"Výborně. Mimochodem, ta záležitost, co jste se o ni zajímal. Honba za nacisty. Dostal jste toho člověka? Napsal jste vůbec nějaký článek?"

"Ne, pane Hoffmannne," řekl Miller pomalu. "Žádný článek."
"Myslel jsem si to. Tak si pospěšte a uzdravte se. Na shledanou v Hamburku."

V úterý večer, když se začalo stmívat, přistálo Josefovo letadlo z Frankfurtu via Londýn na letišti v Tel Avivu. Čekali na něj dva muži v autě a odvezli ho do hlavního stanu, aby ho vyslechl plukovník, který podepisoval ten telegram od Kormorána. Hovořili téměř do dvou do rána a zaznamenali všechno stenograficky. Když skončili, plukovník se pohodlně opřel, usmál a nabídl agentovi cigaretu.

"Dobrá práce, řekl prostě. "Prověřili jsme továrnu a upozornili německé orgány - samozřejmě anonymně. Oddělení výzkumu bude zrušeno. Dohlédneme na to, i kdyby se o to Němci nepostarali. Vědci vlastně nevěděli, pro koho pracují. Promluvíme si s nimi osobně a většina jich zničí své záznamy. Vědí, že sympatie v Německu by byly na straně Izraele, kdyby se to zveřejnilo. Dostanou jiná zaměstnání v průmyslu a budou držet pusy. A Bonn taky a my taky. Co Miller?"
"Miller jakbysmet. A rakety?"

Plukovník vydechl oblak kouře a zahleděl se na hvězdy na noční obloze za oknem.

"Myslím, že teď už nevzlétnou. Násir musí být připravený nejpozději v létě 67, a jestliže vzal za své výzkum ve Vulkánově továrně, nebudou schopni zřít do léta 67 další projekt výroby řídicích systémů k raketám."

"Nebezpečí je tedy zažehnáno," řekl agent.

Plukovník se usmál.

"Nebezpečí není nikdy zažehnáno. Jen mění formu. Tohle nebezpečí asi minulo. Ale to velké pokračuje. Budeme muset znovu bojovat a možná že znovu a znovu, než budeme bezpeční. Ale vy jste jistě unavený. Teď můžete jít domů." Sáh do zásuvky a vytáhl polytenový sáček s osobními věcmi. Agent odložil na stůl falešný německý pas, peníze, náprsní tašku, klíče a vedle v místnosti se převlékl a šaty z Německa nechal u svého nadřízeného.

Plukovník si ho u dveří prohlédl od hlavy k patě a podal mu ruku.

"Vítejte domů, majore Uri Ben Shaule."

Agent se ve své vlastní totožnosti cítil lépe - byla to totožnost, kterou přijal v roce 1947, když poprvé přijel do Izraele a nastoupil do Palmach. Vzal si taxi a jel domů, do bytu na předměstí a odemkl si klíčem, který právě dostal spolu s ostatními osobními věcmi.

V zešeřelé ložnici rozpoznal siluetu spící Rivky, své ženy, lehká přikrývka se zdvihala a klesala jejím dechem. Nakoukl do dětského pokoje a podíval se na oba chlapce, Shlomu, kterému bylo šest, a malého dvouletého Dora.

Toužil vklouznout do postele ke své manželce a spát několik dní, ale musel splnit ještě jeden úkol. Položil kufr a potichu se svlékl i ze spodního prádla a ponožek. Oblékl se do čistého, které vzal z prádelníku, aniž Rivku vzbudil, spala nerušeně dál.

Z šatníku vytáhl kalhoty od uniformy, čisté a vyžehlené jako vždycky, když se vrátil domů, a zašněroval lesknoucí se černé vysoké boty z teletiny. Khaki košile a vázanky byly na svém místě, pečlivě a přesně vyžehlené. Přes košili natáhl vojenské sako zdobené pouze zářícími ocelovými perutěmi důstojníka parašutisty a pěti stužkami vyznamenání, které získal na Sinaji. Poslední součástí oblečení byl červený baret. Oblékl se, vzal několik předmětů a vhodil je do své malé brašny. Na východě probleskovalo matné světlo, když znovu vyšel ven a našel své malé auto, zaparkované tam, kde ho před měsícem nechal, před blokem obytných domů.

Ačkoliv bylo 26. února, tři dny před koncem posledního zimního měsíce, vzduch byl vlahý a sliboval nádherné jaro. Jel z Tel Avivu směrem na východ po silnici do Jeruzaléma. V rozednávání byl poklid, který miloval, mír a čistota, nad níž nikdy nepřestal žasnout. Zažil to tisíckrát na hřbitvech v poušti, ten zázrak vycházejícího slunce, chladného a krásného, předtím než nadešel žhavý den a někdy boj a smrt. Byla to nejlepší část dne.

Silnice vedla rovinatou, plochou, úrodnou krajinou přímořských plání k okrovým kopcům Judeje, probouzející se vesnicí Ramleh. Za Ramlehem byla tehdy objížďka kolem Latroun Salient, sedm kilometrů podél pozic jordánské armády. Vlevo viděl chocholy modrého dýmu ohňů, u nichž snídala Arabská Liga.

Ve vesnici Abu Gosh bylo vzhůru pár Arabů, a když vyšplhal na poslední jeruzalémské kopce, zjasnilo slunce východní horizont a třpytilo se na Dómu v Arabské části rozděleného města.

Zaparkoval auto čtyři sta metrů od svého cíle, Mausolea Yad Vashem, a zbytek cesty šel pěšky, dolů alejí stromů zasazených na paměť křesťanů, kteří se snažili pomoci, a k velikým bronzovým dveřím střežícím svatyni šesti miliónů Židů, kteří zemřeli v holocaustu.

Starý strážný mu řekl, že tak časně není otevřeno, ale on vysvětlil, co chce, a strážný ho vpustil. Prošel do pamětní síně a rozhlédl se. Modlil se tam za svou vlastní rodinu a žulové kvádry, z nichž byla síň postavena, ho stále plnily nesmírnou úctou.

Přistoupil k zábradlí a díval se na jména černě vepsaná hebrejskými písmeny i latinkou do šedivé kamenné podlahy.

Svatyni osvětlovalo pouze věčné světlo, mihotající se nad mělkou černou miskou, z níž vycházelo.

V jeho záři viděl jména na podlaze, zápis za zápisem: Osvětim, Treblinka, Belsen, Ravensbrück, Buchenwald... Bylo jich příliš mnoho, než aby všechny spočítal, ale našel to, které hledal. Rigu.

Nepotřeboval jarmulku na pokrytí hlavy, protože měl svůj červený baret a ten stačil. Z brašny vytáhl hedvábný šál s třásněmi, tallith, stejný jako Miller našel mezi osobními věcmi starce v Altoně a jehož význam nechápal. Nařasil si šál kolem ramen.

Vzal z brašny modlitební knihu a otevřel ji na správném místě. Přistoupil k mosaznému zábradlí, které rozděluje síň na dvě části, jednou rukou se ho přidržel a hleděl na věčné světlo před sebou. Protože nebyl zbožný, musel často nahlížet do modlitební knihy, když odříkával pět tisíc let starou modlitbu.

"Yisgaddal, Veyiskaddash, Shemay rabbah..."

A tak se stalo, že major parašutistů izraelské armády stojící na jednom z vrcholů Zaslíbené Země konečně odřikával kaddish za duši Salomona Taubera, která zemřela před jednadvaceti roky v Rize.

Bylo by příjemné, kdyby záležitosti tohoto světa pokaždé skončily tak, že by se všechny problémy a nebezpečnosti daly svázat do úhledného ranečku. Stává se to málokdy. Lidé žijí a umírají ve svém vymezeném čase a na svém vymezeném místě. Pokud bylo možné zjistit, osudy hlavních postav byly následující:

Peter Miller se vrátil domů, oženil se a psal o událostech, o nichž si lidé chtějí číst u snídaně a u holiče. V létě 1970 byla Sigi samodruhá s třetím dítětem.

Muži z Odessy se rozutekli. Manželka Eduarda Roschmanna přijela domů a za pár dní dostala telegram, že její manžel je v Argentíně. Odmítla ho následovat. V létě 1965 mu napsala na jejich starou adresu, Vila Jerbal, a požádala ho o rozvod před argentinským soudem.

Dopis byl poslán na jeho novou adresu a paní Roschmannová obdržela odpověď se souhlasem, ale s tím, aby se řízení konalo před německým soudem, a k dopisu byl přiložen právně platný doklad. K rozvodu došlo v roce 1966. Žije v Německu a přijala své dívčí jméno Müllerová, a těch jsou v Německu tisíce. Roschmannova první žena Hella žije stále v Rakousku.

Werwolf se nakonec usmířil se svými zuřícími nadřízenými z Argentiny a usadil se na malém statku na španělském ostrově Formentera, který koupil za peníze získané prodejem svého majetku.

Továrna na rádia byla likvidována. Vědci pracující na vývoji řídicích systémů pro rakety na Helvanu si našli zaměstnání v průmyslu nebo v akademickém světě. Projekt, na němž - aniž to věděli - pracovali pro Roschmanna, se zhroutil.

Helvanské rakety nikdy nevzlétly. Trupy byly hotové, právě tak jako palivo pro rakety. Hlavice byly ve výrobě. Ti, kdo by pochybovali o autenticitě oněch hlavíc, necht' si prostudují svědeckou výpověď Otto Yokleka, kterou učinil před soudem v procesu s Yossefem Ben Galem, 10. - 26. června 1963 v Basileji, Švýcarsko. Čtyřicet vyrobených raket - bezmocných, protože se jim nedostalo řídicích systémů, nezbytných, aby je navedly na cíle v Izraeli - trčelo v opuštěné továrně v Helvanu. Zůstaly tam stát a byly zničeny v šestidenní válce. Němečtí vědci se už předtím zklamaně vrátili do Německa.

Spis Klause Winzera, který se dostal do rukou vládních orgánů, přivodil konec mnoha zájmů Odessy. Rok, jenž se pro ně tak pěkně začal, skončil zkázonosně. Natolik, že o několik let později právník a vyšetřovatel komise C z Ludwigsburku řekl: "Rok 1964 byl pro nás dobrý rok, ano, velmi dobrý."

Koncem roku 1964 vydal kancléř Erhard, otřesený tím, co vyšlo najevo, národní a mezinárodní prohlášení, že všichni, kdo vědí o pobytu hledaných zločinců SS, se mají přihlásit a oznámit to úřadům. Reakce byla pozoruhodná. V důsledku tohoto prohlášení získali muži v Ludwigsburku příliv podnětů, který pokračoval ještě několik let.

Co se týče politiků účastnivších se na dohodě mezi Německem a Izraelem o dodávce zbraní, německý kancléř Adenauer žil ve vile v Rhöndorfu, nad svým milovaným Rýnem a blízko Bonnu, a tam zemřel 19. dubna 1967. Izraelský premiér David Ben Gurion zůstal jako člen parlamentu (Knessetu) do roku 1970, pak konečně odešel na odpočinek do kibucu Sede Boker v srdci hnědých hor Negevu, na cestě z Beer Sheby do Eilatu.

Rád přijímá návštěvníky a živě s nimi hovoří o mnoha věcech, ale ne o raketách z Helvanu a kampani proti německým vědcům, kteří na nich pracovali.

Z členů tajné služby vystupujících v tomto příběhu zůstal generál Amit šéfem až do září 1968 a na jeho bedra padla obrovská odpovědnost zajistit, aby jeho země získala přesné informace v době šestidenní války. Jak dokazují dějiny, uspěl brilantně.

Když odstoupil, stal se předsedou a ředitelem izraelského výrobního komplexu Koor, který vlastnili labouristé. Žije stále velmi skromně a jeho kouzelná manželka Yona stále ještě odmítá služebnou, domácí práce plní raději sama.

Major Uri Ben Shaul byl zabit ve středu 7. června 1967 v čele skupiny výsadkářů, kteří se probojovali do Starého Jeruzaléma. Kulka člena Arabské Legie ho zasáhla do hlavy a padl 700 metrů východně od Mandelbaumovy brány.

Simon Wiesenthal dosud žije a pracuje ve Vídni, sbírá fakta a tipy a trpělivě sleduje hledané esesmany a místa jejich pobytu a každý měsíc a každý rok mu přináší novou žeň úspěchů.

Leon zemřel v Mnichově v roce 1968 a skupina, kterou vedl ve svém soukromém křížáckém tažení pomsty, po jeho smrti ztratila vůli pokračovat a rozpadla se.

A nakonec, vrchní seržant Ulrich Frank, velitel tanku, který zkřížil Millerovu cestu do Vídne. Mýlil se o osudu svého tanku Dračí skála. Tank nešel do šrotu. Odvezli ho na nakládací zařízení a už ho nikdy neviděl. Po čtyřiceti měsících

by ho byl už stejně nepoznal.

Ocelová šed' trupu byla přebarvena na šedohnědou, aby splývala s barvou pouště. Z věže zmizel černý kříž německé armády a na jeho místo přišla šesticípá světle modrá Davidova hvězda. I jeho jméno se změnilo, Říkali mu Duch Masady.

Vešel mu zase vrchní seržant, nosatý Nathan Levy s černými vousy. 5. června 1967 se M-48 pustil do pouze týden trvající války, první ode dne, kdy před deseti lety vyjel z dílen v Detroitu, v Michiganu.

Byl to jeden z těch tanků, které generál Israel Tal vrhl do bitvy o průsmyk Mitla a v poledne v sobotu 10. června, pokrytý prachem a naftou, poznamenaný kulkami, s pásy sedřenými sinajskými skalami, se starý Patton zastavil na východním břehu Suezského kanálu.

* Tento postup spálil mrtvá těla, ale nezničil kostry. Rusové později našli 80 000 koster.

** Ruská ofenzíva na jaře 1944 zatlačila válečný nápor tak daleko na západ, že se Sověti dostali až na jih od baltských států a přes Baltské moře i na západ od nich. Tím bylo celé Ostland odříznuto od Reichu, což vedlo k obrovské hádce mezi Hitlerem a jeho generály. Generálové předvíдали, co se stane, a naléhali na Hitlera, aby stáhl pětadvacet divizí, kterým hrozilo obklíčení. Odmítl a vřeštivě papouškoval své "Vítězství, nebo smrt a 500 000 vojákům v enklávě nenabídl nic než smrt. Byli odříznuti od dodávek zbraní a potravin a bojovali s nedostatečnou výzbrojí, aby oddálili neúprosný úděl, a nakonec se vzdali. Většina jich byla zajata a v zimě 1944-5 odvezena do Ruska. O deset let později se jich do Německa vrátila jen hrstka.